

عملي و نظري

بیتما نلیج

ذیقت و نحو درسک

بشنجی قسم

بایله مکاتب اعدادیه، مطایبه و دارالمعلمینلرده و بوتلره مماثل مکاتب
سازمده تدریس ایدنک اوزره تربیب ایدلشدر.

محرری - علی و صفی

معارف نظارت جلیله سنک اک صوک پروگرامنه موافق اولان
بومصرف و نحو درسلی لسان عثمانیک قواعد کلیه صرفه و نحو به سنی،
تطبیقاتی جامع و پر جوق تمرینلر ایله تعلیملی، تطبیقاته خدمت
ایتمک اوزره اولهای مشهوره نیک آثارندن منتخب پارچه لر قرائت
و املا صورتیله مندرج بولونقله آنلرک طلبه به ازیرتدیلمسی
و تطبیقاتنک اجرا اولونعاسی فوق العاده فوائدی مستلزم اولاجغی
نظر عثمانیه آلمش و بناء علیه عملی و نظری اولاراق تحریر
قیلمش اولقله تدریس و تعلیم اطفال نقطه نظرندن مهم برآورد.

صاحب و ناشری - نفیض کتابخانسی

عملی و نظری

عثمانیجہ

صرف و نحو درسک

بشنجی قسم

بالجمله مکاتب اعدادیہ، سلطانیہ و دارالعلمینلرودہ و بولنرہ مماثل مکاتب
سائرہ تدیس ایدلک اوزرہ ترتیب ایدلشدرد .

محرری

علی وصفی

معارف نظارت جلیله سنک اک صوک پروغرامنه موافق اولان
بوصرف و نحو درسلی لسان عثمانیک قواعد کلیه صرفیه و نحویه سنی،
تطبیقاتی جامع و بر چوق تمرینلر ایله تعلیملری، تطبیقاته خدمت
ایتمک اوزرہ ادبای مشهوره تک آثارندن منتخب پارچهلر قرائت
واملا صورتیله مندرج بولونمقله آنلرک طلبیه ازیرتدیرلمسی
و تطبیقاتنک اجرا اولونماسی فوق العاده فواندی مستلزم اولاجنی
نظر اعتباره آلمش و بناء علیه عملی و نظری اولارق تحریر
قیلمش اولغله تدیس و تعلیم اطفال نقطه نظرندن مهم برآردرد .

طابع و ناشری

نقیصه کتابخانہ سی

— عثمانلیجه صرف و نحو درساری —

(بشنجی قسم)

۱ — صرف و نحو: برلسانی طوغری ویا گلشسز سویله یوب یازمغی و کلهلر بیئنده بولونان نسبتلر ایله کلهلرک بولوناجقلری موقعلری و ترکیب کلامی اوگره تن علملردر .

۲ — لسانه: بر قوم و ملتک مقصد و مرانی یکدیگرینه آکلاتمق ایچون سویله دکاری لفظلرک هیئت مجموعه سنه دینیر .

۳ — لسانمزک اصلی تورکجه در . صوکردهن لسان عربی و فارسییدن بر چوق کلهلر و قاعدهلر ادخال ایدیله رک آریجه برلسان دینه بیله جک شکله قونولمش و «عثمانلیجه» نامی ویریلشدر .

۴ — صرف عثمانی: لسان عثمانی بی تشکیل ایدهن کلهلرک اصللریله صورت اشتقاقندن بحث ایدر .

۵ — نحو عثمانی: کلامک اصول ترکیبی ایله کلهلرک موقع استعماللرندن بحث ایدر .

۱. صرف و نحو نهیه دینیر؟ — ۲. لسان نهیه دینیر؟ — ۳. لسانمزک اصلی نه در؟ —

۴. صرف عثمانی نه دن بحث ایدر؟ — ۵. نحو عثمانی نه دن بحث ایدر؟

کلام ، کلمه ، لفظ ، هجا

۶ — کلام : بردن زیادہ کلمہ لکھ کر بر آریہ کلمہ سندن ترکیب

ایدوب مقصدی بیان ایچون سویله ن سوز ویاعبارہ در :
آی طوغدی . گل قیرمزیدر گی .

۷ — کلمه : حرفلردن ترکیب ایدوب معنالی اولان لفظدر :

کتاب ، یازی . طاش گی .

۸ — لفظ : سوز سویله رکن انسانک آغزندن چیقان سسدر .

معناسی اولمایان لفظه (کلمه) دینمز .

۹ — هجا : آغزندن بردن چیقان سسدر .

۱۰ — یابر هجالی یا خود بر قاچ هجالی اولور :

« آل » ، « سات » ، « باق » کلمه لری بر هجالی ؛ « او — دون » ،

« قو — یون » ، « قا — بو » کلمه لری ایکی هجالی ؛ « آر — قه — داش » ،

« اسه — ک — دار » کلمه لری اوچ هجالیدر .

حرف

۱۱ — حرف : آغزک مخرج معینندن چیقان سسدر .

۶. کلام نهدر ؟ — ۷. کلمه نهدر ؟ — ۸. لفظ نهدر ؟ — ۹. هجا نهدر ؟ —

۱۰. کلمه لر قاچ هجالی اولور ؟ — ۱۱. حرف نهدر ؟

۱۲ — مخرج معین : بر حرفك كندینه مخصوص اولان
صداسنك بوغازدن یاخود دوداقلردن ویادیشلری آراسندن ویای
دیل اوجندن چیقدینی بردر .

۱۳ — یازی ایله یازمق ایچون حرفلرك برر شکل مخصوصی
واردر ؛ اوشكلره (اشكال حروف) دینیر .

۱۴ — عثمانلیجهده اوتوز بر حرف واردر .

۱۵ — اوتوز بر حرفك کلهرك باشنده ، اورته سنده ،
صوگند یاخود یالکیز بولوندقلرینه گوره شکلکلی شونلردر :

یالکیز، باشده، اورتهده، صوگده

۱	—	ا	ا	.	ا	:	اب	بابا
۲	—	ب	ب	:	ب	:	بن	طب
۳	—	پ	پ	:	پ	:	پدر	هپ
۴	—	ت	ت	:	ت	:	ترك	شركت
۵	—	ث	ث	:	ث	:	ثواب	عبث
۶	—	ج	ج	:	ج	:	جواب	زوج
۷	—	چ	چ	:	چ	:	چيكن	هيچ
۸	—	ح	ح	:	ح	:	حد	قدح
۹	—	خ	خ	:	خ	:	خير	مطبخ

۱۲. مخرج معین ندر ؟ — ۱۳. حرفلر یازی ایله ناصل یازیلیر ؟ او شکلره نه

دینیر ؟ — ۱۴. عثمانلیجهده قاچ حرف واردر ؟ — ۱۵. حرفلرك شکلکلی ناصلدر ؟

یا لگڑ، باشده، اور تہدہ، سوکدہ

مدد	مدار	دائرہ	د :	د	د	د	د	۱۰ —
لذیذ	مذکر	ذاکر	ذ :	ذ	ذ	ذ	ذ	۱۱ —
ہنر	حرمت	رفعت	ر :	ر	ر	ر	ر	۱۲ —
گوز	جزا	زفت	ز :	ز	ز	ز	ز	۱۳ —
ژاژ	مژدہ	ژالہ	ژ :	ژ	ژ	ژ	ژ	۱۴ —
کوس	کسمہ	سوس	س :	س	س	س	س	۱۵ —
بشوش	شیشمان	شیش	ش :	ش	ش	ش	ش	۱۶ —
قصص	تصر	صرہ	ص :	ص	ص	ص	ص	۱۷ —
فیض	مضرت	ضرر	ض :	ض	ض	ض	ض	۱۸ —
غلطہ	لطف	طور	ط :	ط	ط	ط	ط	۱۹ —
حفظ	نظر	ظہور	ظ :	ظ	ظ	ظ	ظ	۲۰ —
طابع	معقول	عقل	ع :	ع	ع	ع	ع	۲۱ —
آغ	مغایر	غیرت	غ :	غ	غ	غ	غ	۲۲ —
خلف	مفطور	فترت	ف :	ف	ف	ف	ف	۲۳ —
خلاق	مقرون	قرار	ق :	ق	ق	ق	ق	۲۴ —
ملک	مکمل	کمال	ک :	ک	ک	ک	ک	۲۵ —
سوز	ملزوم	لزوم	ل :	ل	ل	ل	ل	۲۶ —
مرہم	ہمت	مرحمت	م :	م	م	م	م	۲۷ —
کسگین	بندہ	نشئہ	ن :	ن	ن	ن	ن	۲۸ —

یا لکڑ، باشده، اور تہدہ، سوکدہ

۲۹ —	و . . . و :	او	بوز	طوب
۳۰ —	ه ه ه ه ه :	هر	ہر	عتہ
۳۱ —	ی ی ی ی ی :	یمین	یتمش	علی

۱۶ — عثمانلیجہدہ (ك) حرفی بش در او تلفظ اولونور :

۱ . ك ؛ (كاف عربی) : کتاب ، کاتب ، اکمک کلمہ لرنده کی

کافلر گبی .

۲ . گ ؛ (كاف فارسی) : گل ، گوهر ، گوز کلمہ لرنده کی

کافلر گبی .

۳ . ك ؛ (كاف نونی) : دگڑ — دیز . سوک — صون

کلمہ لرنده کی کافلر گبی .

۴ . گ ؛ (كاف واوی) : گو گر جین — گوور جین .

اوگونك — اووونك کلمہ لرنده کی کافلر گبی .

۵ . گ ؛ (كاف یائی) : گوگس — گویس . اگمک —

ایمک کلمہ لرنده کی کافلر گبی .

حروف منفصله — حروف متصله

۱۷ — عثمانلیجہدہ حرفلر بیتیشیک صورتده یازیلیر . بونك

۱۶ . عثمانلیجہدہ (ك) حرفی قاچ درلو تلفظ اولونور؟ — ۱۷ . عثمانلیجہدہ حرفلر ناصل

یازیلیر؟ قاچه تفریق ایدیامشدر؟

ایچون ایکی به تفریق ای دیلشلردر : حروف منفصله ، حروف متصله .

۱۸ — حروف منفصله : کندندن صوکره گلن حرف ایله بیتیشمه ین حرفلردر :

ا ، د ، ذ ، ر ، ز ، ژ ، و

۱۹ — حروف متصله : کندندن صوکره گلن حرف ایله بیتیشه ن حرفلردر : حروف منفصله دن ماعدا اولان حرفلر (حروف متصله) در .

۲۰ — اوتوز بر حرفدن (پ ، چ ، ژ) حرفلری فارسی وتور کجده قوللانیلوب عرب بجهده قوللانیلماز . (ث ، ح ، ذ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع) حرفلری عرب بجهده مخصوص اولوب تور کجه کله لرده قوللانیلماز .

حروف شمسیه — حروف قمریه

۲۱ — عربی کله لرک اکثریا اولنه معرفه اداتی اولوب حرف تعریف دینیلن شو (ال) لفظی گلیر .

۱۸. حروف منفصله هانکی حرفلردر؟ — ۱۹. حروف متصله هانکی حرفلردر؟ —
۲۰. اوتوز بر حرفک هانکی لری فارسی به، هانکی لری عربی به مخصوصدر؟ — ۲۱. عربی کله لرک اولنه اکثریا نه کلیر؟

۲۲ — حرف تعریفك لاحق اولديني كلمات عربييه نك ايلك
حرفلری اولمق اعتباريله يكرمی سکز حروف عربيه ايكي به
تقسیم اولونمشدر : حروف شمسيه ، حروف قمریه .

۲۳ — حروف شمسيه : (الشمس) كله سنده اولديني گبي
حرف تعریفك لامندن صوگره گلن ايلك حرف شده ايله
اوقونوب لام 'وقونمازسه او حرف (حروف شمسيه) دندر .
۲۴ — حروف شمسيه شونلردر : ت ، ث ، د ، ذ ، ر ،
ز ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ل ، ن .

التوبه ، الثواب ، الدليل ، الذاکر ، الرحيم ، الزیاده ،
السماء ، الشمس ، الصلاة ، الضحی ، الطواف ، الظاهر ، اللازم ،
الناس .

۲۵ — حروف قمریه : (القمر) كله سنده اولديني گبي
حرف تعریفك لامی اوقونوب صوگره گلن كله نك ايلك حرفی ده
اوقونورسه او حرف (حروف قمریه) دندر .

۲۶ — حروف قمریه شونلردر : ا ، ب ، ج ، ح ، خ ،
ع ، غ ، ف ، ق ، ك ، م ، و ، ه ، ی .
الاؤل ، الباطن ، الجواب ، الحياء ، الخفی ، العزيز ،

۲۲. يكرمی سکز حروف عربيه قاجه تقسیم اولونمشدر ؟ — ۲۳. هانكي حرف حروف
شمسيه دندر ؟ — ۲۴. حروف شمسيه هانكي لردر ؟ — ۲۵. هانكي حرف حروف قمریه دندر ؟ —
۲۶. حروف قمریه هانكي حرفلردر ؟

الغيث ، الفجر ، القمر ، الكمال ، المؤمن ، الولد ، الهوام ،
اليوم .

تمرین — ۱

آشغیده کی کلمات عربیہ بی اوقویکتر :

تحت الارض . فوق الاق . بين السماء والسمك . وقت الزوال . تحت
الصفير . بين الناس . خير النساء . من كل الوجوه . بالطبع . على الافراد .
على الصباح . على المعجله . على الاصول . على العموم . على قدر الطاقة .
لطف على اللطف . خير الكلام . خلاصة الخلاصه . روح القدس . نصف
النهار . على السحر .

حروف حرکہ — حروف مبائی

۲۷ . کلمہ لری تشکیل ایدہن اوتوز بر حرف اثنای تلفظہ
ایفا ایله دکاری وظیفہ لره گورہ ایکی یه آریلیر : (حروف حرکہ)،
(حروف مبائی) [*] .

۲۸ — حروف حرکہ : (ا، و، ه، ی) حرفلریدر کہ

۲۷ . اوتوز بر حرف قاچه آریلیر؟ — ۲۸ . حروف حرکہ هانکی حرفلردر کہ کندیلرندن
اول کلن حرفلره حرکہ وظیفہ سنی کورورلر ؟

[*] دردنجی قسم . — صحیفه ۷ یه مراجعت .

کندیلرندن اول گلن حرفك صداسنی چیقارتمغه واسطه اولوب
حرکه وظیفه سنی گورورلر :

مثلا: « باجا » کلمه سنده « ب » و « ج » حرفلرندن سوگره
گلن الفلر « ب » ایله « ج » حرفلرینك صدارینی چیقارتمغه
واسطه اولدقلرندن (حروف حرکه) دن اولمشلردر .

« بو » کلمه سنده « ب » دن سوگره گلن « و » کندی
صداسنی چیقارتمايوب « ب » نك صداسنی چیقارتمغه واسطه
اولدیغندن « حروف حرکه » دندر .

« گری » کلمه سنده « ر » دن سوگره گلن « ی » کندی صداسنی
چیقارتمايوب « ر » نك صداسنی چیقارتمغه واسطه اولدیغندن
(حروف حرکه) دندر .

« یووا » کلمه سنده « ی » دن سوگره گلن « و » کندی
صداسنی چیقارتمايوب « ی » نك صداسنی چیقارتمغه واسطه
اولدیغندن (حروف حرکه دن) ؛ ایکنجی « و » کندی
صداسنی چیقارتدیغنی ایچون (حروف مبانی) دندر .

۲۹ — (۱) ، حروف حرکه دن اولدیغنی زمان کلمه نك
یاورته سنده یاخود نهایتنده بولونور . کلمه لرك اولارنده بولونان
الفلر حروف مبانیدر . « صاچ ، قیا » کلمه لرنده کی الفلر حروف
حرکه دن . « اوچ » کلمه سنك اولنده کی الف حروف مبانیدندر .

۳۰ — کله لړك باشنده بولونان القدن صوگره حروف
حر كدن اولان الفك يازيلماي اقتصا ايدرسه ايكي الف شويله
(۱۱) يان يانه يازيلمايوب حروف حر كدن اولان الف اوسته
يازيلير ؛ شويله : (آ) . بو حالده اوسته يازيلان الفه (مد)
دينير : آقشام ، آربه گي .

۳۱ — عربجهده حروف مبانيدن اولان يعنى حر كلى اولان
الفه (همزه) دينير وشو (ء) شكلده يازيلير .
۳۲ — همزه ؛ عربجه كله لړك اولنده الف شكلنده يازيلير .
سهده كله نك اورتەسندە يا خود صوكنده كندى شكلنده يعنى
شو (ء) شكلده يازيلير .

۳۳ — همزه ؛ كله نك اورتەسندە بولونوب ماقبلى مفتوح
اولورسه بر الف اوزرينه يازيلير : كاس ، رأس گي .
۳۴ — همزه ؛ كله نك اورتەسندە بولونوب ماقبلى ساكن
ايسه ايكي صورتله يعنى يا الف اوزرينه يا خود بر (دندان)
ديش اوزرينه يازيلير : مسأله — مسئله . هيأت — هيئت . نشأت
— نشئت گي .

۳۵ — همزه ؛ كله نك اورتەسندە بولونوب ماقبلى يا خود

۳۰ . كله لړك باشنده بولونان القدن صوكره حروف حر كدن اولان الف ناصل يازيلير ؟
آديشه نه دينير ؟ — ۳۱ . همزه نهدر ؟ — ۳۲ . همزه ناصل يازيلير ؟ — ۳۳ . همزه
كله نك اورتەسندە بولونوب ماقبلى مفتوح اولور ايسه ناصل يازيلير ؟ — ۳۴ . همزه
كله نك اورتەسندە بولونوب ماقبلى ساكن اولور ايسه قاچ صورتله يازيلير ؟ — ۳۵ .
همزه كله نك اورتەسندە بولونوب ماقبلى يا خود كندى ساكن اولورسه ناصل يازيلير ؟

کندی مکسور اولورسه بر دندان اوزرینه یازیلیر : بئر ، ذئب ،
مائل ، سائل گبی .

۳۶ — همزه ؛ کله نك اورتہ سنده بولونوب ماقبلی مضموم
اولورسه بر واو یازیلیر : مؤمن ، سؤال ، رؤیت ، مؤخر گبی .

۳۷ — همزه ؛ کله نك نہایتندہ بولونوب ماقبلی مفتوح
اولورسه بر الف اوزرینہ یازیلیر : ملجأ ، منشا گبی .

۳۸ — همزه ؛ کله نك نہایتندہ بولونوب ماقبلی ساکن اولورسه
یالکیز یازیلیر : جزء ، بدء گبی .

تنبيه — کله نك نہایتندہ بولونوب ماقبلی الف اولان همزه لر
تور کجده نه یازیلیر . نده اوقونور : بناء — بنا . ابتداء —
ابتدا گبی .

۳۹ — عرپجده الف ایکی درلودر : الف ممدوده ،

الف مقصوره .

۴۰ — الف محموره (اوزون الف) ؛ کله نك آخرندہ
بولونوب کله نك حروف اصلیه سندن اولمایان و کندندن صوکره
همزه بولونان قدر : صحراء ، اولیاء گبی .

۳۶. ماقبلی مضموم اولورسه ناصل یازیلیر ؟ — ۳۷. کله نك آخرندہ بولونوب ماقبلی
مفتوح اولورسه ؟ — ۳۸. ماقبلی ساکن اولورسه ؟ — (تنبيه) کله نك نہایتندہ بولونوب
ماقبلی الف اولان همزه لر تور کجده یازیلوب اوقونورمی ؟ — ۳۹. عرپجده الف قاج درلودر ؟
— ۴۰. الف ممدوده ندر ؟

۴۱ — الف مقصوره (قیصه الف) ؛ کلمه نك آخرنده بولونوب کلمه نك حروف اصلیه سندن اولمایان و (ی) صورتنه یازیلان قدر : دعوی ، فتوی گبی .

۴۲ — حروف حرکه دن اولان « و » کندن اول گلن حرفی درت درلو او قودیر : گوز . یول . یوز . طوز گبی .
۴۳ — بو درت درلو او قونشك آیری آیری اسملری و اشارتلی و اردر :

۱ — (و) — و او مبسوطه خفیفه : گوز

۲ — (و) — و او مبسوطه ثقیله : یول

۳ — (و) — و او مقبوضه خفیفه : یوز

۴ — (و) — و او مقبوضه ثقیله : طوز

واولرك او قونشلیرنی تفریق ایچون اوزرلرنده اورولدیگی بی اشارتله احداث ایدیلشه ده یازیلیرکن تطبیقنده گوجلک اولدیغی ایچون استعمال ایدیله مکده بولونمشدر .

تمرین — ۲

آشاغیکی کلمه لرده کی واولرك صورت تلفظلرینه نظراً اسملرنی سوله یکنز :

اوت . اوتاق . اوتو . اوتن . بوز . بوزا . بوزاغی . توز .
توزاتی . جوشقون . جوربا . جوراب . دودوک . دوداق . زور .

۴۱ . الف مقصوره نه در ؟ — ۴۲ . حروف حرکه دن اولان « و » کندن اول گلن حرفی قاچ درلو او قودیر ؟ — ۴۳ . حروف حرکه دن اولوب درت درلو او قونان « و » حرفنک آیری آیری اسملری و اشارتلی و ارمیدر ؟

زوربا . سوت . سوز . شو . شویله . بویله . صو . صوی . طوغان .
طوب . فول . قابوق . قورت . یوک .

حرکه [*]

۴۴ - حرکه ؛ بر حرفك ناصل او قونا جغنی گوسته رمك
ایچون حرفك اوستنه یا خود آلتنه قونیلان اشارت لدر .

۴۴ . حرکه ندر ؟

[*] حرکه یه (املا اشارتی) *signe ortographique* نامنی ویرمك
مناسب دگلدر . بو ، لسانزه قطعاً اجنبی بولونان بر لسانك کنندینه
مخصوص اشارت لینه تطبیق ایتمکدر . حرکه ؛ « حرکت » دن قیمیلد اتق
معناسنه اولوب اوستنده ویا آلتنده بولوندیغی حرفی ایسته نیلن بر صورتده
لفظاً قیمیلد اتوب صداسنی چیقارتمغه مخصوص اشارتدرکه . دائماً حروف
مبانی ده بولونور . فرانسه ده *signes ortographiques* (املا اشارت لری)
دینلن اشارت لری ایسه شونلردرکه لسانزده کی حرکه یه وظیفه مشابهتی بیله
بولونمادیغنی آگلا تاق ایچون یازیورز : *les accents* (مد اشارت لری)
صدالی حرف لرك اوز لر زنده بولونوب نه صورتده مد ایدیله جکلرینی گوسته ریر .
Le tréma (تره ما) ایکی نقطه دن عبارت اولوب یان یانه بولونان ایکی
صدالی حرفك آری آری او قونا جغنی گوسته ریر . *La cédille* (سه دیل)
دینلن اشارت *a, o, u* حرف لر دن اول گلن (C) حرفك آلتنه
یازیلوب (س) صداسی ویردیریر . *Le trait d'union* (خط وصل)
ایکی کله بی بر لشدیرمك ایچون آرالینه چیز لیر . *L'apostrophe*
(آپوستروف) یعنی « علامت حذف » دینلن اشارت صدالی بر حرفك
حذف ایدیلش اولدیغنی اشارت ایدر . شو ایضاحدن آتلا شیلیورکه

۴۵ — عربجه حروف حرکه اولمادیغندن «حرکه» دینیلن
اشارتلا قوللانیلیر .

۴۶ — حرکه اوچدر : فتحه ، کسره ، ضمه .

۴۷ — تورکجهده (فتحه) یه « اوستون » ، (کسره) یه

« اسره » ، (ضمه) یه « اوتره » دینیر .

۴۸ — حرکه لرچفت اولارقدہ یازیلیر؛ او زمان اسمارینه

(تنوین) دینیر . وکله نك نهایتده بر (ن) وارمش گبی اوقونور :

۴۹ — حرکه لر : شکلری شونلردر :

— فتحه (اوستون) = تنوین (ایکی اوستون) :

برکت . رحمة

— کسره (اسره) = تنوین (ایکی اسره) : زراع . لسبب

د ضمه (اوتره) = تنوین (ایکی اوتره) : رکوع . مغفور

۴۵ . عربجهده حروف حرکه یرته نه قوللانیلیر ؟ — ۴۶ . حرکه قاچدر ؟ — ۴۷ .
حرکه لرك تورکجه اسماری ندر ؟ — ۴۸ . (تنوین) ندر ؟ — ۴۹ . حرکه لرك شکلری
ناصلدر ؟

فرانسزلرك (املا اشارتلی) دیدکاری اشارتلا بزم عربجهدن آلدیغمز
« حرکه » لره قطعياً بگزمه یوب وظیفه لری باشقه در . بونك ایچون
لسانمرك هر صورتله مربوط بولوندیغی لسان عربیدن آنان حرکه نك
اسمى « املا اشارتی » گبی معناسز بر اسمه تحویل ولسانمزه قطعياً جهت
ارتباطی اولمایان بر لسانه تطبیق ایدهرک قواعد کتابلرمزه پچیرمکده
هیچ بر معنا و سبب یوقدر .

(اوستون) و (اوتره) حرفلرک اوستنه، (اسره) حرفلرک آلتنه یازیلیر .

۵۰ — عربجهده حرکهسنه گوره اوزادیلار ق او قونا جق ویا سوبله نه جک حرفدن صوگره (ا، و، ی) حرفلری قوللانیلیر. بو حرفلره (حروف مد) دیر لر : مکان . یکون . ساعی گبی .

۵۱ — حرکهسی اولان حرفه (متحرک)، حرکهسی اولمایان حرفه (ساکن) دینیر .

۵۲ — ساکن اولان حرفک اوزرینه (جزم) دینیلن شو (۱) قونور : «رکعت» کلهسنده «ر» حرفنک حرکهسی اولدیغندن (متحرک)، «ک» حرفنک حرکهسی اولمادیغندن (ساکن) و اوزرنده کی اشارت ساکن اشارتی اولان (جزم) در .
تنبیه — (تنوین) عربجه کلهله مخصوص اولوب تورکجه کلهلرده اصلا قوللانیلماز .

۵۳ — عربجه کلهلرده ایکی دفعه یازیلار جق عینی حرف بر دفعه یازیلوب اوزرینه (شده) دینیلن شو (۲) اشارت قونور و اوحرف بر دفعه ساکن بر دفعه متحرک اولمق اوزره

۵۰. حروف مد هانکی حرفلردر و نرهلرده قوللانیلیر ؟ — ۵۱. «متحرک» نهیه دینیر، «ساکن» نهیه دینیر ؟ — ۵۲. ساکن اولان حرفک اوزرینه نه قونور ؟ (تنبیه) «تنوین» تورکجه کلهلرده قوللانیلیرمی ؟ — ۵۳. عربجه کلهلرده ایکی دفعه یازیلار جق حرفلر قاچ دفعه یازیلیر و اوزرینه نه قونور ؟

ایکی دفعه او قونور — : دقت — دقت . منت — منت گبی .
 ۵۴ — (شده) عربجه کله لره مخصوص اولوب تورکجه
 کله لره ایکی دفعه او قوناجق حرفلر ایکی دفعه یازیلیر : آلی ،
 پوللی ، گللی گبی .
 فائده — تورکجه ده حرکه لفظاً قولانیلمه قده ایسه ضرورت اولماقجه
 یازیلما مقدر .

آهنك تلفظ

۵۵ — آهنك تلفظ : انبای تلفظده حرکه لرک بر بر یله
 توافق ایتمه سیدر .
 ۵۶ — تورکجه ده آهنك تلفظ کله لرک ایلك هجاسنه تابعدر .
 هر هانگی بر کله نك ایلك هجاسی خفیف اولورسه دیگر هجلرده
 خفیف ، ایلك هجاسی ثقیل اولان کله لرک دیگر هجلریده ثقیل
 اولور : اولغون — اولگون . گورگو — قورقو گبی .
 فائده — باشقه برلساندن آلمش اولماق شرطیه تورکجه کله لره
 آهنكجه استئنا ایدیله ییه جک کله لر پت آذرر : مثلا ، خفیف هجا ایله
 باشلایان « لیون » کله سنك ایلك هجاسی اولان « لی » خفیف اولدیغی
 حالده ایکنجی هجاسی اولان « مون » ثقیلدر . حال بوکه « لیون » کله سی
 اصلاً تورکجه اولمایوب رومجه دن آلمشدر .

۵۴ . تورکجه ایکی دفعه او قوناجق حرفلره « شده » قونورمی ؟ — ۵۵ . آهنك تلفظ
 ندر ؟ — ۵۵ . تورکجه ده آهنك تلفظ نه یه تابعدر ؟

« هه لئا » کله سی ایسه عربجه اولوب اصلی « حلوا » در .
« هانگی » کله سی ایسه آناطوللیلرک تلفظی گبی « قانفی » دغنی ،
یوقسه « خانفی » دغنی محرف اولدغنی برهان ایله تأیید ایدیله مشدر .
صرف تورجه اولارق استثنائا تشکیل ایده بیله جک کلهلر « اینامق » ،
« چیقارمق » گبی کلهلر اولوب « یاییورمک » ، « یاپه بیلمک » گبی فعل
تعجیلیر ایله فعل اقتداریلر دخی آهنک تلفظه توافق اتمه مکددر .
استانبول شیوه سیله آناطولی شیوه سی آراسنده ده آهنکجه بعض
فرقلر وارددر: سکا — ساکا . بکا — باکا . کستانه — کسته نه گبی

اصول تنقیط

- ۵۷ — نقطه لامق دیمکدر .
۵۸ — عبارده نک قسملرینی آیرارق آرالینه اشارت
مخصوصه قویمغه (اصول تنقیط) دینیر .
۵۹ — اشارت تنقیطیه شونلرددر: (،) ویرگول ، () ،
نقطه لی ویرگول ، (:) ایکی نقطه ، (.) نقطه ، (؟) نقطه
استفهام ، (!) نقطه ندا و تعجب ، (« ») طیرناق ، (-)
خط وصل ، () [] معترضه .
۶۰ — (،) — (ویرگول) : ویرگول آتیده کی موقعلر -
ده قوللانیلیر :

۱ — بر جمله ده واقع فاعلاری، مفعولاری، نائب فاعلاری

آییریر .

فاعلری آییردیغنه مثال :

احمد ، محمد ، حسن ، حسین اوقودی .

مفعولاری آییردیغنه مثال :

کتابی ، کاغدی ، قلمی ، حقہبی حسن اوده اونوتدی .

نائب فاعلاری آییردیغنه مثال :

ماصلر ، صندالیهلر ، صیره لر ده وریلدی .

۲ — متعدد مبتدالری ، خبرلری آییریر .

مبتدالری آییردیغنه مثال :

محمد ، حسن ، چالیشقاندز .

خبرلری آییردیغنه مثال :

حسن تنبل ، یاراما ز حایلازدر .

۳ — فاعلاری بر اولان فاعلاری آییریر :

حسن درسنی اوقویور ، یازیور ، ازبرله یوردی .

۴ — عینی جنسدن اولان قیصه جمله لری آییریر :

علی یازدی ، احمد اوقودی ، نائل او یودی .

۵ — خطا بلردن سوکوره یازیلیر :

اوغلم ، وقتکی بوش گچیرمه یوب چالیش .

۶ — بر طاقم متممات ایله فعلدن آییریلش فاعلدن سوکوره قونور :

بیلبلر ، ایلك بهارك نشوه فزا گیجه لرنده ترنمات لاهوتیا-
نهلریله ارباب ذوقی مست و حیران ایدر .

۶۱ — (؛) — (نقطه لی ویرکول) .

۱ — بربرینه بگزه یین قیصه جمله لری بربرندن آیریر :
انسان جدیدله پدربله افتخار ایتمه مه لیدر ؛ فضائل ذاتیه
واخلاق حسنه سیله مفتخر اولمالیدر .

۲ — کوچوک قسم لری ویرگول ایله آیریلش جمله لریک
آقسامنی آیریر :

مکتب ، بابا ، آنا ، اولاددن عبارت برعائله در ؛ او عائله نیک
باباسی معلم ، آناسی معلمه ، اولاد لری چو چوقلردر .

۶۲ — : — (ایکی نقطه) .

۱ — ایراد ایدیله جک بر کلامدن اول قونور :
ذکی بر چو چوق و والده سنه دیدی که : آنه جگم سنی چوق
سومرم ؛ سندن دها چوق سودیگم بری واردر : و ظم .

۲ — « شویله که » ، « مثلاً » کله لرینک یرنده و « اولاً » ،
« ثانیاً » گبی تعدادی متضمن کله دن صوگره قوللانیلیر :
کره ارض بش قطعه یه آیریلشدر : آروپا ، آسیا ، آفریقا ،
آمریقا .

۳ — اولا گچن کله لری خلاصه ذکر ایتمک اوزره ایراد

ایدیلن « ایشته » کله سندن اول قونور : غیرت ، سعی و ثبات ،
عزم قطعی : ایشته مقصده وصول ایچون اڤون گوزل واسطه لر .

— (نقطه) : سوزک تمام اولدینی یرلره قونور :

ثباتسز آدم لر هیج بر شی او گره نه مه دک لری گبی هیج بر
مسلك صاحبی ده اولمازلر .

۶۳ — (؟) — (نقطه استفهام) : سـؤالی حاوی

جهل لرك نه ایشته قونور :

نیچون مکتبه گیدیور سـئز ؟ علم و ادب او گرنمک ایچون
دگلمی ؟

۶۴ — (!) — (نقطه ندا و تعجب) . ندا ، حیرت ،

تعجب . حزن و کدر افاده ایدن کله لردن صورته قونور :
آه! بر یار وفادار اولایدی . افسوس ! بهار شباب چوقدن
وداع ایدوب گیتدی !

« - (طیر نامه) : ۱ - بر یردن عیناً نقل ایدیلن بر عباره -

نک ایکی طرفنه قونور :

اختیار دیدی که : « او علم ، موت انسانلر ایچون بر نعمتدر .

موت ، حیات تسمیه اولونان نهار پر اضطرار اڤ گیکه سیدر . »

۲ — بک معروف اولمیان اجنبی کله لرله جالب نظر اولماسی

مطلوب اولان کله لر طیرناق ایچنه یازیلیر :

« رونتکن » شعاعنک کشفی پک بویوک استفادہ لری تآمین

ایتمشدر .

مورخیندن بردات بشیکده ایکن رؤس هایون ایله تالطیف

ایدیلن نوزادلره « بشیک علماسی » لقبی ویرمشدر .

۶۵ — (—) (خط وصل) : ۱ — محاوره ایدن ایکی

کشینک سوزلرینی تفریق ایچون آرالرینه چیزیلیر :

— نه وقت گلدیگیز ؟

— دون گلدم .

— واپور ایله می یوقسه شمندو فرامی گلدیگیز ؟

— واپور ایله گلدم .

۲ — بعضاً جمله معترضه لر خط وصل ایله تفریق ایدیلیر .

۶۶ — () [] — (معترضه) : بر جمله ایچنده او جمله-

دن فرقلی باشلی باشنه بر معناسی اولان باشقه بر جمله معترضه

ایچنه یازیلیر :

لسان عثمانی (بر لسان اولدینی حالده) تورکی ، عربی ، فارسی

اولق اوزره اوج لساندن مرکبدر دیمک پکده طوغری بر تعبیر

دکلدر .

تمرین — ۳

آشاغیکی منظومه‌ده کی تنقیط اشارت‌لرینک اسم‌لرینی سویله یگنر :

دوه‌نك باشی

— خلوقك اذیری —

وقتیه بویوک بردوه‌نك بر باشی وارمش . . .
باشسز دوه اولماز یا ، ماصال ، نه‌یسه بوتون‌گون
یاز قیش ، بو پینسز ، بو چوروك باش
چول ، قیر ، تپه ، طاغ ، طاش ،

بیچاره‌یی بیهوده سوروک‌لر ویورارمش . . .
بیچاره آغیر گووده نه باپسین ، کیمه کوسسون ؟
برقارغه بولوب دردینی دوکمش ، او دیمش : — واه !
باشدن بویوک الله . . . باشه گلمش ، چکه جکسک
آرتق ایشه هورگوج بیله شاشمش ،

قویروقه طولاشمش

باشدن باشه آنجایی ؛ فقط کیمسه‌یی الله
باشدن دوشوروب قویروغه باقدیرماسین ؛ ایلیکین
بر پارچه طوروب دیکله‌ین اولمشه‌ده گیت گیت
عالم بو اوزون دردی ایشیتمکدن اوصاتمش ؛
آرتق کیمه دیکلتمگه گیتسه ،

کیم طویسته ایشیتسه

یوز ویرمه‌دیکندن ، دوه‌جک ساکن وساکت
بر خندقه اینمش ، باشی صوقش ، واوزامش ،
بردن چکیلوب : «هایدی - دیمش - دزخه ، مردارا !»

حسزلىق ايدن باشلىرى بىر گون . . . قوپار رلر
[خلوقك دفتىرى : توفيق فكترت]

تەمىن ۴

آشاغىدەكى عبارەنى تەشقىط ايدىگىز :

بىر ھوھوڭك دىعاسى

ياربى بىلەن بىر دىكك شۇ كۈھوھوڭك عىقلەدە يايىپىر مەكە بونونە
دىيالى يارا دانە سىنىك سە بىر دانە سىك .

بىلەن عىقل بىرەنە سىنىك پىدەكك اچمەكك كىدەكك بىرەنە سىنىك .
ياربى شۇ كىدەكك كۈملىكى شۇ بىر كىمكى شۇ اچمەكك
صوبى بىرەنە سىنىك .

سە بۈيۈكسىك ياربى بىن يوقە اىكە وار ايتىك بىلەن عىقل
بىر دىك بىلەن آنا بابا بىر دىك بابام بىلەن پىدەكك كىدەكك اچمەنە
ھالەشەير آتەم مۇتھاج اولدە يىقىم ايشلىرى كۈرۈر آقشام اولونچە
بىنى اولدۇر صەھەمىن اولدە بىر ياربى بابامك ايشنى قولدى
ايت آتەم زىھنىلىرىنى اولدە بىر ياربى بابامى سۈندىر بىلەن عىقل بىر .

۱ - قرائت واملا

پروسیا قرالی بویوک فرهدریق برگون خدمتجیسی چاغیرمق اوزره زیلی چالار، بر قاچ دقیقه بکلر کیمسه گلمز. تکرار چالار ینه کیمسه گورونمز. فرهدریق صراق ایدوب قالقار طیشاری چیقار؛ خدمتجینک بر قنابه یه یاصلانوب اویویه قالدیغنی گورور. خدمتجی یه باقدیغنی صروده قویندن بر کاغداک اوجنک چیقدیغنی گوزینه ایلشیر. صراق ایدوب کاغدی اصولجه خدمتجینک قویندن چکوب آیر؛ بونک بر مکتوب اولدیغنی آکلار. بو مکتوب، خدمتجی یه والدهسی طرفندن گوندریلوب خسته لگی ائناسنده اوغلونک گوندردیگی بر مقدار آچه سایه سنده گنندینی تداوی ایتدیره رک کسب عافیت ایله دیگنی بونک ایچون تشکر ودعا ایتکده بولوندیغنی حاوی ایدی.

فرهدریق خدمتجینک والده سینه قدرتی نسبتنده ایتمش اولدیغنی فداکارلنی تقدیر و والده سنک شفقت و محبتنی تحسین ایدوب همان او طه سینه گیره رک بر کاغده بر قاچ آووج آلتون تولدیردقدن صوکره تکرار چیقوب خدمتجینی او یاندری مادن مکتوب ایله برابر خدمتجینک جیننه قویدقدن صوکره او طه سینه گیروب زیلی شدتله چالغه باشلار. خدمتجی اویانوب فرهدریقک یاننه گیردیگی زمان جیننده آغیراق اولدیغنی حس ایدر؛ الینی جیننه صوقوبده آلتونلری گورونجه همان فرهدریقک آیاقلرینه قاپانوب دشمنلرندن بریسی کندیغنی آهام ایتدیرمک ایچون جیننه پاره تولدورمش اولدیغنی سویلره. فرهدریق: «صراق ایتمه دوستم! جناب حق بزه اویقوزم زده ده احسان ایدر. او پاره یی والده گزه گوندروب بندنده سلام یاز گز؛ گرک سنی، گرک والده کی حمایه م آلتنده بولوندیره جغنی بیلدیر گز» دیدی.

وظیفه

- ۱ — حکایه بی مالاً سوبله یکنز .
- ۲ — حکایه دن نه آکلادیقکیزی بیلدیریکنز .
- ۳ — فره دریقک خدمتجینک قوینندن اصولجه مکتوبی آلوب اوقوماسی اخلاقه موافقمیدر دگلمیدر ؟ سوبله یکنز .
- ۴ — حکایه بی املا اولارق یازکنز .

۲ - قرائت و املا

طورغود رئیس

طورغود رئیس عثمانلیلرک اک غیور اک جسور اک شانی
قابودانلرنددر .

طورغود رئیس اتانکوی کورفزی امللرندره « دلی »
نامنده فقیر بر کوبلونک اوغلودر . چوهوقلمغنده بری جرات
شجاعت قوت ایله آرقداشلری آراسنده نام قازانمشدی .
دلبقانی اولونجه بحریه عسکری اولدی . کتیلرد، طوبهچیلوه ایله
قلاغوزلفی اوکرنی . بر مدت صوکره بر قاج آرقداشیله
برکمی صانوه آلوب قورصانلغه باشلادی طورغودک نامی
بتوره آوه دکزی طوتدی اوزمانلر قورصانلرک اک بوبوک
رئیس اولاره بارباروس جزایرده اوطوردور ایدی طورغود

هزایره کیدوب بارباروسه تابع اولدی طورغودک شجاعت
و جسارتی کوننده کونه بارباروس نژنده قیمتنی آرتیردی نزهات
بارباروسه معازنه اولدی . بارباروس طورغودک معینه اونه
ایکی کمی ویردی بو اونه ایکی کمی طورغود ایچونه بر بوپونک
دوئنا حکمنی آلوب بوتونه آه دکن ماملرینی یلدردی نزهات
قورسیقه آله سی صورلنده وندیکیملرله ایتدیکی محاربهده امیر
اولوب دوت منه امارتده قالدی او زمانه قایدانه یاشا اولاره
بارباروس جنون اوزرینه کیدوب وندیکیملری طورغودک اعاده منه
مجبور ایتدی طورغود طرابلس غربی فتح ایدوب اونه منه ده
زیاده اوراده بطر بکی اولدی . ۹۷۳ تاریخنده مالطه محاصره سنده
شهریه اولدی .

وظیفه

- ۱ — قرائت اولارق اوقویکنز .
- ۲ — تنقیط ایدکنز .
- ۳ — مآلاً سوبله یکنز .
- ۴ — املا اولارق یازکنز .

کلمه نك انواعى [*]

۶۷ — کلمه اوچ نوعدر : اسم ، فعل ، حرف .

تنبيه — (صفت ، اسم عدد ، اسم اشارت ، مهمات ، ضمير ، مصدر)
اسمك اقسامندن اولوب (ادوات ، ظرف ، ندا) حرفده داخلدر .

۱ اسم

۶۸ — اسم ؛ بر شخصی ، بر حیوانی ، بر شیئی تعیین
ایدهن کلمهدر .

۶۹ — اسمك تعیین ایتدیكى شی یا (مادی) یاخود (معنوی)
اولور .

۷۰ — مادی ؛ گوز ایله گورولن ، ال ایله طوتولان یعنی
جسم صاحبی اولان شیلردر : انسان ، حیوان ، آغاج ، طاش
وسائرہ گبی .

۷۱ — معنوی ؛ گوز ایله گورولماین ، ال ایله طوتولمایان

۶۷. کلمه قاچ نوعدر ؟ — (تنبيه) اسمك اقسامندن اولانلر ندر ؟ حرفده نهلر
داخلدر ؟ — ۶۸. اسم نهیه دینیر ؟ — ۶۹. اسمك تعیین ایتدیكى شی نه اولور ؟ —
۷۰. مادی ندر ؟ — ۷۱. معنوی ندر ؟

یعنی جسم صاحبی اولمایان شملرددر: عقل، فکر، آجی، آغری،
سوینج گبی .

۷۲ — اسمک تعیین ایتدیگی شیئه (مسمی) دینیر .

اسمک انواعی

۷۳ — اسملرایکی نوعدر : اسم جنس ، اسم خاص .

۷۴ — اسم جنس ، برجنسندن اولان اشخاص ویاحیوان
ویاشیانک هر برینه آری آری سویله نه بیلن اسملرددر : انسان ،
چوجوق ، کدی ، قویون ، آجاج گبی .
اسم جنسه (اسم عام) دخی دینیر .

۷۵ — اسم خاص : یالگیز برشخصه ، یاخود بر حیوانه ،
ویابرشیئه سویله نن اسمدر : حسن ، سلانیک گبی .
اسم خاصه (علم) دخی دینیر .

تنبیه — قطعه ، مملکت ، قصبه ، کوی ، دگیز ، ایرماق ، نهر ،
گول ، طاغ ، آطه اسملریله بالعموم انسان اسملری ، عطارده ، زهره ،
ارض ، مریخ گبی بیادیز اسملری اسم خاصدر .

۷۲ اسم مادیلره نه دینیر ؟ — ۷۳ اسم معنویله نه دینیر ؟ -- ۷۴ اسمک
تعیین ایتدیگی شیئه نه دینیر ؟ — ۷۵ اسم جنس نه به دینیر ؟

اسم جنسارک انواع مختلفه سی

- ۷۶ — اسم جنسارک یا مجرد اولارق یا خود مجرد اسملره
بعض ادات علاوه ایدیلرک برچوق نوعلره آریلیر: اسم
عین، اسم معنی، اسم مرکب، اسم جمع، اسم جامد،
اسم مکان، اسم آلت، اسم تصذیر.
- ۷۷ — اسم عین؛ گوز ایله گورولن، ال ایله طوقونیلما-
بیلن یعنی جسم صاحبی اولان شیلرک اسملرینه دینیر: انسان،
کتاب، طاش گی.
- ۷۸ — اسم معنی؛ گوز ایله گورولمین، ال ایله طوقونیلما-
یان یعنی جسم صاحبی اولمایان شیلرک اسملرینه دینیر: اویقو،
عقل، جسارت گی.
- ۷۹ — اسم مرکب؛ بردن زیاده کلمه دن ترکیب ایدن اسملردر:
سیوری — سینک . تحتہ — بتی . خانہ — الی گی .
- ۸۰ — اسم جمع؛ مفرد اولدیفی حالده معناسندن بر چوق
شخص ویابرچوق شی آکلاشیلان اسملردر: اردو، آلی،

۷۶. اسم جنسارک قاچ نوعدر؟ — ۷۷. اسم عین نهیه دینیر؟ — ۷۸. اسم معنی
نهیه دینیر؟ — ۷۹. اسم مرکب نهیه دینیر؟ — ۸۰. اسم جمع نهیه دینیر؟

بولوك ، طابور ، سورو ، طاقم گي .

۸۱ — اسم جامد ؛ جانسز اولان شيلرك يعني جماداتك
اسمليدر : طاش ، طوپراق گي .

۸۲ — اسم مطاب ؛ اسم جنسك آخريته خفيف هجاليدره
(لك) ، ثقيل هجاليدره (لق) علاوه ايديلوب بر مكان ومحل
تعيين ايدن اسمدر :

كومور = كومورلك (كومور قونييلان محل)

اودون = اودونلق (اودون قونييلان محل)

گل = گللك (گلي چوق اولان محل)

چيچك = چيچكلك (چيچك قونييلان محل)

تبيه — آخريته (لك - لق) علاوه ايدين اسملر بر محل ومكان
تعيين ايدرلرسه « اسم مكان » اولورلر . آخريته (لك - لق) علاوه
ايدين هر اسم ، اسم مكان اولماز .

اسم عددلره لاحق اولورسه بر نوع صفت اولور : اونلق
آتون گي .

اسم مكان وزمان اصليله لاحق اولورسه بر نوع صفت اولور : قيشلق ،
اوطهلق گي .

بعضاً نسبت معناسي افاده ايدر : آخرتلك ، بابالق گي .

صفتلره لاحق اولورسه مصدر معناسي افاده ايدر : بويوكلك ،
بياضلق ، سياهلق گي .

۸۳ — اسم آلت؛ کنديسيميله برایش اجرا ایدیلن شیرلی تعیین ایدهن اسمدر.

۸۴ — اسم آلت ایکی نوعدر: اصلی، قیاسی.

۸۵ — اصلی: (بالطه، بیحاق، قلم) گبی اسملریدر.

۸۶ — قیاسی؛ ماده فعله (ك، ق، گبی، گو، غی،

غو، قی، گج، اچ) الحاقیه تشکیل ایدیلن اسم آلتلردر:

اسم آلت	ماده فعل	
الك	اله	(ك) علاوهميله
طراق	طرا	(ق) "
كسگی	كس	(گی) "
سوزگو	سوز	(گو) "
صارغی	صار	(غی) "
بورغو	بور	(غو) "
باشقی	باص	(قی) "
سوزگج	سوز	(گج) "
قیصاج	قیص	(اچ) "

۸۷ — اسم تصغیر؛ کوچوكلک معناسی بولنان اسمدر.

۸۸ — اسم تصغیر، اسملرک آخرینه (جک - جگنز)،

(جق - جغز) علاوهميله تشکیل ایدیلیر:

۸۴. اسم آلت نهیه دیشیر؟ — ۸۴. اسم آلت قاچ نوعدر؟ — ۸۵. اصلی نهکییدر؟

— ۸۶. قیاسی اسم آلتلر ناصل تشکیل ایدیلیر؟ — ۸۷. اسم تصغیر نهیه دیشیر؟

— ۸۸. اسم تصغیر ناصل تشکیل ایدیلیر؟

أو = أوجك — أوجكز
كتاب = کتابجق — کتابجغزگی .

تنبیه — تورجکده اسملری اسم مکان ، اسم زمان ، اسم آلت ، اسم
تصفیرگی اقسامه آیرمق بر امر اعتباریدر . یوقسه بونلر عربجه ناک
اسم مکان وزمان وسائرهنه قیاس اولونه ماز .

تمرین — ۵

آشاغیکی اسملرک مادی یاخود معنوی اولدیغنی تفریق ایدگنز ؟
آرپه ، بوغدای ، کدی ، روزگار ، هوا ، آجاج ، طاش ، ملک ،
رؤیا ، دگنز ، ییلدیز ، خولیا ، آرزو ، هوس ، اویون ، ساعت ، آی ،
گونش ، شیطان ، ایشیق ، صباح ، سحر ، ییلدیرم .

تمرین — ۶

اسم جنسلر ایله اسم خاصلری آیرگنز :
آجاج ، یاپراق ، طاووق . قاز ، ارض ، آق دگنز ، علم طاغی ،
قطعه ، بلده ، ازمیر ، آوروپا ، هر ، طونه ، مملکت ، حلب ، احمد ،
انسان ، چوجوق ، مکتب ، کوپری ، واپور ، استانبول ، آطه ،
قوش آطه سی ، طاش ، قره طاش ، گمی ، قاییق ،

تمرین — ۷

اسم جنسلرک نوعلرینی آیرگنز :
اردو ، انسان ، حقه ، تحته مناره ، اوطه ، آجاج قاقان ، سورو ،

بولوك ، عقل ، فكر ، سوز ، بارداق ، روح ، جان ، قلب ، ال ،
آياق ، دوه ، گوز ، آجاج ، طاش ، طاغ ، چاق ، رنده ، بورغو ،
قیزجغز ، اوطه جق ، قلمك ، طباقلق ، آجاق ، باغچه ، پرى ، اويقو ،
مكتوب ، كاغد ، قابو .

نمونه

- اردو = اسم جنس ، اسم جمع ، مادى .
انسان = اسم جنس ، اسم عين ، مادى .
عقل = اسم جنس ، اسم معنى ، معنى .

تمرین — ۸

آشاغىكى عبارده نقطهلى يرلره مناسب بررکله يازگز :
غلطه ايله استانبول آره سنده ايكي دانه . . . واردر . کوپرى يه
. . . ياناشير . ترسانه . . . ددر . اودون قونان يرلره . . . دينير .
قلم يونتارکن . . . ايله النى کسدى . چوق . . . ديگنمز . روم ايلي
حصارينك قارشيسنده . . . حصارى واردر . کدى درت . . . بر . . .
در . قورباغلى دره . . . ده برمسيره در . قوينك ياوروسنه . . .
دينير . پيليچ . . . دن چيقار . آرى . . . ياپار . يازين . . . ايله
. . . چوق اولوب انسانى راحتسز ايده رلر .

خواص اسماء

۷۹ — اسملرده اوچ خاصه واردر : کيفيت ، کينيت ، حيثيت

کیفیت (جنس)

مذکر — مؤنث

۸۰ — تورکجه ذیروح اسملری مسملرینه دلالتلری اعتباریله

ایکی به آیریلشدر : (مذکر) ارکک ، (مؤنث) دیشی .

۸۱ — تورکجه ده جانسز مخلوقات ایچون مذکرلک مؤنثلک

معتبر دکادر .

۸۲ — جانلی مخلوقاتدن بعضلرینک ارککلرینه و دیشیلرینه

مخصوص اسملر وارددر :

مؤنث اسملر	مذکر اسملر
آنا	بابا
قیز	اوغل
طاووق	خروس
اینک	اوکوز

۸۳ — اسملرندن مذکر یاخود مؤنث اولدینی فرق

ایدیله مهین حیواناتک اسملرندن اول جنسنه کوره « ارکک »

یاخود « دیشی » لفظلری کتیریلیر : دیشی کدی ، ارکک کدی .

دیشی آرسلان ، ارکک آرسلان کی .

نویه : ۱ — مذکر یاخود مؤنث اولدینی بللی اولان حیواز اسملرندن

اول (ارکک) و (دیشی) لفظلری کتیریلیر : ارکک خروس ، دیشی

۸۰ . اسملر مسملرینه دلالتلری اعتباریله قاچه آیریلشدر ؟ — ۸۱ . تورکجه ده

جانسز اسملر ایچون مذکرلک مؤنثلک معتبرمیدر ؟ — ۸۲ . جانلی مخلوقاتک ارکک

و دیشیلرینه مخصوص آیری آیری اسملر واردمیدر ؟ — ۸۳ . مذکر یاخود مؤنث اولدینی

فرق ایدیله مهین اسملرندن اول جنسنه کوره نه کتیریلیر ؟

طاووق دینمز . چونکه « خروس » دینجه ارکک ، « طاووق » دینجه
دیشی اولدینی ذاتاً آکلاشیلیر .

تنبیه : ۲ — ذی روحک غیریده تذکیر وتائیت فارسی اسملردهده
معتبر اولمایوب آتجق عربجه کلهلرده معتبردر .

عربجه کلهلرده

مذکر ومؤنث

۸۴ — عربجهده انسان و حیوان اسملرندن باشقه کندیلرنده
ارککک و دیشیلک اولمایان اسملرده مذکر ومؤنث اعتبار
ایدیشدر . بوسبيله عربجه اسملرده تذکیر وتائیت « حقیقی »
و « مجازی » اولق اوزره ایکییه تفریق ایدیلیر .

۸۵ — مذکر حقیقی ؛ مسالماری حقیقهٔ ارکک اولان
اسملردر :

اب ، ابو = بابا

جل = ارکک دوه

۸۶ — مؤنث حقیقی . مسالماری حقیقهٔ دیشی اولان
اسملردر :

اُم = والده

ناقة = دیشی دوه

۸۷ — مذکر مجازی ، مسالرنده ارککک و دیشیلک اولما .
دینی حالده مذکر اعتبار ایدیلهن اسملردر : قلم ، کتاب گبی .
« قلم » و « کتاب » اسملرینک مسالرنده ارککک و دیشیلک
اولمادینی حالده مذکر اعتبار ایدیلشلردر .

۸۸ — مؤنث مجازی ؛ مسالرنده ارککک و دیشیلک اولما .
دینی حالده مؤنث اعتبار ایدیلهن اسملردر : شمس . سماء گبی .
۸۹ — عربجه مذکر اسملر ایچون بر علامت اولمایوب
مؤنث اسملرده اکثریا (علامت تائیت) بولونور .
۹۰ — عربجهده علامت تائیت اوچدر :

۱ — « تاء مربوطه » یاخود « تاء کرد » دینیلان وشو
(ة - ة) شکلده یازیلان تادر که کله لرك آخر لینه گلیر : نقطه ،
عبارة گبی .

تنبیه : ۱ - تورکجهده تاء مربوطه نك نقطه لری قالدیر یلارق های رسمیه
صورتنده قوللانیلیر : نقطه - نقطه ، عبارة - عبارة گبی .
بعضاً (تاء طویل) یعنی اوزون « ت » صورتنده یازیلیر : عادة -
عادت . رحمة - رحمت ، مصلحة - مصلحت گبی .

تنبیه : ۲ - نهایتنده « تاء طویل » بولونان هر عربجه کله مؤنث
دکلدر . بعضاً « ت » نفس کلهدن اولور : سکوت ، وقت گبی . بوکله -
لرده « ت » اجزای کلهدن اولوب علامت تائیت دکلدر .

۲ — الف مقصوده در که کله نك آخری (ی) و (ا)

صورتنده بولونورلر ؛ دعوی ، دنیا گبی .

تنیه — نفس کله دن اولوب کله نك آخرنده بولونان (ی) حرفی
علامت تأنیت دگلدر : معنی ، مصطفی گبی .

۳ — الف ممدوده در که کله نك آخرنده (اء) صورتنده
بولونور : صحراء ، سوداء گبی .

تنیه — عربجه کله لرده کی الف ممدوده ل تورکجه ده همزه سز اولارق
(۱) صورتنده استعمال ایدیلیر : صحرا ، سودا گبی

۹۱ — عربجه ده بر طاقم کله لر واردر که ایجابنه گوره
هم مذکر هم مؤنث اعتبار اولونورلر :

ذهب = آلتون . سماء = گوک . ضعی = قوشلق وقتی .
نفس = روح (جان) . لسان = دیل گبی .

۹۲ — معنالنردن مؤنثک آ کلاشیلان عربجه اسملر
اساساً درت نوعدر :

۱ — قادین اسملری : سعاد ، مریم ، زینب گبی .

۲ — قادین جنسینی گوسته رهن اسملر : ام = آنا . اخت =

قیز قارداش گبی .

۳ — مملکت ، شهر ، قبیله اسملریدر : شام ، مصر ،

حلب گبی .

۴ — چفت اولان اعضا اسملرندن بعضلریدر : عین =

۹۱. عربجه ده هم مذکر هم مؤنث اعتبار اولونان کله لر وارمیدر ؟ — ۹۲. معنا
لرندن مؤنثک آ کلاشیلان کله لر قاچ نوعدر ؟

گوز. اذن = قولاق گچی.

اخطار — کندیلرنده علامت تائیت بولونمايان عربجه کله لرك مؤنث اولوب اولمادیغی لغات کتابلرینه مراجعتله آغلاشیلیر .

تمرین — ۹

آشاغیکی اسملرك مذکر یاخود مؤنث اولدقلرینی ، عربجه کله لرك مذکر حقیقی یاخود مجازی ، مؤنث حقیقی یاخود مجازی اولدقلرینی یاز گز :

آدم . کچی . قیصراق . آت . اوکوز . شمس . خدیجه . طلب . رحمت . ادیبه . قادین . جل . ادیب . خالد . عین . سعاد . زینب . اب . ابن . بنت .

تمرین — ۱۰

آشاغیکی کله لرده «ت» لرایله «ی» لرك هانگیلری علامت تائیت ، هانگیلری نفس کله دن اولدیغنی گوسته رکوز .
صحت . صحبت . التفات . سکوت . اسکات . ثبات . کله . دعوی . معنی . فتوی . مبنی . ثبوت . بیت . وقت . میقات .

کیمیت

۹۳ — اسم جنسلرك بر یاخود بردن زیاده اشخاصه ،

حيوانه ، اشيايه دلالت ايتملرينه (كميت) دينير .

۹۴ — توركجهده كميت ايكيدير : مفرد ، جمع .

۹۵ — مفرد ؛ يالآنز برشخصه ياخود يالآنز برحيوانه ،
يالآنز برشيئه دلالت ايدهن اسملردر :

كتاب ، قلم ، آرسالن ، قاپو كبي .

۹۶ — جمع . بردن زياده اشخاصه ، حيوانه ، اشيايه

دلالت ايدهن اسملردر :

كتابلر ، قلملر ، آرسالنلر ، قاپولر كبي .

۹۷ — مفرد بر اسمي جمع ياييق ايچون اسمك نهايتنه

« ادات جمع » دينيلهن (لر) علاوه ايديلير :

طاش — طاشلر . آغاج — آغاجلر كبي .

۹۸ — اسم مركبلك جمعنده ادات جمع اولان (لر)

نهايتنده كي كلمه نك آخريته علاوه ايديلير : سيوري سينكلر ،
آغاج قاقانلر كبي .

۹۹ — مركب اسملك نهايتنده (ي) وارسه ادات جمع

بو (ي) دن اول گتيريلير :

خانم الي — خانم اللري كبي .

۹۴. توركجهده قاج كميت واردر ؟ — ۹۵. مفرد نهيه دينير ؟ — ۹۶. جمع نهيه

دينير ؟ — ۹۷. مفرد بر اسم ناصل جمع ياييلير ؟ — ۹۸. مركب اسملرده ادات جمع

نهيه علاوه ايديلير ؟ — ۹۹. مركب اسملك نهايتنده (ي) وارسه ادات جمع نهيه

كتيريلير ؟

۱۰۰ — باشقه لسانلردن آنان اسملر تورکجه قاعدهسی اوزره (لر) علاوه سیله جمعلندکاری گبی عربی و فارسی کله لر کندی قاعده لری اوزره ده جمعله نیرلر .

۱۰۱ — اسم خاصلر جمع ایديله مز؛ استانبوللر ، ازمیرلر ، بروسه لر دینه مز چونکه دنیاده بر دانه استانبول ، بردانه ازمیر ، بردانه بروسه واردر؛ لکن بعض حاللرده جمع یاییلیر :

۱ — بر اسمده اولان افراد قصد اولونورسه : سلطان محمدلر ، سلطان سلیملر ، ناپولیونلر گبی .

۲ — بر مزیتله شهرت بولمش ذواته تشبیه مراد اولونور .
سه : فضولیلر ، ابن سینالر ، ناییلر گبی .

۳ — تاریخی فامیلیا لربیان ایدیلک ایسته نیلیرسه : کوپر یاییلر ، صقولییلر گبی .

۴ — کلامده شدت و مبالغه قصد اولونورسه : سلطان محمددارالره ، اسکندرلره غبطه بخش اولمش بر پادشاه جهانگیر ایدی .

تمرین — ۱۱

آشاغی کی منظومده کی جمع اولان کله لری آیرکیز :

بارباروس

او وقتلر دیمشدک که : « ای خیرالدین ، ای خضر
عثمانلیق قارده شلکدر ، غربی شرقلی یامقدر ،
هایدی صدف قومساللر یلکینلر آچیلسین ،
آی یلیدیلی بایراقلرک گولگه لری صاحبسین »
حقیق واردی ؛ قسمتلری داغنیق اولان بزلردک ؛
طالعلری بر اویونجاق ایتمش اولان عسکردک ؛
اولکله یکنی طوغمش فکر گبی یوروردک ،
استقبالی ایکی قطبک آراسنده گوروردک ؛
سن بزلره حیران اولدک ! . . . غرورینه توکوردک .
و دیدک که : « هر شی اورده ! ایمان ، امید ، عدالت
گیت ، بو گوزل مملکتی کعبه گبی طواف ایت ! »
أوهت ، گلدک ! . . . پادشاهک آیاغنه یوز سوردک
خلافتنه حیانتکی آداق ایتدک ؛ تاج ویردک ؛
بر بک ایکن بر قالیونجی اطاعتی گوستردک ! . . .
[محمد امین]

۳ — قرائت و املا

قوت

بولک اوستنده کی بر جامع اولوسنده هر آقسام یکدیجک

کوردردم ، بر سورد چو جوقه دورلو دورلو اوبونلرله ،
هابلاز لقلرله مشغول اولورلر ، آراده باغری بشیرلر ، غوغا ایدرلر دی .
بر آقشام ینه کچیوردم . اوبونه بوقدی ؛ شیمدی چو جوقلر
ینه هلقه اولسه ، بر شی سیر ایدر یوردی . یک تحف ، دیک
اکلنجلی بر تمانا قارشیسنده بولونورلر کبی هیسسی متبسم ایدی .
کمال ذوق ایله سیر ایندکلی منظره احتمالکده هر کونه کوردکلی
بر حال ایدی . اوراده کیلرک هیسندنه بوبوک چو جوقه ، عادتاً
بر کنج آدم ، اوزرینه صالحه برانه کوچوک بر چو جوغی دوردور ،
غلیظ لاقیر دبلر ایله یاشندنه ایتیبوردی . فقط بر بکی ، هر طوقات
پیشندنه بکی بر فریاد ایله لاقیر اوق ، بوتونه بوزی کوزی
یره دوشوب قالمقندنه برله ، کوز یاشلرینه بولانمسه اولدیغی
هالده ینه قارشیسنده کینک بوزینه آیلیمور :

— بخدر او ، ویر !

آوازه سبله بر قامچی بی آلمور ، استرداد ایتک ایتیبوردی .
وبوبله هر طلب محقه قارشی بر طوقات ، بر تکمه بیدرک کربله بوره ؛
آغلاقمندنه ، باغیر مقدره سسی دنمسه ، قیصیلنمه بر هالده
عاجز وضعیف ، اولی ویرمه مکده هالیشارق قامچیسنه دوغرو
فییرلابوردی .

زہایت بر دفعہ سندرہ طائیں بر طوقات ایلم سرتنی بر تکمیری؛
 بر دھا فالقصفہ زوالی و ہودندہ قوت بولامادی؛ اور ایہ ،
 توزارک ایچہ بووارلانری۔ عجینک، ضعضک بوتونہ بیچارہ لظریلہ
 اولدیغی بده ایچنی ہکدرک باغیرارو آغلارکن ، اوتہ کی،
 آدیغی قامیجی بی مفتخرانہ صالحلبارو اطرافندہ کی جوہوقلرک،
 قوتہ قارشئ مدالہہ بیلرہ بو کوہوک مخلوقلرک قہرہ لری
 آراسندہ صالحینوب کیمدیوردی .

[حسین جامد]

وظیفہ

- ۱ — عبارہ بی مالا سویلہ یکنز .
- ۲ — نہ آ تلادیفکنزی سویلہ یکنز .
- ۳ — املا اولارق یازکنز .

عربجودہ

کیت

مفرد - ثلثیہ - جمع

۱۰۲ — عربجودہ کیت اوچدر : مفرد ، ثلثیہ ، جمع .

۱۰۳ — تنبيه ؛ ايکي شخصی ، ايکي حيواني يا خود ايکي شئي بيلايرير .

۱۰۴ — عربجهده بر اسمي تنبيه يامق کله نك صوڪ حرفي مفتوح قيليندقدن صوگره آخرينه (ين) يا خود (ان) گتيريلير :

مفرد	جمع
حرم	حرمين
زوج	زوجين
ثلث	ثلثان
مرفوم	مرفومان

۱۰۵ — تنبيه ياپيلاجق اسمك نهايتنده (۹ - ۵) صورتنده تاء مربوطه وار ايسه (تا) نك نقطه لري قوندقدن صوگره (ين) علاوه ايديلير :

مفرد	تنبيه
کله	کلتين
سنه	سنتين
نقطه	نقطتين

۱۰۶ — تغليب — بر برلرينه مناسبتلري اولان ايکي مفرددن بري تنبيه ياپيلاقق ايکيسي بردن قصد اولونمقدرکه بوگا (اصول تغليب) دينير :

۱۰۳. تنبيه نه بي بيلايرير ؟ — ۱۰۴ عربيجه بر اسم ناصل تنبيه ياپيلير ؟ — ۱۰۵. تنبيه ياپيلاجق اسمك نهايتنده تاء مربوطه وارسه نه ياپيلير ؟ — ۱۰۶. اصول تغليب نه به دينير ؟

بابا، آنامعناسنه اولان (اب) ايله (ام) دن = (ابوين)،
گونش ايله آی معناسنه اولان (شمس) ايله (قر) دن =
(قرین). امام حسن ايله امام حسین مراد اولوندقده = (حسنین) گبی.
تنبیه : ۱ -- (اب) کله سنک اصلی (ابو) اولقله تنبیه سنده (و)
اعاده اولنوب (ابوين) دینیر.
تنبیه : ۲ -- تغلیب اصولیله یایلاجق تنبیهلر اسم مذکرلردن
یایلوب مؤنثلردن یایلماز :
(والد -- والدین) یرینه (والده -- والدتین) دینیز .

عربیجه اسملرک جمعی

۱۰۷ -- لسان عربیده جمع ایکی نوعدر : جمع سالم ،

جمع مکسر .

۱۰۸ -- جمع سالم ؛ مفردینک هیئت و ماده سی بوزولمایه رق

یایلان جمعدر .

۱۰۹ -- جمع سالم ایکیدر : جمع مذکر سالم ، جمع

مؤنث سالم .

۱۱۰ -- جمع مذکر سالم ؛ ذوی العقول ايله صفتلرک

۱۰۷ . عربیجه جمع قاچ نوعدر ؟ -- ۱۰۸ . جمع سالم ناصل جعفر ؟ -- ۱۰۹ . جمع

سالم قاچدر ؟ -- ۱۱۰ . جمع مذکر سالم ناصل یایلیدر ؟

مفردینک آخرینه ماقبلی مضموم (ون) یاخود ماقبلی مکسور
(ین) علاوه ایدیلهرک یاییلیر :

مفرد	جمع مذکر سالم
مؤمن	مؤمنون — مؤمنین
صابر	صابرون — صابرین

تنبیه — ذوی العقول وصفت اولمایان (ارض ، عالم ، سنه)
کله لریده شاذ اولار ق جمع مذکر سالم گبی جمعه نیر : ارض = ارضین --
ارضون / عالم = عالمین — عالمون . سنه = سنین کبی .

۱۱۱ — جمع مؤنث سالم ؛ آخرنده علامت تائیت اولان
(تاء) مربوطه یی حاوی اسملرک نهایتنده کی (ة) حذف
ایدیلوب یرینه (ات) کتیریلهرک یاییلان جمع لر در :

مفرد	جمع مؤنث سالم
عناية	عنايات
اعانه	اعانات

۱۱۲ — آخرنده علامت تائیت اولان الف مقصوره
یاخود ممدوده یی حاوی اسملرک آخرنده همزه یوقسه (ات)
همزه وارسه همزه حذف ایدیلوب (وات) علاوه ایدیلیر :

مفرد	جمع مؤنث سالم
حمى	حميات
صحراء	صحروا

۱۱۱. جمع مؤنث سالم ناصل تشکیل اولونور ؟ — ۱۱۲. آخرنده الف مقصوره یاخود
ممدوده بولونان کله لر ناصل جمعه نیر ؟

۱۱۳ — اوچ حرفدن زیاده اولان مصدر لرده جمع مؤنث سالم صورتنده جمعه نیر :

مصدر مفرد	مصدر جمع
اکرام	اکرامات
طلوع	طلوعات

۱۱۴ — جمع مؤنث سالم یا سیلاجق کله نك نهایتنده اساساً (ات) وارسه (ات) دن اول ماقبلی مفتوح بر واو گتیریلیر :
ادات = ادوات . رات = بروات گچی .

تمرین — ۱۲

آشاغیکی کله لرک جمع لرینی تشکیل ایدگنز :

- طالبه . صالح . عتبه . ذا کر . عبادت . جماعت . اصلاح .
- اعلام . خیال . کمال . دفعه . زوجه . معلم . طالب . قناد . صدقه .
- شایعه . ناظر . حاضر . اجرا . صلوات . وقوع . نیت . افاده .
- احترام . تطبیق . تنظیف .

تمرین — ۱۳

آشاغیکی جمع اولان کله لرک مفرد لرینی مفرد اولان لرک جمع لرینی یازگنز :

- کرامات . اعلانات . مسلم . قنوات . قاعد . صدقات . جاهل .

۱۱۴ . اوچ حرفدن زیاده اولان مصدر لر ناصل جمعه نیر ؟ — ۱۱۴ . اساساً نهایتنده (ات) بولونان کله لر ناصل جمعه نیر ؟

مخدرات . عالم . ذرات . سماء . سائنحات . عارف . كامل . درجات .
متعلم . متكلم . مشتاقين . مصابين . مأمور . مرسله . شاکر .
منافق . طبقات . مهاجمات .

فَعَلَه

۱۱۵ — (فَعَلَه) وزننده کی کله لرك جمع مؤنثلری عینك

فتحیه (فَعَلَات) اولور :

دفعه = دفعات گبی

۱۱۶ — ا کر کله نك اورتہ سنده (و) یا خود (ی)

وارسه عینك سکونیه (فَعَلَات) اولور :

عورت = عورات گبی

فَعَلَه

۱۱۷ — (فَعَلَه) وزننده کی کله لرك جمع مؤنث ساملری

(فَعَلَات ، فَعَلَات فَعَلَات) اولارق اوچ درلو گلیر :

جمع

مفرد

خدمات ، خدمات ، خدمات .

خدمت

۱۱۵ . فعله وزننده کی کله لرك جمع مؤنثلری ناصل اولور ؟ — ۱۱۶ . کله نك اورتہ سنده
واو یا خود یا بولونورسه ناصل اولور ؟ — ۱۱۷ . « فعله » وزننده کی کله لرك جمعلری
ناصل اولور ؟

فعله

۱۱۸ — (فعله) وزننده کی کله لړک جمع مؤنث سالم لری
(فُعَلَات ، فُعَلَات ، فُعَلَات) اولارق اوچ درلو گلیر :

مفرد	جمع
حجره	حُجَرَات ، حُجَرَات ، حُجَرَات

۱۱۹ — ذوی العقولدن اولمایوب جمعنده اسم معناسی افاده
ایدن صفتلر (ات) ایله جمعه نیر :
معلوم = معلومات . موجود = موجودات گی .

تمرین — ۱۴

آشاغیکی کله لری عربی قاعده سی اوزره جمع یاپسگز :
لمعه . صیفحه . بقعه . جرعه . ظلمت . ضربه . شبهه . صیحه .
مجهول . مفهوم . قطعه . معلوم . مخلوق . کائن . منتخب .

جمع مکسر

۱۲۰ — جمع مکسر ؛ مفردینک ماده وهیئتتی بوزولارق
یاپیلان جمعلردر . رجل = رجال گی .

۱۱۸ . « فعله » وزننده کی کله لړک جمعی ناصل اولور؟ — ۱۱۹ . ذوی العقولدن ایلمه-
یوب جمعنده اسم معناسی اولان صفتلرک جمعی ناصل اولور؟ — ۱۲۰ . جمع مکسر نه به دینیر؟

جمع مکسرک وزنی پک چوق اولوب بوراده اڤ مشهورلری ذکر
ایده بگنر .

۱۲۱ — جمع مکسرلر ، دلالت ایتدکلری مقدارلره گوره
ایکیه آریلیر : جمع قلت . جمع کثرت .

۱۲۲ — جمع قلت ؛ اوچدن اونه قدر دلالت ایدن جمعدر .

۱۲۳ — جمع قلتک وزنی درتدر : (افعُل ، افعال ،

افعله ، فعله)

تنبیه — جمع قلت وزنده اولان هر جمع آزاق بیان اتمز . بر
کله نڤ جمع قلتدن باشقه بر وزن اوزره جمعی وارسه اوزمان جمع قلت
وزنده کی جمع آزاق بیان ایدره . مثلاً ، « سیف » کُ جمعی « اسیاف »
دینیرسه اون قدر قلیچ معناسنه اولوب « سیوف » دینیرسه بر چوق
قلیچلر دیمک اولور . لیکن « مثال » کُ جمعی « امثله » اولوب بونڤ
باشقه جمعی اولمادیقندن « امثله » کله سی کثرت بیان ایدره .

۱۲۴ — جمع کثرت ؛ اوچدن الی نه یاه مقداره دلالت
ایدن جمعلر درکه اڤ مشهور وزنلری شونلر در :

۱ — فعل

صورت = (صور) . تحفه = (تحف) . رتبه =

(رتب) . اولی = (اول) . دولة = دول .

۱۲۱ . جمع مکسرلر دلالت ایتدکلری مقدارلره گوره قاچه آریلیر ؟ — ۱۲۲ . جمع
قلت ندر ؟ — ۱۲۳ . جمع قلتک وزنی قاچدر ؟ — ۱۲۴ . جمع کثرت هانکی جمعلر در ؟

۲ — فعل

- حکمة = (حکم) . نعمة = (نعم) . عبرت = (عبر) .
فرقه = (فرق) .

۳ — فعل

- حجاب « پرده » = (حجب) . کتاب = (کتب) .
شهاب = (شهب) . جدار « دیوار » = (جدر) .
رسول = (رسل) .

۴ — فعله

- جاهل = (جهله) . کاتب = (کتبه) . طالب =
(طالبه) . فاسد = (فسده) .

۵ — فعاة

- غازی = غزاة . قاضی = قضاة . عاصی = (عصاة) .

۶ — فعال

- نکته = (نکات) . ثوب = (ثياب) . اثنی « دیشی »
(اناث) . صغیر = (صغار) .

۷ — فعال

شاب «کنج» = شبان . تاجر = تجار . کاتب =
(کتاب) .

۸ — فَعُول

دین «بورج» = (دیون) . ظرف = (ظروف) .
صدر «گوگس» = (صدور) . درس = (دروس) . فن =
(فتون) .

۹ — فَعْلَاء [*]

کفیل = (کفلا) . شریک = (شرکا) . رئیس =
(رؤسا) . ادیب = (ادبا) عالم = (علما) .

۱۰ — فَعَالِي

رعیه «تابع» = رعایا . عطیه = (عطایا) . قضیه =
(قضایا) . هدیه = (هدایا) .

۱۱ — فَعَالِي

دعوی = (دعای) . صحرا = (صحاری) .

[*] کلمه نك صوگنده الفدن صوگره بولونان همزه لسانمزدده حذف اولوبور .

۱۲ — فَعَلِي

مريض = (مرضى) . شيتت = (شتى) .

۱۳ — فَعْلَان

غلام = (غلمان) . غزال « كيك » = (غزلان) . صبي =
(صبيان) .

۱۴ — فَعْلَان

شجاع « يكيت ، جسور » = شجعان .

۱۵ — فَعَائِل

جريده = (جرائد) . جزيره « آطه » = (جزائر)
خزينه = (خزائن) . واسطه = (وسائط) .

۱۶ — فَوَاعِل

جامع = (جوامع) . تابع = (توابع) . قاعده =
(قواعد) . عالم = (عوالم) .

۱۷ — فَوَاعِيل

فانوس = (فوانيس) . قانون = (قوانين) .

۱۸ — فعالل

دفتَر = (دفتار) . کوکب = (کواکب) . جوهر =
(جواهر) . جدول = (جداول) .

۱۹ — فعالیل

قندیل = (قنادیل) . عصفور « سرچہ قوشی » =
عصافیر . دکان = (دکاکین) .

۲۰ — افعال

نجم = (انجم) . عین = (اعین) .

۲۱ — افعاله

زمان = (ازمنه) . سؤال = (اسئله) . مثال =
(امثله) .

۲۲ — افعلاء [*]

ذکی = (اذکیا) . ولی = (اولیا) غنی = (اغنیا) .

[*] کلمه نك نہایتندہ الفدن صوگرہ بولونان همزه لسانزده حذف اولونور .

۲۳ — افعال

طرف = (اطراف) . سبب = (اسباب) . شجر =
(اشجار) . رقم = (ارقام) .

۲۴ — افعال

افضل = (افاضل) . اكبر = (اكابر) . افخم =
(افخام) .

۲۵ — افعال

اقليم = (اقاليم) . اسلوب = (اساليب) . ارچوفه =
(اراجيف) .

۲۶ — تفاعل

تذکره = (مذاکر) . تجربه = (تجارب) . ترجمه =
(تراجم) .

۲۷ — تفاعل

تدبير = (تدابير) . تمثال = (تمثيلات) . تقرير =
(تقارير) .

۲۸ — مفاعل

مکتب = (مکاتب) . مخرج = (مخارج) . مبلغ =

(مبالغ) . مقصد = (مقاصد) .

۲۹ = مفاعیل

مکتوب = (مکاتیب) . مخدوم = (مخادیم) . مسکین =
(مساکین) .

۱۲۵ — بر کلمه عربیه قاعده عربیه اوزره جمعندکدن
صوگره برکرده تورکجه یاخودفارسی قاعدهسی اوزره جمعلممز :
« شجر » کلهسی قاعده عربیه اوزره جمعندکدن یعنی « اشجار »
دینیلدکدن صوگره برده آخزینه (لر) علاوهسیله « اشجارلر »
دینمز .

تمرین — ۱۵

آشاغیکی جملهلردهکی جمع مکسرلری آیروب مفردلرینی بولمالی وهانکی
وزن اوزره تشکیل ایدیلش اولدقلرینی سوبلهمه لیدر :

ملت عثمانیه یی ترکیب ایدن اقوامک زبر لوای عثمانیده اتحاد و اتفاق
ایله مه سی شان وشوکت دولتک از دیادینه ، رفاه امتک تأییدینه دالدر —
فرق سیاسیه مملکتک سلامت و تعالیسنی تعیین وتأمین ایچون تجریء
اشکان ایدرلر — صو ایجاب ایتدیجه سوفرا خدامنه اصولجه اشارت
ایله مه لیدر — زمانک وقایع مشهوره سنی اخلافه بر عبرت اولوق اوزره
نقل ایدن مدنیت تاریخلری — بو امر جلیل پیغمبری یی احتوا ایدن

۱۲۵ . عربی بر کلمه قاعده عربیه اوزره جمعندکدن صوکره تکرار تورکجه قاعدهسی
اوزره جمعه مک جائزمیدر ؟

لوايح جليله ، دائما اعظم علمای اسلاميه نك طعام حجره لرینی تزین
ایدهر — اطعام احبا امرنده طنطنه لی ضیافتده بولونمق ، قدرتندن زیاده
مصارفه دوچار اولمق جائز دکدر — آقچه دن محروم اولان انداند
حیاتك هیچ برندن استفاده ایده مه یور — بویوزدن گوناگون عوارض
وضعیته سببیت ویریلش اولور — هیچ کیمسه استنطاق ، توقیف ،
حبس وصور سائره ایله مجازات اولونمازسه — اداره مستبده عوامك
اموالی اسراف ایدهز .

تمرین — ۱۶

آشاغیکی کلمه لری قاعده عربیه اوزره جمعه یوب وزن لرینی یاز گز :

عامل - جاهل - غائله - عسکر - حد - حقیقت - وکیل - اکرم -
عظیم - حصه - قصه - زمان - مکان - ساکن - مسکن - رسول -
مجنون - مکتوب - مکتب - مدرسه - دائره نتیجه - فکر - علم -
جرم - طریق - خادم - کاتب - طائفه - قوم - ارض - حدیث -
کتاب - امت - نعمت - غنی - تدبیر - فائده .

۴ — قرائت و املا

قاعده عربیه اوزره یاپیلان جمعلر تفریق ایدیلوب جمع سالم یاخود
مکسر اولدیغی وستریله جک ویانلرینه مفرد لری یازیلا جقدر :

نشئه معصومه

هد شو معصومك نشئه سنبان ! شویبی عالمی . . شوقور قونج

فیر طینہ پی رہ کنڈیسنہ بازیمجہ خیال اتمش . شو یاغانہ صوغونہ
شیلہ نظرندہ کویا قار دکلدہ یاسون ہیبیکیمز کہ مدائک سمانک
اتک زمینہ سر پیورل ! ہوادہ اوچانہ قوشلی قایامون کبی
کویوکلر ایچندہ قابارانہ شو امواج خردشانی سیر ایتدکجہ شو قندہ
الدرینی قولدرینی اویانویور . روح لطیفی عوالم علویہ ایلہ ادامہ
مناسبت ایدہ رکن قوہ فکر و نظری مالایش ناھندہ کی جسم متفانک
اوتہ طرفنہ کجھکمدہ عاجز ! . . . شو دقیقہدہ کیم بیلیر نہ قدر
صبی بی کنالک . . . نہ قدر یتیم بی کسک الدرینی ، آباقلدرینی
طوندورانہ — کیم بیلیر نہ قدر علیل و درماندہ نک . . نہ قدر
بیر نائوانک اضطراب و آلامنی تزیید و تشدید ایدہ — کیم بیلیر
نہ قدر غریب خانہ بردوشک . . نہ قدر فقیر بی ظہیرک مالئی پریشانہ
ایلدین — کیم بیلیر نہ قدر پیکر جہ نفوسک اسباب لھلاکنی
حاضر لایانہ بودھشتی مالک نہ اولدیغندہ بی غیر ! . . . شیمدی
شوینچہ لری آھیور رسم تاثیر برد ایلدو جودتدہ براضطراب تشدید
صی ایدرینچہ قدر اوزندہ ممنونہ اولاجونہ ! . . شیمدی قولندہ
طونوب باغچیدہ کسی قاریغینتیسنک ایچنہ براقبور رسم کنڈینی اک
ویوک براملہ نائل اولشی قدر بختیار صایامون ! . . .

لغتیں

درمانده = عاجز .	بازیچه = اویونجاق .
پیر = اختیار .	امواج = طالعہ لر .
ناتوان = قدرتسز .	خروشان = چاغلایان .
اضطراب = صیقینتی .	ادامہ = دائم قیلمق .
آلام = کدر لر .	پیش = اوک .
خانہ بردوش = سرسری .	نکاح = باقیش ، نظر .
بی ظہیر = آرقہ سز کیمسہ سز .	جسم شفاف = جام گبی بر طرفدن
شدید = شدتلی .	اوتہ طرفی گورون .
	علیل = علتلی ، خستہ .

وظیفہ

- ۱ — عبارہ بی مالا سویلہ یکنز
- ۱ — املا اولارق یازگنز

وظیفہ نمونہ سی

- ملائکہ — «ملک» ک جمع مکسری . ملکر . اصلی (ملائک) در .
- امواج — «موج» ک جمع مکسری (افعال) . وزندہ

۵ — قرائت منظومہ

قوش یہ واسی . . .

— طوتدم . . طوتدم ! . قورتواش یوق المدن ! . .

- باقیم ! بر ، ایکی ، اوچ ، دورت یاورو وار ! .
چوقدن بری گوزله یوردم سزی بن ،
یاقالادم : گیدی کوچوک حاصبهلر ! .
آی ، آی ! . اونه ؟ . نه آجیقلی صدا بو ؟
قور تارمایه گلمش مگر آناسی ! .
اما چاندق ! . نه بلالی یووا بو ! .
برده چیقدی باشمزه باباسی ! .
— ایتمه اوغلم اویووا خراب اولاجق ! .
او ییقاناک اوی اولماز ، دیمشله :
قوش یوواسی ، اوده بر ، براوجاق ! .
اونی بوزمق گناهنی کیم ایشلهر ؟
باق ، بوخالدن بتم قانادی ! .
اگر بری گلوب سنی قاپسه ییدی
بوش قالیردی آنه ککده قانادی ؛
یاشارمیدی بری بوئله یاپسه ییدی ؟
— حق واردر ! . . هایدی آلتک ، ایسته مم ! .
ایشته باقک صایسی ده تمامدر . .
بن آجیرم بو حاله صبر ایدمه مم ! .
آلتک ، آلتک : هپسی صاغدر ، صاغلاددر . .
لکن اوتک ، اونلری ده اوتدیرک .
که اورمانلر سسلریله ایگله سین . .
بو یونجه بزه اوه گوتورک ؛
اونلر اوتسون ، آنه جگم دیگله سین . .

فارسی اسم‌ر

۱۲۶ — تورکجه‌ده برچوق فارسی اسم‌ر قوللانیلیر :

آب = صو	مرد = ارکاک
خانه = آو	زن = قادین
خامه = قلم	جامه = البسه
خاک = طوپراق	گریه = آغلامه
سال = بیان	خنده = گوله
آسمان = گوک	پیرایه = زینت ، سوس

۱۲۷ — فارسیده براسمی اسم مکان یایمق ایچون کلمه‌نک
 آخریته : (زار ، ستان ، گاه ، گده ، سار ، لاخ ، دان)
 لفظلرندن بری علاوه ایدیلیر :

اسم مکان	اسم
گلزار = گلاک .	گل = گل
ستیلستان = سنبلک .	سنبل = سنبل
خوابگاه = یاتاق اوطه‌سی .	خواب = اویقو
آتشپرستلر معبدی .	آتش = آتش
کوهسار = طاغلق .	کوه = طاغ
سنکلاخ = طاشلق .	سنک = طاش
گل‌صوی قونیلان قاب	گلاب = گل‌صوی گلابدان = گل صوی قونیلان قاب

۱۲۸ — فارسیده بر اسمی اسم تصغیر یایمق ایچون کلمه‌نک

۱۲۶. تورکجه‌ده فارسی اسم‌ر قوللانیلیرم ؟ — ۱۲۷. فارسی قاعده‌سی اوزره
 اسم مکان ناصل یاپیلیر ؟ — ۱۲۸. فارسیده اسم تصغیر ناصل تشکیل ایدیلیر ؟

آخريته : (چه) ياخود مقبلي مفتوح (ك) علاوه ايديليز :

اسم	اسم تصغير
ديوان	ديوانچه = كوچوك ديوان
مرغ	مرغك = پيليج

فارسي اسملك جمعي

١٢٩ — فارسي كلمه لار لسانمزده توركجه قاعده سي اوزره
جملنديگي گي فارسي قاعده سي اوزرده جمعه نير .

١٣٠ — فارسي قاعده سي اوزره جمع ايكي درلويپيليز :

١ — ذيروح و نباتات اسملييله تجدد ايدهن شينلرك اسمليينه
(ان) علاوه سييله تشكيل ايديليز :

مفرد	جمع
مرد	مردان = ارڪكار
شير	شيران = آرسلانلر
درخت	درختان = آغاجلر
شب	شبان = گيجهلر

٢ — ذيروح اولمايان اشيا اسمليينه (ها) علاوه سييله تشكيل
ايديليز :

١٢٩ . لسانمزده مشتعمل فارسي اسملر توركجه قاعده سي اوزره جمعه نيرمي ؟ —
١٣٠ . فارسي ده جمع ناصل تشكيل اولونور ؟

مفرد	جمع
سنگ	سنگها = طاشلر
کاغذ	کاغذها = کاغذلر

تنبیه — لسانمزده (ها) ایله جمع تشکیلی غایت آزقولانیمشدر.
 ۱۳۱ — (ان) ایله یاپیلاجق اسمک نهایتنده (ه) بولونورسه
 (ک) حرفنه تبدیل ایدیلیر : بنده = بندگان گبی .

۱۳۲ — جمع یاپیلاجق اسمک نهایتنده (ا) یاخود (و)
 بولونورسه ادات جمع اولان (ان) دن اول بر (ی) علاوه
 ایدیلیر : کدا = کدایان . عدو = عدویان گبی .

تنبیه — آخرنده (و) بولونان هر اسم فارسینک جمعنده (ی)
 علاوه ایدیلمز : ابرو = ابروان گبی

۱۳۳ — تورکجه کلهلر فارسی قاعدهسی اوزره جمعلنمز .
 لیکن لسانمزده بعضاً عربی کلهلر فارسی قاعدهسی اوزره جمعله نیر:
 مشیر = مشیران . ضابط = ضابطان کبی

تنبیه — فارسی قاعدهسی اوزره جمعلن اسملری تکرار تورکجه
 قاعدهسی اوزره جمعله مک جائز دکدر: (زن — زنان) دینوب (زنانلر) دینمز.

تمرین — ۱۷

آشاغیده کی اسملری فارسی قاعدهسی اوزره جمعلندیر گنز :

۱۴۱. (ان) ایله جمع یاپیلاجق اسمک نهایتنده (ه) بولونورسه نه علاوه ایدیلیر؟ —
 ۱۴۲. اسمک نهایتنده (ا) یاخود (و) بولونورسه نه علاوه ایدیلیر؟ — ۱۴۳.
 تورکجه کله فارسی قاعدهسی اوزره جمعله نیرمی ؟

خانه ، شاگرد ، خواجه ، اسب ، مرغ ، ضابط ، درخت ، میوه ،
کوه ، سخنگو ، آفتزده ، مدیر ، آهو ، دست ، مرد ، عاقل ، خسته ،
زاده ، تشنه .

تمرین — ۱۸

آشاغیکی کله لرك هانگی قاعده ایله جملندکلینی سوبله یئگز :
آوروپانك كالات مدنيه ودرجات معرفتي بورالرده بیلنمکه باشلادی
— بزده دخی اوخواهش تحریء اسباب آرزولرینی اویاندیردی — بر
طاقم اعظمتك افکارینی اشغال ایدن اتحاداسلام شیمدی مقاصدعمومیهدن
اولدیغنی کورویوروز — بوخانه ساحل دریاده آغاجلر ایچنده بر پر —
بامبو آغاجی که آقشاملری بلکه یدی سکزی یوز قدر طیورك آشیانگهای
اولور — غیرت ایدم ، اطرافی کندیتمزه کولدورمه یلم ، اجدادمنزی
مزارلرنده لرزه ناك شرم ایتمه یلم — آلام واکداره ملجأ اولق ایچون
باق شو صوغوق طاشك اوزرینه قویدم — هربری افلاکه سرچکمش ،
هیچ بر نمره سی اولمایان اعظمتك هنوز نشوونمایه باشلایان نورستگان
عرفانه آتدقلمی گنج نگاهلر کی — اقوام وامتك موجودیت سیاسیه
ومعنویه لری باشلیجه لسانلرینك درجه انتظام ومکملیتنه نابعدر .

تمرین — ۱۹

آشاغیکی کله لری برز جملهده قوللانکز :

غیرت — عبرت — مقصد — حرمت — خستگان — اقوام
— رحمت — کرام — عظام — افکار — ترقی — آفتزده —
اشجار — درختان .

۶ — قرائت و املا

صقولی

اوزماناڭ اڭ بويوك آدمى جنتمکان سلطان سليمان خان حضرتلرينڭ اڭ صوڭره كى صدر اعظمى اولان صقولى محمد پاشا مرحوم ايدى كه عثمانليرك قانونى دورنده اولان عظمت شانته برتمثال مشخص اولارق اخلافه يادگار قالمشدى .

گونش غروب ايتدكن صوڭره ضيا سنى بوزجه يه قدر ادامه ايدن قر كى سلطان سليمانك ارتحالندن صوڭره او عصرلك پرتو اقبالنده صقولى حفظ ونشر ايدهدى .

سلطان سليمانك وفاتندن صوڭره آوروپانك بعض طرفندن گوردىگى علائم خصومت اوزرينه «راحت طور مازسه گز ايكي حدودك اورت سنده كچيلمز برچول پيدا ايدرده شرگزدن امين اولورم.» تهديديله آروپايى لر زاندهشت ايدن اوصقولى در .

بجر حزر يوياله آسيا داخلرينه اجراى حكم ايده بيلمك ايچون تن، وولغا نهرلرينى برجدول ايله براشديروبده سايم اولك اقتضاي مقاصدى اولان اتحاد اسلامه او طرفدن بر طريق وصول بولمغه اوغراشان صقولى ايدره. سليم ثاني دورنده مؤذن زاده قيودان على پاشانك اداره سنده كى عثمانلى دوختاسينى (دون ژوان) ايله مرحوم خيرالدينك رقيب مغلوبى اولان مشهور (اندريادوريا) يى بوتون بوتون محوايده رجه سته مغلوب ايتمكه يالگنز اوخون و آتش طوفانلرى آره سندن يگر مى قدر سفينه قورناره بيلمش و آوروپانك قواى مجموعه سته قارشى او قدر دهشتلى بر انهزام ايچنده بيله قلبنك جوهر صلابتنه خلل گلگمه مش اولان سيف مسلول جالات قليج على پاشاييله ايرته سى سنه يه بردونما يتيشديره بيلمك فكرينى ايشيدنجه خيالات آراسنده قالانلركى تيره مكه باشلامش ايكن « پاشا،

مأیوس اولما! اقتضا ایدرسه دونمانک دمیرلرینی گوموشدن، یلکنلرینی
آطلسدن، ایپلرینی حریردن یاغی بودولت ایچون ممکندر. « دیین
وقی الحقیقه برقیش ایچنده قرق بیک عسکر وطائفه ایله مجهمز ایکی یوزدن
زیاده سفینه وجوده گتیره رک قپودان علی پاشا کبی عمرنده فلگه باش اگمه مش
بر مجاهده بیله ید غالبه سنی اوپمک ایچون حضورنده باش اگدیره ن
أوصقولیلدر.

[نامق کمال]

وظیفه

- ۱ — عباره بی مآلاً سویله یگنر .
- ۲ — املا اولارق یازگنر .
- ۳ — عربی قاعده سی اوزره یایلمش اولان جمعلری آیرگنر .

قرائت منظومه

رمضان صدقه سی

صوغوق . صوغوق . . . آجی برنوحه تشکیسی
یولنده قلب حیاتک ، کلیر اینن ریاح ؛
صوغوق ، صوغوق . . . دگنر لک لرزه دار کریمه سی
ایدر یورکلری طاری براهتاز جناح .
دایک پاچاوره لر آلتنده برکوچوک سیاح . . .
« افندیلر ، نه اولور ؟ بن فقیرم ایشته . . . » سکوت ؛
« افندیلر ، آجیمک . . . » پروقاروبی اکرام
افندیلر یکییور ؛ یاوروجق ، صولوق ، مبهوت ،
نظرلرنده حزین برآدای استرحام ،

چولاق ایله ویریر هر کچن خیاله سلام
 افندیلر ، رمضاندر . . . مبارک آقشامدر . . . »
 زوالی طفل سفالت ، زوالی عمرتباہ !
 « افندیلر ، آجییک ، بن غریم ایشته . . . » خایر ،
 آقین آقین گچن ارباب اعزاز ورفاه
 ایدر بوکیرلی ، بویرتیق صدادن استکراه .
 صوغوق ، صوغوق . . . عصی ضربلرله بریاغمور
 افقده پارچه لانان برسجابه حدتله
 گلوب لقای ذلیل حیاتی قامچیلدور .
 صوغوق ، صوغوق . . . بوتکمکداز برودتله
 چوجوق خراب اولاجق ؛ آه ، ای سعادتله
 اوسوسلی حجله لرك سیننه معطرینه
 قوشانلر ! ایشته برانسان که ایکلیور نفسی ؛
 باقک صیصقه ، شو چیپلاق ، شواگری قوللرینه ؛
 بو آرتق ایشیه من . . . حصه مساعیسی
 سزکدر ایشته ، ویرک ، صو صدیرک بوخته سسی !
 [توفیق فکرت]

— لغتلر —

بی آرام = راحتسز	نوحه = سسله آغلامه
مبهوت = حیران	تشکی = شکایت ایتمه
عمرتباہ = محو اولمش عمر	این = ایگله مه
اعزاز = کندینی عزیزصایمق	ریاح = روزکارلر
رفاه = راحت یاشایش	لرزه دار = دیترمین
استکراه = نفرت	گریه = آغلامه
لقا = چهره	طاری = آکسزین ظهور ایدن
حجله = لین اوطامی	اهزاز = خفیف صورنده دیترمه
معطر = گوزل قوقولی	جناح = قاناد
مساعی = چالیشمالر	بروقار = چوق وقارلی

حیثیت اسماء

۱۳۴ — اسمرك كلام آراسنده كندیلرینه لاحق اولان
اداتلر واسطه سیله گیردکاری حالله (حیثیت اسماء) یاخود
(احوال اسم) دینیر . [۴]

۱۳۵ اسملر باشلیجه درت حال اوزره بولونور :
مجرد ، مفعول به ، مفعول الیه ، مضاف الیه .
تنبیه — مفعول به (مفعول صریح) ، مفعول الیه (مفعول غیر
صریح) دینیر .

۱۳۶ — مجرد : مفرد اولسون جمع اولسون کندیسنه
هیچ بر ادات علاوه ایدیله یین اسمدر : قلم ، کتاب گبی .

۱۳۷ — مفعول به : مجرد اسمك نهایتنه بر (ی)
علاوه ایدیله یین اسمدر : قلم — قلمی ، کتاب — کتابی گبی .

۱۳۸ — مفعول الیه : مجرد اسمك نهایتنه بر (ه)
علاوه ایدیله یین اسمدر : قلم — قلمه ، کتاب — کتابه گبی .

۱۳۹ — مضاف الیه : مجرد اسمك نهایتنه بر (ك) علاوه

[۱] احوال اسم آشاغیده مفصلاً بیان ایدیله جکسه ده بعض
قواعدك تفهیمنده مدارسهولت اولاجندن بوراده بر بنده ذکر ایدیلشدور .

۱۴۴ . حیثیت اسماء یاخود احوال اسم نهیه دینیر ؟ — ۱۴۵ . اسملر باشلیجه قاچ
حال اوزره بولونور ؟ — ۱۴۶ : مجرد تاصل اسمدر ؟ — ۱۴۷ . مفعول به ؟ — ۱۴۸ .
مفعول الیه ؟ — ۱۴۹ . مضاف الیه ؟

ایدیلهن اسمدر : قلم — قلمک ، کتاب — کتابک گبی .
 اخطار — آخرنده حروف حرکه یعنی (ا ، و ، ه ، ی)
 حرفلرندن بری بولونان اسم مجردلرک مفعول به و مفعول الیه
 حاللرنده علاوه ایدیله جک (ی) و (ه) دن اول بر (ی) ،
 مضاف الیه حاللرنده بر (ن) گتیریلیر :

مضاف الیه	مفعول الیه	مفعول به	مجرد
المانک	المایه	المایی	الما
قابونک	قابویه	قابویی	قابو
رزه نک	رزویه	رزویی	رزه
چالینک	چالییه	چالییی	چالی

اخطار — مفعول به یاخود مفعول الیه و یا مضاف الیه اولاجق
 اسمک آخرنده (ق) وارسه (غ) ، (ک) وارسه (ک) ه تبدیل
 اولونور : طاووق — طاووقی ، طاووغه ، طاووغک ، دودوک —
 دودوگی ، دودوگه ، دودوگک گبی .

تمرین — ۲۰

آشاغیکی عبارده کی مجرد ، مفعول به ، مفعول الیه ، مضاف الیه حالنده
 بولونان اسملری آیرگیز :

شفق ندر ؟ شفق ، صباحک مژده جیسیدر . شفق آتینجه
 قوشلر یووالرنده جیویلدامغه باشلار ؛ دیرلرکه : « یاربی سکا چوق شکر
 اولسون شیمدی گیدوب یاوریمه گوزل ییبه جکلر گتیره جگم . »

آریلر بال آلق ایچون صباحك سیرنگینده گوزل قوقولی چیچکاره
طوغری گیتمك ایچون قانادرینی آچارلر .

چفتی، اوکوزلرینی آلوب تارلاسنه طوغری گیدیور . چفتینك
زوجه سی ده گوزل اینگك مهلرینی اوقش-ایارق چوجوقلرینی بسله یه جك
سودی صاغیوز .

ای نیم مینی مینی اولادلرم ! سزده بونلرگی اولگنز ، صباحلین
ایرکن قالقگنز ، اللهه شکر ایدگنز ؛ هر مخلوق چالیشیور ، سزده
جسارت وغیرتله چالیشگنز .

تمرین — ۲۱

آشاغیکی اسملرک دزت حالی تشکیل ایدگنز :

قوش - کوز - آج - طاش - باش - ال - آباق - دگنز -
گمی - آرمود - نار - پیسی - یاغمور - گوملک - قابوق - چیلک -
چولاق - قولاق - بولوک - کورهک - کوروک - اولوق .

تمرین — ۲۲

آشاغیکی کلهلری مناسب جملهلرده قوللانگنز :

سکوت، وصول، طریق، طرف، دهشت، ممنون، مرحمت، غالب.

اسماء اجنبیه

۱۴۰ — تورکجهده عربی وفارسی کلهلردن باشقه السنه

اجنبیه دن آینمش برطاقم کله لر قوللانیلیر : تلغراف ،
غراه و فون ، بیسیقت گبی .

۱۴۱ — اجنبی کله لر لسانمزده قوللانیلیرنی زمان جمع
یا یلمق اقتضایده رسه عربی و فارسی قاعده لری اوزره جعلنمه یوب
بهمه حال تورکجه قاعده سی اوزره جعلمه لیدر : تلغراف —
تلغرافلر کی [« تلغرافون ، پولیسان » کی عربی و فارسی
قاعده سی اوزره جعلمه ک جائز دکلدیر .]

۱۴۲ — آخرنده (ق) یا خود (ک) بولن ان اجنبی
اسملرک مفعول به ، مفعول الیه ، مضاف الیه حاللارنده
آخرلارنده کی (ق) غینه ، (ک) کاف فارسی به تبدیل اولونماز :
(ایستایستیق — ایستایستیقی ، ایستایستیقه ، ایستایستیقک)
دینوب (غ) ایله « ایستایستیغی ، ایستایستیغه ، ایستایستیغک »
دیمه لیدر .

اخطار — « فرانق » ، « لاستیک » کله لری مستثنا عدایدلرک
اوج حالده « فرانفی ، فرانغه ، فرانفک — لاستیگی ، لاستیگه ،
لاستیگک » دینمکده اینسده طوغریسی (ق) و (ک) ایله قوللانمقدیر .
۱۴۳ — اجنبی اسملره عربی و فارسی اداتلردن برینک
علاوه سیده جائز دکلدیر : (قرال — قرالیت) گبی که (قرالیت)
یرنده (قراللق) دیمه لیدر . (باتلغراف) ، (باپوسته)
یرنده ده (تلغرافله) ، (پوسته ایله) دیمه لیدر .

۱۴۱ . اجنبی کله لری قاعده عربیه ویا فارسیه اوزره جعلمه ک جائز میدر ؟ — ۱۴۲ .
آخرنده (ق) یا خود (ک) بولونان کلمات اجنبیه ده (ق) غینه ، (ک) کاف فارسی به تبدیل
اولونورمی ؟ — ۱۴۳ . اجنبی اسملره عربی و فارسی اداتلردن برینک علاوه سی جائز میدر ؟

لسانزده اَك چوق قوللانيلان كلمات اجنبيه شونلر در :

دڭز محاصره سي .	آبلوقه
{ غزته ويا بررساله يه پشين آچه ايله برمدت معينه ايجون مشتري اولان . }	آبونه
آيري آيري عائله لرك اقامتنه مخصوص بويوك بنا .	آپارتمان
سفارت معيت مأموري .	آتاشه
سفارت معيتنده عسكري مأموري .	آتاشه ميليتير
» » بحريه مأموري .	آتاشه ناوال
بر شركت ويا ساژنهك باشقه يرلرده كي وكيلى .	آجنته
آچه قرقينك معاملات صرافيه سي .	آجيو
دوق رتبه سنك مافوق .	آرشي دوق
آرشي دوق زوجه سي .	آرشي دوشس
گمبلرك اپ طاقى ، بر دولتك علامت مخصوصه سي .	آرمه
بر خرستيآنك كليسا طرفندن تلعين ايديله سي .	آفوروز
انجمن دانش .	آقاده مى
تيا رو اويونجيسى .	آقتور
قادين تيا رو اويونجيسى .	آقتريس
پيانو وساژ موسيقيه آلاتى دوزه ني .	آفورده
آچيق دڭز ، انگين .	آلارغه
رسملى حاوى جزئدان .	آلبوم
بحريه پاشاسى .	آميرال
اسمىز ، اسمى بللى اولمايان .	آنونيم
دعوا وكيلى .	آووقات
پاره قيرمايى ، تنزيلات .	اسقونظو
كوچوك واپور .	استمبوط

شمندوفر موقعی .	استاسیون
بر شبك مقدارینی بیلدیردن جدولار .	ایستاتاستیق
اداره .	اقونومی
بلغار رئیس روحانیسی .	اکسارخ
حیله .	انتریقه
منفعت ، استفاده .	انترهسو
اسکی معمولات .	آنتیقه
بر نوع تیآرو .	اوپرا
» »	اوپردت
نیم مختاریت اداره .	اوتونومی
بر دولتك صوك تكلیفی حاوی کاغذ .	اولتیماتوم
البسه رسمیه .	اونیفورما
حکمدار .	ایمپراطور
حکمدار زوجه سی .	ایمپراطور بیجه
کلبه .	باراقه
میزان الهوا .	بارومتره
آوروپاده بر رتبه .	بارون
شهنشین .	بالقون
رقص ایتمک اوزره عمومی ویا خصوصی اجتماع .	بالو
هوا میسی .	بالون
موزیقه طاقی .	باندو
{ تحت انحصارده بولونان توتون وسائرہ پاکسترینک { کناریته یاپیشدیریلان اینجه اوزون کاغذ .	باندروول
باراق .	باندیره
بانقه قائمه سی .	بانقنوت
بویوک صرافلر دائره سی .	بانقه

بانقه جی ، بویوک صراف .	بانکر
طوب و سائر بونک کبی شیلرک آلتی دانه دن عبارت طاقی .	بطاریه
منتظم جاده .	بولوار
قاتولیک خرسیتیانلرک رئیس روحانیسی .	پاپا
اصناف تذکره سی .	پانت
سپر صاعقه .	پاراتوز
مجلس مبعوثان واعیان .	پارلمنتو
منظره .	پانوراما
یول تذکره سی .	پسپورط
بک .	پرنس
بک زوجه سی .	پرنسس
قونفرانس مذاکرانک مقرراتی ، مضبطه سی .	پروتوقول
ترتیبات جدولی .	پروغرام
تجربه .	پرووا
بویوک پاپاس .	پسقیوس
باش پسقوپوسلقدن بویوک اولان .	پطریق
سوروم یری ، رایج آقچه .	پیاسه
تیاترو اویونی .	پیسه
منفعته قرعه چکمک .	پیانقو
فاجعه .	ترازه دی
دمیر یوللر اوزرنده آتلرله چکیلن آرابه .	تراموای
(شمندوفر یوللر نده کی اوزون دمیرلرک آلتنه ائکلیدگینه	تراورس
(قونیلان آغاج ویادمیردن طبیان .	
دوزهن .	توالت
یرآلتی دمیر یولی .	تونل
تیاترو اویونی اویناتیلان محل .	تیاترو

عسکری قوماندانی .	جنرال
روسیه ایمبراطوری .	چار
روسیه ایمبراطورینک زوجه سی .	چارپچه
قورویچه طاش گبی طونان برنوع طوبراق .	چیمنتو
یونان پاره سی .	دراخمی
اژدرها .	دراغون
فاجعه .	درام
دوق زوجه سی .	دوشس
آوروپاده بویوک بررتبه .	دوق
حکیم طیب .	دوقتور
برنوع پاره .	دولار
پورتکیز واسپانیا اصلزاده لرینه ویریلن عنوان .	{ دون دونا }
شاهدلر حضورنده بامقوله ایدیلن غوغا .	دوئلاو
شهادتنامه .	دیپلوما
مدیر .	دیرکتور
سیاسی آدم	دیپلومات
دیپلوماتلغه متعلق .	دیپلوماتیق
سیاست عالیہ .	دیپلوماسی
مذکره ، تذکره .	راپور
روسیه پاره سی .	روبله
برنوع هوائی فشنکی .	روکت
آلتی پاتلار طبانجه .	ره وولور
جاندارمه .	ژاندارمه
یومیہ دفتری ، مذکره .	ژورنال
برفرانقک یوزده بری .	سائتیم

مجلس اعیان .
عسکری اولیایوب مالکی اولان .
چوق سویله بن هرزه وکیل .
تهد ایله طولاندیر بچیلای
دمیر یولی .
سوس مراقلیسی .
برنوع انگلیز پارهسی .
دگیز دینه قونیلان جیخانه ، دگیز لغمی .
« « « « «
غازینو خدمتجیسی .
بویوک ومنتظم قرائخانه ، بیراخانه ، میخانه
آوروپاده اصلزاده لره ویریلن برتبه .
نشانلرده برنجی رتبه .
برجمیت .
برنوع فرانسز پارهسی .
برنوع آوستریا پارهسی .
هیئت وکلا ، اوپه .
امتیازات اجنبیه .
{ بریسی زیارت ایتدیگنی مشهر اوزرنده صاحبناک
{ اسمی یازیلی کاغذ .
ات کسمی ، مسخره زمانی .
{ معاملات رسمیه ایفاسی ایچون قونسلوسخانه لرنزدنده کی
{ قلم .
شرطنامه .
اعتبار .
محفل .

سناتو
سیویل
شارلاتان
شانناژ
شمندوفر
شیق
شیلین
طورپیدو
طورپیل
غارسون
غازینو
غراندوق
غران قوردون
فرماسون
فرائق
فیلورین
قاپینه
قاپیتولاسیون
قارت دوویزیت
قارناوال
قانچلازیه
قایه ده شارژ
قره دی
قلوب

قاره	اوطه .
قوپیه	برشیتک عینتی چیقارمق ، قوپیه ایتک ، برشیتک عینتی .
قوردون	کوستک ، زنجیر .
قوستوم	قیافت ، البسه طاقی .
قوماندان	آمر .
قومپانیا	شرکت .
قومدیا	مضحکه ، گولونجلی قیاترو اویونی .
قومیته	مرتب هیئت .
قومیسر	مأمور .
قومیسون	موقت یاخود دائمی انجمن .
قونت	آوروپاده اصلزاده لره ویریلن برنوع رتبه .
قونترول	تفتیش ، مراقبه
قونتس	قونت زوجه سی .
قوندوکتور	شمندوفر و تراموایلرده بیلک مأموری .
قونسر	موسیقی جمعیتی .
قونسولتو	حکیملرک برخسته حقدده کی مشاوره سی .
قونطورانو	مقاوله نامه .
قونقره	دول معظمه مرخصلرندن مرکب جمعیت سیاسییه .
قونفرانس	« « « « « «
لوجه	تیاترو قاره سی .
لورد	انسکلترده بر رتبه .
لوقوموتیف	واغونلری چکه ن ماکنه .
مارشال	مشیر .
مارقه	علاقت فارقه .
مارکی	قونت رتبه سندن بدرجه یوقاری اولان رتبه .
مارکیز	مارکی زوجه سی .

ماسکه	یوزہ قونان یوزلاک .
موراندوم	مخطرہ .
مودہ	یکھی یحیم البسہ وسائرہ .
موزہ	آثار عتیقہ تک محفوظ بولوندیگی دائرہ .
نوطہ	موسیقی نوطہ سی ، تحریرات .
واپور	بخاری گمی .
واغون	شمندوفر آرابہ سی .
ویزیتہ	زیلوت .
وینچ	گمیلرہ آغیر یوکری قالدیروب ایندیمرگہ مخصوص ماکنہ .

تمرین — ۲۳

آشاغیکی جملہ لردہ کی کلمات اجنبیہ بی آیرگن :

... سفارتی آتاشہ میلیترلکنہ تعین ایدیلن . . . دون حرکت
ایتمشدر . — شمندوفرک استاسیونہ ورودیلہ قوندوکتورک «صمائیہ!»
دیہ حایقریشندن گلش اولدیغمزی آئلادق . — . . . طرفندن
ویریلان اولیماتوم اوزریتہ بالماذاکرہ جواب مناسب ویریلشدر . —
بونوبی یوزده بش اسقونطو ایله صرافہ ویردی . — دعوایی تعقیب
ایتمک وائتای محاکمہ مدافعہ مقتضیہ ده بولونمق اوزرہ برآووقانہ لزوم
واردر . — سلاملق رسم عالیسنده ضابطان اونیفورمہ لری لابس
اولدقلری حالده حاضر ایدیلر . — قومیتہ ہیئت برقونفرہ تشکیل ایله
اجرای مذاکرات ایتدیلر . — کچن آقشام تک اوغلنده ماسکه کی عمومی
بربالو ترتیب ایدیلشدر . — تیاروده اوینانان قومدی یک بازار لاق ایدی .

تمرین — ۲۴

آشاغی عبارتده اسملرک هانگی حالدہ بولوندقلرینی سويله یکنز :

شو اریک آغاجینک دالترینک آراسنده اوروجک بوواسی گبی بر شی
گورو یورسگنزا ؟ طوریکن اودالی قیرالم . شیمدی باقکنز او ، اوروجک
آخی دگلمش ، چونکه ایچنده اوفاجق اوفاجق چورهک اوتی گبی بر
شیلر وار . ایشته بو اوفاجق دانلر کلبک یومورطه سیدر . بودانه لکھ
بری بر کلبک اولاجقلردر . گوردیگکنز بو اوفاق سیاه دانلر گونشک
صیجاغیلہ ایصینه رق اوفاق اوفاق قورت اولورلر . صوگره او قورتلر
آزاجق بویونجه بولوندقلری آغاجک دالترینہ یاییلارق یاپراقلرینی ییگه
باشلارلر ، گوندن گونه بویورلر . بو قورتلره « طرطیل » دیرلر .

اضافت

۱۴۴ — بر اسمک یاننه دیگر بر اسم گتیریلهرک بری
دیگرینک کیمک مالی اولدیغنی ، کیمه یاخود نهیه منسوب
بولوندیغنی ، ویا جنس ونوعنی یاخود نه دن یاییلمش اولدیغنی
بیان و افاده ایتمه سنه (اضافت) دینیر .

۱۴۵ — اضافت یاییلان ایکی اسمدن ، دیگرینک معناسنی
تخصیص ایدهن اسمہ (مضاف الیه) ، معناسی تخصیص ایدیلان

۱۴۴ . اضافت نهیه دینیر ؟ — ۱۴۵ . مضاف الیه ، مضاف ، ترکیب اضافی نهیه دینیر ؟

اسمه (مضاف) ، ومضاف اليه ايله مضافك هيئت مجموعته سنه (تركيب اضافي) دينير .

۱۴۶ — توركجهده (مضاف اليه) اولان اسم . مضاف اولان اسمدن اول گلير :

احمدك كتابي

بو بر تركيب اضافيدر . (احمد) اسمي ايله (كتاب) اسمندن تركب ايتشدر . (احمد) ، (كتاب) ك كيمك مالي وكيمة مخصوص اولديغني تخصيص ايتديگندن (احمد) اسمي «مضاف اليه» ، (كتاب) اسمي «مضاف» در .

اخطار — نظمه بعضاً ضرورت وزن ايجون «مضاف» ، «مضاف اليه» دن اول گلير .

۱۴۷ — بر اسمي ديگر اسمه اضافه ايتك ايجون (مضاف اليه) اولاجق اسمك آخري حروف حرکهدن دگلسه (ك) ، حروف حرکهدن ايسه (نك) ؛ مضاف اولاجق اسمك آخري حروف حرکهدن دگلسه (ي) ، حروف حرکهدن ايسه (سي) علاوه ايدباير .

احمدك قلمي

بايجه نك قاپوسي گي .

بو مثاللردن برنجي بي تشكيل ايدن اسملرك آخري حروف حرکهدن اولماديغي ايجون مضاف اليهك آخريته (ك) ، مضافك آخريته (ي) ؛ ايكنجى بي تشكيل ايدن اسملرك آخري حروف حرکهدن اولديغي

۱۴۶ . توركجهده مضاف اليه يوقسه مضافي اول گلير ؟ — ۱۴۷ . بر اسمي ديگر

اسمه اضافه ايتك ايجون نه ياپلير ؟

ایچون مضاف الیهک آخرینه (نك) ، مضافك آخرینه (سی) علاوه
ایدیلشدیر .

اخطار — مستثنا اولارق « صو » کلمه سی مضاف الیه اولدیغی زمان
آخرینه « نك » یرینه « یك » ؛ مضاف اولدیغی زمان « سی » یرینه
« نی » گیر : صوبك منبعی ، چاملیجه صوبی گی .

۱۴۸ — تورکجهده قوللانیلان عربی ، فارسی ، اجنبی کلمه ارده
تورکجه قاعده سی اوزره بز برینه اضافه ایدیلر لر : جامعك مناره سی —
خانه نك قاپوسی — باغچه نك گلی — تیاترونك لوجه سی گی

بو مشالرده « جامع » ، « مناره » اسملری عربی ؛ « خانه » ،
« باغچه » ، « گل » اسملری فارسی ؛ « تیاترون » ، « لوجه » اسملری
اجنبی در .

تنبیه — مضاف الیه یاخود مضاف اولاجق اسمك آخرنده (ق)
یاخود (ك) وار ایسه (ق) (غ) ، (ك) (ك) ، تبدیل اولونور :
قایغك کوره گی — اورده نك قویروغی گی . آخرنده (ق) یاخود
(ك) بولونان عربی ، فارسی ، اجنبی کلمه لر مضاف الیه یاخود مضاف
اولدقلرنده آخزلرنده کی (ق) و (ك) حالی اوزره قالیر لر : صندوقك
کلیدی — اربقك قوی — دوقك زوجه سی کی .

اضافتك انواعی

۱۴۹ — ترکیب اضافیلرک افاده ایتدکاری معنالر اعتباریله

۱۴۸ . تورکجهده قوللانیلان عربی ، فارسی ، اجنبی کلمه لر تورکجه قاعده سی اوزره
اضافه ایدیلر لر می ؟ — ۱۴۹ . اضافت قاچ نوعدر ؟

اوج نوعدر : اضافت لامیه [*] ، اضافت بیانیہ ، اضافت

تشبیہیہ .

اضافت لامیہ

۱۵۰ — اضافت لامیہ ؛ تملك واختصاص افادہ ایدن یعنی بر شی کیمک مالی وکیمہ یاخود نہیہ مخصوص اولدیغنی بیان ایدن اضافتدر : احمدک چانطہسی — قاپونک حلقہسی گبی .

برنجی مثالده « چانطہ » احمدک مالی اولدیغنی یعنی تملك معناسنی ؛ ایکنجی مثالده « حلقہ » قاپویہ مخصوص اولدیغنی یعنی اختصاص معناسنی افادہ ایتشدرد .

۱۵۱ — اضافت لامیہده مضاف الیه معین یعنی بللی اولورسه آخرینه (ک) علاوه ایدیلیر ؛ اگر مضاف الیه غیر معین اولورسه یعنی بللی اولمازسه آخرینه (ک) یازیلماز :

مضاف الیه غیر معین

مضاف الیه معین

باغچه قاپوسی

باغچه نک قاپوسی

مکتب مدیری

مکتبک مدیری

« باغچه نک قاپوسی » دینلیدیکی زمان معلوم ومعین اولان باغچه نک قاپوسی آکلاشیلیر ؛ لکن « باغچه قاپوسی » دینلیدیکی زمان باغچه قاپوسی

[*] لساعزده « اضافت لامیه » یه « اضافت تملیکیه » یاخود « اضافت نسبیه » دیمک دها مناسبدر .

اما هانكى باغچه نك قاپوسى بللى اولمايغىنىدىن غيرمعين باغچه قاپوسى
آكلاشيلير .

« مکتبک مدیری » دینیلدیگی زمان معین بر مکتبک مدیری
آكلاشیلوب ، « مکتب مدیری » دینیلدیگی زمان ایسه غیرمعین بر
مکتبک مدیری آكلاشیلير .

۱۵۲ — اضافت لامیهده مضاف الیه ایله مضاف ایکسی
برابر بر شخسه ، بر شینه بر محله علم اولورسه مضاف الیهدن
(نك) یاخود (نك) حذف ایدیليز : قاضی چشمه سی ، مفتی
حمای ، محله امامی گبی .

اضافت بیایه

۱۵۳ — اضافت بیایه ؛ بر شینک نوعی ، اصلنی یعنی
نه دن یاپیلمش اولدیغنی بیان ایدهن اضافتدر : اریک آغاجی —
آلتون کوبه گبی .

برنجی مثالده « اریک » کله سی آغاجک نوعی ، ؛ ایکنجی مثالده
« آلتون » کله سی کوبه نك نه دن یاپیلمش اولدیغنی بیان ایدهر .

۱۵۴ — مضاف الیه اولان اسم ، مضافک نوعنی بیان ایدهرسه
مضاف الیهک آخرینه (نك) یاخود (نك) علاوه ایدیلمز :
چنار آغاجی — فرنك آرپه سی گبی .

۱۵۵ — مضاف الیه اولان اسم ، مضافک اصلنی یعنی نه دن

۱۵۲. مضاف الیه ایله مضاف علم اولورلرسه ناصل یاپیلیر؟ — ۱۵۳. اضافت بیایه
نه یه دیشیر؟ — ۱۵۴. مضاف الیه مضافک نوعنی بیان ایدهرسه ناصل اولور؟ — ۱۵۵.
مضاف الیه مضافک اصلنی بیان ایدهرسه ناصل اولور؟

یابیلدیغنی بیان ایدهرسه گرك مضاف الیهك وگرك مضافك نهایتنه هیج برشی علاوه ایدیلمز : گوموش قاشیق — دمیر قابو —
تخته مناره گبی .

فأئده : ۱ — برشیئك نوعنی بیان ایدهن اضافت بیانیهرده مضاف الیه (اخص) ، مضاف (اعم) اولور . مثلا ، (الما آغاجی) دینیلدكده مضاف الیه اولان « الما » كلمهسی اخصدر ، چونكه هر آغاجه « الما » دینیلمز . مضاف اولان « آغاج » كلمهسی ایسه اعمدر ؛ چونكه اریك ، جوز ، كستانه ، كراز وسائر آغاجلرك هپسنه « آغاج » دینیله بیلیر .

فأئده : ۲ — برشیئك اصلی بیان ایدهن اضافت بیانیهرده مضاف الیه ایله مضاف هرايكیسیده (منوجه اخص) ، (منوجه اعم) اولور ؛ مثلا ، (آلتون كوپه) دینیلدكده « كوپه » آلتون دینیلدیغنی گبی گوموشدن وسائر شیلردنده یابیلدیغندن (منوجه اعم) در ، بوراده « آلتون » كلمهسی « كوپه » یه ، « كوپه » كلمهسیده « آلتون » كلمهسنه تخصیص ایدیلمش اولدیغندن (منوجه اخص) در .

اضافت تشبیهیه [*]

۱۵۶ — اضافت تشبیهیه : مضاف الیه اولان اسم ، مضاف اولان اسمك مسماسنه ، یاخوده مضاف اولان اسم ، مضاف الیه اولان اسمك مسماسنه بگزه دیلن اضافتدر : (پارماق اوزومی) ، (علم دریایی) گبی .

[*] اضافت تشبیهیه (اضافت بیانیه) نوعنددر .

برنجی مثال: (پارق کبی اوزوم) دیمکدرکه مضاف اولان
« اوزوم » اسمی ، مضاف الیه اولان « پارق » کله سنه بگزده دیمشدر .
ایکنجی مثال: (دریا گبی علم) دیمکدرکه مضاف الیه اولان
« علم » ، « دریا » کله سنه بگزده دیمشدر .

۱۵۷ — بگزده من شئیئه (مشبهه) ، برشی کندیسنه
بگزده دیلن شئیئه (مشبهه به) دینیر: (لیمون آیواسی) دینیلدکه
« آیوا » کله سی (لیمون) . بگزده دیلدیگی ایچون « مشبهه » ،
« آیوا » کندیسنه بگزده دیلدیگی ایچون « لیمون » کله سی
« مشبهه به » در .

استطراد

۱۵۸ — ترکیب اضافیلرده مضاف الیه ایله مضاف ایکیسی
بر اسم عد ایدیلهرک احوال اسم جاری اولور . لکن مفعول به
ومفعول الیه حاللرنده ادات مفعولدن اول مضافک (ی) سی
حذف ایدیلوب یرینه بر (ن) گتیریلیر . بو (ن) « نون
وقایه » دینیر :

مجرد : کتابک قابی

مفعول به : کتابک قابی

مفعول الیه : کتابک قابنه

جملرندە (نون وقايە) دن اول بر (ی) زیاده ایدیلیر :

مجرد : کتابك قابیری

مفعول به : گتباك قابیرینی

مفعول الیه : کتابك قابیرینه

مضاف الیه : کتابك قابیرینك

تتابع اضافات

۱۵۹ — ایکیدن زیاده کلمه لرك بر برینه اضافه ایدیله سنه

(تابع اضافات) دینیر : کتابك صحیفه سنك سطر لرینك

آچیقانی کبی .

تتابع اضافات فصاحتیه مغایر اولدیغندن قوللانیلمامالیدر .

محرمات عسکریه و رسمیه ده تابع اضافات بعضاً ضروری

اولارق قوللانیلمه قدردر : اوچنجی آلیك ایکنجی طابورینك

برنجی بلوگنك ملازمی گبی .

تمرین — ۲۵

آشاغیده کی اضافت لرك نوع لرینی آیرگیز :

چایر اوتی حیوانلر ایچون لازمدر — وقتیله اوق میداننده اوق

آتارلر ایش — کشیش طاغی آناطولینك اکیوکسك طاغلرندن معدوددر

— سگود آغاجی دره کنارلنده بولونور — صوڭ بهارده آغاجلرڭ
 يپراقلى صارارير — قومشونڭ طاووغى قومشويه قازگورونور —
 ايرماقلرڭ هېسى دڭزلره دوکولور — اعانهڭ اڭبويوگى وطنى اوغورنده
 اولان اعانهدر — باغچهدهكى ليون آيواى چيچك آچدى — كوموش
 ظرفلر ايله آتون قوپه يى تحته طولابه كلیدلهدى — باغچه قپوسينڭ
 اوڭنده اوطوردى — ديمقابويى قاپادى — اوجاڭڭ باجاسندن دومان
 چيقيور .

تمرین — ۲۶

آشاغیدهكى ترکیب اضافیلری آیروب نوعلرینی یازڭز :

ایرماق گوزل برقورولڭڭ اتنگندن، قرمزى یوصونلو قیالراوزرندن،
 آلی یشیللی رنگرله آقیوردی — دگرمنجی، قادینجڭ شو آجیقلی حانه
 دایانه مایارق قالقوب طغارجنی انه آلدی — هندستانڭ جهان شهرنده
 فانی اسمنده بر آدم بولونویوردی . فانیڭ اوج احبابی وار ایدی —
 قیالرڭ بعضیسی بر آینه گبی مجلا، کیمی بر قیش بلوطی گبی مظلوم —
 آتون آناختار هر قابوی آچار — بروطن اولادى اولانلریکدیگرنی
 قارداش گبی سومرلر — روزگارڭ اوڭنه دوشمه یین آدم یورولور —
 صبرڭ صوڭکی سلامتدر — قهوه قاشیغی ايله چوربا یمز — زیتون
 آغاجلری قیشین یپراقلرینی دوکوز — انسانڭ چکدیگی دیلینک دردیدر .

تمرین — ۲۷

آشاغیکى اضافتلرڭ آرالرندهكى معناجه فرقلری سويله یگنر :

قاضی کوینی، قاضینڭ کوینی — محله بکجیسی، محله نڭ بکجیسی —

قلم اوجی، قلمک اوجی — باغچه دیواری، باغچه نیک دیواری — آغاج
دالی، آغاجک دالی — خوشاب کاسه سی، خوشابک کاسی — چشمه
صوبی، چشمه نیک صوبی.

تمرین — ۲۸

آشاغیکی اسملردن برر ترکیب اضافی تشکیل ایدگیز :
(آغاج — یپراق) . (یول — توز) . (قیش — صوغوق) .
(یاز — صیجاق) . (حقه — قاپاق) . (اجزاجی — چیراق) . (توتون
— پاکت) . (طاش دان — صو) . (خان — اوطه) . (فنار —
باغچه) . (اوطه — قپو) . (صباح — سرینلک) . (طانغ — باش) .
(بازی — ماصه) . (کوی — خواجه) . (فوطوغراف — ماکنه) .
(چوجوق — اویونجاق) . (چوربا — قاشیق) .

تمرین — ۲۹

تشکیل ایده جگگیز ترکیب اضافی مناسبتنه گوره جمعه یوب جمعک
مضاف الیه می یوقسه مضافه می عائد اولدیغنی سویله یگیز .

۸ — قرائت و املا

بر خاطر

طقسانه یری تشریح اول زباتلرنده ماقیزه واصل اولمشدم.

شہری ، جزیرہ نیک اکثر قراستی ضرباں ایدہ زلزله عظیمہ او
منہ نیک ابتوا منہ وقوع بولقمی . ما قبزہ آیان باصیلیر باصیلماز
اوصدمہ شہیدہ نیک آثارینہ تصادف اولونقمہ ایدی . اسطہ
طرفلرہ یایار قانا بیلیمس ضیلی بنار بولونویورسہده بر جوق
یقینتیلر ، انبیئہ مزہمہ برینہ صورت موقتہده قوردرولش بر
جوق باراقدارده کورولیوردی . بلکہ نیک یوقاری طرفلرینہ
یقینلر قجہ — اورالردہ کی انینیک رسانتہ او قدراعتنا اولونماماسی
اولدیغندہ — بیلیمس بنار جو غالب ییقینلر امشلر آزییوردی .
سوقاقلر واردی کہ بوسہوتونہ ضرباں اولسہ . . . باراقلردہ
محلر شکل ایتسہ . لکما اک زیاده « قلمہ ایچی » محلر نیک
مصااب اولدیغنی ایشیم یوردم . بورادہ لهنوز لھیج بر بنا تجریر
ایدیلکہ دیکی کبی ییقینتیلر اوزرینہ باراقدار قوردرلاماسہ . بنا برین
باشی بائہ بر بلکہ حکمنده اولارہ او محلر بوسہوتونہ متروک
بولونیوردی .

بر جمعه کونی ایکندی بہ قریب بری برلی اولارہ بر قاج
رفیوہ ایله بو محلرانی زیارہ کیتدک . قلمہ قاپوسندہ کیرینجہ
جسیم بر ضربازار ایچندہ بولوندو . بورادہ کی اماکن وقتیلہ
توفنک ، وطوب دانہ لرینہ مقاومت مقصدی ده دوشونولدیگی مالده

بسببلی بویله شدتی هرکت ارض خاطره کثیر بلخسزیمه غایت
 قابلین و فقط یک رصانتسز کارگیر اولدور انشا اولوندیغندره
 دها ایدک صدمه ده — لهیج بری فالامس اوزره — خاک ایله
 یکسانه اولسه . دمیره اضشابه متعلقه شیلر ذاتاً آز اولقله برابر
 مؤخرأ طویه اولانیوب آلتدیغندره بالکنزیهاتسز بر طاسمه ، طویه رای
 یغینتیمی قالمه ، کویچوک ، بویوک ، دها بویوک بیلدیونلرجه
 اهجار قارده قاریشیه بربرینک اوزرینه دوشوسمه . بیکرجه خانه لریک
 خارجه ، داغلی دیوالری بربرله ذاتاً طار اولاره سوقان
 و باغیچلر اینه نیک اشغال ایتربیک اراضی ایله قاریشوسمه . صوغوق ،
 قسوتلی ، فقط دوشونوروجی عبرت آور بر منظره !

محمد عطا

لغتله

جزیره = آله	جسیم = جسماتلی .
قرا = (قریه نیک جمعی) کویلر .	خرابه زار = ویرانه لک .
زلزله عظیمه = بویوک زلزله .	اماکن = (مکانیک جمعی) مکانلر .
صدمه شدیدیه = شدتلی چارپمه .	مصاب = اصابت ایتمش ، دوچار .
پایدار = ثابت ، سورکلی .	تجدید = یگیله مک .
ابنیه مهدهمه = ییقامش بنالر .	بنابرین = یونک اوزرینه بناء .
رصانت = صاغلاملق .	متروک = ترک ایدیلش .
اعتنا = اهمیت ویرمه .	رفیق = آرقه داش .
محلات = (محله نیک جمعی) محله لر .	مقاومت = قارشی طومق ، طیامق .

اشغال = مشغول ایتک .	حرکت ارض = زلزله .
عبرت آور = عبرت گتیره ن، عبرتی	رصانت = صاغلامق .
موجب .	خاك ايله بكسان = يرله برابر .
منظره = گورونوش .	اخشاب = كراسته .
	احجار = طاشلر .

وظیفه

- ۱ — قرائتمه کی ترکیب اضافیلی آیرگنز .
- ۲ — املا اولارق یازگنز .

۹ — قرائت منظومه

اون یاره ویر

- بك افندی ، چولوغنگك ، چوجوغنگك باشیچون
اون یاره جق صدقه ویر ، اختیاری سوندر .
— اوف اوصاندق بودیلنجی سوروسندن بوتون گون ،
الله ویرسین ! . . .
— الم طوتماز ، گوزوم گورمز ، علیدر . . .
— الله ویرسین . . .
. . . الله ویرسین یالان دگل ، بك گرچك . . .
أوت الله بودنیاده بویوك كوچوك هر كسه
ایسته دیگی شیلری هپ چالیشیرسه ویره جك .

لكن اونك الى طوماز ، ياخود وزي گورمزه ،
اوبر چووال كميك گبي سوروكله نير طورورسه ،
سوپر وشتولو قالدريمير ، كسكين طاشلي ديوارلر
هرگون اونى دوشورورسه اوگا يومروق اورورسه
صورارمكه بوسقطجه نه ايش گورور ، نه ياپار ؟
طوپراق اوندن نه شي وارسه اسيرگر !
« سن دگلسك بيم ايچون تردوكن ؛
« آچلغندن هر نه اولسه ك ، كبرسه ك
ايشته هر شي ! فقط سكا ويرم ! . . . » دير .
انسان اونى اينر ، قالقار ، آزارلر ،
هيچ ديمزكه « بو مخلوقده انساندر ،
بوگوگلي ده آجي سوزلرله ميزلاتير ،
بونده دخى هر روح گبي بر روح وار . »
اون پاره وير ، بردوشمشه ال اوزات ،
صاغلاملره « يارديم ! » ديبور برسقط !
زنكينلكدن صوا ايسته بور يوقسولوق !
اون پاره وير ، هرگون گبي بوگونده ،
چوردن چويدن برقولوبه اوگنده
آه كيم بيلير بگله شيبور قاج چوجوق !

محمد امين

وظيفه

منظومه يى مالا آشلادگيز .
اسمليك هانكي حالده بولونقلرينى سويله يگيز .

قاعدهٔ فارسیه اوزره

ترکیب اضافی

۱۶۰ — قاعدهٔ فارسیه اوزره یاپیلان ترکیب اضافیلرده —
تورکجه نڭ عکسنه اولارق — (مضاف) اول، (مضاف الیه)
صوگره گلیر ومضافک آخری دائماکسور اولور :
مهد حریت (حریت بشیگی) . باب حکومت (حکومت
قاپوسی) گبی .

« مهد » مضاف، « حریت » مضاف الیه . « باب » مضاف، « حکومت »
مضاف الیه در .

۱۶۱ — مضافک صوکنده کی کسریه (کسرهٔ اضافی)

دینیر .

۱۶۲ — مضاف اولان اسمک نهایتنده (ا) یاخود (و)

بولونورسه مکسور بر (ی) زیاده ایدیلیر : صفای جان
(جان صفاسی) . بوی گل (گلک قوقوسی) گبی .

تنبیه — « صفا » کلمه سی عربی اولوب اصلی همزه ایله « صفاء »
اولدیغندن مضاف حالنده همزه نڭ اعاده سیله « صفاء جان » ده دینه بیلیر .
فقط لسانم زده « ی » ایله شیوع بولمشدر .

۱۶۳ — مضاف اولان اسمک نهایتنده (ه) یاخود

۱۶۰ . قاعدهٔ فارسیه اوزره اضافت ناصل یاپیلیر ؟ — ۱۶۱ . مضافک صوکنده کی
کسریه نه دینیر ؟ — ۱۶۲ . مضافک صوکنده (ا) یاخود (و) بولونورسه نه یاپیلیر ؟
— ۱۶۳ . مضافک صوکنده (ه) یاخود یاه ممدوده بولونورسه نه یاپیلیر ؟

(یاء ممدوده) بولونورسه بر (همزه مکسوره) علاوه ایدیلیر :
نعمه بلبل (بلبلک نعمه سی). ترقء معارف (معارفک ترقیسی) گبی .
۱۶۴ — مضاف اولان اسمک نهایتنده ، (ه) یاخود (ی)
حروف اصلیه دن ایسه همزه مکسوره علاوه ایدیله یوب (ه)
یاخود (ی) یه بر کسره ویریلیر :

راه استقامت (طوغریلق یولی)

نای نایزن (نای اوفله یینک نای)

«راه» کله سنک «ه» سیله «نای» کله سنک «ی» سی نفس
کله دندر .

۱۶۵ — مضاف اولان اسمک نهایتنده (الف مقصوره)
یعنی (ی) صورتنده الف اولورسه (ی) الف ممدوده یه تبدیل
ایدیلدکن صوگره بر (ی) علاوه ایدیلیر :

دعوی — دعوی مدعی (مدعینک دعواسی)

فتوی — فتوی مفتی (مفتی نک فتواسی) گبی .

اخطار — شیوه فارسی اوزره «دعوی مدعی» ، «فتوی مفتی»
طرزنده قولانیلقی لسانمزده شایع دکلدیر .

۱۶۶ — قاعده فارسیه اوزره تشکیل ایدیلن ترکیب اضافیلرده
مضاف ایله مضاف الیهک یا ایکسیده فارسی ویاعربی یاخود بری
فارسی دیگر ی عربی اولور :

۱۶۷. (ه) یاخود (ی) حروف اصلیه دن اولورسه نه یاپیلیر ؟ — ۱۶۵. مضافک
صوکرده (الف مقصوره) بولونورسه نه یاپیلیر ؟ — ۱۶۶. قاعده فارسیه اوزره تشکیل
ایدیلن ترکیب اضافیلرده مضاف ایله مضاف الیه نه اولور ؟

لأنه بلبل (بلبل یوواسی) . [ایکسیدہ فارسی]
نور معرفت (معرفت نوری) . [ایکسیدہ عربی]
دست عنایت (عنایت الی) . [مضاف فارسی ، مضاف الیہ عربی]
قدرت یزدان (الہک قدرتی) . [مضاف عربی ، مضاف الیہ فارسی]
۱۶۷ — قاعدہ فارسیہ اوزرہ تشکیل ایدیلن ترکیب
اضافیلرده مضاف ایله مضاف الیهدن هیچ بری تورکجه ویا اجنبی
بر اسم اولاماز. مثلا، (باب حکومت) یرنده (قاپوی حکومت) .
(رژی قومیسری) دینه جک یرده (قومیسر رژی) دینمز .

نہیہ — تورکجه علملر ایله معناسی مقصود اولمایان اسم جنسلردن
عربی و فارسی کله لرله ترکیب اضافی یاپیلایلیر : شهر استانبول ،
جبل کشیش ، لفظ گوزگی . لکن « استانبول شهری ، کشیش طاغی ،
کوز لفظی » دینلمک شیوه مزه دها موافق وقولانغه دها خوش گلیرکن
اضافت صورتیله قوللانمده بر سبب یوقدر .

فأمره ۱ — اوغل معناسنه اولان عربجه (ابن) کله سنک جمعی
اولان (بنین) کله سی قاعدہ فارسیہ اوزرہ اضافت یاپیلدقده آخرنده کی
نونک حذفیله (بنی) صورتیله قوللایلیر : بنی بشر ، بنی آدم گی

فأمره ۲ — قاعدہ فارسیہ اوزرہ یاپیلان اضافتلرده مضافک صفتی
بولونورسه او صفت مضاف ایله مضاف الیهک آراسنه گیره : جوامع
شریفة سلاطین ، دور جلیل مشروطیت گی . « شریفه » ، « سلاطین »

۱۶۷ . قاعدہ فارسیہ اوزرہ تشکیل ایدیلن اضافتلرده مضاف ایله مضاف الیهدن بری
تورکجه یاخود اجنبی بر اسم اولایلیری ؟ — (تنبیہ) تورکجه هانکی اسملر ایله
عربی ، فارسی اضافه ایدیله بیلیر ؟ — (فائده : ۱) « ابن » کله سنک جمعی مضاف
اولدقده نه صورتده قوللایلیر ؟ — (فائده : ۲) قاعدہ فارسیہ اوزرہ یاپیلان اضافتلرده
مضافک صفتی ترده بولونور ؟

اسمنك مضاف اولان « جوامع » ك ، « جليل » ، « مشروطيت » اسمنك مضاف اولان « دور » اسمرينك صفتلری اولديغندن مضافلر ايله مضاف ايلرك آراليتنه گيرمشلدور .

امرو — مضاف ايله مضاف النهك بيتيشيك اولارق بر قلمده يازيلماسی جائز دگدره: خرج راه — خاكپای . خاكپای گي .

تمرین — ۳۰

آشاغیكي معترضه ل ايچنده كي اسملردن برتركيب اضافي تشكيل ايدگنر:
(سرمایه — معيشت) ، (منبع — حیات) ، (شرف — انسانیت) ،
(ضیا — قر) ، (آواز — انهدام) ، (محشر — مدنیت) ،
(معنی — كلام) ، (ابناء جسيمة — بلده) ، (لطف — حق) ،
(امواج — دریا) ، (صدا — مرغ) ، (شكوفه — بهار) ،
(جام — جم) ، (پنجه — شیر) ، (رضا — باری) ، (ازهار —
اشجار) ، (فزیاد — عندلیب) ، (دعوی — حقیقت) ، (سنك —
قضا) .

تمرین — ۳۱

ادامه . درجه . دوران . طرز . متانت . عدالت . سعادت .
كله لردن بريله :
حرارت . ذم . فكر . عائله . حیات . افاده . الهیه . كله لردن
برینی برلشدیروب قاعده فارسیه اوزره تركيب اضافي تشكيل ايدگنر .

۱۰ — قرائت و املا

عقل و انسان عاقل

عقل و ذهن ؛ انسانده بر ودیعه الهیه در ، که آنکله خیر و شری ، نفع و ضرری تمیز ایدر . عقل ؛ نفس انسانک مدار راحتیدر . بناء علیه انسان ، راحت نفسی عقلندن آرامالیدر .

عواقب اموری تأمل ، مضرت مستقبلی دفع ، منافع مشروعی جلب و تدابیر تصرفه موفق ایتدیرون عقلدر . انسان ، عقل سایه سنده قواعد مضبوطه به رعایتله تدابیر امور ایدهرسه جمیع مطالبته واصل اولور . اخلاف فضلانک مرشد ادبی جناب محی الدین عربی دیرکه : « موهبه عقل و عرفان ، عطایای سبحانیه نك افضلیدر . مزیت انسانیه ده جوهر عقلدن باشقه قیمتدار بر شی اولاماز . عاقل اولان قومی ایچنده . نسلاً اسیل و حسب اولماسه بیله هریده رفیع القدر ، واجب الاحترام اولور . عاقل زده اولسه تأمین معیشت خصوصنده مشکلاته تصادف ایتمز . هیچ بر بلدهده غریب و حقیر اولماز ؛ زیرا انسانک شرفی ، کمال عقل و ادبدهدر .

[تعلیم قرائت]

وظیفه

- ۱ — قرائتی او قویکنز .
- ۲ — مالی سوله یکنز .
- ۳ — املا اوله رق یازکنز .
- ۴ — تورکجه و فارسی قاعده لری اوزره یاپیلان ترکیب اضافیلری آیرکنز .

قاعده عربيه اوزره

تركيب اضافى

۱۶۸ — قاعده عربيه اوزره ياييلان تركيب اضافيلرده
مضاف اولاجق اسم اول ومضاف اليه صوكره كلوب مضافك
اخري اوتره اوقونور ومضاف اليهك اولنده حرف تعريف
دينيلن « ال » بولونور .

نور القمر = (قمر ك توري)

ضياء الشمس = (شمسك ضياسي) گي

۱۶۹ — قاعده عربيه اوزره اضافت ايكي درلودر :
اضافت معنويه . اضافت لفظيه .

۱۷۰ — ايكي اسمدن تشكىل ايدهن تركيب اضافيلده
(اضافت معنويه) ياخود (اضافت لاميه) دينير .

بردالشتاء = (قيشك صوغوغى)

خاتمة الكتاب = (كتابك خاتمه سي) گي .

تنبیه — اضافت معنويه يه « اضافت لاميه » دينيلمه سي اصلا مضاف
اليهك اولنده « ل » حرف جري بولونماسندن ايلرى گلمشدر :
(بردالشتاء) اصلى « بردالشتاء » [قيشه مخصوص صوغوق] . (خاتمة
الكتاب) اصلى « خاتمة للكتاب » [كتاب ايچون خاتمه] .

۱۷۱ — مضاف اولاجق اسمك اولنده حرف جر

۱۶۸ . قاعده عربيه اوزره تركيب اضافى ناصل يايير ؟ — ۱۶۹ . قاعده عربيه اوزره
اضافت قاچ درلودر ؟ — ۱۷۰ . اضافت معنويه نه يه دينير ؟ — ۱۷۱ . اولنده حرف جر
بولونان مضافك اخري ناصل اوقونور ؟

بولونورسه مضافك آخرى مكسور او قونور : من قبل الرحمن =
(الله طرفندن). على قدر الاستطاعه = (قدرت يتديكى قدر).

تنبیه — مضاف اليهك آخرى تاء زائده ايسه (ه) صورتنده
يازيلير : سعادت = دارسعاده . طاقت = بقدر الطاقه گي .

۱۷۲ — (حيث) كله سنك آخرى مضموم اولديغندن
اولنه حرف جر گلسه ده مكسور او قونماز : من حيث المجموع گي .

۱۷۳ — (حسب ، عند ، بين) كله لرينك اولنده حرف
جر بولونمازسه مضاف حالنده آخرى مفتوح او قونور : حسب-
الحميه . عند الناس . بين الملل گي .

۱۷۴ — زمانه ، جهاته تعلق ايدن عربجه كله لر مضاف
اولدقلى زمان آخرلى مفتوح او قونور : قبل الوصول .
بعد الامتحان . فوق الافق . تحت البحر گي .

۱۷۵ — آخرى الف مقصوره اولان كله لر مضاف اولدقلى
زمان الف مقصوره او قونمايوب اوست طرفنده كى حرف مفتوح
او قونور :

معنى البيت . فتوى القاضى گي .

۱۷۶ — مضاف اولاجق كله نك آخرى ياء مخففه ممدوده

۱۷۲ . « حيث » كله سى مضاف اولورسه آخرى ناصل او قونور ؟ — ۱۷۳ . (حسب ،
عد ، بين) كله لرى مضاف اولورسه آخرلى ناصل او قونور ؟ — ۱۷۴ . زمانه ، جهاته
تعلق ايدن عربجه كله لر مضاف اولورسه ؟ — ۱۷۵ . آخرى الف مقصوره اولان مضافلرك ؟
— ۱۷۶ . آخرى ياء مخففه ممدوده اولان مضافلرك آخرلى ناصل او قونور ؟

یعنی تشدیدسنز یاء ممدوده اولورسه (ی) اوقونمایوب اوست
طرفنده کی حرف مکسور اوقونور :

مفتی الانام . قاضی الحاجات گبی .

۱۷۷ — آخری یاء مشدده یعنی تشدیدلی (ی) اولورسه
قاعده اوزره (ی) مضموم اوقونور :

عربی العبارة . غنی القلب گبی .

۱۷۸ — قاعده عربیه اوزره یاییلان ترکیب اضافی هیئت
مجموعه سیله وقاعده فارسیه اوزره دیگر بر کلمه مضاف الیه
اولدینی زمان مضافتک حرکه سی ینه مضموم اوقونور :

رسول رب العالمین . فرمان امیر المؤمنین گبی

۱۷۹ — اضافت لفظیه — مضاف ، صفت ، اسم فاعل ،
اسم مفعول ویا صفت مشبهه اولوب بونلرک ، فاعل یا خود مفعولی
مضاف الیه اولان اضافتدر :

کریم الشیم . شاکر انعم . سریع الانتقال گبی .

« کریم ، سریع » کله لری صفت مشبهه اولوب مضاف ، بونلرک
فاعل لری اولان « شیم ، انتقال » کله لری مضاف الیه واقع اولمشدر .
« شاکر » کلمه سی اسم فاعل اولوب مضاف ، مفعول اولان « نم » کلمه سی
مضاف الیه اولمشدر .

۱۸۰ — قاعده عربیه اوزره یاییلان ترکیب اضافی بر

۱۷۷ . آخری یاء مشدده اولان مضافلرک ؟ — ۱۷۸ . ترکیب اضافی عربیله قاعده
فارسیه اوزره دیگر بر کلمه مضاف الیه اولورسه ترکیب عربیله مضافتک آخری ناصل
اوقونور ؟ — ۱۷۹ . اضافت لفظیه ناصل اضافتدر ؟ — ۱۸۰ . قاعده عربیه اوزره
یاییلان ترکیب اضافیله هیئت مجموعه سی مضاف مضاف الیه اولاییلیری ؟

اسم عد ایدیلهرک تورکجه یاخود فارسی قاعدهسی اوزره مضاف
ومضاف الیه اولورلر: دارالفنون مدیری. معلمین دارالشفقه گبی.

تمرین — ۳۲

آشاغیده معترضه ایچنده کی کله لردن قاعده عربیه اوزره ترکیب اضافی
یاپکنز :

(رأس — حکمت) ، (شیخ — حرم) ، (دار — تعلیم) ،
(ناظم — حکم) ، (دار — علم) ، (اقصى — مراتب) ،
(اعلى — درجات) ، (دار — حرب) ، (یوم — عید) ، (صاحب
— خیرات) ، (بعد — عید) ، (قبل — زوال) ، (ولی — نعم) ،
(عند — فضلا) ، (بین — احباب) ، (حسب — بشریه) ،
(عاقبت — امر) ، (فاتحه — کتاب) .

تمرین — ۳۳

دار . همت . رأس . خالق . قبل . تحت . بعد . فوق . مشرق .
لیله . یوم .
کله لردن برینی :

ادب . وصول . رجال . حدیث . ارض . بحر . عزیمه . سما .
معراج . عرفه .
کله لردن برینه قاعده عربیه اوزره مضاف یاپکنز :

۱۱ - قرائت واملای

چاملیجه

چاملیجه شو عالم سفلینک سایه اڭ قریب بر محلی ویا سماڭک زمینه اڭ یقین بر برجیدر دینیه اڭ قدر علویدر .

چاملیجه بر بویوک شاعرک ذهنی گبی عالم بالای قدریدن نزول ایدهن فیوضاتک هریردن زیاده مهبطی ، مشتاق علویت اولان خیالاتک هریردن زیاده محل ترصدی ، خالقنی دوشونمک نعمت بقاجویانه سنه متحسر اولان بر روحک آرایوبده بولامادیفی شوجهانک برکوشه انزوای مستثناسیدر .
اولیه فیاض صباحلری گورولور ، گوگل او صباحلرک او قدر وقف تأثیراتی اولورکه انسان ، بو گونش غروب آیمه مک اوزره طلوع ایدیور دیمکده بی اختیارقالیر .

بعضاً اوله غروبزه تصادف اولونورکه انسان ، جناب حق مانع رؤیت بشر اولان سرادق غیبندن برینی کنددی دست قدرتیله آچمش بر باشقه رنگده بر باشقه تجلیده بر عالم دیگر لطافت گوسته ریورظن ایدهر .
وقتا که زمان غروب حلول ایدهر ؛ گونش افقه طوغری تقرب ایتدجه اطرافنده بولوطلر یوکسلمگه باشلار . او زمان سماڭک همان یاریسندن بویوک قسمی آتشین آل بر رنگه غرق اولور . گونش تحول ایتدجه او رنگ تبدیل ایدهر . ساده هر آن بر رنگ دیگرله تیزن ایلر .

او منور ، او ملون بولوطلر کاه پارچه پارچه آچیلیر ؛ انسان دنیا ده نه قدر رنگ وار ایسه او دقیقه ده همان هپسینی جامع گورونش گونش داغیلیور ، ذراتی سماڭک ایچنه یاییلوب گیدیور قیاس ایدهر . گناه او بولوطلر افهک اوزرنده طولانیتر ، نوردن بر طاع شکنه گیرهر .
ملکارک آشیانه سی مطلق بو جیل نورک ذروه سیدر دینیمکده تردد اولونماز .

هیچ خاطر مدن چیمازه: بر بدر گیجه سنده یالکز باشمه چاملیجه نك
ذروه سنه چیمشدم .

هوایی هیچ او گونکی قدر صاف ، براق ، ساکت گورمه مشدم .
گوک یوزنده بر بولوط پارچه سی ورونمز ؛ یر یوزنده بر یپراغك
قیمیلداندیغی ایشیدیلز ایدی .

ماه منیر او سکونت ایچنده ظهور ایتدی . شعاعنی علم طاغی ، ارن
کوی ، قیزیل طوپراق ، کوچوک چاملیجه ، بگلر بگی طرفلرنده کی
اورمانجقلمه ، آغاج آتلیرنه ، صوکنارلرینه ادخال ایتمگه باشلار
باشلاماز غایت عمیق بر سکونتك حکم ایتدیگی هر جهته بردن بره بر
فریاد اویاندیردی . ببللار ، اسحاقلر ، دیگر قوشلر ، اوزاقده اولان
درملردن قورباغلر دمدمه یه باشلادیلر . او زمان استانبولك اعتدال
ولطافتك اك برنجی اسبابندن اولان شمال روزگاری وزان اولمغه
باشلایینجه هوای محبتله بی قرار اولان گوکلر گی اشجار و نباتاتده
اهتزازه گتیردی .

هوای معطر او قدر خفیف ولطیف ایدی که خالق کریمك چاملیجه یه
او گیجه احسان ایتدیگی بدایع قدرتی تماشا ایچون بر چوق ملکر
گوزله گورونمه بهرک انسانك باشی اوچنده اوچوشویورلرده او روزگار
اونلرک قانادلرینك اهتزازندن حاصل اولویور . دینله بیلیردی . عشق
ومحبت عالمترینك روح افزای علوتی اولان ماه تابان کال سکون وسکونتله
درجه درجه اعتلا ایتمگه باشلادی . چاملیجه نك اوته سنده بریسنده
حاصل اولان نورانی ایزلر پرتو عرفان ایله منور عالم معنی یوللری گی
روحپرور ایدی . ضیای ماه ایله تتوج ، لباس طبیعتله تزیین ایدن
آغاجلر ، چمنزارلر خیالات وتصورات شوق انگیزانه ایچنده تصادف
اولونان موقعلر گی پرزب و فر ایدی .
تپه لره ، قیرلره چیقان اینجه اینجه یوللر خیال شاعرانه نك عوالم علویه یه
اعتلا سنده قطع ایتدیگی گذرگاهلر گی نظر ربا ایدی ؛ ضیای ماه

آغاچلرک اوزرلرینی او قدر تنور ایتشیدی که بوتون اشجار بیاض
چیچک آچش ظن ایدیلیدی .

چاملیجه دن بر بو یوک باغچه نك « لاقی » ویا مواقع طبیعه دن گچن برنهر
گبی گورونن بوغاز ایچی او قدر ضیا ایچنده جریان ایدیور ایدی که
بر نورایت علمی پارالانمش اوندن دوکولهن ضیادن بر طوفان انوار
وجوده گلمش صورینه نور آقیورگی گورونویوردی .

انهار ، ایدیتدن بری ، منصبی دگیشدیرمشده بوغاز ایچنك منبعنه
دوکولویور ظن اولونوردی . بوغاز ایچندن گچهرک سرای بروتی گنهار
ایدیجه بردن بره اتساع ایدهن دریای نور او قدر صاف ایدی که بر
بر وجدان پاک گبی اوزرنده نه کوچوک بر لکه ، نه خفیف بر گولگه
گورونوردی . او قدر صاف ، او قدر شفاف ایدی که ایچنه باقیلسه
کافه اسرار مکونات اونده مشهود اولاجق بر آینه کاشات قیاس ایدیلیدی .

بولوندیغیم بردن علم طاغنه قدر امتداد ایدهن اینیشلی چیقیشلی وبعض
یرلی دوز اولان مسافه ، تأثیر ضیا ایله بره انمش بیاض بولوطله
بگزه یوردی . هله قارشى طرفده کی اقلدرده ضیا او قدر نرم ولطیف
اولارق تموج ایدیوردی که بیاغی شعاعی قلبه طوقوندیغی حس اولونویور
وشیمدی او اقلردن ملک جمعیتلری ظهور ایده جک ظنیه نظر تماشاسندن
کندیخی آیرامایوردی .

ایشته بو منظره عمومیه بر صباح ایدینك سحرى قدر کسب علویت
ایدیجه گوزلم گورویوردی که دگزده ، برده ، سماده ، اقلدرده
تیره یی ؛ آیک تموج نورانیسی دگل ، انوار الهیه نك مالا مال مخلوقات
اولان هر ذره کاشانده حاصل ایتدیگی قلبرک هیجانیدر .

میال اعتلا اولان فکرم بردها عودت ایتمه مک اوزره نامتناهی لگت
ایچنده غائب اولوب گیتمه گه چالیشیوردی .

منجذب الهی اولان گوالم - کندیخی هر شیدن تجرد ایدهرک -
کافه موجوداتک متوجه اولدیغی ایدیتک ایچنده حس ایتک ایسته یوردی :

بر زمانده ، که بولونديغ نقطه يه منظره مافوق الكائنات دينسه بجا ايدى .
 بر زمانده ، که مست نشئه بقا اولان روحم نزدكبريايه قدراعتلايله مشيدى .
 [سامى پاشا زاده سزائى]

— لغتلىر —

تقرب = ياقلاشيق .	سفلى = آشاغيديه بولونان .
آتشين = آتش گي .	قريب = ياقين .
تحول = دگيشمك .	سما = وك .
تزين = زينتلنمك .	زمين = ير .
منور = نورلى .	برج = قلعه له قلهسى
ملون = رنگلى .	علوى = على ، بلند .
ذرات = ذره لر .	بالا = يوقارى .
آشيانه = يووا .	زول ايدن = آشاغى اينهن .
جبل = طاغ .	فيوضات = فيضلر .
ذروه = طاغك تپهسى .	مهبط = آشاغى اينلن محل .
بدر كيجهسى = عربى اينك اون	مشتاق علويت = عاليگه بوكسكگه
بشنجى كيجهسى	جان آنان
براق = دورو .	خيالات = خياللر .
شعاع = آي وياگونوشدن باقانك	ترصد = گوزتمه ، دقتله انتظار .
گوزينه طوغرى اوزانان	بقاجويانه = بقا آرارجه سنه .
ايشيق .	متحسر = حسرت چكهن .
ادخال = گيرديرمك ، صوقق .	كوشه انزوا = دنيادن قطع علاقه
عميق = درين .	ايديلهرك چكيلن كوشه .
دمدمه = حدتلى سس ، گورولتو .	فياض = چوق فيض ويردن .
وزان = اسمك .	سرادق = اوڭاورته سنك يوقارى
اشجار = آغاچلر .	طرفنه چكيان سراپرده .

شفاف = جام گبی بر طرفدن
باقیلهجه اونه طرفی گوريله بیلن .
اسرار = گیزلی شیلر .
مکونات = موجودات، مخلوقات .
مشهود اولمق = گورولمک .
امتداد = اوزاتمق .
بزم = یومشاق .
تموج = طالعنامه .
هیجان = درونی تلاش ،
جوشقونلق .
میال = میل ایدهن .
منجذب = بری یه چکیان .
تجرید = صویمق ، هر شیشی
ذهندن چیقارمق .
مافوق الکائنات = کائناتک اوست
طرفی .
بحا = لایق .

اهتزاز = خفیف صورتده تیره مه .
معطر = گوزل قوقولو .
بدایع = نادیده شیلر .
تماشا = سیر ایتک .
روح افزا = روح آرتیران .
ماه تابان = پارلاق آی .
اعتلا = یوکسلمک .
پرتو = ضیا ، پارلافلق .
روحپرور = روحه قوت وانشرح
ویرهن .
تتوج = تاج کییمک .
چمنزار = چمنک .
شوق انگیزانه = نشئه ویرهن .
پرزیب و فر = رونق وزینتله طولو .
عوالم = لماعلر .
گذرگاه = کچید یول .
نظریات = نظری جلب ایدهن .
اتساع = گنیشلمه .

وظیفه

- ۱ — اوقوناچق .
- ۲ — مالی سویله نه چک .
- ۳ — جملرک هانکی قاعده اوزره یاپیلدینی ایضاح ایدیله چک
ومفردلری یازیلاجق .

- ۴ — ترکیب اضافیله آریلاچق و هانکی قاعده ایله یاپیلدق قری سویله نه جک .
۵ — املا اولارق یازیلاچق .

اسماء اعداد

- ۱۸۱ — اسماء اعداد : صاییلرک اسملری دیمکدر .
۱۸۲ — عددلرک تعیین ایتدیکی شیئه (معدود) دینیر :
بش جویر ، اوچ قلم گبی .
« بش » عدد ، « جویر » معدود . « اوچ » عدد ، « قلم » معدوددر .
۱۸۳ — تورکجه ده عددلر دائمًا معدوددن اول گلیر .
معدوده ادات جمع لاحق اولماز : « بش جویر » یرنده « بش جویرلر » ، « اوچ قلم » یرنده « اوچ قلملر » دینمز .
۱۸۴ — اسم عدده معدوددن تشکل ایدهن ترکیبه (ترکیب تعدادی) دینیر .
۱۸۵ — اسماء اعداد درت قسمدر : اعداد اصلیه —
اعداد وصفیه یا خود رتبییه — اعداد توزیعیه — اعداد کسرییه .
۱۸۶ — اعداد اصلیه — اصل عددلردر : بر ، ایکی ،

۱۸۱ . اسماء اعداد نه دیمکدر ؟ — ۱۸۲ . معدود نهیه دینیر ؟ — ۱۸۳ . تورکجه ده عددی یوقسه معدودی اول کلیر ؟ — ۱۸۴ . ترکیب تعدادی نهیه دینیر ؟ — ۱۸۵ . اسماء اعداد قاچ قسمدر ؟ — ۱۸۶ . اعداد اصلیه هانکی عددلردر ؟

اوج ، درت ، بش . . . گبی .

۱۸۷ — اعداد اصلیه ایکی درلودر : بسیطه ، مرکب .

۱۸۸ — اعداد اصلیه بسیطه : (بر) دن (طقوز) ه قدر

اولان عددلدر .

۱۸۹ — اعداد اصلیه مرکبه : (اون) دن صوگره گلن

عددلدر .

اعداد اصلیه بسیطه : بر ، ایکی ، اوج ، درت ، بش ، آتی ، یدی ، سکیز ، طقوز .

اعداد اصلیه مرکبه ، اون ، اون بر ، اون ایکی ، اون اوج ، اون درت ، اون بش ، اون آتی ، اون یدی . . . الی آخره .

۱۹۰ — معدود محذوف اولورسه عددلر جمعه نیر : اوچلر ،

یدیئر ، قرقلر گبی .

۱۹۱ — معین اولان معدودلر جمعه نیرلر : اوج قارداشلر

گبی .

۱۹۲ — تورکجه ده مفرد گبی قوللانیلان بعض عربجه جمع

اولان کلهلر معدود اولدقلری زمان عربجه ده کی مفردلر قوللا-

نیلماز . « اوج نفوس ، بش طلبه ، ایکی خدمه » دینیلوب (اوج

نفس ، بش طالب ، ایکی خادم) دینمز .

۱۸۷ . اعداد اصلیه قاچ درلودر ؟ — ۱۸۸ . اعداد اصلیه بسیطه هانکی عددلدر ؟

— ۱۸۹ . اعداد اصلیه مرکبه هانکی عددلدر ؟ — ۱۹۰ — ۱۹۱ . عددلر نه زمان

جمعه نیرلر ؟ — ۱۹۲ . تورکجه ده مفرد گبی قوللانیلان بعض عربجه کلهلر معدود

اولدقلری زمان مفردی یوقسه جمع اولارقی قوللانیلیئر ؟

۱۹۳ — اعداد وصفیه یا خود اعداد رتبه — موقع، صره،
درجه، مرتبه تعیین ایدهن عددلردر: برنجی، ایکنجی، اوچنجی
...گی.

۱۹۴ — اعداد وصفیه؛ اعداد اصلیه نك نهایته (نجی)
لفظی علاوه ایدیلهرك تشكيل ایدیلیر: بر = برنجی. ایکی =
ایکنجی. اون = اونجی گی.

غیبه: ۱ — عدد وصفی یا پیلایق عدد اصلیه نك نهایته (ی)
وارسه (نجی) علاوه ایدیلنجه (ی) حذف اولونور: ایکی =
ایکنجی. آتی = آتجی. یدی یدنجی گی

غیبه: ۲ — آخرنده (ت) بولونان (درت) عدد اصلیه عدد
وصفی یا بیلدیغی زمان (ت)، (د) . تبدیل ایدیلیر: درت =
دردنجی گی.

۱۹۵ — عدد وصفیلرک معدودلری جمعلمنز: «ایکنجی
صره، بشنجی خانه» یرنده (ایکنجی صره لر، بشنجی خانهلر»
دینمز.

۱۹۶ — معدودلری محذوف اولان عدد وصفیلر جمعه نیرلر:
ایکنجیلر اوچنجیلر گی.

۱۹۷ اعداد توزییه — برشینك آیریلدیغی قسملرک مقدار

۱۹۳. اعداد وصفیه یا خود اعداد رتبه نهیه دینیر؟ — ۱۹۴. اعداد وصفیه ناصل
تشکیل اولونور؟ — (تنبیه: ۱) عدد اصلیه نهایته (ی) وارسه نه اولور؟ —
(تنبیه: ۲) (درت) کله سنك آخرنده کی (ت) نه اولور؟ — ۱۹۵. عدد وصفیلرک
معدودلری جمعه نیرمی؟ — ۱۹۶. اعداد توزییه هانکی عددلردر؟ — ۱۹۷. اعداد
توزییه ناصل تشکیل اولونور؟

مساویسنی تعیین ایدن عددلردر (بر) کتاب . (بشر) قلم .
(اوز) پورتقال گی .

۱۹۸ — اعداد توزیعیه : اعداد اصلیه نك نهایته ماقبلی
مفتوح بر (ر) علاوه ایدیلرک تشکیل اولونور : بر = برر .
اوج = اوچر . ارن = اوزر گی .

۱۹۹ — آخرنده (ی) بولونان عدد اصلیلردن عدد
توزیعی یاپیلدینی زمان (ر) رینه (شر) گتیریلیر : ایکی =
ایکیشر . یدی یدیشر . یگرمی = یگریدیشر گی .

تنبیه — (درت) کلمه بی عدد توزیعی اولدینی زمان آخرنده کی
(ت) (د) اولور : درت = دردر گی .

۲۰۰ — اعداد کسریه — مساوی بر مقداره تقسیم ایدیش
برشیتک قاچ پارچه سی مطلوب اولدینی تعیین ایدن عددلردر :
پورتقالک (درتده بری) . کتابک (اوچده ایکیسی) گی .

۲۰۰ — اعداد کسریه : عدد اصلیلره (ده) علاوه
ایدوب آندن صوگره مطلوب اولان مقداری افاده ایدن عدد اصلی
گتیریلیر : سکز — ده — بر . بش — ده — اوجر گی .

۱۹۸. عدد توزیعی یاپیلاجق عدد اصلیلرک نهایتده (ی) بولونورسه نه علاوه
ایدیلیر ؟ — ۱۹۹. اعداد کسریه هانکی عددلردر ؟ — ۲۰۰. اعداد کسریه ناصل
تشکیل اولونور ؟

تمرین — ۳۴

آشاغیکی عبارده‌ده‌کی اسم عددلری آیروب هاگی قسمدن ولدقلرینی یازکنز :

بر سنه اوچ یوز آلتش بش گوندر، درت سنه‌ده بر، اوچ یوز آلتش آلتی گون اولور — ایکی گونده بر ددرسلری تکرار ایده‌رم — ایکیشر سطر یازی یازدیلم — صنفنک برنجیسی ایله اوچنجیسی امتحانده موقعلرینی غائب ایلدیلر — یواک هر ایکی طرفنه او تر آغاج دیکیلدی — صاغدن برنجی مرتبه‌ده‌کی رقلره آحاد ، ایکنجی مرتبه‌ده‌کی رقلره عشرات ، اوچنجی مرتبه‌ده‌کی رقلره مات دینیر — بر چوچوق گونده اوچ صحیفه اوقوسه آیده طقسان صحیفه اوقومش اولور — اوچر اوقه الما، آرمود، اوزوم آلام — دنیا نك درتده اوچی صو ، بری طوپراقدر .

تمرین — ۳۵

آشاغیکی جمله‌ده‌کی نقلی یرله مناسب بر اسم عدد یازکنز :

سلانیک . . . اردونک مرکزیدر — ایکنجی دفعه مشروطیت عثمانیه . . . سنه‌سنده اعلان ایلدی — پادشاهمز سلطان محمد رشاد خان حضرتلری . . . سنه‌سی . . . نیساننک . . . گونی تخته جلوس ایله‌دی — بر لیرا رایج آچه ایله . . . غروشدر — . . . غروش یاریم لیرادر — بر چاریک لیرا . . . غروشدر — چاریک لیرا بر لیرانک . . . در — بوگون آرقه داشلمله برابر . . . آفرین آلام

— گونده . . . ساعت درس او قویورز — هر مکتب امتحاندن
صوگره . . . گون تعطیل ایدهر — جزا اولارق . . . سطر یازی
یازدق — هپگنز . . . غروش ویرسه گنز اخیلی پاره بیریکدی ریرسگنز
— شو چوخه نك آرشوتی . . . غروشه آلدن — هر ایکیمزده . . .
اوقه یاغ آلدق .

تمرین — ۳۶

آشاغیکی جمله رده کی عدد اصلیلر ایله عدد توزیعیلر بیننده کی معنجه فرق
سویله یکنز :

اوج دسته کاغد آلدق — اوچر دسته کاغد آلدق. اون کون مکتبه
گیتمه دک — او ر کون مکتبه کیتمه دک . شو قلملری قرق پاره به صاتیورلر
— شو قلملری قرق پاره به صاتیورلر — هر صنفدن اوچ کشی آیردیله —
هر صنفدن اوچر کشی آیردیله — کتاب آلق ایچون یکر می پاره ویرگنز —
کتاب آلق ایچون یکر میشر پاره ویرگنز — طاووقلرک یکر می پیلجی وار —
طاووقلرک یکر میشر پیلجی وار .

فارسی اسماء اعداد

۳۰۱ — فارسی اسماء اعداد تور کجده بک آز قوللانیلیر.
اک چوق قوللانیا تلمری شونلردن :

شش = آلتی	یک = يك
هفت = یدی	دو = ایکی
هشت = سکنز	سه = اوج
نه = طقوز	چهار - (چار) = درت
صد = یوز	پنج = بش
هزار = بیك	

- ۲۰۲ — فارسی اعداد اصلیه — تورکجهده اولدینی گبی —
 معدوددن اول کلیر : صد آفرین ، چار چشم ، هفت اقلیم گبی .
- ۲۰۳ — فارسی اعداد اصلیه بعضاً معدودیله برابر براسم
 مرکب اولارق قوللانیلیر: (یکتا = یالکمز بردانه) ، (صد -
 برک = یوزیاپراقلی) ، (چارچوبه = چارچووه) گبی .
- ۲۰۴ — فارسی اعداد توزیعیهدن تورکجهده یالکمز برر
 برر معناسنه اولان (یگان یگان) قوللانیلیر: یگان یگان باقدیلر .
- ۲۰۵ — فارسی اعداد کسریهدهن لسانمزده یاریم معناسنه
 (نیم) لفظی ایله درتده بر معناسنه اولان (چاریدک) قوللانیلیر:
 نیم رسمی ، لیرا چاریکی گبی .

عربی اسماء اعداد

۲۰۶ — تورکجهده قوللانیلان عربجه اسم عددلر شونلردور:

۲۰۲. فارسی اعداد اصلیه معدوددن اولی . صوکره می کلیر ؟ — ۲۰۴. لسانمزده
 فارسی اعداد توزیعیهدهن هانکیسی قوللانیلیر ؟ — ۲۰۵. لسانمزده فارسی اعداد
 کسریهدهن هانکیلری قوللانیلیر ؟ — ۲۰۶. تورکجهده قوللانیلان عربجه اسم عددلر
 هانکیلریدر ؟

مؤث	مذکر
واحدہ ، احدی	بر — واحد ، احد
اثنان اثنین	ایکی — اثنان ، اثنین
ثلاث	اوج — ثلاثہ
اربع	درت — اربعہ
خمس	بش — خمسہ
ست	آلی — ستہ
سبع	یدی — سبعہ
ثمان	سککز — ثمانیہ
تسع	طقوز — تسعہ
عشر	اون — عشرہ

یکرمی — عشرين ، عشرون
 اونوز — ثلاثین ، ثلاثون
 قرق — اربعین ، اربعون
 الی — خمسين ، خمسون
 آلتش — ستین ، ستون
 یتش — سبعین ، سبعون
 سکسان — ثمانین ، ثمانون
 طقسان — تسعین ، تسعون
 یوز — ماہ
 بیك — الف

[*] «واحدہ» و «خمس» دن بشقہ مؤث عددلر لسانمزده مستعمل

دگلدر .

[**] ہایتلری (ون) اولانلر لسانمزده مستعمل دگلدر .

۲۰۷ — (احد) كُ جمعى (آحاد) ، (مانه) نكُ جمعى
(مات) ، (الف) كُ جمعى (الوف) در .

۲۰۸ — (ثلاثه ، اربعه ، خمسه) گيى نهايتلرنده (ة)
بولونان عددلر مذكر اولدقلىرى حالده لسانمزدده مؤنث عدايديلهرك
(خواس خمسه) ، (ولايات سته) تركيبلرنده كى قوللانيلوب
بولرك مؤنثلىرى استعمال ايديله بهرك (خواس خمس) . ولايات
ست (دينيلمه مكددر .

۲۰۹ — عربجه اعداد وصفيه شونلردر :

مؤنث	مذكر		مؤنث	مذكر	
سادسه	سادس	—	اولى	اول	—
سابعه	سابع	—	ثانيه	ثانى	—
ثامنه	ثامن	—	ثالثه	ثالث	—
تاسعه	تاسع	—	رابعه	رابع	—
عاشره	عاشر	—	خامسه	خامس	—

۲۱۰ — عربجه اعداد اصليه ايله اعداد وصفيه معدودلردن

صوكره گلير ومعدودكُ صوكره حروفى مكسور اولور : احوال
ثلاثه — فصول اربعه — باب ثانى — دفعه ثانيه — گيى .

۲۱۱ — عربجه اسم عدد وصفيلر نهايتنه بعضاً ايكى اوستون

۲۰۷ . « احد ، مانه ، الف » عددرلك جمعلىرى باصل گلير ؟ — ۲۰۸ . لسانمزدده
عدد اصليلرك مؤنثلىرى قوللانيليرى ؟ — ۲۰۹ . عربجه اعداد وصفيه هانكيليردر؟ —
۲۱۰ . عربجه اعداد اصليه ايله اعداد وصفيه معدودلردن اولى ، صوكره كى گلير ؟ —
۲۱۱ . عربجه اعداد وصفيلرك نهايتنه بعضاً نه كتيريلير ؟

کتیریلیر : اول — اولاً ، تانی — ثانیاً ، ثالث — ثالثاً گبی .
 ۲۱۲ — عربجه اعداد کسریه نك تور کجده قوللانیلانلری
 شونلردر :

سبع	یدیده بر	نصف	یارم
ثمان	سکزده بر	ثلث	اوچده بر
تسع	طقوزده بر	ربع	دریده بر
عشر	اونده بر	خمس	بشده بر
		سدس	آلتی ده بر

تمرین — ۳۷

آشاغکی جمله لرده کی اسم عددلری آیروب نوعلریله هانگی لسانه
 منسوب اولدقلرینی ایضاح ایدگیز :

انسانك بوی اوتوز یاشنه قدر بویومکده دوام ایدر — گون ایکی قسه
 تقسیم ایدیلشدر — برنجی قسسی گوندوز ، ایکنجی قسسی کیجهدر —
 سنه نك درت موسنه « فصول اربعه » دینیر — بعضلر آیبری تصادف
 ایتدکلی موسملرک اسملریله « بهار اول » ، « بهار تانی » ، « بهار ثالث »
 دییه صایملردر — کتابک ربعی اوتوز صحیفهدر — برگوزندن محروم
 اولان بیچاره لره « یکچشم » دیرلر — صدانك باشلیجه اوچ درجه سی
 واردر : برنجیسنه پست ، ایکنجیسنه اورته ، اوچنجیسنه تیز دینیر —
 انسانده : گورمک ، ایشتمک ، قوقلامق ، طامق ، طوقونمق حسلری
 واردرکه هپسنه بردن « حواس خمسہ » دینیر .

تمرین — ۳۸

آشاغیکی جمله رده کی نقطه لی یرله مناسب بر اسم عدد یازگزر :
فیل؛ آفریقادا آبیاده بولونوب برده بوکسطلکی وسطی اولاروق...
یاخورد... مقرر در — غایت بوبوک اولاره باشنده بوزینک
هر... طرفه طوغری صارقسه اولاره... دانه کنیشه
قولاروق بولونور — هوانک... لینه سنک آغیر لقی...
غرام اولدیغه نظرأ مولد امان دینیلن غازک هواوه تخمینأ
... دفعه دهها ضعیف اولدیغی آکلایشیلیر — قودانلرک
ایچنده ارکک، دیشی برده ایشچی آریلرده عبارت اولوق
اوزره... درلو آری واردر — آری کومه سی کندیلمکنده
... بلوکه آریلاروق... بلوکی هرته قدر قودانده قالیرده
دیگر بلوکی قاجاروق اوزاق برله کیدرله — بر دیشی رینفا
بالغنده... دانه قدر بومورطه بولونور — طاروق... ده...
یه قدر بومورطه بومورطه قدرده صوکره بونلرک اوزرنده...
کونه قولوجقیه یاتار.

۱۲ — قرأت منظومه

عسکری مارشی

عثمانلی یز آی قارداشلر! بردر بزم یوردیمز؛

یورومکدر ، چالیشمقدر وطن ایچون بورجز ؛
شان ویرمشدر ، شان آلمشدر شو هیبتلی اوردومز .

نقرات

یاتاغمز طاشدن اولسه ، یورغانمز یاپراقدن
واز گچمه یز بواردودن بوقیرمزی سنجاقدن

یوزویه لم اجدادیمز بویوللری یورودی ؛
بو توپراقده نیجه آرسلان کیمکلی چورودی ؛
وطن عشقی غیری بزم سینهمزی یورودی .

نقرات

یاصدیغمز مزار طاشی . یورغانمز قار اولسون ؛
بن بویولدن دوزر ایسه م ناموس بگا عار اولسون ؛

آمر بگا « یورو ! » دیدی ، بن دونه م هم یولدن ؛
دشمن چیقسین ، طاغ یوروسون ، دگنز طاشیسن اوگمدن ؛
بن آلدیغم امری بیلیر . پروا ایتمه اولومدن

نقرات

قورقو ، وهم ، خیال بندن جدادر ؛
طوغرولرک یاردجیسی خدادر .

*
* *

لغتله

وهم = اساسسز ، باطل فیکر .
خیال = اصلی اولمایان ، قوروتی .
جدا = آیری اوزاق

وظیفه

- ۱ — منظومه اولای یوزدن اوقوناجق .
 ۲ — از برله نه چک .

۱۳ — قرائت و املا

عمرک چوجوقلغنی

والده وارنهلی اولدیغندن برآراق صله آرزوسنده بولوندی . دایمز احمد آغا ذاتاً دائماً تجارتله استانبوله گلیر گیده ردی . بزده مسافر اولوردی . پدرم والدهیی ، برادری ، بنی کندیسنه تودیع ایدهرک وارنهیه گوندردی . اوزمان بن یدی یاشمده ایشم . قرق گون قدر وارنهیی . باغلیرنی گزدکدن سوکره ینه دایمزله برابر استانبوله عودت ایله دک .

وارنده برسراج عمر آغا وار ایدی که اهالینک شهادتیه ثابت اولاجنی اوزره پک ایی برآدم ایدی . پدر آنکله غائبانه مخبره ایدردی . بربرلینه هدیه گوندریرلردی . وارنده بولوندیغمز آتاده رفیقه سی بزى بالدفعات خانه سنه دعوتله پک چوق اکراملر ایتدی .

بو او ، بر یوقوش اوزرنده بولوندیغندن مملکتک « قوملق » جهته نظارت کامله سی وار ایدی . بن ذاتاً دگنز سیاحتی گبی دگنز تماشاسنی ده پک سوهرم . اورادن کورفر ایله قارشیکی طاغلی ، باغلی ، غلظه برونیه آچیفنی سیر ایدیش زیاده سیله خوشمه گیتمش اولمالی که استانبوله عودتمزده وارنه نك خیالی اشغال ایتمکده اولان مواقع لطیفه سنندن بریده عمر آغانک خانه سی ایدی . بندن بویوک اولان اوغلی سلیمان افندیدن

پك چوق التفات گوردوم. خاطر نشانمدرکه برگون ینه بوأوه دعوت ایدیلش
 ایدك ، گتدك ، سلیمان افندیده اوراده ایدی ؛ باغچه ده سائر آغاجلر
 اولدینی بی برده الما آغاجی وار ایدی که کاله کلش اولان میوه لری اؤك
 اوکئی آجیق صفه سندن دیوشیریله بیلردی . بو آغاجك آلتنده گزینمگه
 باشلادق ؛ برآراق سلیمان افندی غائب اولدی ؛ مگر صفه یه چیقمش
 آغاجی صارصفه باشلادی ؛ برده باقدمکه الما ایله قاریشیق زردالو
 دوکولویور . بردن بره الما آغاجندن زردالودوکوله سنه بر معنایوره مه دیگمن
 حاصل اولان ممنونیم حیرت آمیز اولدی . صوگره دن آ گلادم که سلیمان
 افندی آغاجی صاللا دینی صرده ده بی زیاده تلطیف ایچون بر یاندنه
 آووج آووج زردالو دوگمش . او منظره بگا پك اگنجه لی وروندی .
 حقیقه باشقه بر صورتله بوندن زیاده بی ممنون ایتمک ممکن دگلدی .
 پدر برعید اضحانك ایلک گونی صباحلین نمازدن عودتده کنده سیله
 والده ایچون آماده بولونان ایکی قرباندن برینی ذبح ایتدی . دیگله نیر
 گبی براز طورددی ؛ دیکرینی ذبح ایتمکسزین وجودنده بر طاقسزلك حس
 ایتمکده اولدینی بیان ایله یوقاری صفه یه چیقارق مندرک اوزرینه اوزاندی .
 حمی ایمش ؛ دوشگه یاتمه مجبور اولدی . طیبیلر گتیریلدی . باقیدریلدی .
 مفید اولمادی . اون برگون صوگره ارتحال ایله دی . ادرنه قاپوسی خارجه
 دفن ایدیلدی .

کیفسزلگی اناسنده برگون بی دوشگنك یانه چاغردی . ایله
 یاناغمی اوقشادی ، صوگره بر قولی دیرسگمه قدر صیغادی ، دقتله باقدی .
 یانمزده بولونان والده یه خطاباً :

« نه قدر ضعیف ! »

دیددی . والده :

« چوجوق » —

جوابی ویردی .

او یاقیشیقلی یوز صاپ صاری اولمش ایدی . گوزلرینک بیاضندهده
صاریلق گورولویوردی . بردن بره باشی اوجنده آسیلی بولونان قایی
ایستهدی . والده قالقادی ، گتیردی ، ویردی . پدر صول ایله قینک
آشاغی طرفندن طوتارق صاغ ایله قامایی گوجلک ایله چکهرک صییردی .
بز متحیرانه سیر اییدیور ایذک . قامایی هوایا طوغری قالدیرارق برپارچه
اوینآندی :

— « بن شهید اولق ایسته ردم ! »

دیددی . والده آغلامغه باشلادی . بنده آغلایارق آشاغی ایندم .
معلم ناجی

وظیفه

— ۱ مآلاً سویله یگنز .

۲ — املا اولارق یازگنز .

اسماء مههمه

۲۱۳ — بللی ایتمه یهرک برشخصک ، بر حیوانک ، برشینک
یرینی طوتان کله لره (اسماء مههمه) دینیر .

« بریسی گلوب کیمسه گورمه دن کتابی آلمش » شو عباردهده « کتابی »

آلان بللی اولدیغندن « بریسی » کلمه سی ایله « کیمسه » کلمه لری (اسم مبهم) درلر .

۲۱۴ — لسانمزده باشلیجه اسم مبهملر شونلردر :

بری .	کیمیسی .	بر برینی ، بر برلینی .
بریسی .	کیمسه (کیمسنه) .	فلان .
هیچ بری .	هر بری .	انسان .
بعضیسی .	پهری .	آدم .
کیم .	دیگری .	هانگیسی ، هانگیلری [*] .
کیمی .	یکدیگری .	نه .

۲۱۵ — « کیم » ، « نه » ، « هانگیسی » ، « هانگیلری »

استفهام ایچونده قوللانیلر .

« کیم » اشخاصدن ، « نه » اشیا دن سؤال ایچوندر :

کیم گلدی ؟ کیم سویله دی ؟

نه اولدی ؟ نه آلدک ؟ گئی .

« هانگیسی ، هانگیلری » ، هم اشخاص همده اشیا ده قوللانیلر :

هانگیسی او قودی ؟ قوشلرک هانگیسی گوزل ؟ هانگیلری قیریلدی ؟

۲۱۶ — فارسی ، « چه » کلمه سی ده لسانمزده بعضاً

مستعملدر : چه سود = نه فائده ، چه چاره = نه چاره ،

[*] اسکی املاسی « قنغیسی ، قنغیلری » در .

۲۱۴ . لسانمزده باشلیجه اسم مبهمه هانگیلریدر ؟ — ۲۱۵ . استفهام ایچون

قوللانیلان اسم مبهملر هانگیلریدر ؟ — ۲۱۶ . فارسی دن لسانمزده قوللانیلان اسم مبهم

هانگیسیدر ؟

چە فائىدە = نە فائىدە گېي .

غىيە -- اسماء مېھمەدە احوال اسم جاريد :

برى . برىنى . برينە برينك . برىسى .

كىم . كىمى . كىمە . كىمك . كىمىسى .

نە . نەينى . نەيە . نەنك . نەسى .

تمرین — ۳۹

آتىدەكى عبارەدە بولونان اسم مېھمىلىرى آيىرگىز :

صباحلىن برى گلدى — انسانلر برىنى سومەلیدر — فلان سىگا
بويلە دیدى دىيە ايكى احبابى يكدیگرینە دشمن ایتك پك فناخویدر —
شوكتابلرئك بهرى بشر غروشدر — ارقة داشلردن كىمى كلدی كىمى
گلدەدى — هر برى بر طرفه گیتدیلر — عقلی باشنە گلدی اماچە سودكە وقت
گچدی — هیچ برى طوغرى دوشونەمەدى — دنیاده كىمى
گولر كىمى آغلار — كىم ایله دوشوب قالقارسەك اونك گېي اولورسك
— شوقلرئك هانگىسى ابى ؟ دنیاده حالندن ممنون كىمسە كورمەدم —
نە آلدیغنى كورمەلىم — هانگىلىرى دها چالیشقاندەر ؟

تمرین — ۴۰

(آشاغىكى عبارەدە نقطەلى یرلرە برر مناسب اسم مېھم يازگىز :

انسانلرئك . . . بياض . . . سیاہ دریلیدر — ورق مهر وفايى . . .

اوقور . . . دیکلر — . . . طاش قاتی ایسه واریاشکی اوکا اور —
مال ایله . . . انسان اولماز — اولدم دیمه ملی . . . اولاجم دیمه لی —
هرکسه یار اول . . . بار اولما — واپورک . . . کلیر . . . کیمه ز —
بوکتابلرک . . . جلدلی . . . جلدسز — گلدی . . . گیتدی ؟ . . .
قاپونی چالییور — . . . فرقنده دگل .

۱۴ — قرائت و املا

زراعت ، تجارت

زراعتد تجارت موهودات مرنینک ظواهریدر علمک ؛
معرفتک عملیاییدر . زراعت طوریدر اوله قازوب الماسی هیتقار مقدر .
تجارت تیمور صانوب آلتونه قازانمقدر .
طبیعتده صنعتی بربرینه مزج ایتک زراعتده تجارتدر .
تجارتده اولاده بهود ، دیانک اک بوپوک شهر لیدر که
زراعتده اولاده اراضی هب اولنرک هوارنده بولونور . او
بهودک او اراضینک هربری زراعت و تجارتده ایتحصال اولونانه
منافعک بر اهیین متنوعه سنی ایتوا ایدر .
زراعت تجارتک ایتداییدر . تجارت زراعتک مقتضاییدر .
سودت و برکت ایسه بوایکی فعل ذیرک نتیجی می زراعتیدر . زراعت

اقدام ، تجارت بر باغچه در که زراعت فیضیه محصوله ار اولور .
مردت بر دینه در که اکثریت اوزره او باغچه نك آلتنه
ظهور ایدره .

بر هیفقی منسوب اولدیغی دولته بر عسکر نفری ، بر علم
طالبی قدر خدمت ایتمه کافی بیلینمشر .

ارباب زراعت آثارینی صفحات زمین اوزرینه یازمه ادبای
طبیعه در . بر ماقسی هیچک زراعتدر . باغچواوه استاد قدرتك
مادزی هیایدره .

بر تاجر متعلق اولدیغی عائلی ، تاجر منتسب اولدیغی
امتی اهیایدره .

کوهوک بر دلاه ویا بر او تجارتدر . بویوک بر فابریقه ویا
بر شهریه تجارتدر . بر زارع تراب اوستنده اولانه محمدانه
برده قاره بولور .

بر تاجر دیانك هیچ بر طرفنده اجنبی قالا .
زراعت و تجارت مکتبندره هیفتمنه بر آدم ایچونه موندنه
باشقه هائل وهائل بوقدر .

معد فکردر . زراعت و تجارت فعلیاتدر . فعل هر برده کجر .
بر کتاب دأما آکلا شیلماز . بر تارلا دأما آکلا شیلور . ارباب

تدقیقہ زراعتہ تجارتہ او قدر اہمیت و بر مشورہ کہ بو کونہ زراعتہ
 فہ ؛ تجارتہ علم اطلوع اولونوبور . بو فہ ایلہ علمک کتبہ
 و کتب و مطابقی وارور . او کتابیری از قویانہ ، و مکتبہ بردہ بیقانہ
 موجوداتی مطالعہ ایدہ . مطالعہ سیدی ہر نظر دہ ہم نفسہ عالمہ
 فائدہ بخشہ اولور ، ہم ابنای ہنسنہ .

[عبدالحق حامد]

اقتلر

صفحات = «صفحة» نك جمی . صفحة ل ، بر شیدك دوز بو زوری .	مزج = قاریش دیرمق ، بر بریلہ قائمق ،
احیا = دیر یلتمک .	براهین = (برهان) نك جمی . دلیلر آباتلر .
قارء = او قویان ، او قویجی حائل = ایکی شی آراسندہ بولور .	متنوع = نوع نوع ، درلودر لور .
نوب بریدن دیگرینك کور و ہنسنہ مانع اولان .	مقتضی = اقتضاییدہن ، لازم کن ثروت = زنکینلک .
ہائل = قورقوج فائدہ بخش = فائدہ ویرمن .	محصولدار = چوق حاصلات ویرمن .

وظیفہ

- ۱ — او قودیفنگزی مالاً آکلادگنز .
- ۲ — اسماء مہمہ وارسہ گوسترگنز .
- ۳ — املا اولارق یازگنز .

۱۵ — قرائت منظومه

اوکسوز احمد

چوجوق دگلی ، نه یاپسین ؟ گورولتو ایتسه براز
آزارلانیر ، دوگولور ، هر نه یاپسه خیر پالانیر ،
نه یاپسه چوق گورولور : خیزلی گواسه حایقیرسه
بوبر بویوک سوچ اولور . برصوبارداغی قیرسه
طویان گورولتولری برجنایت اولدی صائیر !

چوجوق لغیله برابر دگلدی پک پاراماز ،
فقط قوناقدی آلیشمشدی دوگمگه الار . . .
اصل قباحتی خدمتجی اوغلی اولمقدر :

زوالمی والدهسی برچوجوقله طول قالارق
گلیر بوخانهیه خدمتجیلک رجالیر .

قولایمی برطول ایچون اوکسوز یله بربولق ؟
بولورسه لقمه ده برامتنان محقق

أوت ، قبول بوغاز طوقلغیله قابل اولور ؛
معاشه ، چونکه چوجوق مصرفی مقابل اولور .
قیریق دوکوک بر او یونجاق النده ، احمدجک

أوڭ ایچنده گزهر قورقه قورقه هر کسدن ؛
نه طاتلی سوز ، نه گولریوز ، نه برکوچوک ایلیک ؛
نده ؛ أوت ، نینه دن باشقه برصیانت ایدهن .

— گورولتو ایتمه ! اولطور ! یات ! ظیبار ، بومورجاق پیچ !

بوتون ایشیتدیکی سوز ، گوردیگی معامله بول!

قادینجیز متحمل ، دیمزدی برشی هیچ

سموم قهرایله ، گوزیاشرلیله قلبی طولو ،

بوخاله برسنه آنجق تحمل ایتمشدی ؛

یازیق که دوشدی وجودی اجل دوشکارینه ،

حیانه قدرتی بریل ایچنده بیتمشدی . . .

یازیق صبییه ، یازیق مادرک امکلرینه !

بودر ، بوخالدرایشته یورکر یا قالدق ؟

قادینجیزده کیده رسه ، یتیمه کیم باقاجق ؟

بو برسؤال که بی چاره خسته نك او قونور

ظلالدار اجل ، ذی سگون چیلینده ،

سؤالدرکه جواب مقدری طوقونور

صورانلره بی چاره نك ایننده .

فقط سؤالی ، جوابی چو چوق بیلیرمیدی ؟

نیچون بوکولمش ایدی بوخی اوکسوزک عجباً ؟

مریض برینه سندن نیچون ایدردی . آبا ؟

کسیلدمیدی بوطفانک صیانت امیدى ؟

امیدی یوقسه ، نیچون ایله یوردی مادری یاد ،

برندن اینجینه رك ایتمش اولسه برفریاد ؟

نظرلری بولایتی برقدید ، رنکی اوچوق ،

سکوته واردی مؤبد بوروح نالشگر !

أوت ، اوظل هراس آورماتی چوچوق

جبین مادرده گورسه منطیع اورکر .

« جنازه بی ، دیدیلر ، گورسون ، ایله سین نفرت ،
 بوتون گون اوزله یه رک ایتمه سین معجزلک . . . »
 دیمک دکل یارامازلق اوکریه حسرت ،
 اوناله لر بیه چوقدز بوأوده احمدجک!
 نه اولدی ، اوگسوزک اصلا دگلدی معلومی ؛
 جنازه نزدینه طوغری صبیء معصومی
 گتیردیلر . . . بری نعلشک نقابنی آچدی . . .
 گورونجه آنه سنی « ایسته مه م ! » دیوب قاچدی . . .
 [اسماعیل صفا]

لغتله

مؤبد =	الی الابد، صوگسز	امتنان =	باشه قاقا ، منت .
نالشکر =	ایکله ییجی .	صیانت =	قوروما، وقایه
ظل =	گواگه .	سموم =	(سم) جمی، زهر لر .
هراس آور =	قورقونج .	ظالدار =	گواگه لی .
مات =	اولوم	مریض =	خسته .
گریه =	آغلامق .	یاد =	آگمق .
نعش =	جانسز جسد .	قدید =	قوری .
نقاب =	یوز اورتوسی .		

وظیفه

- ۱ — نزه تحویل ایدگنز .
- ۲ — اسماء مبهمه وارسه آیرگنز .
- ۳ — مائنی سویله یگنز .

اسم اشارت

۲۱۷ -- بر شخصی ، بر حیوانی ، بر شیئی اشارت و تعیین
ایدهن کلمه لره (اسم اشارت) دینیر .

۲۱۸ -- اسم اشارت لر مشار الیه لرینه نظراً درت درلودر:

۱ . (اصلی) یاخود (ذاتی) .

۲ . (حالی) یاخود (تمثیلی) .

۳ . (محلی) .

۴ . (تنبیهی) .

— اسم اشارت اصلی —

۲۱۹ — اسم اشارت اصلی شونلر :

بو — اَكْ یاقین بر شیئی اشارت ایچون قوللانیلیر .

شو — آز اوزاق بر شیئی اشارت ایچون قوللانیلیر .

او — اَكْ اوزاق بر شیئی اشارت ایچون قوللانیلیر .

۲۲۰ — اسم اشارت اصلیلرک جمعلری شویله در .

بونلر ، شونلر ، اونلر .

تنبیه — اسم اشارت لر برادات ایله برلکده بولونورسه اداتدن اول

بر (ن) زیاده ایدیلیلر : بونده . شونده ، اونده — بونک ، شونک ،

اونک ، — بونجغز ، شونجغز گبی .

۲۱۷ . اسم اشارت نهیه دینیر ؟ — ۲۱۸ اسم اشارت لر مشار الیه لرینه نظراً قاچ درلو-

در ؟ -- ۲۱۹ . اسم اشارت اصلی هانکیلریندر ؟ — ۲۲۰ . اسم اشارت اصلیلرک جمعلری

ناصلار ؟ — [تنبیه] اسم اشارت لر بر اداتله برله شیرسه نه زیاده ایدیلیلر ؟

۲۲۱ — اسم اشارتلك تعين و اشارت ايتدكلري شيئه
(مشاراليه) دينير :

بو او بويوكدر - شو باغچه گوزلدر - او قلم قيصه در گبي .
«بو» اسم اشارتلك تعين و اشارت ايتديگي «او» كلمه سي (مشاراليه) در .
«شو» اسم اشارت ، «باغچه» مشاراليه . «او» اسم اشارت ، «قلم»
مشاراليه در .

۲۲۲ — اسم اشارتله مشار اليه دن تشكك ايدن تركيبه
(تركيب اشارتي) دينير .

(بو چو جو قلم) تركيبه «بو» اسم اشارتيله ، «چو جو قلم»
مشارندن تشكك ايتديگندن بر «تركيب اشارتي» در .

﴿ اسم اشارت حالي يا خود (تمثيلي) ﴾

۲۲۳ — اسم اشارت حالي يا خود تمثيلي شونلدر در :

بويله . شويله . اويله .

بويله كتاب . شويله قلم . اويله كاغد گبي كه : بونك گبي
كتاب ، شونك گبي قلم ، اونك گبي كاغد ديمكدر .

(اسم اشارت محلي)

۲۲۴ — اسم اشارت محلي اصللري (بوير ، شوير ، اوير)
اولان :

بورا . شورا . اورا در .

بونلر محل و مکان تعیین و اشارت ایدر لر :
بوراسی گوزل . شوراسی اوزاق . اوراسی یاقین گبی .

(اسم اشارت تنبیهی)

۲۲۵ — اسم اشارت تنبیهی (ایشته) کله سیدر که پک یاقین
ایچون قوللانیلیر :

« ایشته لوح ! ایشته قلم ! ایشته فحول ! ایشته کتب » گبی .
« ایشته بو » کله سنک مخفی اولان (اشبو) کله سیده پک
یاقین ایچون قوللانیلان اسم اشارتدر .

۲۲۶ — مشار الیه جمع اولسه بیله اسم اشارت لر مفرد
قوللانیلیر : بو اولر ، شو یوللر ، او آغاجلر گبی .

۲۲۷ — مشار الیه جمع و محذوف اولورسه اسم اشارت
جمعه نیر : بونلر جلدلی ، شونلر جلدسز گبی که (بو کتابلر جلدلی ،
شو کتابلر جلدسز) مقامنده اولوب جمع اولان کتابلر مشار الیه
و محذوف اولدقلرندن بونلرک یرلرینه قائم اولان اسم اشارت لر
جمعه نمشلر در .

تنبیه — اسکیدن « شو » . « او » اسم اشارت لر « شول » ،
« اول » صورتنده قوللانیلردی . شمدی متروک ایسه ده بعضاً نظمه

قوللايلىمقدمه در : « اول پرىنك صانكه عكس ايتىش خيالى طاغله »
مصرعنده اولدايى گې .

عربجه اسم اشارتلىر

۲۲۸ — عربجه اسم اشارتلىرىن بر قاچى مركب اولارق
تور كجه ده پك آز قوللايلىر كه شونلردىر :

مع ذلك	} بونكله برابر، شونكله برابر	كذلك = بونك گې
مع هذا		بعدا = بوندىن سوكره
في يومنا هذا	} بونك او زرينه بناء	بعد ذلك = بوندىن سوكره
بناء على ذلك		هكذا = ايشته بونك گې

تمرین — ۴۱

آشاغىكى عبارله رده كى اسم اشارتلىرى مشار اليه لره نظراً آيىرگىز :
باقك شوا دىجگىز نه ياعنه اوغراشييور — هر آرزو ايشته بويله
جهدوغيرتله الده ايدىلير — بوگنج هنوز مملكتتىن المشىدى — اوبله
بر مراجعتى رد ايتك قولايدير — بو حاكمه اوزرينه شو عبارده طى
ايدىلدى — بردردنجى ناصحه شويله ديدى — بوراده اوطور بركن
نيچون اورايه گيتدى — شونلك ياپراقلىر دو كوش — ايشته بر آرقه
داش گلييور — ايشته بويله اولمايدير .

۱۶ — قرائت واملای

وجدان

وجدان نهدر؟ جناب حقاك نوع بشره الك بويوك بر احسانى اولمق
اوزره گویا که مرکز روحزه وضع اولونمش بر قوه منوره در که استکناه
حقایقندن عقولمژك عاجز وقاصر قالدینی شیلرک حق وباطنی.. نیک و بدینی
بزه تفریق و تمیز ایتدیریر.

*
*

وجدانله حس ایدیورم که : جهان بی بقادر ، موجودات فانی .
بشر هالکدر ، هوسات ظل زائل . جهان برگون بیتر اما الله بر بقادر .
بدن برگون چوریر اما روح سرمدیدر .

*
*

أوت . . . بدن چورویچیدر ، سیئات متعفن . روح سرمدیدر ،
حسنات مصون الزوال . نهدبختدر اونس که سیئانه مقروندر نه سعوددر
اوروح که حسنات ایله شعشه نموندر .

*
*

روح بر جوهردر؛ حسنات آنک صیقلی . حسناته مقارن اولدجه روح جلا
بولور . روح جلا بولدجه وجدان صفا بولور . دریغ اوروحه که سیئات
ایله پاص طومش ! یازق او وجدانه که ظلمات کدورت ایچنده قالمشدر !

*
*

گوشن ائقده ظاهر اولونجه عالمك يوزى گولر . مغموم بولولر
ايچنده قاليرسه صانكه جهان آغلار ! انسانده سوء اعمال كه مظلم
بولولر در ، روحى پرده دار ايدنجه وجدانده آغلار . وجدان آغلاينجه
انسان نه ياپار ! . . .

سيئات ، كه لائحصادر ؛ اك اشنعى وفايه خيانتله مقابله در . يازيق
اوبدبخته ، كه بوشناعى مرتكب اولور . دريغ اوروحه ، كه بويله بر
شناعتك تأثيريله متأثر ومضطرب اولور ! . . .

وفا ، كه برخصلت علويه در ؛ تشخص ايتسه باك ومعصوم بر وجود
اولور . وفايه خيانتله مقابله ، كه بردنائت سفليه در ، تجسم ايتسه برابليس
اولور . حسد حسد آك ، كه وفاسيله عالم بالاى صفايه تصاعد ايدر .
اسف اسف آك ، كه وفايه قارشى خيانتى ارتكاب ايله اسفل سافلين
ججيم اضطرابه آتيلير . . .

ججيم اضطراب ، كه وجداندن كنايه ذر ؛ آتشي روحى اريدر ،
حرارتى فكرى ياقار . گرچك يازيق اوگناهكاره ، كه كندى كنديسنك
زبانيسيدر . كندى كنديسنى جهنمه آتار .

انسان خائفته عصيان ايدر . مرتكب كباثر اولور . لکن گوزلردن
آقان ياشلر ايچنده حس ندامتى گوگه آغدقجه باكه كنايه ده گيدهر ؛

قلبي طاهر اولور . وفایه خیانتله مقابله ایدهنی الله ده عفو ایتمز . . .
مگرکه خیانته اوغرایان وفا صاحبنک رضاسی اولا .

برده که الله عفو ایتمش دیگرسی عفو ایدهرمی ؟ نیران عذابی اولمامش
وجدان عذابی کیدهرمی ؟

وفا اومصوم وجود ؛ قلبی ایچنده گیزله نیر . وفایی خیانت خنچریله
زخمدار ایتمک اولدیغی قلبی بییققله حاصل اولور . یابویله . قلب بییقانک
حالی هم دنیاده هم عقباده نه مشکلی اولور ! . . .

[رجائی زاده اکرم بک]

وظیفه

- ۱ — املا صورتیله یازگنز .
- ۲ — اسم اشارت لرك آلتنه برر چیزکی چیزگنز .
- ۳ — مآلنی سویله یگنز .

لغت لر

بی بقا = بقاسز .	استکنانه = برشیئک کنهنه وارمق
فانی = باقی اولمایان .	حقایق = حقیقت لر .
هالك = هلاک اولاییلن . فانی ،	قاصر = قصورلی ، ائتدارسز .
بقاسز .	نیک = ایی .
ظلم زائل = چیچی گولگه .	بد = فنا .
سرمدی = ابدی .	تفریق = آیرمق .
سیئات = کناهلر .	تمیز = آیرمه ، سچمه .

اشنع = اڭ شينع .	متعفن = قوقان .
مرتکب = ارتکاب ايدن .	مصون الزوال = زوالدن مصون اولان .
خصت = خوى طبيعت .	مقرون = ياقين .
تصاعد = يوقارى يوكسلمك .	شمعه نمون = پارلاملق گوستردن .
اسفل سافلين = جهنمك اڭ آشاغى طبقهسى .	صيقل = جلا .
ججيم = جهم .	دريغ = يازيق .
كباثر = بويوك گناهلر .	ظلمات = قارا كلكلر .
نيران = جهنم .	كدورت = بولانيقلىق ، غم و غصه .
زخمدار = يارهلى .	سوء اعمال = كوتو ايشلر .
مكن = اوتوران .	مظلم = قارا كلك .
	لا تحصا = حسابسز .

۱۷ — قرائت منظومه

هلال احمر

جمعيت نجيبهسى حضورنده

هابيل ايله قابل ايكي قارداش . . . بزه تاريخ

قارداشلىگى بر صحنه خونريز ايله تلويح

ايتمكده وانظاره او تمثال مهييك

بر خنده لعنت گبي موحش ، غضب آكين

بيكلره تجليسى سرمكده در . انسان

معصوم و ملوم آتم و نادم ، وطنندن ،

علوى وطنندن بو جدلگاه سفيله

بر قهر مؤبدله و بر نفي ابدله
تغريب ايديليركن ، اوگا بر صيحه غيبي
« يوكسل ! » ديمش ؛ اوندن گله جك نسل غريبي .
هم ذلته هم غيرته محكوم ايدن ، آچاق
ر خلق يوكسلنگه تحريص ايله يورمق ،
يورمق وياشتمق ديله ين چاكم قهار
عصيانته بر قانلي جزا ايله مش احضار :
— اولاد بشر محو ايدهرك محو اولاجقدر ،
هر لحظه بو واديء بلا قان طولاجقدر !

نجم

اولاد بشر ايسته شو اخلوطة اضداد :
ابليس وملك ، عقل وجنون ، شفقت وبيداد .
غيظك ، غرضك جمله سي مقبون زبوني ،
هپ بررينك دشمن جان تشنه خوني .
هپ تفرقه اكديكاري ، بچديكاري هپ كين ؛
گچديكاري يرلرده كي ايز بر خط خونين .
غيبت وريا پوزلرينك تاب و نقابي ،
قارداش قاني ساغرلرينك كهنه شرابي .
اولدورمه ظفر ، ييقمه شرف ، هپ وهدر شان ؛
معروف آدي بغض وستمك عدل و . . . احسان .
حق بر ازلي خاطره ، محكوم تسبب ؛
قانون شو يومولمش قوجه آل : مشت تغلب .

انسانلری سومك قورومق شین ، آجیمق عیب ؛
بر نفس عقور ، الده قلیج ، حاکم لاریب ؛
باشلر بوتون افراخته قید مبالات .
یاکرا آیاق آلتنده قالانلرده مساوات . . .
مقدوری بو ذاتاً قاره طوبراقده سورونمک ؛
طوبراق اوگا هر شی : اوگا مسکن ، اوگا اکمک .
اکمک ، صو ، حیات ، اوندی بوتون فیض ونصیبک ؛
لکن سن او حرصکله . . . سن ، آی روضه غیبک
مطرود شب آلودی ، او حرصکله حیاتی
زهر ایتمده سگ گندیکه حرصک صدماتی
امانگی مارصوب بیقیور ، آرتق الکن
آرتق آیاغکن وباشکن ودیلکن
قان سریلیور ، قان یاغیور ، قان جوشیور ، قان !
باق حالکه ، غافل . شو قیزیل کتله خسران
سنسک : سنک آرایش غدرک شو مزارلر !
باق شرم ایله بر کره : شو قارشیکده کی منظر
بر معرکه ، بر مقتل جانسوز ؛ اویاتان شی ؛
باق باق ، شو ملوث شو صوغوق جیفه . . . او بر بک
بر ضابط ؛ اوتوز بیلده آچیلش قوجه بر گل ،
بر عائله اولادی ، بر امید وطن . . . گول ،
سن گول ، وفرحان ، واوگون ؛ ایشته ظفرلر ،
شانلر ، صاحبیلر ، ولوله لر . . . لکن او مقبر
صامت طاشک آلتنده کی ، اوندن نه خبردار ؟ . . .

هیات ! یازیکلر سکا ، آی طینت خونخوار !
نقرت سنک ارواح فجیعگدن ! او قاندن ،
قاندن ، یارهدن ، گریهدن ، اوجاع و فغاندن
مجمول اولان الواح نحوست ، اوغم افزا
الواح جهنم . . . ینه ربك آجیمش ده ،
زهرا به تلغیننه بر دمعه رحمت
مزج ایتمش ؛ اونک زاده مسعودی شو هیئت .
هیئت که هلالیله ، جمالیله سماوی ؛
قدسیت آمال و فعالیله سماوی !

حرمت سکا ، آی - تسلیت عجزه مؤکل ، -
دوشمشلره مونس و شفایاش اوزانان آل !
حرمت سکا ، آی قانلری نیهای بشردن
رقته . متانتله سیلن شفقت ذی فن !
حرمت سکا ، آی ناخن زهرین و غایی
عصرک جگرندن سوکه جک پنجه محی
حرمت سکا ، آی غره غرای گل افشان ،
حرمت سکا ، حرمت سکا . . .

لاکن سنی وجدان

هپ قانلره باتمش و قیزارمش گوره جکسه ،
انسانده بو جنت دها پک چوق سورمه جکسه .
انساناقه جدأ بو تخالف بو معادات
مقدور ایسه . انسان بوکا محکوم ایسه . . . هیات !

لغت

- صحنه = تيارونك اويون محلي، ميدان
خوزيز = قان دو كيجي .
تلويح = طعام ايتديرمك، عيان ايتمك
تمثال = تصوير، صورت .
مهيب = هيبتلي، تورقونج .
خنده = گولوش، گوله .
موحش = وحشتلي، قورقونج .
غضب آكين = غضبلي، حدتلي .
ملوم = لوم وعتاب اولونمش .
آثم = كناهكار .
جدلگاه = غوغايري .
تفريب = وطنندن دور ايتمك،
سورمك .
صيحه = بك قوتلي حاقيرمق .
تخريص = حرصلانديرمق ،
آرزوسني زياده لشديرمك .
احضار = حاضرلامق .
وادي = دره .
اخلوطه = قاريشيق .
اضداد = ضدلر .
بيداد = ظالم .
غيفظ = خشم، غضب .
مغبون = الدانمش .
تشنه = صوصامش .
خون = قان .
- تفرقه = آريله، اتفاقسزاق .
خونين = قانلي .
تاب = رونق ، ضيا .
ساعر = قدح .
تهب = ياغما .
هدر = بوش يره صرف اولنمه،
تلف وها اوله .
بغض = كين .
ستم = ظلم .
مشت، = يومروق .
تغلب = غالب گلوب زورله غصب
و حكمي گجيره .
شين = عيب ، لكه ، قصور .
عقور = قودورمش .
لاريب = شكسز ، شبهه سز .
افراخته = يو كساتمش، يو كسد يلمش
مبالات = دقت، اعتنا .
روحنه = باغچه .
مطرود = قوغولمش، طرد اولونمش
شب آلود = كيجه قاريشمش قارا كلق
صدمات = صدمه لر، چاريشلر .
امكان = دقت، اهتمام، برايشده
بك ايلري كيمته .
كتله = ايري پارچه، كومه .
خسران = ضرر، زيان، خسارت .

غم افزا = غم آرتیران .	شرم = اوتانمه .
زهرا به = زهرلی صو، آجی .	مهرکه = میدان حرب، جنک محلی .
دمعه = کوز یاشی .	فصل = برینک قتل اولدیفی بره
ناخن = طیرناق .	محل قتل .
وغا = محاربه .	مقبر = مزراق
تخالف = بربرینه اویمامق .	صامت = صوصان . لاقیردی
بربرینه ضد اولمق .	ایتمه یین ، سسز
معادات = عادتلر .	طینت = یارادیلش .
جنت = دایلاک .	خونخوار = قان ییجی . قان دوکیجی .
	اوجاع = آغریلر .

وظیفه

۱ — از برله نه جنک ،

۲ — نثره تحویل ایدیله جنک

کلمات مترادفه

۲۲۹. — کلمات مترادفه — معنای همان بربرینک عینی اولان کلمه لره (مترادف) دینیر: ایشیق، آیدینلق، ضیا گبی.

کلمات متباینه

۲۳۰ — هربری بر معنایه گلن کلمه لر در: کتاب، آغاج.

طاش، گبی .

کلمات مشترکه

۲۳۱ — هربری براقچ معنایه دلالت ایدن کله لردر :
(گوز) گبی که انسان و حیوانده گورمک آلتنه ، برصویک
چیتدیغی ره ، ایکنه نك ایپلیک گچه جک یرینه ، چکه جه نك
ایچنده بولونمش رافهده دلالت ایدر .

کلمات منفرده

۲۳۲ — یال کوز بر معنایه دلالت ایدن کله لردر : بن ، سن ،
بو ، شو ، او ، یازمق او قومق گبی .

عائله کلمات

۲۳۳ — عائله کلمات — ماده اصلیه لری بر اولان کله لرک هپسنه
بردن (عائله کلمات) دیشیر : قیویرمق ، قیویریق ، قیویرم ،
قیویرجق گبی

ماده اصلیه

۲۳۴ — ماده اصلیه — بر کله نك اصایدرکه کندیسنه

۲۳۱. کلمات مشترکه ؟ — ۲۳۲. کلمات منفرده نهیه دیشیر ؟ — ۲۳۳. عائله کلمات
نهیه دیشیر ؟ — ۲۳۴. ماده اصلیه نهیه دیشیر ؟

باشقه هيچ برکله يا خود حرف علاوه ايديله مشدر : گوز، ياز ،
قيش گي .

اشتقاق

۲۳۵. — اشتقاق — ماده اصلیه به بعض حجار علاوه ايديله رك
برچوق کله لرك ميدانه گلمه سيدر : ياز = يازلق ، قيش =
قيشين ، يازی = يازما ، يازان گي .

کلمات مشتقه

۲۳۶. — ماده اصلیه به بعض حجار علاوه سييله وجوده
کلن کله لره (کلمات مشتقه) دينير :

تمرین — ۴۲

آشاغی کی کله لردن هانگیسی هانگیسنک مرادفی ایسه یان یانه یازگیز :
صاغلام — اورنک — اش — قوی — نمونه — مانند —
زینت — سعی — سوس — جهد — لطیفه — چابالامه — شاقه
— طات — آجی — لذت — آغری — بیغین — وجیع —
کومه — ایستهک — دکیز — خواهش — دریا — مانع — جام

— انگل — صیرچه — بیغین — سنجاقی — یوز — رایت —

چهره .

تمرین — ۴۳

آشاغیکی کله لردن بر عائله تشکیل ایندگیز :

طوپال — گوز — قول — یول — بوغاز — چایر — اوت —
قاشیق — قازما — قارن — قایمق — صو — صالمق —
صوقولمق .

تمرین — ۴۴

آشاغیکی کله لرك ماده اصلیه لرینی یازگیز :

شنك — شیشگین — طوقون — چیچكك — گوزاك —
باشلق — فکرسز — قاریشديران — دیکیشجی — آغاجلق — صولاق .

شیوه لسان

آشاغیکی کله لری شیوه لسانه کوره بر عباره قوللانگیز : (مثلا ،
بوغاز : بوش بوغاز — پیس بوغاز — بوغاز طوقنی — بوغازدوشگوننی —
صیق بوغاز) کبی .

ال — آغیر — بالطه — طاش — برون — آج — چالمق —
صایمق .

صفت

۲۳۷ — صفت — بر اسمك حال و کیفیتنی یعنی نه حالده،
نه شکله، نه رنگده، اولدیغنی بیلدیرمك ایچون او اسمه
علاوه ایدیلمن کله در: بویوك، اوزون، دوز، اگری، صاری،
بیاض گبی.

۲۳۸ — موصوف — صفتك حال و کیفیتنی یعنی نه حالده،
نه شکله، نه رنگده اولدیغنی بیلدیردیگی اسمدر.
بویوك کتاب، صاری چیچک

دینیلدکده (بویوك) کله سی (کتاب) ك كوچوك اولمادیغنی؛ (صاری)
کله سی (چیچک) ك بیاض یاخود قیرمنزی اولمایوب صاری اولدیغنی
بیلدیردیگندن (بویوك)، (صاری) کله لری «صفت»؛ (کتاب)،
(چیچک) کله لریده «موصوف» در.

تنبیه — بر کله نك (صفت) اولوب اولمادیغنی آ کلامق ایچون
او کله یی (ناصل؟) سؤالنه جواب یاپمایدیر. مثلاً «بویوك کتاب»
ترکیبنده (ناصل کتاب؟) دینیلیرسه جواب اولارق (بویوك) دینیر؛
بو «بویوك» کله سنك صفت اولدیغنی آ کلاشیلیر.

۲۳۹ — تور کجه ده صفت لر دائما موصوف لر نندن اول گتیریلیر:
یوکسك بنا، دوز تحته گبی.

۲۲۰ — (اقدی، بك، پاشا، آغا، خاتم) کله لری صفت

۲۲۷. صفت نه یه دینیر؟ — ۲۲۸. موصوف نه یه دینیر؟ — ۲۲۹. تور کجه ده
صفت موصوفدن اولمی صوکره می کلیر؟ — ۲۴۰. اقدی، بك، پاشا، آغا خاتم، کبی
کله لر موصوفدن اولمی صوکره می کلیر؟

اولارق قوللانیلیرسه اسمدن اول کلیر : افندی بابا ، بک عمجا ، پاشا بابا ، آغا بابا ، خانم آننه ، خانم نینه گبی .

تعظیم مقامنده قوللانیلیرسه اسمدن صوگره کلیر : احمد افندی ، علی بک ، عثمان پاشا ، محمدآغا ، عایشه خانم گبی .

۲۴۱ — صفت ایله موصوفدن تشکل ایدن ترکیبه (ترکیب وصفی) دینیر .

۲۴۲ — بعضاً موصوف حذف ایدیلوب صفت موصوف مقامنه قائم اولور واکثریا جمع اولارق قوللانیلیر : بویوکاره حرمت ، کوچوکاره معاونت اتمه لیدر گبی .

۲۴۳ — موصوف جمع اولسه ده صفت مفرد قوللانیلیر : یوکسک بنالر ، گنیش مکتبلر گبی . (یوکسک بنالر) ، (گنیشلر مکتبلر) دینمز .

نیه — موصوف مؤنث اولورسه تورکجه قاعده سی اوزره گتیریلن صفت عربجه دخی اولسه مطابقت حاصل اتمک ایچون صفت عربیه تأنیث ایدلمز : (اختیار قادین) دینیلوب (اختیاره قادین) دینیلمز .

۲۴۴ — صفت ایله موصوفک هر ایکسیده عربی یاخود فارسی اولسه تورکجه قاعده سی اوزره صفت اول موصوف صوگره گتیریله بیلیر :

۲۴۱. ترکیب وصفی نهیه دینیر ؟ — ۲۴۲. صفت موصوف مقامنه قائم اولورمی ؟ — ۲۴۳. موصوف جمع اولورسه صفتده جمعه نیرمی ؟ — ۲۴۴. صفت ایله موصوفک هر ایکسیده عربی یاخود فارسی ویا بری عربی دیکری فارسی اولسه تورکجه قاعده سی اوزره صفت موصوف ناصل کتیریلیر ؟

- عالی بنا — (ایکسیدہ عربی)
سیاہ جامہ — (ایکسیدہ فارسی)
لذیذ میوہ — (صفت عربی ، موصوف فارسی)

صفت سماعیہ - صفت قیاسیہ

۲۴۵ — تور کجده صفتلر ایکی نوعدر : صفت سماعیہ ،
صفت قیاسیہ .

۲۴۶ — کندیسندہ ذاتاً صفت معناسی بولونوب ایشتمکله
بلله نن صفتلره (صفت سماعیہ) دینیر : اوزون ، قیصہ ، بویوک ،
کوچوک ، گوزل ، چیرکین گبی .

۲۴۷ — صفت قیاسیہ — اسماره یاخود فعللرک مادہ
اصلیلرینه بعض ادات علاوه سیمله تشکیل ایدیلن صفتلردر .

اسملردن یاپیلان صفت قیاسیہلر

۲۴۸ = اسملردن صفت قیاسیہلر سکنر صورتله تشکیل
اولونور :

۱ — اسملرک نہایتنه (لی ، لو) علاوه ایدیلیر : شکر =

۲۴۵ . تور کجده صفتلر قاچ نوعدر ؟ — ۲۴۶ . صفت سماعیہ نہیہ دینیر ؟ —
۲۴۷ . صفت قیاسیہ نہیہ دینیر ؟ — ۲۴۸ . اسملردن صفت قیاسیہ قاچ صورتله تشکیل
اولونور ؟

شكرلى . طوز = طوزلو كې قطعە ومملكت اسمارينه علاوه
ايديليرسه نسبت افاده ايدر : بروسه = بروسه لى . مکه =
مکه لى گې .

تنبیه القاب رسمیه ده دائماً (لو) قولانيلير : دولتو ، سعادتلو گې .
۲ — اسملرک نہایتنه (جه) علاوه ايديلير : عرب =
عربجه . تورک = تورکجه گې .

تنبیه — (جه) اداتی بعضاً لیاقت معناسی افاده ايدر : انسانجه
برمعامله (انسانه لایتی برمعامله) ديمکدر .

۳ — اسملرک نہایتنه (جی) علاوه ايديليرسه برکار و صنعتله
اشتغالی بیان ایدهن صفت اولور : کتاب = کتابچی . باغ =
باغچی گې .

۴ — اسم عددلرک نہایتنه (نجی) علاوه سبيله تشکيل
اولونور که بوکا (اعداد وصفیه) دینیر : برنجی ، پشسنجی ،
اونجی گې .

۵ — اسملرک نہایتنه خفیفلرده (دہش) ، ثقيللرده (داش)
علاوه ايديلير : پير = پيردهش . يول = يولداش . نام =
نامداش گې .

تنبیه — (آدداش) دینه جک یرده (داش) اداتنک دالی حذف
ايديله رک (آدداش) دینیر .

۶ — اسملرک نہایتنه (سی) (مسی) علاوه ايديلير
وتشبيه معناسی افاده ایدهن صفت اولور : آبدال = آبدالبی .

امتحان = امتحانمی گبی .

تغیبه — (مسی) طات ورنك بیان ایده ن صفت سماعیه لره ده علاوه
ایدیلوب آزاقی معناسی افاده ایده ر : طاتلی = طاتلیمسی . قیرمزنی =
قیرمزیمسی گبی . (آز طاتلی ، آز قیرمزنی) دیمکدر .

۷ — اسملرک نهایتنه (سنز) علاوه ایدیلیر : فکر = فکر سبز
پاره = پاره سبز کبی .

۸ — اسملرک نهایتنه خفیفلرده (لك) ، ثقیللرده (لق)
علاوه ایدیلیر : قیش = قیشلق . یاز = یازلق . گیجه =
گیجه لك کبی .

اسم عددلرده (لك ، لق) علاوه ایدیلیر سه برنوع صفت
اولور : اون = اونلق . یکر می = یکر میلک گبی .

تمرین — ۴۵

آشاغیکی عبارده صفتلر ایله موصوفلری آیرگیز :

کوپک بالغی دگیز جنوارلرینک اڭ تهلکهلی ، اڭ بیر تیجیسی اولوب همان
بوتون صیجاق مملکتلرک دگیزلرنده بولونور — بوجنوارک آغزی
آچیق ، گوزلری وحشی وحشی پارلاق وقوتلی قنادلرینی دخی اوینادارق
شکارینک اوزرینه صالدریر — قره غول بکلین کیلرک اطرافنده همان
دائما برسوری آج کوپک بالغی طولاشیر — قابلوباغه لرک چوغی دگیز
ویاطاتلی صوکنارنده یاشایوب آیاقلریده پک قولای یوزه جک برهیشته

ياپلىشىدۇر — قاپلۇباغەنىڭ قابوغىدىن كۈچۈك چىكىمچە ، يىلپازە ، انىيە قوطۇسى كېيىشيلەر ياپىلىرى — سىياھ قان وجودىڭ ھەر طرفىدىن تۇپلاندىقدىن سوڭرە ورىدا جوف دىنىلن ايىكى دانە بويۇك سىياھ قان طمارىلە يۈرەگە گىرەر — قىرمىزى قان يۈرە كىدىن شىريان اېھىر دىنىلن بويۇك قىرمىزى قان طمارىلە چىقۇب وجودە طاغىلىرى — مقررە تۇلۇۋىيا بوش كۈچۈك بىرتىكرلك اولوب بىر محور ايلە بونى حامل اولان ونىھايىتىدە بىر چىكىل بولۇنان بىر باشلىقدىن تىركىب ايدىر — زىلزىلە بىر بەئىز كىرە چوق شىدەتلى وسىرە كىلى اولماز — بوز اوۋاسى اوزرىدە يۈكسەك بوز طاغلىرى گۈربۈرەكە بوزلىرىڭ بىر بىرىنە چارپاسىدىن حاسىل اولمىدۇر — ايلەك بەھاردە بوزلىرى شىدەتلى بىر گۈرۈراتى ايلە چۈزىلۈر .

٤٦ — تىمىرىن

آشاغىكى اسملردىن صفت قىياسىيە تىشكىل ايدىگىز :

عار — ناموس — رەنك — آرقە — يول — ياغ — صو —
فرانسىز — آلمان — اوڭ — آرقە — طوز — يىپىر — افطار —
اوج — دىرت — اوس — ادرنە — يوغورت — طات —
بىركت — سىس — دولت — مېدان — ھىز — اوطە — سوت —
غىرت — صداقت — روزگار .

٤٧ — تىمىرىن

آشاغىكى صىفەتلەك سىمىلەرلە قىياسىلرنى آيىرىگىز :

طار — گىنىش — اوزون — قىصە — وقارلى — ھىيتلى —

صولوق — باللی — بالچی — آجی — طاتلی — کوچوک — خویسز
 قوتلی — انگلیزجه — رومجه — قهوه جی — آغاجسی — گوزل
 — چیرکین — دردنجی — گوندوزلک — یاورو — آغیر —
 خفیف — اوزاق — یاقین — اوطه مسی — گوجنو — قوتلی .

تمرین — ۴۸

آشاغیکی موصوفلره برر مناسب صفت بولکنز :

. . . آدم — . . . آج — . . . دگنک . . . کدی —
 . . . کاغد — . . . کتاب — . . . قاپو — . . . پیسی — . . .
 . . . چیچک — . . . صو — . . . لیون — . . . طوت — . . .
 . . . مرکب — . . . شاگرد — . . . درس — . . . دگز
 — . . . چوجوق — . . . طاغ — . . . دیوار .

تمرین — ۴۹

آشاغیکی صفتلری برر جمله ده قولانکنز :

— طار — بول — طاتلی — آجی — ایی — فنا — صیجاق —
 — صوغوق — یومشاق — سرت — قاتی — یوکسک — آلچاق —
 — کوچوک — بویوک — اگری — طوزلو — اکشی — آغیر —
 خفیف — بیاض .

نمونه :

طار آياق قابى آياغى صيقاز .
بويوك لقمه يمهلى بويوك سويله مەمەلى .

تمرین — ۵۰

آشاغىكى جەلەردە نەقەلى يەرلە مناسب بر صفت يازگىز :
بر دلى بر طاش آتار قرق . . . چيقاراماز — . . . طاووق
كەندىنى آرپە انبارندە گورور — . . . پاطليجاني قراغى اورماز —
. . . دىل انساني دىندن چيقارير ، . . . دىل ييلانى دليگىندن
چيقارير — ايستە يەنك بر يوزى . . . ويرمە يەنك ايكي يوزى . . . —
دوهدن . . . فيل وار — . . . اولان بوزلى خوشاب ايچر —
. . . قوش اوچماز — سىن . . . ايكن بن . . . ايدم — . . .
بالطە صويه باتمىز — . . . ياغمور تىز گچر — . . . يوز ويرىچە
آستارده ايستەر — . . . قويوتى قورت يىسين — كىسە يوغوردم
. . . دىمىز — گل . . . اولماز — . . . قوشك عمرى آز اولور —
. . . آتاك تيمەسى . . . اولور .

۱۸ — قرائت واملا

مىنى مىنى

شو معصومه باقك ، نه گوزل اويويور ! بوتون اعضاسى ناصل
استراحتە وارمش !

گوگسني خفيف خفيف قاباردوب اينديرمكده اولان لطيف نفسنه ،
يوزنده ظالما لانير گي گورونن معصومانه تبسمنه ، هنوز يره دگمه مش
اولان ميني ميني طونبول آياقلىرینه باقديفكز وقت بر ملك گوگده اوچا
اوچا آرتق يورولارق اينمشده شو بشيگك ايجنه ياتيوزمش ديه جگكز
كلزمي ؟

بختيار معصوم ، اويو ! دائما آسوده لك حالنده بولونماشي آرزو
ايدن شفقتلي والده كك گوزي اوگنده راحت راحت اويو !
بويوك آدمده اويور ، لکن بي چاره اويقو حالنده دخي راحت ايدمهز .
اضطراب ايله تنفس ايدهر . رؤياسنده بر طاقم مدهش خيالات گورور .
آنرله اوغراشير ياتير . مضطرب اولدجه اولور .

زواللي ! قابا دوشگه ياتمش بولونسه بينه ناصل راحت ايدمه بيلسين ؟
روحي آسوده دگلدز . بر چوق انفعالات ايله مشغلدز . بو انفعالات
البته جسمني ده استراحتدن محروم ايدهر .

مسعود چوجوق ! سن اويانديفك زمان بزم گي بر طاقم غائله لي ايشلرله
اوغراشمغه مجبور دگلسين . اويانير اويانماز باشليجه ايشك والده كك
يوزينه باقوب گولومسه مكدز .

نه لطيف گولومسر سرك ! ايسته بو تبسم والده كك نه قدز يورغونلغي
واز ايسه هپسني آير . سنك گولر يوزگي گوردكجه آنكده يوزي گولر .
يوره كنده تعريف قبول ايتز بر سوينج ، بر صفا حس ايدهر . همان
سني قوجاغنه آلارق باغرينه باصار . سكا بر قاچ كله ايله ده آشناتي
گوسته رير . سن ده آگا جواب ويرير گي لطيف لطيف سس نيرسك .
ديرکن طاتلي طاتلي ممه أممگه باشلارسك قانجه به تدر أمرسك .

بو حالده والده گڭ قوجاڭي گبي طبيعي بر ياتانده گله جك اويقورني كمال
صفا ايله بىكله مكدن باشقه بر ايشك قالماز . نه بختياراق !
[معلم ناچى] .

وظيفه

- ۱ — مائى سويله يگنر .
- ۲ — املا اوله رق يازگنر .
- ۳ — صفتلرى آيروب سماحى ياخود قياسى اولدقلىنى سويله يگنر .

فعالردن ياپيلان صفات قياسيه [*]

- ۲۴۹ — فعالردن آلتى صورتله صفت تشكيل ايديلير :
- ۱ — فعالرك ماده اصليله لرى نهايتنه خفيفلرده (ه ن) ،
تقيللرده (ان) علاوه سييله تشكيل اولونور :

صفت	ماده اصليله
گوره ن	گور
يازان	ياز

بو كبي صفتلره « اسم فاعل » دخى دينير .

اسم — بونلرك منق صورتلرنده ادات نق اولان (مه) ايله

[*] فعالردن تشكيل اولونان صفت قياسيه لره (فرع فعل) دخى

دينير .

(ما) نك (۰) و (ا) نى حذف ايدەرك (گورمەين) ، (يازميان)
صورتىدە يازمى قاعدەيە مخالف اولديغىدىن (گورمەين) ، (يازميان)
طرزىدە يازماليدير .

نېمە -- « گيت ، ايت ، ايشيت » مادە اصلية لرى صفت ياپىلدىقلىرى
زمان تالرى داله تىدىل ايدىلير : گيت = كيدەن ، ايت = ايدەن .
ايشيت = ايشيدەن .

« بيت ، اوت ، سورت ، اورت » مادە اصلية لرينىڭ تالرى داله تىدىل
ايدىلير . : بيت = بىتەن . اوت = اوتەن ، سورت = سورتەن ،
اورت = اورتەن گىي .

۲۵۰ — مادە اصلية نك صوڭ حرفى حروف حرکەدن
ايسە (ە ن) و (ان) دن اول بر (ى) علاوه ايدىلير :

مادە اصلية صفت

اوقو اوقويان

يورور يورويەن

۲ — فعللر نك مادە اصلية لرينىڭ صوڭ حرفى حروف
حرکەدن دگلسە (يىجى) ، حروف حرکەدن ايسە (يىجى)
علاوه ايدىلير :

مادە اصلية صفت

ياز يازىجى

اوقو اوقويىجى

۳۵۰ . مادە اصلية نك صوڭ حرفى حروف حرکەدن ايسە (ە ن) و (ان) دن اول تە
علاوه ايدىلير ؟ — ايکنجى صورتە صفت ناصل تشكىل ايدىلير ؟

بونوع صفت قیاسیه لرده «اسم فاعل» دینیر .
 اختطار — بعضاً ماضی شهودی صفت سنک جمع متکلمنک منفیسی ده
 صفت مقامنده قولانیلیر: (بونوی کورمه دک یوق) ، (بو کتابی او قومادق
 قالمادی) دینیرکه (بونوی کورمه یین یوق) ، (بو کتابی او قومایان قالمادی)
 تقدیر ندددر .

۳ — مجهول فعللرک ماده اصلیه لرینه خفیه لرده (ن) ،
 تقیللرده (ان) علاوسیه تشکیل اولونور :

صفت	ماده اصلیه
-----	------------

قیریلان	قیریل
---------	-------

چکیلن	چکیل
-------	------

فعل مجهوللرک ماده اصلیه لرینه (مش) علاوسیه تشکیل
 اولونور :

صفت	ماده اصلیه
-----	------------

سایلنمش	سایل
---------	------

کسیلمش	کسیل
--------	------

بونوع صفتلره «اسم مفعول» دینیر .

غیبیه : ۱ — (یازما ، باصما ، کسمه) گئی کله لرده صفت قیاسیه
 مقامنده قولانیلیر : یازما کتاب (یازباش کتاب) . باصما کتاب (باصیلش
 کتاب) . کسمه طاش (کسیلمش طاش) . لکن بو گئی صفتلر سماعی
 اولوب بر قاعده مطرده تحتنده دگلدر .

غیبیه : ۲ — ماده اصلیه لرینک آخری (له) ، (لا) اولان

فعلردن تشکیل ایدیلن صفتلرده (له - لا) حرفلری (لی) حرفنه
تبدل ایدهر :

ماده اصلیه	صفت
گیزله	گیزلی
صاقلا	صاقلی

بودرلو یاییلان صفتلرده سماعی اولوب هر ماده دن یاییلاماز .

۴ — فعللر : ماده اصلیه لرینک صوکننه خفیفلرده (گن) ،
ثقیملرده (غان ، قان) علاوه سیمله تشکیل اولونور :

ماده اصلیه	صفت
چکیش	چکیشگن
صولو	صولوغان
اونوت	اونوتقان
چالیش	چالیشقان

بونوع صفتلره « مبالغه فاعل » دخی دینیر . بونلرده سماعی
اولدقلرندن هر ماده فعلدن یاییلاماز .

نیمیه — بعض ماده لرک نهایتنه . (گج ، گجج ، غاج ، غجج) علاوه
ایدیلدکلهده مبالغه فاعل دینیلن صفت یاییلیر :

ماده اصلیه	صفت
یوز	یوزگج
بیل	بیلگج
اوتان	اوتانغاج
طال	طالغج

بوصورتله تشکیل ایدین صفتلر سماعی اولوب هر ماده دن یاییلاماز :
۵ — فعللرک ماده اصلیه لرینه آهنگ تلفظه گوره خفیفلرده
(گین - گون) ، ثقیللرده (غین - غون) یاخود (قین - قون)
علاوه سیله تشکیل ایدیلیر :

صفت	ماده اصلیه
پیشگین	پیش
طالغین	طال
طورغون	طور
چاتقین	چات
یاتقین	یات

۶ — فعللرک ماده اصلیه لرینک آخری حروف حرکه دن
دگلسه آهنگ تلفظه گوره حروف حرکه دن بری گتیریلدکن
صوگره خفیفلرده (ک) ثقیللرده (ق) علاوه سیله تشکیل اولونور:

صفت	ماده اصلیه
تیترهک	تیتره
سوکوک	سوک
باتاق	بات
ییقیق	ییق
یونتوق	یونت

بونوع صفتلره «صفت مشبهه» دخی دینیر . بونلرده هر
ماده دن یاییلاماز .

نمیه — صفت مشبهه دینین بونوع صفت قیاسیه کر فعل لازم
ماده اصلیه سندن تشکیل ایدیلیرسه فاعلك وصفی اولوب « اسم فاعل »
دینین صفت قیاسیه ، فعل متعدی ماده اصلیه سندن تشکیل ایدیلیرسه
مفعولك وصفی اولوب « اسم مفعول » دینین صفت قیاسیه به بگزه ره .

تمرین — ۵۱

آشاغیکی ماده اصلیه لردن بر صفت قیاسیه تشکیل ایدگزر :

آچ — قاج — صاج — قوپ — از — چورو — چوك —
دوش — شیش — قیز — طار — اوی — صوی — قون —
قیصقان — آیش — دوگوش — یاز — قاز — چارپ — طور
— طاقیل — صقیل .

۵۲ — تمرین

آشاغیکی جمله لرده کی صفت قیاسیه لری آیرگزه ، اسمدن یا خود فعلدنی
تشکیل ایدیلش اولدیغنی گوسته رگزر :

آت آلان اسکداری کچدی — آرتیق مال گوز چیقارماز — آزه
قناعت ایتمه یین چوغی هیچ بولاما — آغز آچیق آیران دایسی —
آغلامایان چوجوغه ممه ویرمزلر — آق آغجه قاره گون ایچوندر —
آفان صو مردار طوتماز — اوچان قوشدن امداد اومار — کسگین
سیرکه قابنه ضرردر — باتاچخی به مال قایدیرمش — بال طوتان پارمغنی

يالار — چوروك سنا تمل طوتماز — چوق ياشايان بيلمز چوق كزن
بيلير — چيتمادق جانده اميد واردر — كسيلن باش بردها بيتمز —
قورقولى رۇيا گورمكدن اوبايىق ياتماسى خيرايدر — قورقاق بزرگان نه
كار ايدر نه ضرر — صاقين كندىكى آقصاق ايله كوردن — يالان
سويله ين اونوتقان اولمالي .

۳۵ — تمرين

سماعى و قياسي صفتلى آيرگنز:

خروس پارلاق توگلى ، درلو درلو رنكلى ، اطواري عظمتلى بر
حيواندر — دوه قوشى بويوك بر قوش اولوب بيونى اوزون و توگسز ،
باشى كوچوك . گوزلر نيك باقىشى هر نه قدر طاتلى ايسه ده آحمقچه در —
ايرماق گوزل بر قورولغك اتگندن ، قيرمزى يوصونلر قبال اوزرندن ،
آلى يشىللى رنكلرله آقيوردى — طورغون سولر يازين تمفن ايدوب
اطرافنه ضرر ويرير — باتاق يرلر صتمه خسته لغنك منبميدر — اختيار
والده تيتريك اللريله اوغلندن گلن مکتوبى سوينه رك آلدی — يانقين
مال چوروك اولور .

۱۹ — قرائت واملا

ایتام شهدای

بنم عزیز قارداشلم ،

یگرى ميل قدر كچدى . . . بو قدر زمانك پرده پرده كشيده

ایتدیگی طبقات نسیان آرسنده قالان بردماغ صبیندن سزه بر حکایه
تسلیمت چیقاراجنم .

بریوم مخصوص ، بریوم مستثنی ایدی : او ، رتبه سنک اشارات
رسمیه سی ، برسبیل ضیاگی بازولرینه دوکولن پارلاق آپولتلی ، —
سیم وزردن یاییلمش بر هاله افتخار ایچنده اسمر برماه ظفر گی —
کوروندی ؛ دست عصبیسی قبضه سفینه ده ، کنیش کوكسی بر هوای
هجوم ایله مملو ، ناصیه برینی لمان متابتله ، نظری کمال امنیتله طابورینه
منعطفدی ؛ قیر آتک پای آهنینی بی صبرانه اشینیور ، قالدیریملی
قوپاریوردی .

او ، قولده اوچ صیرما شریده صلاحیت ویره ن ایلك فرمانی هنوز
قورومامش بر کنج ضابط . . . او ، بنم بابامدر .

تأثیر باد ایله آل موجهل یایان ، تأثیر باد ایله فیصیلدایان سنجاغ
پنبه سایه سی آتنده بر شهرک قلب ولوله دارندن چیقیوردی ؛ بریشیل یوله
متوجه ایدی . بو یوک بر طابور اونی تعقیب ایدیور ، بوتون غلبه لك
طابوری تشییع ایدیوردی . . . صانیورمکه بورولک خطوله لی تشویق
ایده ن آهنک معدنیسی بوتون دکانلری اولری ، بوتون او چارشوی ،
اوشهری ، اوطاغلری ، هر شیشی یوروته جک ؛ چونکه اومطرد ترانه
بنم قلبمه بر چارپنتی حاصل ایتشدی .

سیاه اوموزلرله قیرمزی فسفر آراسنده کسگین سونگولر پاریلدایوردی .
بوتون طابورک طوبجی چهره سننده بر شمس اوقینک اشعه ملایمه سی ،
بوندن بشقه ده بر مؤثر کولگه ، بولوط کبی برشی واردر . کندی کندیمه :
— آمان یاربی ، بو طابورک شدت هجومنه قارشی هانکی جهان آیاقده
قالاییر ؟

دیوردم . چونکه بگا اونلر یورودکجه یر صارصلیور کبی کلیوردی ؛
طوغریسی بن قورقشدم . . .

صوگره یشیل یواک باشنده بوتون ضابطلر بر کره حایقیردی : بویوک
طابور طوردی ، بوتون غلبهک طوردی ، هر کس طوردی . آه !
اوزمان بن نه اولاجغنی آکلامش کبی محزون اولدم ؛ خیر ، بو طورمغنی
ایسته میوردم ؛ بورو سسلری ، ترامپته کورولتولری آراسنده یورورکن
بن یاواش یاواش هر شیئی اونوتشدم ؛ یورومهلی دهها یورومهلی ایدک .
بن ضعیف باجاقلمده بوکون هر زماندن ریاده قوت حس ایدی . یوردم ؛
هیچ یورولما یوردم . . . فقط طوردق ؛ چونکه بوتون ضابطلر بر کره
حایقیردی ، چونکه بویوک طابور ، بوتون غلبهک ، هر کس طوردی .
اووقت برشی اولدی : بویوک طابور ، بوتون غلبهک بر برینه قاریشدی .
آبانی صاریقلی ، قیر صقاللی ، بیاض قوشاقلی آدملر عسکرلری قولارینک
آراسنه آییور ، صیقیور ، اوپویور . بردهها اوپویور ؛ صوگره بیاض
قوشاغندن قیرمزی مندیلنی چیقاریور ، گندی کوزلرینی قورولاوردی .
دهها اوتده برکوی دیقانیلیسی براونباشینک کوکسندن آزیلاما یوردی .
بونلر هب بابار ، قارداشلر ، اولادلردی ؛ قوجاقلاشییورلر ، تکرار
قوجاقلاشییورلردی ؛ کوزلرینک اطرافنده قیرمزی برطواغوناق ، تسلرنده
شیشکین برلرزه واردی . . . بریده اوست دوداغنی کولگهلی پک کنج
برملازم — شبهه سز او مکتبدن اوسنه چیمش ، طابوره کلشدی —
برقایا اوستنه اوطورمش یومروغنی شاقاغنده طالعین ایدی ؛ صانکه رو ریاده
راکد بر حوضه باقییوردی . اونک اوراده قوجاقلاچق ، او په جک ،
صاریلاجق هیچ کیمسه منی یوقدی ؛ اوراده یوقدی فقط اوزاقده ؟ . .
بیلمه میچون ، بن اوزمان اوراده یالکز طوران کنجه آچیمشدم ؛ اکر

اونامه سه يدم . مطاقتا كیده جك ، برشيلر سويله يه جكدم . صايبورددم كه
او كندی كندينه سياه برشيلر دوشونويور : مثلا استانبولده بر فقير
والده ، بر عليل پدر ، بر گنج همشيره
بابام ، زواللى بابام بنى قوجاغنه آلدی :

— يارامازلق ايمه ؛ آتته گي اوزمه باق ، صوگره طاريليرم
. . . . دييوردی ؛ بنى اوپوبور ، او قشايوردی . بن کيتدجکه محزون
اولويور ، هيچ جواب ويره يور ، اوگه باقييوردم ؛ آه ! نچون اونك
يوزينه باقييوردم ؟ اودائما برشيلر سويله يور ، نصيحتلر ، وعدلر
ايدییوردی ؛ بن عادتانا :

— آكر سن كيتمزسه ك هيچ يارامازلق ايمه م ، اوصولو اوطوريرم
. . . . ديه يمين ايتك ، اونى آليقويتمق اچون برهانه بولمق ايسته يوردم ؛
چوجوقلق

صوگره هر كس بر حلقه شكکنده طولاندى : اورته ده بياض صقاللى ،
يشيل صاريقلى بر افندی واردی . افندی كوزلرينى قىيادی ، اللرينى
قالديردی ؛ هر كس : « آمين . . . » دييوردی . آمين طاغلره قدر
كيدیور ؛ صوگره طاغلردن عودت ايدر كي اولويوردی . بن هيچ بر
شى آكلايامايوردم ؛ فقط بو آكلامازلق بنى هر كسه براكده : « آمين
. . . » ديمكدن منع ايدمه يوردی : بنم كوچوك اللرمده سمايه قارشى
آچيله شدی يالگنز اوتده اوچراوچر چاتيلمش طوران سونگولر
ديگله يور ، سكوت ايدیيوردی

بردن بره حلقه طاغيلدى ؛ بر قاريشيقلق ده ا اولدى . اوزمان بابام
بنى بردها ، بردها ، بردها اوپدی ؛ دیدی كه :

— آرتقم آلك چوجوغى كوتورك

اوزمان ایچمده، تاقلیمک ایچمنده بر شینک قیریلدیغنی حسن ایتدم .
 او قیریلان شی شیشیور، بوتون کوکسی طولدی ریور، بوغازمه طوغری
 بر طیقانیلق کبی کایور، طاشمی ایسته یوردی. محزون، پک محزوندم ...
 بیلمه نهدن. اوه کیرمک ایچون استعجال ایدیوردم. عادتاً قوشویور،
 نی المدن طوتان اوشاغی چکیور، سوروکلە یوردم ... اوزاقده. تا اوزاقده
 بورو سسلری ترامپه طولولرینه قاریشیوردی . کندی کندیمه :
 « کیتدیلم، کیتدیلم ... » دییوردم ...

[جاب شهاب الدین] (مابعدی ۲۱ نجی قرائت واملای)

لغتله

پای — آناق .	کشیده ایتدیکی — چکدیگی .
آهین = ده میر .	طبقات = طبقه لر .
بی صبرانه = صبر سزجه .	تسیان — اونومق .
باد = روزکار .	سیل = یول .
موجه = طالغه .	هاله = آیک اطرافنده بعضاً پیدا
لوله دار = گورلتیلی، شمه لی .	اولان نورانی دائره ، آی
تشیع = سلامتله مک	آغیلی .
خطوه = آدیم .	قبضه سیف = قلیجک طوتاجق
مطرد = بردوزی به .	صاپی .
ترانه = نغمه، آهنگ .	مملو — طولو .
اشعه = شعاعلر، ضیالر .	ناحیه = آین .
لرزه = تیردمه .	برین = پک یوکسک .
راکد = طورغون .	لمعان — پاریلداق .
استعجال = عجله ایله .	منعطف = بر طرفه دوغوش .

وظیفه

- ۱ — مالا سویله یگز .
- ۲ — صفتلری آیروب سماعی یاخود قیاسی اولدیغنی سویله یگز :
- ۳ — املا اولارق یازگز .

۲۰ — قرانت منظومه

عثمانلی بایراغی

— گرید برجنده .

دانانی دریار اوین برج اوزرنده

شہال ملائک گبی پیوسته آفاق

بکگر گیجه نی ساهر وزنده

شرقک اوبویوک جهه سی ؛ بایراق !

ارواح اعظمه اولوب کاه مشافه

پهنای سرائرده بیلینمز نه فصیلدار ؛

بعضاً دوشون حاله مشابه

بر لحظه طورور سوگره قیملدار .

مغلوب تهیج گبی بمضاده خروشان

اظلال محیطانه وورور شهرت نفرین ؛

بعضاً گورونوب ساحل یونان

مشوم خبرلز ویریر انگین . . .

ای هیکل پر عنعنه، شمال شرف، ای
ارطقراک احفادینه ترک ایتدیگی فرمان
ای حربه دوکوب سایه رحمان
انسانه اولوم ذوق ویره شی!

فوقنده کی ارواحی ده اشهاد ایدرم که
یامال ایده من دست تعدی سنی اصلا

قان اولسه شوپیشکده کی دریا
جههک یرمه دشمنینه حاشا!

[ابراهیم علاءالدین]

لغتله

یهنا = گنیش، وسعتلی .	دامان — آت .
سراژ = سرلر، گیزلی شیلر .	شهبال = قانادک اڭ اوزون توگلری .
تسیج = هیجانہ گلمک .	پیوسته = متصل .
خروشان = غلیانہ گلمک	آفاق = افق .
اظلال = ظللر، گولگه لر .	ساهر = گجه لری اویاییق طوران .
شهر = قانادک اڭ اوزون توگلری .	زنده = دیری .
نفرین = لعنت .	مشافه = قارشى قارشى به قونوشان .
دست تعدی = ظلم الی .	

وظیفه

- ۱ — از برله یکنز .
- ۲ — مآلاً سوله یکنز .
- ۳ — صفتلری آیرکنز .

صفتلرک معنالرنده کی درجه لر

۲۵۱ — صفتلر افاده ایتدکوری معنالره گوره بش درجه یه

آیریلیر :

درجه عادیه، درجه مبالغه ، درجه تفضیلیه ، درجه

مساوات، درجه تقلیلیه .

۲۵۲ — درجه عادیه — (بوک «صفت عادیه» ده دینیر) :

کندیلرینه هیچ بر لفظ علاوه ایدیله یین صفتلر در : بویوک کتاب،
گوزل قلم گبی .

۲۵۳ — درجه مبالغه — (بوکا «صفت مبالغه» ده دینیر) :

صفت عادیه لرک اولارینه (پک ، چوق ، زیاده ، غایت) لفظلری
علاوه ایدیلیر : پک گوزل ، چوق ایی ، زیاده بیاض ، غایت
اوزون گبی .

۲۵۴ — درجه تفضیلیه — (بوکا «صفت تفضیلیه» ده دینیر) :

صفت عادیه لرک اولنه (اک) لفظی علاوه ایدیلیر : اک بویوک ،
اک گوزل گبی .

یاخود صفتدن اول (دن دها) علاوه ایدیلیر . بو حالده

تفوق و رجحان افاده ایدر : بو کتاب اوندن دها بویوکدر .
بو قلم اوتنه کندن دها اوزوندر گبی .

۲۵۱. صفتلر افاده ایتدکوری معنالره گوره آروجه قاچ درجه یه آیریلیر ؟ —

۲۵۲. درجه عادیه ؟ — ۲۵۳. درجه مبالغه ؟ — ۲۵۴. درجه تفضیلیه هانکی صفتلر در ؟

نمیه — بعضاً «دها» لفظی حذف ایدیلیر : بو اوته کندن
قیرمزیدر گبی .

۲۵۵ — درجه مساوات — مساوات بیان ایدن صفتلر در که
صفتک اولنه «قدر» لفظی علاوه ایدیلیر : بو او اوته کی قدر
بو یوکدر . بو آغاج شونک قدر یوکسکدر گبی .

۲۵۶ — درجه تقلیلیه — (بوگا «صفت تقلیلیه» دخی
دینیر) : آزلق معناسی افاده ایدر . بوده اوچ صورتله تشکیل
ایدیلیر :

۱ — صفت عادیه لرک نهایتنه (جه) علاوه ایدیلیر : اسکیجه
= آز اسکی . بویوکه = آز بویوک . قیسه جه = آز قیسه
گبی .

۲ — صفتک نهایتنه خفیفلرده «مترهک»، ثقیلرده «متراق»
علاوه ایدیلیر : اکشیمترهک = آز اکشی ، آجتراق = آز
آجی گبی .

نمیه ۱ — بعضاً بالکنز «رهک» یاخود «راق» علاوه ایدیلیر:
کوچوک — کوچورهک . اوفاق — اوفراق گبی .

نمیه ۲ — بعضاً صاری لفظنه (شین) لفظی علاوه ایدیلیر
وآزاق افاده ایدر : صاریشین — آز صاری .

۳ — صفتک اولنه (آز ، پک آز ، دها آز ، ائک) علاوه

ایدیلیر . بو حالده عدم تفوق و رجحان افاده ایدر : آتون
دمیردن آز فائده لیدر . پاموق ایپلگی یوڭ ایپلگندن دهآ آز
طیافلیدر گی .

صفات تا کیده

۲۵۷ — معنای وصفینک تمامیتنی افاده ایتک ایسته نیند کده
صفتک اولنه ایلك هجاسی آنونب (پ ، س ، م) حرفلری
علاوه ایدیلیر بونوع صفتلره (صفات تا کیده) یاخود (صفت
مؤکده) دینیر :

صاری = صاپ صاری . آچیق = آپ آچیق . قاتی = قاس
قاتی . بیاغی = باس بیاغی . بیاض = بم بیاض . یشیل = یم یشیل .
غیبه — « چیرچیپلاق » یاخود « چیریل چپلاق » ، صیر صیقلام
کلهلری « ر » ایله تشکیل ایدیلگندن مستثنادر .

تور کجهده اڭ زیاده مستعمل اولان صفت تا کیده لر

اوپ اوزون — آپ آچیق — آپ آگسزین — بم بیاض —
باس بیاغی — بس بللی — بوس بوتون — بام باشقه — بوم بوش
تاس تمام — خام خالات — دیم دیک سیپ سیوری — سیم سیاه
صاپ صاری — صاپ صاغلام — صیم صیق — طوس طوغری — طام طاغیر
— قاپ قاره — قپ قیرمزی — قپ قیزیل — قاس قاتی —

قوپ قورى — قوس قوجه — قيس قيوراق — ماس مائى —
موس مور — يام ياصى — يوس يووارلاق .

۵۴ — تمرين

آشاغیده کی صفتلردن درجه مبالغه ، تفصیله ، مساوات ، تقلیله ،
تأکیدیه تشکیل ایدگنز ؛ مثلاً یازگنز : (یوکسک -- پک یوکسک —
اڭ یوکسک اونڭ قدر یوکسک — یوکسکجه — آزیوکسک —
یوپ یوکسک)

آچاق . ابی . فنا . بویوک . کوچوک . اسکی . یگی . اکشی .
طاتلی . آجی . قویو . آچیق . قاتی . قوری . صاغلام . چوروك .
دوز . اگری . طوغری . سیوری . قاپلی . بییرلی . صیجاق . صوغوق .
دلی . عقللی . یاصى . یووارلاق . اوزون .

۵۵ — تمرين

آشاغیده کی جمله لرده بولونان صفتلری نوعلرینه گوره آیرگنز :
بوصرده یانمزه اسکی برجاره بورونمش ، یالین آیاق برقادین گلمشدی
— تولدن بریورغان گبی غایت خفیف وشفاف برسپسله مستور اولان
استانبولی ارائه ایدیور — آغستوس نهایتنک اڭ حار ، اڭ آغیر ،
فقط یالدرلی گبی طوران بر آشامی ایدی — یومشاق توگلو ، ایری
برصاری یلپازه گبی قسماً افته گومولمش گونشک اوچوق ضیایی ، کشیف ،
ضعیف ، اسمرین برروزکار ایله برابر قریه نڭ یاری صارارمش آصمه ،
یبانی گل دالاری آراسندن سوزوله رک خاله نڭ یشیل نماز بزینی خفیف

نوازشلرله اوپووردی — طوتوق مائی آسمانک اوته سنده بریسنده
 بیاض بولوط پارچه لری حرکتسز گبی طور یوردی — بویوک، اولو
 عثمانک قورومغه باشلایان یشیل یوردنده. قارلی طاغلرک اگیلدیگی خوش
 اوواسنده نوردن برگول گوردم .

صفات مهمه

۲۵۷ — انسانلری ، حیوانلری ، اشیایی مهم بر صورتده
 تعیین ایدن صفتلره (صفات مهمه) دینیر .

۲۵۸ — صفات مهمه شونلردر :

چند (بر قاج)	بر
فلان	هیچ
هب	هیچ بر
بوتون	بعضی
تکمیل	بر چوق
خیلی	هانگی
هر	هانگی بر
هر بر	هر هانگی
قاج	باشقه
بر قاج	دیگر
یجه	سائر
عینی	

۲۵۹ — «هیچ، هیچ بر، برچوق، بر قاج، خیلی،
بر، هر، هانگی، فلان، چند» صفت مهمه لرندن صوکره
گلن اسملر جمع نمزلر: هیچ کیمسه باقی دگلدر. هر کس
فانیدر. هیچ برشی دوام ایتمز. خیلی یازی یازدی. بر قاج
کشی گلدی. هر هانگی کتاب ویریلیرسه او قور. چند دفعه
گوردم. فلان آدم او قودی گبی.

۲۶۰ — «هانگی، قاج» کله لری بر مقدار دن سؤال ایچون
قوللانیلیرسه «صفت استفهامیه» دینیر: هانگی گون گلدگنز؟
بو کتاب قاج غر وشدرد؟ گبی.

۲۶۱ — «بوتون» کله سی «هپ» معناسنی افاده ایده رسه
صفات مهمه دن، «تمام» معناسنی افاده ایده رسه صفات عادیه دن
اولور:

بوتون قوشلر اوچدی. (صفت مهمه)

بر بوتون الما ییدی. (صفت عادیه)

«بوتون قوشلر اوچدی» دینجه «هپ قوشلر اوچدی» دیمکدرکه
بوعبارده «بوتون» کله سی صفت مهمه دندر. «بر بوتون الما ییدی»
دینجه «تمام بر الما ییدی» دیمکدرکه بوعبارده «بوتون» تمام، نقصانی
یوق معناسنه اولدیغندن صفات عادیه دندر.

۲۵۹. هانگی صفات مهمه دن صوکره کن اسملر جمع نمز؟ — ۲۶۰. «هانگی،
قاج» کله لری نه زمان صفت استفهامیه اولورلر؟ — ۲۶۱. «بوتون» کله سی نه زمان
صفت مهمه، نه زمان صفت عادیه اولور؟

۲۶۲ — « تکمیل » کلمه سی « هپ » معناسنه اولورسه
صفات مهمه دن ، « تام » معناسنه اولورسه مصدر عربی اولور:
تکمیل آغاجلر قورودی . (صفت مهمه)
او قودینی کتانی تکمیل ایتدی . (مصدر عربی)

۲۶۳ — « بعضی ، باشقه ، دیگر ، سائر ، عینی ، نیجه ،
بوتون ، تکمیل » صفت مهمه لر دن صوکره گلن اسملر اقتضاسنه
گوره جمعله نیرلر : بعضی کیمسه لر ، باشقه حیوانلر ، دیگر
مملکتلر ، سائر شایر ، عینی قلملر ، نیجه آدملر ، بوتون
یوللر ، تکمیل بنالر گی .

تمرین — ۵۶

آشاغیده کی نقطه لی یرله مناسب بر صفت مهمه یازغر :

ارض . . . کره شکنده اولوب . . . طرفه باغلی و طایانمش
اولایارق گونشک جاذبه سیله حرکت ایدهز — ارض یگر می درت ساعتده
کندی محوری اوزرنده بر کره دونه رک سمانک . . . طرفنی بزه
گوسته ریر — — مارت رومینک سکیزنده ارض اویله بر
وضعیتده بولونورکه ایکی قطبلر گونشدن . . . اوزاقلقده بولوندرلندن
. . . ایکسی دخی گونشدن آیدینلق آتور — انسانلر اوطوردقلری
اولری و صنعتلرنده قولاندقلری آلتلرله ادواتی . . . بو معدنلردن

۲۶۴ . « تکمیل » کلمه سی نه زمان صفت مهمه نه زمان مصدر عربی اولور ؟ —
۲۶۳ . صفات مهمه نک هانکیلرندن صوکره کان اسملر جمعله نیرلر ؟

یایارلر — . . . بوزنگینلگی موجب شیلر طوپراغاك ایچنده بولونور —
 الماس ، کومورگی هوازه یانار و حامض قاربون دینیلن بوغوجی غازی
 . . . مقدارده حاصل ایدر — برفدان بر یردن چیقاریلوب . . .
 بر یره دیکلمک ایسته نیلیرسه کوکنده بولونان اینجه ایلیکارک قوماماسنه
 دقت ایتمه لیدر — نبات . . . سنه لر یاشایا بیلیر — مختلف عنصردن
 مرکب اولان . . . طوپراقده کی صویک ایچنده اریمش اولدیغی حالده
 . . . شی بولونوب بوندن . . . نبات کندی غدای مخصوصنی چکوب
 آلیر — کوکلر غداسنی بولوب آلمق ایچون اوتیه برییه اوزانیرلر
 و . . . غدا بولامادقلری برلری گچوب قارشیلیرینه طاش گبی سرت
 شیلر تصادف ایدرسه اگیله رک یاندن گچرلر و . . . قوله آریلیرلر .

تمرین — ۵۷

آشاغیکی جمله لرده نقطه لی یرلره مناسب برر صفت یازارق تاممالیکنز:
 گییك آوروپا اورمانلرینک . . . حیوانلرندن بریدر — آطه طوشانی
 عادی طاوشاندن . . . اولوب غلبه لقله یاشار — انگوزی آطه طوشانی
 دینلوب . . . وایک گبی . . . توپلی بر نوع آطه طوشانی واردرکه
 بونک توپندن . . . و . . . طوتان قوماشلر یایییر — بانا ، دکنز
 حیوانلرینک . . . در - کراز آغاجنک . . . نوعی واردر —
 آفاسیا گبی یالکنز آغاجلرندن بیله . . . فائده لری گوریلن . . . نباتات
 بوعلریغی حاوی فصیله لردن بریسیدر — لیون ایله پورتقال آغاجلری
 . . . فصیله دندر — آصمه ، صاریلوب . . . بر نبات اولوب . . .

بر آغچه و با چارداقره صاریلارق نك زیاده اوزایه بیلیر — قاصیرغهلر —
... طرفدن اسن روزگارلك بربرلینه چارپاسندن حاصل اولور .

تمرین — ۵۸

آشاغیکی جملهلرده کلمه و ترکیبلی مناسب بر جملهده قوللانگیز :

آچیق — آچیق گوز — آئی آچیق — الی آچیق — آچیق — آچیق
صاحیق — آچیق مشرب — آچیق یر — آچیق اسان — آچیق سوز
آغزی آچیق — گوزی آچیق — آچیقندن — آچیقندن آچیفه —
آچیق قاپی .

۲۱ — قرائت و املا

ایتام شهرایم (مابعد)

نازه بر قادین اینیور ، چیقیور ، گزینیور طاغینیق چاشبیرلی
طوبلایور ، آچیق قالمش بر صندوق قاپایور ، ماصه نك چکمه سنی اعاده
ایدیور ، چکمه نك آناختارینی چویریور ، طورامایور ، طولاشیور ،
بر سفرینك خانه مننده ترك ایتدیگی یادگار پریشانی اصلاحه چالشیور
... بوتون بو حرکات آشناسنده سسسزجه آغلایوردی : بو بنم
والدهمدی .

قارداشم — او زمان اوچ یاشنده بر بی خبر — قوجه باغچه نك چامورلی
بر کوشه سندن یورغون گلمش ، متحیر باقیوردی ؛ کیم بیلیر ؟ بلکهده

گیده نك هر آقشامكى عودتى بىكله يوردى . . .
اوتەكى ، همشیرەم . دها اوج آى بشیگنده ایلک تېسملری كندی
كندینه تلمیم ایدیوردى . . .
خده تېجى قیز ، أشجى قادین ، هېسى اورانده ایدی . یانگیز برکشی
اکیسکدى . . .

بر یومروق قدر عقلمه بر دقیقه دوشوندم : گیدهن بابامدى ؛ بابام
بىم ایچون بر متكا ، بر سپر . بر حامى ایدی ؛ بن بر سېت گې اونك
قولنه آصیلیر ، قورقدنجه اونك گوگسنه صاقلانیر ، بتون شكایانمى اوگا
سویله ر . دائما اوندن استمداد ایده ردم . شیمدى اوگیتمشدى ، بن
بونلرک هېسندن محروم قالمشدم . . . گیتمشدى . « ینه گله جك . . . »
دیورلردى ؛ فقط یا گله به به جك اولورسه . . .

اوزمان ایچمده ، تا قلبك ایچنده قیریلان شیك نازك براویونجاقدن ،
گوزل بر بېكدن دها پك چوق سوگیلی بر شی اولدیغنى آغلادم :
گوگسده شیشوب طوران شی بردن بره فوران وطغیان ایتدی ، بر
طوفان شهیق ایله دوشدم . . .

اوزمان آغلادم ، او زمان پك چوق آغلادم . . . او قدر آغلادم كه
سسزجه آغلایان والدهمى صوصدیردم ؛ شیمدى والدهم بنى قوجاغنه
آلمشدى ؛ حایقیرییوردى :

— آه یاربى ! اولادمه خسته اق گله جك . . . آمان یاربى !
هینجقیر یقلر اولادمى بوغاجق . . . صو ، صو ، چابوق بر آز صو
گتیرك . . .

بوتون گندی ماتم افتراقنى اونوتمشدى : بىم یوزمى بیقیاور ، بنى
تسلیه ایدیوردى ؛ زواللى قادین . . .

او گيجه هيچ بر يمز آقشام طعامنه گنديم زده اشتها بولامامشدق...
بن ياتاغمده اويقويي تقليد ايتديگم زمان والدم: « آمان ياربي، اولادمه
بر گوزل رۇيا... » ديدى ؛ زواللى قادين... .

او گيتدى ؛ بيلمم نومه ، غالبا پلونه يه گيتدى . گيتدى وگلمه دى ،
بر دها هيچ ؛ هيچ گلمه دى .

بن بوندن يىگرمي سنه اول - بوگون سزك اولديفكز گبي ، اى
عزيرز قادراشلرم ، - بر شهيدك يئيمي اولشدم ؛ بنمكيدنه سزگسكيلر گبي
حياتى باروت دومانلرينه صارمش گيتمشدى . بوگونكى سز يىگرمي
سنه اولكى بنسكز ؛ بن سزك بوتون حياتكزى ، بوتون روحكزى ،
روح مجروحكزى بيليرم... . بن او جريحه نك صميمي بر آشناسي يم .
او جريحه ني سوگز ؛ او سزك ابدى بر نشان افتخار كزدر .

سويلدم ، سويلدم ، چوجونلغمك بوتون قلب ملوانى سويلدم... .
چونكه هر كس سزه ويرمك ايسته يور ؛ بن سزدن آلمق - آلامكزه
اشتراك صورتيه سزك درد كزدرن بر قسمنى آلمق ايسته يورم .

[جناب شهاب الدين]

لغتلىر

متكا = طياناجق ير	شهيق = ايچنى چكمه .
فوران = فيشقيرما .	جريحه = ياره .

وظيفه

۱ - صفتلىرى نوعلرينه گوره آييرگز .

۲ — مالا سويله يگزر .

۳ — املا اولارق يازگزر .

۲۲ — قرائت منظومه

فردا

— بو کونک کنجلرينه —

فردا سنك ؛ سنك بو تجدد ، بو انقلاب . . .
هر شي سنك دگلمی كه ذاتاً؟ . . . سن ، ای شباب ،
ای چهره بهسج امید ، ايشته معكسك
قارشیکده : برسمای سحر ، صاف و بی سحاب ،
آغوش لرزه داری آچیق ، بکله بور . . . شتاب !
ای فجر خنده زاد حیات ، ايشته هرکسك
أنظاری سنده ؛ سن كه حیاتك امیديسك ،
آنکده بر ستاره نو ، یوق ، بر آفتاب ،
آفاقه طوغ ، اوگسکدر شو ماضی پر محن
سونسون مؤبداً

سونسون مؤبداً او جهنم ؛ سنك بو گون
جنت قدر گوزل وطنك وار شو گوردیگك
زمره باقیشلی ، اینجی شطارتلی قیزجغز
کیمدر ، بیلیره یسك ؛ وطنك . . . شیمدی صایغیسز
بوز بو نازلی چهره یه - الله اسیرکه سین -

کم نظرله باقسه تحمل ایددرمیسک ؟
ایستهرمیسک ، شو آق صقالک پاک و محترم
پیشانیء وقارینه ، بر کیرلی آل دیمم ،
حق یبانهجی بر آل اوزانسین ؟ شو مقبری ،
راضی اولورمیسک طاشه طوتسون شو سرسری ؟
ألبت خیر ؛ او مقبر ، او پیشانیء وقور
قدسی برر مثال وطندر . . . وطن غیور
انسانلرک اوموزلری اوستنده یوکسه لیر .
گنجلر ، بوتون امید وطن شیمدی سزده در :
هر شی سزک ، وطن ده سزک ، هر شرف سزک ؛
لکن اونوتمایک که زمان تند و مطمن
بر خطوه صموت ایله تعقیب ایدر بزی .
اوکدن قوشان ، فقط ینه دقتله هر ایزی
تعمیقه یول بولان بو یا سئلماز معاقبک
شرمنده عتابی قالیرسوق ، یازیق ! . . . دمن
« فردا سنک ، » دیدم ، بنی آلقیشلادک ؛ خیر ،
بر شی سنک دگن ، سکا فردا ودیعه در ؛
هر شی ودیعه در سکا ، آی گنج ، اونوتماکه
سندزده بر حساب آرار آتیء مشتکی .
ماضیه شیمدی سن باقییورسک پر ایتباه ،
آتی ده سندن ایله یه جک بویله اشتباه
هر عضوی گردباد حوایجله صارصیلان
بر نسلک اوغایسک ؛ بونی یاد ایت زمان زمان .

عصرک ، اونوتما ، بارقه لر عصر فیضیدر :
هریلدیریمده بر گپجه ، بر گولگه ده وریلیر ،
بر افق اعتلا آجیایر ، یوکسه لیر حیات ؛
یوکسه لمه یین دوشر : یا ترقی ، یا انحطاط !
یوکسه لمه لی ، طوقونمالی آتیک سهاره ؛
طویماز بشر دیدکری قوش اعتلاره . . .
اوغراش ، دیدین ، دوشون ، آرا ، بول ، قوش ، آتیل ، باغیر ،
طورمق زمانی گچدی ، چایشمق زمانیدر !
[توفیق فکرت]

تورکجه ده قوللانیلان

عربیجه صفتلر

۲۶۴ — تورکجه ده قوللانیلان عربیجه صفتلرک لسان عربده
آیری آیری اسملری واردر : صفت مشبهه ، اسم منسوب ، اسم
فاعل ، اسم مفعول ، مبالغه فاعل ، اسم تفضیل .
بوراده یالکیز (صفت مشبهه) ایله (اسم منسوب) ذکر ایدیلوب
(اسم فاعل ، اسم مفعول ، مبالغه فاعل ، اسم تفضیل فعل بختنده بیان
ایدیله جکدر .

صفت مشبهه

۲۶۵ — عربجه صفت مشبهه لر سماعی اولوب ساکنز وزن
اوزه گلیر .

۱ — فَعَلٌ — حَسَنٌ = گوزل .

۲ — فَعْلٌ — سَهْلٌ = قولای .

۳ — فَعِيلٌ — طَوِيلٌ = اوزون .

۴ — فِعْعَلٌ — سَمِيدٌ = افندی .

۵ — أَفْعَلٌ — أَحْمَرٌ = قیرمزی .

۶ — فَعْلَانٌ — سَكْرَانٌ = سرخوش .

۷ — فَعَالٌ — جَبَانٌ = قورقاق .

۸ — فَعَالٌ — شَجَاعٌ = شجاعتی .

۲۶۶ — تورکجه-ه اڭ زیاده قوللانیلان (فَعِيلٌ ، أَفْعَلٌ)

وزنلری اولوب الوان و عیوبه مخصوص اولانلر دائما (افعل) وزنی

اوزره در :

• ایض = بیاض .	} الوانہ دائر
• اصفر = صاری .	
• اخضر = یشیل .	
• اعرج = طویال .	} عیوبہ دائر
• اعمی = کور .	
• ابکم = دیلسز .	

اسم منسوب

۲۶۷ — عربجہ (اسم منسوب) تورکجہدہ نسبت بیان
ایدهن بر نوع صفت قیاسیہ در .

۲۶۸ — اسم منسوب ؛ عربجہ اسم لکڑ آخریسہ (یاء
نسبت) دینیلن بر یاء مشدده علاوہ سیلہ تشکیل اولونور : مصر
— مصری = مصرلی . شام — شامی = شاملی گبی .

تنبیہ — تورکجہدہ (ی) تشدیدسز اولارق مستعملدر : عثمانی ،
عسگری ، ملکی گبی

۲۶۹ — یاء نسبت یالکڑ عربجہ اسم لکڑ اسم خاص لره
لاحق اولور .

۲۷۰ — آخر لرنده تاء زائده بولونان (مکة — اضافه)

۲۶۷ . اسم منسوب ندر ؟ — ۲۶۸ . اسم منسوب ناصل تشکیل اولونور ؟ —
[تنبیہ] تورکجہدہ یاء نسبت ناصل قوللائیلر ؟ — ۲۶۹ . یاء نسبت لره للاحق
اولور ؟ — ۲۷۰ . آخر لرنده تاء زائده بولونان کله لکڑ اسم منسوب لری نه وزنده تشکیل
اولونور ؟

گبی کله لره یاء نسبت علاوه ایدیلد کده (ة) حذف ایدیلیر :
مكة = مکی . اضافه = اضافی گبی .

ندییه — آخرلرنده (ه) بولونوب عربجه اولمایان اسملر بو قاعدهیه
تابع اولمایوب یاء نسبتدن اول بر (و) علاوه ایدیلیر : (انقره —
انقره وی . بروسه — بروسه وی) دینیلوب (انقری — روسی)
دینیلمز .

۲۷۱ — (فعیلة) وزننده اولان کله لرک اسم منسوبی

(فعلی) وزننده گلیر : مدینه — مدنی . حنیقه — حنیفی گبی .
ندییه — بو وزننده اولان (طبیعة) کله سنک اسم منسوبی (طبیعی)
صورتنده در .

۲۷۲ — (علی — صفی — نبی) وزننده کی کله لرک اسم

منسوبلری (علوی — صفوی — نبوی) وزننده گلیر .

۲۷۳ — الف ممدوده ایله نهایت بولان اسملرک نسبتنده

همزه واوه قلب اولونور : صحرا — صحراوی . بیضاء — بیضاوی .
سما — سماوی . شتا — شتاوی . گبی .

همزه نك ابقاسیلده استعمال لجازدر : صحرائی — سمائی —

شتائی گبی .

غیبه — «شتا» نك نسبتنده «شتائی — شتاوی» دینیلدیگی گبی

«شتوی» دخی دینیر .

[ندییه] آخرنده (ه) بولونوب عربجه اولمایان کله لر بو قاعدهیه تابعیدر ؟ —
۲۷۱ . «فعیله» وزننده کی کله لرک اسم منسوبلری نه وزننده گلیر ؟ — ۲۷۲ . «علی ،
صفی ، نبی» وزننده کی کله لرک اسم منسوبلری نه وزننده گلیر ؟ — ۲۷۳ . الف ممدوده
ایله نهایت بولان اسملرک نسبتی ناصل اولور ؟

۲۷۴ — الف مقصوره ايله نهايت بولان اسملرک نسبتنده
 الف مقصوره واوه قلب ايدیلدکن صوگره یاه نسبت لاحق
 اولور : معنی — معنوی . دنیا — دنیوی . عیسی — عیسوی .
 موسی — موسوی . آخری — آخروی گبی .

۲۷۵ — « قریه » کلمه سنک نسبتی قوللانیلمایوب جمعی
 اولان (قرا) نك نسبتی قوللانیلیر : قرا — قروی گبی .
 ۲۷۶ — (دم) کلمه سنک نسبتنده اصلنده کی (و) اناده
 ایدیلدکن صوگره یاه نسبت گتیریلیر : دم — دمو — دموی .

تمرین — ۵۹

زیرده کی کلمه لردن صفت مشبهه ايله اسم منسوبلری آیرگیز :

شهری = شهره منسوب، شهرلی .
 ابتدائی = ابتدایه منسوب و متعلق .
 مائی — ماوی = صویه منسوب،
 صورنگگی .

قبیح = چیرکین
 غنی = زنگین
 احمر = قیرمزی
 رحمی = رحمته منسوب
 اصم = صاغر

تورکجهده قوللانیلان

فارسی صفتلر

- ۲۷۷ — تورکجهده فارسی صفتلر پک چوق قوللانیلر .
 تورکجهده اولدینی گبی ایکی قسمدر : سماعی قیاسی .
 ۲۷۸ — فارسی سماعی صفتلردن بعضلری شونلردر :

سرد = صوغوق	سفید = بیاض
زَم = یومشاق	سیاه = قاره
نو = یگی	زرد = صاری
کهنه = اسکی	دراز = اوزون
پر = طولو	کوتاه = قیصه
سی = بوش	نیک = ایی
بالا = یوکسک	بد = فنا

- ۲۷۹ — تورکجهده مستعمل فارسی صفت قیاسیهلر ایکی نوعدر : برنوعی فعللردن، دیگر نوعی اسملردن تشکیل ایدیلیر .
 ۲۸۰ — فعللردن تشکیل ایدیلن صفتلر : اسم فاعل . اسم مفعول ، صفت مشبهه ، مبالغه فاعلدر .
 ۲۸۱ — اسم فاعل ؛ آخرنده (نده ، ان ، ا) بولونان کلهلردر :

۲۷۷ . تورکجهده قوللانیلان فارسی صفتلر قاچ قسمدر ؟ — ۲۷۸ . فارسی سماعی صفتلر هانکیلریدر ؟ — ۲۷۹ . فارسی صفت قیاسیهلر قاچ نوعدر ؟ — ۲۸۰ . فعللردن تشکیل ایدیلن صفتلر هانکیلریدر ؟ — ۲۸۱ . فارسی اسم فاعل هانکی کلهلردر ؟

نویسنده = یازیچی ، یازان .	گریان = آغلاچی ، آغلابان .
خواننده = اوقویچی ، اوقویان .	دانا = بیلیچی ، بیلهن .
خندان = گولیچی ، گوان .	پینا = گوریچی ، گورهن .

۲۸۲ — اسم مفعول ؛ آخرنده (ه) بولونان کلمه لر در :

نوشته = یازیلش .	کشاده = آچیلمش .
گذشته = گچمش .	افتاده = دوشومش .
گفته = سویله نمش .	پرورده = بسلمنش .

۲۸۳ — صفت مشبهه ؛ آخرنده (ار) بولونان کلمه لر در :

خریداد = آییچی . مشتری	پرستار = طاییچی ، خادم .
گرفتار = طوتولمش ، اسیر	فروختار = صائیچی ، بایع .
بیدار = ظاهر ، آشکار	نودار = جلی .

۲۸۴ — مبالغه فاعل ؛ آخرنده (گار) بولونان کلمه لر در :

پروردگار = رزاق	گردگار = فعال
آفریدگار = خلاق	آموزگار = معلم
آمرزگار = غفار	راستگار = چوق طوغری ایشلی .

۲۸۵ — بر طاقم ادوات علاوه سیله اسم لر دن تشکیل ایدیلن

فارسی صفتلر شونلر در :

۱ — اسمک نهایتنه ادات نسبیه اولان (ی ، ان ، انه ،

۲۸۲ . اسم مفعول هانکی کلمه لر در ؟ — ۲۸۳ . صفت مشبهه هانکی کلمه لر در ؟ —

۲۸۴ . مبالغه فاعل هانکی کلمه لر در ؟ — ۲۸۵ . اسم لر دن تشکیل ایدیلن صفتلر هانکی لر در ؟

آگین ، گین ، گن ، گان ، ه ، ی ، ین ، ینه ، مند ، ناک ، بان ،
وان ، گر ، یار ، وار) اداتلرنندن بزى علاوه ایدیلیر :

زر - زرینه = یالذیزی .
درد - دردمند = دردلی .
اندوه - اندوهناک = کدرلی .
شتر - شتربان = دودجی
نان - نانوان = اتمکجی
زر - زرگر = قویوججی .
هوش - هوشیار = تقالی .
هنر - هنرور = هنرلی .

بغداد - بغدادی = بغدادلی
جان - جانان = جانه دگر
شب - شبانه = گيجه لک
شرم - شرم آگین = اوتانفاج
غم - غمگین = غملی
رش - رشکن = غیرتلی
شاه - شایگن = لایق و یاراشیق .
سال - ساله = بیالق .
رنک - رنگین = بوبالی .

تنبیه — « ور » اداتنک و او ی دائماً مفتوح ایسه ده بعضاً حروف
حرکه دن اولور :

رنج - رنجور = محنت چکه ن ، خسته
دست - دستور = وزیر .

گنج - گنجور = خزینه دار
مزد - مزدور = ایشجی ، عمله

۲ — اسملره ادات تشبیه اولان (وار ، وش ، آسا ،
مانند) اداتلرنندن برینک علاوه سیله تشکیل ایدیلیر :

بهشت = بهشت آسا = جنت گبی .
فرشته - فرشته مانند = ملک کبی .

پری - پریوار = پری گبی
ماه - ماهوش = آی گبی

۳ - عربی و فارسی اسملرک اولنه ادات نفی اولان (نا ،
بی) اداتلرنندن برینک علاوه سیله تشکیل ایدیلیر :

مرد - نامرد = آچاق	ادب - بی ادب = ادب سز .
مزاج - نامزاج = مزاج سز	جرم - بی جرم = قباح سز، کنا ه سز .

تغییم — بعضاً (نا) ادات نفی علاوه ای دیله جک اسمه بر (ب) علاوه ای دیلیر :

محل - نامحل = محلسز، یواس سز | هنگام - نابهنگام = وقت سز .
 ۲۸۶ — فارسی صفت عادیه لرک آخرینه (تر ، ترین)
 علاوه ای دیلیزه (تفضیلیه) اولور :

خوب - خوبتر = ائک کوزل | خوبترین = ائک زیاده کوزل .

تمرین — ۶۰

زیرده کی کله لری مناسب برر جمله ده قوللانگز :

پیتاب (طقت سز) — پریشان — حکم فرما — فانوان (قدرت سز) —
 پراکنده — دشوار (کوچ) — بیدار (اویانیق) — اشتکا آمیز
 — فیض جویان — محظوظ — محفوظ — بی انصاف — پژمرده
 — افتاده — دافروز .

۲۳ — قرائت و املا

ادبیات و ادبامز

ادبیاتک افکار و حسیات انسانیه ایله اهمیت حقیقیه سی

لا يقبله تقدير ايله مين بر مملكتده بر صنعتكار گزينك ايكي بويوك دشمني واردر؛ برنجيسي عوامدر . چونكه بر اديب بدايعرورك پاك و شفاف ، ظريف و مزين اسلوب تراشيدده سي اونلري زياده دوشوندورد يگندن يورار و چاليشوب آكلامغه مجبور ايدر . بوندن طولاني دركه عوام ناس آثار عاليه صنعتدن بر درلو محظوظ اولاماز . طبق گيجه باعجده مهتابه قارشي گويش گتيرن قويونلر گي بويولده بدايع ادبيه قرائت اولونديغي زمان جان صيقينتيسندن اسنه گه باشلار لر . ساده و سهل الفهم ، موضوعي وقايع فوق العاده بي مصور ، مبالغه لي ، هييجان انگيز اثرله بر ميل عمومي بوندن نشأت ايدر . مدحت افندي وامثالنك مجلداتي گي . حقيقي صنعتكارلر ك قارئن گزيني محدود بر فرقه ممتازدن عبارتدر . دائماسيسرله محاط شواهدق مفكره گي مصدر علويات اولان ادعالي جبهه لر هيچ بر زمان خلق سويه ادر اكنه سقوط ايده من . محصولات ادبيه لر ينك رواجي ايسه ديگر افسانسه و داستان طرزنده كي عجايبات عوام پسندانيه نسبة يك آزدر . غالبا بو حقيقت مؤلمه ني ايا اتمك ايسته من بر منقد صاحب نظر من « ادبا خلق آراسنده غمبادر » دييور .

ايكنجيسي حكومت مطلقه در . چونكه حكومت بر اثرده قوت و شدت گورونجه اوندن اوركر وبالطبع اثر و مؤثر ك محو واجلاسنه غيرت ايدر . حكومت هر نه - ورتله اولور ايسه اولسون

قوت و حاکمیتی چکه من . کمال بک آثاری گبی . بر حکمدار
مستبد طبقی بر باقوش گبیدر . حکمران اولدینی خرابه زارک
برکوشه سنده پیدا و ناپیدا بر نوع اعتلا گورنجه همان اورگه رک
سیاه قناد لرینک ضربه ، مشبومه سیمله اوضیای جوال عرفانی
سوندور مگه چالیشیر . بوندن طولاییدر که ممالک جبار برده تک توك
یتیشهن ادبا ، غربای ظلم دیده ؛ ادبیات ایسه فقیر و درمانده در .
بایقوشلر خرابه لره عکس ایدن شیمشکلردن رنجیده اولدینی
گبی فراغنه حکومتده بارقه افکاردن تشام ایده لرلر . دائما ماضینک
ظلمت جهالتندن محظوظ و اهالینک خواب غفلتی سایه سنده حیات
و حکومتلری محظوظ اولان مستبدان زمان ملتیه پیشوالق ایتک
ایسته ین افکار عالیه اصحابی تبعید و سرایلرینی بکله ین کلام
استبدادی اوزر لرینه تسلیم ایده لرلر .

بویله بر دور مصیبتی ادراک ایدن بدبختان ابدن کیمی
جانیلره مخصوص زندان حقارتده مظلوماً ییلانلره ، عقربلره
رفیق اغتراب کیمی ده خوف و هراس جان ایله برکوشه ده پرخلجان
اضطراب ، بعضیسی ده سائقه یاس ضرورتله فضیلت انسانیه سنی
محافظه ایده میه رک :

یوقش اوندن فائده اولاد بی درمانمه

نوحه اشتکا آمیز یله اقبال و استقبالی ایچون قافله فیض
جویان زمانه داخل اولور . بر قسمی ده ممالک حره دن برینی منفای

اختیاری اتخاذ ایدہ رک طبق سردی روزگار خودگامہ تحمل
 ایدہ مہین قیرلانغجلر گی آفاق مقدسہ و طندن برر برر نالان
 و گریزان اوزا قلاشیر .
 برملتک ادبسی ، حکمسی ، علمسی بویله طاغیدیلدقدن
 صونگرہ اونلرک آوازہ فضیلت و عرفانی یرینہ بر بوم خرابہ
 نشیمنک قہقہات لیلیہ سی قائم اولور .

[حسین سیرت]

لغتئر

بارقہ = شمشک .	سهل التفہم = آکلاماسی قولای
کلاب = کابلر ، کوپکار .	شواہق = شاہقہ لر ، یوکسک ،
ادراک = یتیشمک .	مرتفع اولانلر
اغتراب = اختیار غربت ایتک .	اجلا = طرد ، تبعید .
نوحہ = فریاد و فغان .	ناپیدا = ظاہر اولمایان .
اشتکا = شکایت ایتک .	اعتلا = یوکسہ ملک .
نالان = ایکلہ یرک .	جوال = زیادہ جولان ایدہن .
گریزان = قاچارق	جبارہ = ظالملر .
بوم = بایقوش .	ظلم دیدہ = ظلم کورمش .
خرابہ نشیمن = بجم ؛ جمعیتکاہ	درماندہ = عاجز .
قہقہات لیلیہ = کیجہ قہقہہ لری .	رنجیدہ = اینجینمش .
	فراعنہ = فرعونلر

وظیفہ

۱ — آکلا دیقکری سویلہ یاکیز .

۲ — املا اولارق يازگن

۳ — قرائتده كچن صفتلری آيروب هانگی اساندن اولديغنی ایضاح

ایدگن .

قرائت منظومه

حسنك غزاسی

اوزاقده شویله بش اون خانه دن ، بش اون باجادن

عبارت ، اسکی فقط شاعرانه ، آسوده ،

یشیل بر اورمانه همسایه بر کوچوک بلده

آغاجلرک آراسندن افق صارارمقده ؛

کشاده سینه بولوطلرله سویله ن گوکدن

لب وداعی نهاریک زمینه بوسه فکن .

صاغنده بر قورو خندق ، سوانده بر چاللیق ،

شو ایجه یول - که آچیلماش کنیش آدیملرله -

بر آسیایه اولور منهی صایجه صوله

بویول بوگون دها بر ساعت اوکجه محشردی :

بویوک کوچوک نه قدر خلق وارسه کویجگنرک

— باشنده برایکی بر عمومه داروگزین —

تحشد ایله دی تشبیح ایچون گوکلایلیری ،

اوقهرمان ، اوغضنفر یوره کلی افرادی ؛

بومحترم وطنك برگزیده اولادی

كشاده برعلمك آل تموجاننده

برابتمام ظفر ، شانلی برسحر گوره رك .

— كیمنده بریاناغان . بمضیسنده بردگنك —

حدوده ، خریه ، اومیدان کاروزاره قدر

یورولمادن گیده جكار . یورولمادن . . . حتی

یورولمادن ایده جكار جناه استعلا .

« جناه ، جنت و دیداره بی ملال و تعب

قاووشمق . . . آه ، بوهرگون نصیب اولورشیمی ؟

« غزا ، غزا ، بزه حقا نه موطلو برگرمی !

« اوت ، بیگیتلر ، اوت . . . سز فدای نفس ایدگز ؛

« وطن یولنده فدای حیات ایدهن اولمز . . .

« قادینلر ، آغلامایك ، جنگه هرگیدن اولمز ! . . . »

دیوردی وقع وصلابتله محترم برپیر ؛

بوخطبه صانکه بر آوازه سماویدی ،

بوتون یوره کاری مستغرق سکون ایتدی ،

سکون ایچنده وداع ایتدیلر چوجوقلرینه

اوسالیدیه بدرلر ، رحیم والدهلر ؛

دوگولدی براییکي مخفی سرشك حسرت اثر ،

وبرکتییه رقصان سورونشته گی

گوگللور یوله طوغرولدی ، خنده کار امید ؛

آلنرنده فروزان اشعه خورشید .

حسن، اوقاج گيجهدر تارلاسندە قالمشدى؛
بوگون گلوبدە خبردار اولونجه ايشلردن :
« بوتون گوكلو يازيلش بزمكيلر ، برين

« كويك يابانجيسى برين » اوزاق او دولتدن !
« نچون ؟ بيم زهم اكسك ؟ . . چولاقي ، خسته ميم ؟
« صويمده هپسى شهيد : ايسته عمجه ، ايسته دايم .

« نه سانديلر نبي ؛ برطوربا اوت قدر جانسز !
« كويك چوجوقلرى هپ جنگه گيتسين اويناشارق ،
« قاديندرکه حسن اوده بکله يوب ياتاجق ؟ . . »

ديمش . وکيمسه يه سزديرمه دن ، طاغارجفنى
اوموزلايوب يوله دوشمشدى ، پرنشاط مرام . . .
زهينه توزگي ريزاندى روح اسمر شام .

حسن گيتيشله تهرک متصل آديملرينى ،
دونوب دونوب باقييور آرقه سنده بى حرکت
اوزاقلان کويه ؛ ناکاه براب حسرت

گولومسه يور ؛ اوزمان برصوغوق ، خيالى آل
طوتوب چويرمک ايچون سانکه زورلايور باشنى .
حسن ، زواللى ، سيلرکن يکيله گوز ياشنى

برر برر گچييور پيش اشتياقندن
گوزل نشانلىسى ، قارداشلىيله والدهسى ؛
دگرمنک اوگا « دون ، دون ! . . » دييور ياواشجه سسى

فقط دونمه يه جک ؛ باق شوقارشى طاغلردن
أسهن هوا نه قدر شانلى مرده لر ويرييور ؛

خیالی پیشنه برلوحه ظفر سریور :

کوی آرقه داشلری ، هپ الارنده مارتینلر ،
آتیامش اون کشتی یوزلرجه دشمنک پینه
سوروب ، قیروب گیدیور . . . صانکه بر آووج ایگنه

حسنجهك دهلیور اینجه اینجه هر یانی ؛

«نیچون . دییوردی . نیچون ؟ بن چولاقی ، خسته مییم ؟ . . .»
بوانفعال اون قوشدوردی اوله برقاچ آدیم .

نمازگاهك اوکنده گچرگن ایرکیلهرك

طوروب همان ایکی رکعت نماز آدا ایتدی ؛

قاپاندی سجده به ، سوزشلی بر دعا ایتدی .

یوزنده شیمدی بر امید منبسط گولویور ؛

اوموزده طور باجفی ، صاغ النده بردگنك ،

حسن چاوش گیدیور جنگه ترکی سویله یهرك !

قیزیل شریترلره مستغرق ، ایشته اون گوندر

حسن توفك طاشییور ؛ هر آدیمده : بر . . . ایکی . . . اوچ . . .

بو بر ترانه که دیلدن دوشورمك آرتق گوج !

سلاح اویونلری ذاتاً کوینده بیلدیگی شی ؛

نظامپرور ، اطاعتلی ، تندرست ، چویك .

قاندده وار بیگیتك بللی ایشته عسکرلك .

حسن بو اون گونی پك نشئه سز گچیرمشدی :

اواسته یوردی که سر حده واصل اولدیغی گون

أممللی گوزلری بر جنك ، بردومان گورسون ،

سلاح اوموزده ؛ گزر طاغده برباشنه ،
بوتون تینکلگی اوستنده ، خصم اوکنده گبی ؛
— گورونسه چشمنه بردشن ، آه یاربی ! . . .

بوآرزو اونی مشغوف حسرت ایتدیجه
گوروردی توزلو ؛ مشوش عجیب رؤیالر ؛
ایچنده رنگی بوزوق ، بی خطوط سمالر .
سهایت ایشته عدو ، ایشته حرب . . . طاغلرده
سیول آتش و خون طانغه طانغه چالقایوردی ؛
باروت دو مانلری آتنده هر طرف موص مور .

« شوقارشی صیرتی ده طوتمق نصیب اولورسه بوگون ،
« یارین شهرده یز آراتق ، دیبوردی ضابطلر ؛
« فقط هجومه طایانماز ، یورولدی پک عسکر . . . »

اوگون حسن بنوگنک تا اوکنده اون ساعت
بلا توقف آووچلرله قورشون آتمشدی ؛
ندر غزا ؟ . . . بونی گورمش ، یوزوق طاتمشدی .

صباح اولوبده هجوم امری ، مزده ظفری
بوتون طابورلره اسماع ایدیجه ، هر یاندن
خروشه باشلادی برهر آتشین جریان .

حسن ایریده گیدهن بربولوک فدایدنک
اوکنده صائل ایدی ؛ گوزلرنده خون آلود
برایماع بشاشته ایله یورودی صعود .

بیگیتلرک چوغی ، شدتله دشمنک تپه دن

زمینه دوکدیگی نیران ایچنده ، خنده کنان ،
شهید اولوب دوشویور ؛ جمله سنده شوق جنان

برانههك شهادتله آن بآن مشهود.

عدو بوصولتی گوردیجه صانکه ایمره نهرک
بوتون قوای حیاتیله ایسته یور یورومک ؛

فقط بزمکیلر سطوت مهاجمه سی

براقیورکه آتیلین اوبر آدیم ایلری . . .
دویولدی بزده نهایت ظفر ترانه لری !

حسنیدی بایراغی رکز ایلین اوگون تپیه ؛

زواللی ، طابیه یه برانکه یاقلاشیرلرکن
شهید اولان چاوشك دست رعشه ناکندن

بوشانلی رایتی قامش ، دوشورمه مشدی یزه ؛

فقط نه چاره که برقورشونیه خصم زبون

دوشوردی خاکه اوشیر غزایی ، غزقه خون .

حسن بوحاله اینانمازدی : برجیلز قورشون

دمیر وجودینی سرسین حضیض امله !

باقوب باقوب یاره سندن آقان دم آله

گولومسه یوردی صوغوق برسکون وحشته .

اوکنده شیمدی بوتون هییتیه بروردو

پاریلدا یور ، بر اوغولتیه اورتالق مملو :

قوغان ، قاچان ، بوغوشان ، اولدورهن ، اولهن ، ازیلن .

مہیب محشر ہیچا! . . زواللی یارہلی ، سن
بوحر بی سیر ایده جکمیدک اولہ خارجدن ؟ . .

زواللی یارہلی ، حربک صفالی وقتندہ ،
تنزل ایلدی برسدیہ ناک اعانتہ
دمین خشوع مذلتلہ پای صولتنہ

مسیر اولان تپہ دن اوردگاہہ اینک ایچون .
حزین نظر لری اطرافہ شکوہ ریز فتور ،
فقط بوکونکی غزاسیلہ مفتخر مفرور !

اوزاقده کوی اوچ آی اولکی وضع صافیله
غنوده اورمانک آغوش لرزه دارنده ؛
براز صولوق چالیلقر یواک کنارنده ؛

ہوا براز دہا را کده ، سما براز دہا بوش ،
دومانلر اورتادہ گوجا کله ایلہ یور پرواز ؛
خلاصہ یاز ، حسنک پک زیادہ سودیگی یاز .

اوشیمدی یارہ سنک عکس تابدار ی گبی
غروبہ قارشی گنیش سنده برق افشان
مدالیہ ناک لمعانیلہ صانتکہ طاغہ لانان

نگاہ شوق طفولانہ سیلہ ، مستغرق
کویک لقای خموشندہ بر پیام آرایور ؛
بر آشنایی دیرینہ ، بر سلام آرایور .

و بر مدالیله‌لی غازی مه‌ایتله وقور ،
آغیر آغیر یورویور . . . توفقه
فضایه فیرلاتییور برنگاه پرشعله .
بوشانلی عودتی گویا سلاملا یور اوتهدن :
دگرمنک آچیلان قوللرنده برشفت ،
آغاجلرک آگیله‌ن داللرنده برحرمت ! . .

[توفیق فکرت]

لغت‌لر

• سرشک = گوز یا شی	• آسوده = راحت‌لشم
• مخنی = گیزی	• همسایه = قومشو
• کتیبه = آلائی	• کشاده = آچیلشم
• رقصان = اوین‌ایان	• لب = دوداق
• سور = دوگون	• بوسه فکن = بوسه آتان
• اشعه = شعاعلر	• آسیاب = دگرمن
• خورشید = گونش	• عمامه‌دار = صاریق‌لی
• فروزان = پارلاق	• گزین = سچمه
• پرنشاط = غایت فرح‌لی ، سونج‌لی	• تمشد = بریکمه ، طویل‌انما
• ریزان = دوکوله‌ن	• غضنفر = آرسالان
• شام = آمشام	• علم = بایراق
• پدش = اوک	• ایتسام = گولومسه‌مه
• سوزشلی = یانیق‌لی	• کاروزار = جنک‌یری
• ترانه = نغمه ، آهنگ	• چنان = جنتلر
• تندرست = صاغلام	• استعلا = یوکسلمه
	• وقع = وقار ، آغراق

رعشه ناك = تيترهك .	خضم = دشمن .
غرقه خون = قانه غرق اولمش .	مشغول = مفتون .
حضيض = اك آشاغى موقع .	سيول = سيالار .
مملو = طولو .	بلا توقف = طورمادن .
هيجا = محاربه .	اسماع = ايشيتدرمك .
اعانت = يارديم .	صائل = صالديريجى .
شكوه ريز = شكايك دوكن .	نيران = جهنم .
غنوده = اويومش .	عدو = دشمن .
تابدار = پارلاق .	قوا = قوتلر .
بيام = خبر .	سطوت = شدت وقوتله صيچرامق .
آشنايى ديرينه = اسكى دوستلق .	مهاجم = هجوم .
	ركز ايله مك = ديكمك .

وظيفه

- ۱ — منظومه يى مالا سويله يگنز .
- ۲ — نثره تحويل ايدگنز .
- ۳ — منظومه دهكى صفتلرى آييرگنز .

تراكيب وصفيه

تركيب توصيفى

۲۸۷ — صفت ايله موصوفدن تركب ايدن تركيبه (تركيب

توصیفی دینیر :

آچاق بنا ، یوکسک او ، بویوک قاپوگی

۲۸۸ — لسانمزده ترکیب توصیفی اوچ اسلوب اوزره

تشکیل اولونور :

اسلوب تورکی ، اسلوب فارسی ، اسلوب عربی

اسلوب تورکی اوزره ترکیب توصیفی

۲۸۹ — تورکجه ترکیب توصیفیلرده صفت اول موصوف

صوکره کلیر :

اوزون یول ، قیسه بوی گبی

(اوزون) صفت (یول) موصوف ؛ (قیسه) صفت (بوی)

موصوف .

تذیه — ترکیب توصیفیلرده صفت طوغریدن طوغری به موصوفه
عائد اولورسه (صفت ذاتیه) دینیر : (بویوک آچاق) گبی که « بویوک »
صفتی طوغریدن طوغری به موصوف اولان « آچاق » . عائد یعنی آچاقی
توصیف ایتدیگندن (صفت ذاتیه) در .

اگر صفت طوغریدن طوغری به موصوفه عائد اولمایوبده موصوفک
متعلقنه عائد اولورسه (صفت سببیه) دینیر : (قوقوسی گوزل چیچک)
گبی که « گوزل » صفتی طوغریدن طوغری به (چیچک) . عائد اولمایوب

۲۸۸ . لسانمزده ترکیب توصیفی قاج اسلوب اوزره تشکیل اولونور ؟ — ۲۸۹

تورکجه ترکیب توصیفیلرده صفتی یوقسه موصوفی اول کلیر ؟

متعاقب اولان « قوقو » یه عائد اولدیغندن (صفت سببیه) در .
۲۹۰ — ترکیب توصیفیلر هیئت مجموعهلریله (مضاف
الیه) یاخود مضاف اولورلر :

بویوک آغاجک دالی . قوشک کوچوک غاغاسی گبی .
(بویوک آغاج) بر ترکیب توصیفی اولقله برابر مضاف اولان (دال)
کله سنک مضاف الیه اولمشدر . (کوچوک غاغا) بر ترکیب توصیفی اولقله
برابر مضاف الیه اولان (قوش) کله سنک مضاف اولمشدر .

اسلوب فارسی اوزره ترکیب توصیفی

۲۹۱ — اسلوب فارسی اوزره یاپیلاجق ترکیب توصیفیلرده
تورکجه نک عکسی اولارق — (موصوف) اول (صفت) صکره
گلیر .

۲۹۲ — موصوفک آخری دائماً کسره ایله تلفظ اولونوب
بوکسریه (کسره توصیفی) دینیر :

اسب سفید = بیاض آت گبی .

۲۹۳ — موصوفک آخرنده (ه) یاخود (ی) وار
ایسه یرهمزه مکسروه گتیریلیر :

غنجه تر = تازه غنجه . روی خوب = گوزل یوزکی

۲۹۰ ترکیب توصیفیلر مضاف یاخود مضاف الیه اولورلری ؟ — ۲۹۱ . اسلوب
فارسی اوزره موصوفی یوقسه صفتی اول کلیر ؟ — ۲۹۲ . موصوفک آخری نه اولور ؟
بوکسره یه نه دیرلر ؟ — ۲۹۳ . موصوفک آخری (ه) یاخود (ی) اولورسه نه کتیریلیر ؟

۲۹۴ — موصوفك آخرنده (۱) ياخود (و) بولونورسه
برياء مكسوره گتيريلير :

جفاى شديد = شدتلى جفا . سبوى تهي = بوش دستى گي

۲۹۵ — اسلوب فارسى اوزرد يايلاجق تركيب توصيفيلرده
صفت ايله موصوف ايکيسيده عربى اولورسه پينلرنده مطابقت
شرطدر .

۲۹۶ — مطابقت ايچون سگنز شرطه رعایت ايله مليدر :

۱ — موصوف مفرد مذکر اولورسا صفتده مفرد مذکر ،
موصوف مفرد مؤنث اولورسه صفتده مفرد مؤنث اولماليدر .

صفت موصوف مفرد مذکر صفت موصوف مفرد مؤنث

طبيعيت حسنه

طبع حسن

۲ — موصوف تثنیه مذکر اولورسه صفتده تثنیه مذکر ،
موصوف تثنیه مؤنث اولورسه صفتده مفرد مؤنث اولماليدر .

صفت موصوف تثنیه مذکر صفت موصوف تثنیه مؤنث

دولتين علمتين

علمين عاملين

۳ — موصوف جمع اولورسه صفتده جمع اولماليدر :

علمای عاملین . اغنیای شا کرین گي

۲۹۴ . موصوفك آخرنده (۱) ياخود (و) بولونورسه نه کتيريلير؟ — ۲۹۵ . اسلوب
فارسى اوزره يايلاجق تركيب توصيفيلرده صفت ايله موصوف ايکيسيده عربى اولورسه
نه شرط واردر؟ — ۲۹۶ . مطابقت ايچون قاج شرطه رعایت ايله مه ليدير؟

۴ - عربی‌ده اکثریا جمع م مؤنث حکمنده اولدقلرندن
موصوف جمع اولورسه صفت اکثریا مفرد مؤنث اولور :

افکار صائبه . مکاتب عالیہ گبی

۵ - موصوف جمع مذکر سالم اولورسه صفتده جمع مذکر
سالم یاخود جمع مکسر اولور :

مورخین محققین . مدرسین کرام گبی

۶ - موصوف جمع مؤنث سالم اولورسه صفتده یا جمع مؤنث
سالم یاخود مفرد مؤنث اولور :

جنات عالیات . صلوات ذاکیه گبی

۷ - موصوف جمع مذکر عاقل اولورسه صفت یا جمع مکسر،
یاخود جمع مذکر سالم ویا جمع مؤنث اولور :

موالیء فخام . علمای عاملین . اطبای مشهوره گبی .

۸ - موصوف جمع مذکر غیرعاقل اولورسه صفت اکثریا
مفرد مؤنث بعضاً جمع مکسر اولور :

امور مهمه . مسائل شتی گبی .

۲۹۷ - اسلوب فارسی اوزره یاپیلان ترکیب توصیفیلرده
صفت یاخود موصوف ویا مشر ایکیسیده فارسی اولدینی تقدیرده
مطابقتہ رعایت ایدیلہ یرک صفت مفرد مذکر اولارق گلیر :

(بندگان قدیمه) دینیلمه یوب (بندگان قدیم) ، (احتساسات

درونيه) دینلمه یوب (احساسات درونی) دینیر .

۲۹۸ — لسـانمزده مستعمل عربجه سماعی اولان مفرد مؤنث کلملر موصوف اولدوقده صفتلری مذکر اولارق گلیر :
(شمس منیر) گبی که (شمس) موصوف مفرد مؤنث سماعی اولدیغندن صفت اولان (منیر) کلمه سی (منیره) صورتنده مؤنث اولارق کلمه یوب (شمس منیره) دینمز

تنبیه — عربجه مؤنث سماعی اولان (ید) و (نفس) کلملری موصوف اولدوقلرندہ بعضاً مطابقته رعایتله صفتلری مؤنث اولارق گلیر :
ید بیضا . نفس اماره گبی

بعضاً سائر مؤنث سماعیلر گبی بونلرک صفتلرندده مطابقته رعایت ایدیلیر :

ید عالی ، نفس نفیس گبی .

۲۹۹ — عربی کلملره ادوات فارسیه دن بری لاحق اولدوقده قاعده فارسیه اوزره یاپیلان ترکیب توصیفیلرده صفت ایله موصوف بیننده مطابقت آرانماز :

(اطوار نامقبول) دینوب (اطوار نامقبوله) دیمک طوغری اولماز .

(معذرت نامشروع) دینوب (معذرت نامشروع) دیمک طوغری اولماز .

۲۹۸ . عربجه مؤنث سماعیلر موصوف اولورسه صفتلر ناصل کلیر ؟ — (تنبیه)
هانکی مؤنث سماعی اولان کلملرک صفتلری بعضاً مذکر بعضاً مؤنث اولارق کلیر ؟ —
۲۹۹ . عربی کلملره ادوات فارسیه لاحق اولورسه صفتله موصوف بیننده مطابقت آرانیرمی ؟

تنبیه — ادات فارسی یرینه ادات عربیدن بری لاحق اولورسه
مطابقت طوغری اولور : اطوار غیر مقبوله . معذرت غیر مشروعه گبی .

۳۰۰ — موصوف فارسی اولوب آخرنده هاء رسیمیه
بولونور و صفت عربجه اولورسه صفتلر دائما مذکر اولارق کلیر :
(بنده صادق . خانه واسع) گبی (بنده صادق . خانه واسع) دیمک
طوغری اولماز .

تنبیه — « طوبخانه عامره ، پوسته خانه عامره » گبی تعبیرلر یا ایش
اولقله برابر رسمی اولارق قولاندیغندن غلط اولارق قبول ایدیلشدر
غیر رسمی تعبیرانک بو یولده استعمالی جائز دگلدر . مثلاً کتابخانه
عثمانیه . سایه مقدسه . نامه مرسوله دیمک جائز اولمایوب (کتابخانه
عثمانی . سایه مقدس . نامه مرسول) دیمه ایدر .

۳۰۱ — آخرنده یاه نسبت بولونان صفتلر فارسی عد
ایدیلهرک موصوفلر ایله بینلرنده کی مطابقته رعایت ایدیلمز :
شقه محبی ، عریضه عاجزی گبی .

۳۰۲ — صفت ایله موصوف عربی اولوب موصوف
مخذوف اولور ویالکنز صفت قالب بوده بر شیئه علم اولورسه
صفت ایله موصوف بیننده کی مطابقت محافظه ایدیلیر :

۴۰۰ . موصوف فارسی و صفت عربی اولوب موصوفک آخرنده هاء رسیمیه بولونورسه
صفتلر ناصل کلیر ؟ — ۳۰۱ . آخرنده یاه نسبت بولونان فارسی صفتلر ایله موصوفلرک
بینلرنده کی مطابقته رعایت ایدیلیری ؟ — ۳۰۲ . صفت ایله موصوف عربی اولوب ده
موصوف مخذوف اولور و باقی قالان صفت دخی بر شیئه علم اولورسه صفت ایله موصوف
بیننده کی مطابقت محافظه ایدیلیری ؟

خارجیه نظارتی گبی که (امور خارجیه نظارتی تقدیرنده در .
(مجیدیه) گبی که (سکه مجیدیه) تقدیرنده در .

۳۰۳ — عجمل عربی کله لردن اسلوب فارسی اوزره تشکل
ایدهن ترکیب توصیفیلرده صفت ایله موصوف بیننده مطابقته
رعایت ایتزلر . بونک گبی لسانمزده سلامت و آهنگی محافظه
ایچون بعضاً مطابقته رعایت ایدیلهدیگی واردر :

(صحبت قدیم . صحرای واسع . حیات مخیل) گبی که لسانمزده جاری
اولان مطابقت قاعده سنه توفیقاً (صحبت قدیمه . صحرای واسعه . حیات
مخیله) دینلمک اقتضا ایده رکن سلامت و آهنگی محافظه ایچون دینلمه مشدر .
۳۰۴ — تور کجده مؤنث بر اسم ایله برابر سویله ن
عربجه صفتلری تأنیث ایتمه لیدر : (اختیاره قادین) دیمه یوب
(اختیار قادین) و (بو قادین فقیره در) دیمه یوب (بو قادین
فقیردر) دیمه لیدر .

امرو — صفت ایله موصوفک ، مضاف الیه مضافک بر املاده
یازیلماسی جائز دگلدن : (جامع شریف) یازمایوب (جامع شریف) ،
(پایتخت) یازمایوب (پای تخت) صورتده یازمالیدر .

۳۰۳ . عجمل عربی کله لردن اسلوب فارسی اوزره تشکل ایدهن ترکیب توصیفیلرده
صفت ایله موصوف بیننده کی مطابقته رعایت ایدرلری ؟ — ۳۰۴ . تور کجده مؤنث بر
اسم ایله سویله ن عربجه صفتلر تأنیث ایدیلیری ؟

تمرین — ۶۱

آشاغیکی جمله‌رده اسلوب تورکی واسلوب فارسی اوزره تشکل ایتمش اولان ترکیب توصیفیلری آیرگنیز :

نه گوره یم او گوزل خیابان ، هر درلو حزن و المیله بر بیابان اولمش ، وقت وقت آسن روزگارک قالدیردینی غبار یأس افزا ایچنده حشرات مضره یاغار طوپراق رنگینده بر بولوط شکلی آلمشدی — فلاکت دیده اولانلره مرحمت ایتک لازمه انسانیتدر — خاش آدم قورقاق اولور — هر سطح شکوفه زاری آرایش بهاردن بر نمونه بی بهانه در — هواده اوچان قوشلری قاپاجق گبی کویوکلر ایچنده قباران شو امواج خروشان سیر ایتدیکه شوقدن اللرینی قوللرینی اوینا بیور — شو دقیقه ده کیم بیلیر نه قدر صبی گناهک ، نه قدر یتیم بی کسک اللرینی ، آیاقلرینی طوگدیران — کیم بیلیر نه قدر علیل درمانده نک ، نه قدر پیرناتوانک اضطراب و آلامنی تزید و تشدید ایدن ، کیم بیلیر نه قدر خانه بردوشک ، نه قدر فقیر بی ظهیرک حانی پریشان ایله یین — کیم بیلیر نه قدر بیگلرجه نفوسک اسباب هلاکنی حاضر لایان بو دهشتلی حالک نه اولدیفندن بی خبر آغستوسک بو صیجاق ، سکونتلی گونلریده هوا بردن بره قارارمش ، مدهش ، هواناک بر فیرطینه ایتالیا ساحلرینی دوگمگه باشلامشدی .

تمرین — ۶۲

زیرده کی معترضلر داخلنده بولونان کلمهلردن اسلوب فارسی اوزره بر ترکیب توصیفی تشکیل ایدگنیز :

(فرقه — ناجی) . (احوال — حاضر) . (لباس — فاخر) .

- (امور مجرب) . (مسیره — بی پایان) . (افعال — شیطانی) .
(تأسیسات — نافع) . (طبایع — بشر) . (طبع — سلیم) .
(ذوق — مستقیم) . (طریق — مستقیم) . (سینہ — صاف) .
(ازمنہ قدیم) . (ید — علیا) . (علما — محقق) . (بلده —
طیب) . (ضابطان — عثمانی) . (امرا — عسکری) . (دول —
متجاور) . (بندہ — خاص) . (نفس — ناطق) . (رو — لطیف) .
(کدا — بی نصیب) . (حکما — متبحر) . (عساکر — منصور) .
(فضائل — عالی) . (کعبہ — معظم) .

اسلوب عربی اوزرہ ترکیب توصیفی

۳۰۵ — اسلوب عربی اوزرہ تشکیل ایدیلہن ترکیب
توصیفیلرده (موصوف (اول ، (صفت) صوگرہ اکیر وصفت
ایله موصوفک ایکیسیده عربی اولوب صفتک اولنه حرف تعریف
دینیلہن (ال) گتیریلوب موصوفک آخری مضموم اوقونور :

خدیجۃ الکبری . محرم الحرام کبی .

نئیہ : ۱ — اسلوب عربی اوزرہ تشکیل ایدیلہن ترکیب توصیفیلرده
بہمہ حال صفت ایله موصوف پینندہ مطابقتہ رعایت ایدیلک شرطدر :

نئیہ : ۲ — اسلوب عربی اوزرہ تشکیل ایدیلہن ترکیب اضاویلرده
جاری اولان قاعدہلر ترکیب توصیفیلرده جاریدر .

۳۰۵ . اسلوب عربی اوزرہ تشکیل ایدیلہن ترکیب توصیفیلرده موصوفی اول کلیر
صفتی ؟ صفت ایله موصوفک ایکیسیده عربی اولوبده صفتک اولنه حرف تعریف
کتیریلرسه موصوفک آخری ناصل اوقونور ؟

تمرین — ۶۳

زیرده کی معترضه ل ایچنده کی کله لردن اسلوب عربی اوزره ترکیب
توصیفیلر تشکیل ایدکنز :

- (صباح — خبر) . (دوات — علیه) . (شوال — مکرّم) .
(بی — محترم) . (وزیر — اعظم) . (دستور — مکرّم) .
(ليله — قدر) .

وصف ترکیبیلر — مرکب صفتلر

۳۰۶ — وصفی ترکیبی — برصفتله براسمدن عبارت اولوق
اوزره ایکی کله دن ترکیب ایدوب دیگر براسمه صفت اولان
ترکیبدر . وصف ترکیبی یه (مرکب صفت) دخی دینیر . .

۳۰۷ — تورکجه . وصف ترکیبی ایکی درلوتشکیل اولونور :

۱ — اسم مضافلردن صوگره برصفت گتیریلیر :

بونی اوزون (آدم) ، قوقوسی گوزل (چیچک)

بومثالرده « بونی » اسم مضافندن صوگره « اوزون » صفتی گتیریلهرک
ایکیسی برلکده « آدم » اسمنه صفت اولمشدر . « قوقوسی » اسم مضافندن
صوگره « گوزل » صفتی گتیریلوب ایکیسی برلکده « چیچک » اسمنه
صفت اولمشدر . بوخالده وصف ترکیبیلر مفرد برصفت عد ایدیلهرک
موصوفلریله برابر ترکیب توصیفی اولورلر .

۳۰۶ . وصف ترکیبی نه یه دینیر ؟ — ۳۰۷ . تورکجه ده وصف ترکیبی قاچ درلوتشکیل

اولونور ؟

۲ - ترکیب توصیفیلرک آخرینه (لی) یاخود (لو) گتیریلهرک تشکیل ایدیلیر :

کوسه صقال - کوسه صقاللی (آدم)

بیاض چیچک - بیاض چیچکلی (آغاج)

بومثالرده « کوسه صقال » بر ترکیب توصیفی ایکن نهایتنه بر « لی » علاوه ایدیلهرک وصف ترکیبی تشکیل ایدیلوب مفرد بر صفت حکمنده اولارق « آدم » اسمنی؛ توصیف ایتش وهیسی بردن ینه بر ترکیب توصیفی اولمشدر .

فارسی وصف ترکیبیلر

۳۰۸ - فارسی فاعده سی اوزره وصف ترکیبی آتی درلو

تشکیل ایدیلیر :

نویس - وقعه نویس = وقعه یازان .

آفرین - جهان آفرین = جهان یارادان .

فروش - چای فروش = چای ساتان .

۲ - اسم مفعولک معمولی کندندن اول گتیریلیر :

دیده - جهان دیده = جهانی گورمش .

داده - دلداده = گوگل ویرمش .

خورده - سالخورده = چوق یا شامش ، اختیار .

ترجمه اولرک ویزه فارسی گتیریلیرک

تاییه — بعضاً اسم مفعولك آخرنده کی (ه) حذف ایدیلیر :

آوده — آود — غم آود = غملی کدرلی .

پرورده — پرورد — ناز پرورد = نازلی بساندش .

۳ — ترکیب توصیفی ده موصوفك آخرنده کی کسرهٔ توصیفی

حذف ایدیلیر .

وصف ترکیبی

ترکیب توصیفی

دشاد (گوکلی ممنون)

دلشاد (ممنون گوکل)

خانه خراب (دوشگون)

خانهٔ خراب (خراب خانه)

۴ — اضافت لامیه لرده مضاف الیه مضافدن اول گتیریلیر :

پرتوماه (آیک ضیاسی) — ماه پرتو (آی ضیالی) .

۵ — اضافت تشبیه لرده کسرهٔ اضافی حذف ایدیلیر :

گل چهره (گل گی چهره) — گلی چهره (گل چهره لی) .

ماه رو (آی گی یوز) — ماه رو (آی یوزلی) .

۶ — فارسی ترکیب توصیفی لرده صفت ، موصوفدن اول

گتیریلیر :

وصف ترکیبی

ترکیب توصیفی

• خوروی = گوزل یوزلی .

• روی خوب = گوزل یوز

• خوشبو = گوزل قوقولی .

• بوی خوش = گوزل قوقو

تمرین — ۶۴

آشاغیکی کلمه لردن تورکجه قاعدهسی اوزره وصف ترکیبیلرک ایکی درلوسنی ده تشکیل ایدگنز :

(بوی — اوزون) ، (جاکت — قیصه) ، (گوز — آلا) ،
(دیل — طاتلی) ، (سس — گوزل) ، (قیرمزی — فس) ،
(صاج — اوزون) ، (یشیل — یاپراق) ، (بیاض — بویا) ،
(صاری — قاب) ، (قالین — دگنک) ، (گوزل — خوی)

تمرین — ۶۵

آشاغیکی کلمه لردن فارسی قاعدهسی اوزره وصف ترکیبیلر تشکیل ایدگنز :

(بخش — جان) ، (آموز — ادب) ، (افزا — حیرت) ،
(دان — سخن) ، (دیده — جهان) ، (خورده — سال) ،
(زده — فلک) ، (بسته — دل) ، (سیننه صاف) ، (دل تنک) ،
(دل آگاه) ، (پرتوماه) ، (خصلت ملک) ، (مشرب صوفی) ،
(سیرت نیک) ، (قدر عالی) ، (سروقد) ، (مهسیما) .

تمرین — ۶۶

آشاغیکی جمله لرده نقطه لی اولان یرله فارسی قاعدهسی اوزره برر مناسب وصف ترکیبی یازگنز :

زواللی . . . آدم پک مایوس ایدی — کار اولده . . . اولمایان

ضرر گورور — گمینک قره یه دوشمه سیله . . . لرك تخلیصنه چالشیلیدی
— نهرل رنگارنک چاقلر اوزرندن . . . شمه لریله عمر شتابان گی
آقوب گیدیور — ایلک بهارک نه قدر . . . زینتی وارسه کافه سی صحت
بشری احرازه برر واسطه در — طبیعت بر فصلدن دیگرینه . . . گی
صیچر ایاماز .

۳۵ — قرائت و املا

اتحاد اسلام

بارقه معرفت که بریری تنویره باشلار، فیض انعطافیه فکریلرده ازلایق
پارلاق تصویرلر، گوکلرده بویوک بویوک آرزولر پیدا اولوق طبع میدره.
دقت بیورلسون که بز او صباح سعادتک دها مبادیء انفلاقنده بولوندیغمز
حاله هنوز فک مزگانه باشلامش اولان انظار؛ نه قدر عالی، نه قدر
مقدس مقصدلره تعلق اییدیور!

اوروپانک کالات مدینه و درجات معرفتی بودورلرده بیلینمگه باشلادی.
اوله برقوه کلیه نك غلبه نفوذینه منفرداً شوملک قارشی طور ایلمه سنده
اولان امکانلرلرک آرزومان ایچنده آکلاشیلیدی. انجمنگاه عالمده
اقراندن دون قالمایاجق بر موقع حیثیت ایسته مک ایسه هر کس ایچون
طبیعی اولقله بزده دخی اوخواهش؛ تحریء اسباب آرزولرینی اویندیردی.
ایشته اوسائقه ایله تا دولت علیه نك ظهورندن بری برطاقم اعظمک
افکارینی اشغل ایدن اتحاد اسلام شیمدی مقاصد عمومیه دن اولدیغنی
گورویوروز.

بومقصد برکوه حاصل اولورسه ایکی یوز میلیون قدر نفوس دادرانه ویکو جودانه بربرینک تریه افکار ، ومحافظه منافعنه چالیشاجقلرندن آسیا ایچون نهرونقلی بردور سعادت ظهوره گله جگی تعریفه محتاج دگلدر .
بناء علیه ، بزده بوفکر مقدسک ترویجی آرزو ایدن اصحاب حمیه پیورلیگی مدار مفخرت بیسنلردنر . واتحاد اسلام آرزوسنک نشر ومدافعه سنده رایت کش مسابقت اولان « بصیرت » منتداریانه عرض تشکرله برابر اوبابده کی ملاحظات قاصرانه مزک بیانیه ابتدار ایدهرز :

مسائل معلومه دندرکه قوتک تزایدی تعاونک تزایدیه حاصل اولور .
حتی ، یالکیز جهان انسانیتک رگل ، عوالم مادیاتک بیه رابطه انتظامی اشیا بیننده موجود اولان آهنگ اتحاددر . برقوجه فابریقه ننگک کوچوک برچرخنی بوزولسه عموم ادواتنه خلل گلیر . زخلک آک کوچوک برشاطری یردن اویتاسه بزم شمسدزک تدویر ایتدیکی عوالم بلکه بوتون بوتون هرج ومرج اولور .

بومقدمادن آکلاشیلیرکه ، عموم اهل اسلامک وقتیه حائر اولدقلمری مرتبه اولای مدنیتی بوکونه قدر ادامه ایدمه مدکلرینه سبب اولان احوالک بریده آرایه دوشهن تفرقه لدر .

بواختلافاتک شرحنه یوره ک دایانمایه جق برداغ درون اولان نتایج سیاسیهن سندن باشقه بشریتک مقتخر اولدینی ترتیب ومعرفنجه بولوندیغمز حاله دخی نک بویوک تأثیرلری اولمشدر .

واقعا وقتیه مأمونک سرای دواتی دارالمعلمین جهان ایدی ، فقط اوانجمن معرفتک اطباسی کوه بلور کنارندن گلیرسه ، فقهای محیط غربی ساحلندن ورود ایدهردی . هیئت شناسلری جیچون منبعنده پیداولورسه ،

• تکاملری سند منصبده وجود بولوردی . میلیونلره نفوس براسان سوبلهر ، برفکره خدمت ایدهردی .

بزایسه حالا طهرانک کشفیات فکریه سنی بیله مه پورز ، حالا کاشفره بیلدی کمزری دگل ، آدمزری بیلدیره مه پورز .

بو حال ایله اسلامک منزله کالاتنه نه طریق ایله واصل اولایمیز ؟
هله اوروپانک گفتار و اطوارجه اختلافیله برسمی و ترقی نقطه سنده بکوجود اولان یوز الی میلیون قدر ارباب همته ناصل یتیشه بیلیرز ؟ معلوم دگلمیدرکه ؛ قات کترته هیچ برشیده هیچ بروقتده مساوی گله مز . بر دور ترقیده تقدم ایدهن بر قوم ؛ تأخر ایدنلرک اخوت انسانیه قاعده سنجه بویوک برادری دگلمیدر ؛ بویوک برادر ایسه کوچوک قارداش لرینی بولوندیغی سن کاله ایصال ایتمکله مکلف اولماز می ؟

بز ، مادامکه اک یاقین اولدیغمز ، ایچون عربک انواع معارفنی اک اول اقتباس ایله دک آسیاده بولونان اخوانمزی بونعمتدن حصه یاب ایتمگی هیچ دوشونمزده غدای روحانیلرینک فقدان جتهله بولوندقلری وقفه مطلقده بر اقیار ایسه ک سن رشد مزه مترتب اولان بر بویوک وظیفه ده بر بویوک قصور ایتمش اولماز می بز ؛ یا بو قصور اوزرمزده اسلامیت وانسانیتله اقتضاره لسانمز ناصل واریر ؟

[کال] (مابعدی : ۲۹ قرئت و املا)

وظیفه

- ۱ — املا اولارق یاز گز .
- ۲ — مائی سوبله یگز .
- ۳ — بورایه قدر گوردیک گز قواعدی تطبیق ایدگز .

۲۶ — قرائت منظومه

والدهمه

هانی سن صاچلرمی اوقشایه رق
هر گیجه کرمیء بالکده بنی
یاتیرردک . ایصیدیردک هانی سن !
نظر شفقتکه خنده ایدهن
اوغلیکک دیده خوابیده سنی
بوسه لرله قاپادیردک ؛ آنجق
او زمان کندک اویوردکده یته
گیجه بر قاج کره بنمچون تکرار
خواب آسوده کی ترک ایله یه رک
سر بالینه شهال ملک
گبی بر ظل صیانت ایثار
ایتمدن واز کچه مزردک آتیه !

§

هانی بن اک اوفاجق بر شيله
بعضاً آزرده حزن اولسه م اگر
نظر شفقتکک بوسه لری
بگا بر نشه ایدهردی کدری ؛
چشم خندانکه ایله ردی اثر
بی سبب گریه طفلانه بیله .

ھانى سن . . . ھىتكى ، راحتكى
ياۋروڭك نشتە معصومى ايچون ،
ذوق آليردك ايدىيورمكلە فدا ؛
گورمسهك اوغلكى بىرگون مثلا
متغير متھيجدك اوگون
اوگون اوزتردى كدر صفوتكى

§

ھانى سن . . . آھ اونوتام بونى ھىچ !
پستمرکه اوزاندك بى تاب ؛
التجا گام اولان كوكسكدن
چىقىيوردى نفسك پىرشيون ،
دیده شفتك آلود سحاب ،
روى زردگده صاچك پىچايىچ ،
متوجهدى سماواته يوزك !
بوتون ابواب بلند رحمت
پىشگاھكده كشادهدى ، يىنه
بىكا معطوف اولارق سوندى گوزك
بى تودىمى كوشوندىك بىرینه
سن بو عالمدا ايدە ركن رحلت

§

بوگون رشاشە سيلاب عمر موجاموج
آتار جىين تەب ديدەمە كف تحقير ،
آزار او موجەلر اوستندە قوللرم امداد ،

فضاده هیچه دونهر ایتدیگم درین فریاد
 یووارلانیر طورورم متصل ذلیل وحقیر .
 گچهر ، گیده تا یامدن ظلال فوجا فوج
 او گولگه لر او خیالات بسته چشم ودهن
 نه بر نگاه ترحم ، نه بر صدای الیم
 برافادن چکیلیر دائما تجدد ایدر ؛
 وبن او غلغله سیله وقف سمع کدر
 ایدرده سردی خشیتله تیره رم هر دم :
 بیچون حرارت بالک اوزاق بوگون بدن

زواللی آینه جگم

[ج . ناظم]

لغتلی

گریه = آغلاما .	کرمی = صیجاقلق .
طفلانہ = چوجوقچه .	بال = قاناد .
متغیر = دگیشمش ، بوزولمش .	خوابیده = او بومش .
مہیج = هیجانلی .	آسوده = راحت .
پستمرک = اولوم دوشه گی .	سربالین = یاصدیق باشی ، باش اوچی .
بی تاب = مجالسز .	شہبال = قاناد .
یز = طولو ، چوق .	ظل = گولگه .
شیون = آه وانین ، یاس و ماتم .	صیانت = حمایه .
آلود = بولاشیق .	ایشار = اکرام .
سحاب = بولوط .	آررده = ایچینمش .

جین = آلین .	روی زرد = صارارمش یوز .
تعبدیده = زحمت گورمش .	پچاپیچ = بوکوم بوکوم .
ظلال = گولگه لر .	کشاده = آچیلمش .
فوجافوج = بولوك بولوك .	تودیغ = امانت براقق .
دهن = آغز .	رشاشه = سرپیندی .
سردی ءخشیت = قورقوصوغوقلغی .	سیلاب = سیل صوبی .
حرارت بال = قاناد صیجاقلغی .	موجاموج = طاقه طاقه .

وظیفه

- ۱ — منظومه یی نثره تحویل ایدگیز :
- ۲ — ترکیب توصیفیلر ایله وصف ترکیبیلری آیرگیز :

اصول تحریر و کتابت :

تمرین — ۶۷

- آشاغیده کی موضوعی توسیع ایدگیز :
- ۱ — تنفس زمانی چوجوقلر باغچده اوینایورلردی .
 - ۲ — راسم برطاش آتدی ، لکن آتارکن کیمسه گورمدی .
 - ۳ — طاش مکتبک برجامنه تصادف ایدوب قیردی .
 - ۴ — خواجه افندی کلوب چامی کیم قیردیغنی سؤال ایتدی .
 - ۵ — راسم قورقوب سس چیقارمادی .
 - ۶ — خواجه افندی رمزی به سن قیرمشک دیدی .

- ۷ — رمزی انکار ایتدیسه ده قیران کیم اولدیغنی ده بیلمه دیگنندن
۸ — رمزی جزا گوره جکدی .
۹ — راسم ایچون برنس ایشیتدی . قباحتنی اترار ایدوب رمزی بی
قورنارماسنی امر ایدیوردی .
۱۰ — راسم نهایت قباحتنی اترار ایتدی .
بو قصه دن نه آکلاشیلدیغنی ملاحظه صورتیه باز گز .

ضمیر

۲۰۹ — ضمیر ؛ اسمک برنده قوللانیلوب اسم مقامنه قائم
اولان کلمه در :

« احمد او قودی ، احمد چالیشان برچو چوقدر ، احمد دائما درسه نه
چالیشیر . « دینه جک یرده : « احمد » اسمی تکرار لانیلوب « احمد
او قودی ، او چالیشان برچو چوقدر . او دائما چالیشیر « دینیر و « احمد »
اسمک یرنده « او » کلمه سی قوللانیلیر . « او » کلمه سی ضمیر در .

۳۱۰ — ضمیر ، هانگی اسمک برنده قوللانیلمش ایسه
او اسمه (مرجع) دینیر .

یوقاروکی مثاله « او » ضمیرینک مرجعی « احمد » اسمیدر .

ضمیرک نوعاری

۳۱۱ — ضمیر آلتی نوعدر : ۱ . ضماثر شخصیه —

- ۰۲ . ضماير اضافيه - ۰۳ . ضمير ملكى - ۰۴ . ضمير وصفى
 - ۰۵ . ضماير نسيبه - ۰۶ . ضماير فعليه .

۱ - ضماير شخصيه

۳۱۲ - ضماير شخصيه : شخص معينه دلالت ايدهر ك
 اسمك يرينى طوتان ضمير لر در .

۳۱۳ - كلامده اوج شخص واردر :

برنجى شخص - متكلم : سوز سويله ن شخص .

ايكنجهى شخص - مخاطب : كنديسنه سوز سويله ن شخص .

اوجنجهى شخص - غائب : حاضر اولمايوب حقنده سوز

سويله ن شخص .

۳۱۴ - ضماير شخصيه شونلر در :

جمع

مفرد

بز

بن

: متكلم

سز

سن

: مخاطب

اونلر [*]

او

: غائب

[*] « او » ضمير غائبك مفعول به ومفعول اليه لرى « آنى » ،
 « آكا » صورتده يازيلقمده ايسهده سويله نديكى گي يازمقدمه هيچ بر
 محذور تصور ايمه ديگمزدن « اونى » ، « اوگا » صورتده قوللاندىق .

۳۱۲ . ضماير شخصيه هانكى ضمير لر در ؟ - ۳۱۳ . كلامده قاچ شخص واردر؟ -

۳۱۴ . ضماير شخصيه هانكيلر بدر ؟

نهییه : ۱ — ضمائر شخصیه نك مفعول اليه صورتلری شویله در :
بن — بگا . سن — سگا . او — اوگا .

نهییه : ۲ — ضمائر شخصیه « ايله » اداتی ايله برلکده بولونورسه
يالکیز (له) ايلهده استعمال اولونور : بنم ايله — بنله . سننك ايله
— سننگله . اوننك ايله — اوننگله گی .

۳۱۵ — بر عبارتده تکرر ایدهن ضمائر شخصیه نك مرجعی
عینی بر اسم اولورسه ایلک جملهده کی مرجع ویا ضمیر براقیلارق
دیگرلری حذف ایدیلیر :

« آت چوق قوشار ، او آرابه چکر ، او یوک طشیر » دینه چک یرده
برنجی جملهده مرجع اولان « آت » کلمه سی براقیلوب دیگر جمله لرده کی
« او » ضمیرلری حذف ایدیلرک « آت چوق قوشار ، آرابه چکر ،
یوک طاشیر » دیتیر .

۳۱۶ — « بز » ، « سز » ضمیر شخصیلری جمع اولدقلری
حالده یا محویت ویا تعظیم ، یا خود استهزا فکریله بعضاً ادات
جمع اولان (لر) علاوه ایدیلیر :

« بز لر فقیر آدم لر ز . سز لر سستنا ذات لر سگ ز . سز لر وارکن بز
سوز دوشمز » گی .

۳۱۷ — « او » ضمیر غائبی اسم اشارت اولان « او » دن

[تنبییه : ۱] ضمائر شخصیه نك مفعول اليه صورتلری ناصلدر؟ — [تنبییه : ۲] ضمائر
شخصیه « ايله » ايله برلکده بولونورسه ناصل قوللانیلیر ؟ — ۳۱۵ . بر عبارتده
تکرر ایدهن ضمائر شخصیه نك مرجعی عینی بر اسم اولورسه نه یاپیلیر ؟ — ۳۱۶ . « او »
ضمیر شخصیلرک جملری اولان « بز ، سز » کلمه لریشه نه زمان ادات جمع لاحق اولور ؟
۳۱۷ . « او » ضمیر غائبی اسم اشارت اولان « او » دن ناصل تفریق ایدیلیر ؟

تفریق ایتک لازمدر . اگر « او » کله سندن سوکره بر اسم
بولونورسه اسم اشارتدر :

اوچوجوق یازدی . او کتاب بویوکرر گی .

اگر « او » کله سندن سوکر بر اسم بولونمازسه ضمیردر :
او گلدی ، اوسوله دی گی .

کندی

۳۱۸ — « کندی » کله سی (اوز ، ذات ، نفس ، خود)

معناسنه اولوب اکثر یا ضمائر شخصییه بی تا کید ایده ر :

« بونی بن کنندیم یازدم . او کندی سوله دی » گی که « باشقه سی

قاریشمقسزین یازدم ، باشقه سی قاریشمقسزین سوله دی » دیمکدر .

بعضاً ضمیر شخصیله حذف ایدیلیر : کنندیم یازدم . کندی سوله دی گی .

۲ — ضمائر اضافیه

۳۱۹ — ضمائر اضافیه ؛ اسم مضافلرک نهایتنه علاوه ایدیلن

ضمیر لردر که مرجع لری مضاف الیه اولان ضمیر شخصیله در :

« بنم کتابم » دینیله کده « کتابم » مضافنه علاوه ایدیلن (م)

ضمیر اضافیسنگ مرجعی مضاف الیه اولان (بنم) ضمیر شخصیله در .

۳۲۰ — ضمیر اضافیلر شونلردر :

۳۱۸ . « کندی » کله سی نه در ؟ — ۳۱۹ . ضمائر اضافیه . هانکی ضمیر لردر ؟

۳۲۰ . ضمیر اضافیلر هانکیلردر ؟

جمع	مفرد
من	متكلم : م
گن	مخاطب : نك
ی - سی	غائب : ی - سی

بیم کتابم — سنك كتابك — اونك — بزم كتابم — سزك
 كتابم — اونلك كتابي .

بیم اوپم — سنك اوپك — اونك اوپسی — بزم اوپم
 — سزك اوپك — اونلك اوپسی .

كندیم — كندیك — كندی، كندیسی — كندیم — كندیگن
 — كندیلری .

۳۲۱ — بعضاً مضاف الیه اولان متكلم و مخاطب ضمیر
 شخصیلری ابقا ایدیلهرك ضمیر اضافیلر حذف ایدیلیر :

بیم کتاب ، سنك حقه ، بزم عائله گبی .

نغمیه : ۱ — ضمیر اضافیلرك دالایله مضاف الیه واقع اولان
 متكلم و مخاطب ضمیر شخصیلر حذف ایدیله بیلیر :

(بیم کتابم جلدلیدر) دینلدیگی گبی (کتابم جلدلیدر) ده دینیر .

نغمیه : ۲ — آخرنده حروف حرکه بولونان اسملره ضمیر اضافی
 علاوه ایدیلدکده حروف حرکه نك حذفی جائز اولاماز : (افندی)
 کلهسته ضمیر اضافی علاوه ایدیلدکده : «افندیم ، افندیك ، افندیسی ،
 افندیمز ، افندیگن ، افندیلری» صورتنده یازیلوب «ی» نك حذفله

«افندم ، افندك ، افندمز ، افندگنز» صورتبنده يازمق قاعده يه موافق
دگلدر .

«كندی» کلمه سی ده ضمیر اضافی علاوه ایدیلدکده (ی) حذف
ایدیلدیه رک : (کندیم ، کندیک . کندی ، کندیمز ، کندیکنز ،
کندیلری) صورتبنده یازیلالیدر .

۳ — ضمیر ملکی

۳۲۲ — ضمیر ملکی ؛ متکلمه ، یاخود مخاطبه ، ویاغانبه
عائد ومنسوب بر اسمک یرینی طوتان ضمیر لردر .

۳۲۳ — ضمیر ملکی ؛ (کی) لفظیدرکه ضمیر شخصیلر
ایله اسملرک مضاف الیه لرینک نهایتنه لاحق اولور :

بنکی ، سنکی ، اونکی . بزکی ، سزکی ، اونلرکی .

(بم قلم سنک قامگدن ایدر) دینه جک یرده (بم قلم سنکگندن
ایدر) دینیرکه (سنک قلمندن) دیمکدر . (کی) ضمیری (قلم) اسمنک
یرینی طوتمشدر .

(سنک کاغدک احمدگکندن پارلاقدر) دینیرکه (احمدک کاغندن)
دیمکدر . (کی) ضمیری (کاغد) اسمنک یرینی طوتمشدر .

۳۲۴ — ضمیر ملکی دن صوگره (ده ، دن) اداتلرندن
بری ، یاخود مفعول به اداتی اولان (ی) و یا مفعول الیه
اداتی اولان (ه) علاوه ایدیلیرسه (کی) لفظنک (ی) سی

۳۲۲ . ضمیر ملکی نه یه دینیر؟ — ۳۲۳ . ضمیر ملکی تهر و نره لره لاحق اولور؟ —

۳۲۴ . (کی) لفظنک (ی) سی نه زمان تونه تبدیل اولونور؟

حذف ای دیلوب یرینه بر (ن) گتیریلیر :

بتمکی = بتمکنده — بتمکندن — بتمکنی — بتمکنه

سنگکی = سنگکنده — سنگکندن — سنگکنی — سنگکنه

اونگکی = اونگکنده — اونگکندن — اونگکنی — اونگکنه

۳۲۵ — مرجعی جمع اولان ضمیر ملکیلر جمعه نیر :

(بنم کتابلرم چوق سنگکیلر آزدر) گبی . (کی) ضمیرینک

مرجعی اولان (کتاب) اسمی جمع اولدیغندن ضمیر ملکی جمعه مشدر .

ضمیر وصفی

۳۲۶ — ضمیر وصفی ؛ ظرفلره ، ظرف حالنده کی اسملره

و ضمیر شخصیلره علاوه ای دیلن ضمیردرکه صفت معناسی ویریر :

۳۲۷ — ضمیر وصفی (کی) لفظیدر :

دونکی ، باغچه ده کی ، بنده کی گبی

بوگون هوا دونکندن ایدر . بوچیچک ایی اما باغچه ده کی

دها ایدر . بنده کی کاغذ سنده کندن پارلاقدر گبی .

تنبیه — ضمیر ملکی اولان (کی) لفظیله ضمیر وصفی اولان (کی)

لفظنی بربرندن تفریق ایتک ایچون (کی) لفظنک لاحق اولدیغی کله یه

۳۲۵ . ضمیر ملکیلر نه زمان جمعه نیر ؟ — ۳۲۶ . ضمیر وصفی هانکی ضمیردر ؟ —

۳۲۷ . هر وصفی هانکی لفظدر ؟

دقت ایتمه لیدر. ضمیر شخصیلر ایله اسملرک مضاف الیهلرینه لاحق اولمشه
ضمیر ملکی ، ظرفلره یاخود ظرف حالندهکی اسملر ایله ضمیر شخصیلره
لاحق اولمشه ضمیر وصفیدر .

۵ — ضمائر نسبییه

۳۲۸ — ضمائر نسبییه ؛ نسبت بیان ایدن ضمیر لردر .

۳۲۹ — ضمائر نسبییه شونلردر :

مفرد	جمع
متکلم : م ، یم	ز ، یز .
مخاطب : سئک [*]	سکیز .
غائب : در	درلر .

۳۳۰ — ضمیر نسبییلر ؛ اسم وصفیلره ، و ضمیر شخصیلره

بعض فعللره لاحق اولور :

اسم وصفیلره

مفرد	جمع
متکلم :	عاقلز .
مخاطب :	عاقلسکیز .
غائب :	عاقدرلر

[*] « سین » صورتنده یازمامالیدر .

۲۲۷ . ضمائر نسبییه ناصل ضمیر لردر ؟ — ۳۲۸ . ضمائر نسبییه هانکیلریدر ؟ —

۳۱۹ — یز — لر تدره لاحق اولور ؟

آخرنده حروف حرکه بولونورسه:

مفرد	جمع
خسته یم	خسته یز
خسته سنک	خسته سگیز
خسته در	خسته درلر

ضمیر شخصیلره

مفرد	جمع	
بیم	بیز	متکلم :
سنسک	سزسگیز	مخاطب :
اودر	اونلردر	غائب :

فعللره

یازمالی یم	یازمالی یز
یازمالی سنک	یازمالی سگیز
یازمالی در	یازمالی درلر

۶ — ضمائر فعلیه

۳۳۱ — ضمائر فعلیه ، یالکیز ماضی شهودی صیغه سنک

نهایتنه لاحق اولان ضمیرلردر .

۳۳۲ — ضماړ فعلیه شونلردر :

جمع	مفرد
ق . ك = اوقودق — گوردك .	م = اوقودی
كز = اوقودكز	ك = اوقودك
يلر = اوقوديلر .	ی = اوقودی

تور كچه ده مستعمل

— ضماړ عربيه [*]

۳۳۳ — عربيجه ضميرلر تور كچه ده باشلی باشنه قوللانيلاماز؛
همه حال عربيجه بر كله ايله برلكده بولونور .

۳۳۴ — تور كچه ده قوللانيلان عربي ضميرلر ، ضماړ
متصله نك مفرد وتثنیه لريله جمع مذكر غائيدر .

[*] تور كچه ده ضماړ فارسيه مستعمل دگلدر . لسانمزده ضماړ فارسيه نك
(اندراً) قيديله استعمال ايديلكده اولديفني گوسته رهن لسان عثمانی
كتابی تر كچه بر عباره ده (كتاب وى ، كتاب شما) گي بر تركيك استعمال
ايديلش اولديفني گوسترمكده قطعياً عاجز اولديفني اربابی نزدنده مسلمدر .
لسانمزك قواعدينك تحصيلنى تسهيل ايده جك یرده تفليطى موجب اولاجق
ايضاحات بك عبثدر .

۳۳۲ . ضماړ فعلیه هانكيلردر؟ — ۳۳۳ . عربيجه ضمير تور كچه ده باشلی باشنه قوللانيلدیرمی؟
۳۳۴ . تور كچه ده هانكي كله لر قوللانيلدیر؟

۳۳۵ — عربچه ضماير متصله شو نلر در :

مذکر

مفرد : هو — ه = او
 ثنيه : ها = اونلر (ايكي كشي)
 جمع : هم = اونلر (اوچ اوچدن زياده)

مؤنث

مفرد : ها = او
 ثنيه : ها = اونلر (ايكي ديشي)
 جمع : هن = اونلر [توركچده قوللاينلاماز]

۳۳۶ — عربچهده مفرد مذکر ضمير اولان (هو)

بركليه متصل اولديغي زمان (ه — ه) صورتنده يازيلير : بعده گبي .

۳۳۷ — (هو) ضميرينك اولنه (يا) گتيريلهرك ندا

موقعنده قوللاينلير و (واو) حرف مد مقامنه قائم اولور :

يا هو گبي

بعضاً « هو ، هوسنه » دينير (عيني عيننه ، طبقى طبقيسنه)

ديمكدر .

۳۳۸ — « ه ، ها ، هم » ضميرلرينك « ه » لري

۲۳۵. عربچه ضماير متصله هانكيليردر ؟ -- ۲۳۶. (هو) ضميرى بركليه متصل اولورسه ناصل يازيلير ؟ ۲۳۷. (هو) ضميرينك اولنه (يا) كتيريليرسه ندا موقعنده و (واو) حرف مد مقامنده قوللاينليرى ؟ ۲۳۸. « ه ، ها ، هم » ضميرلرينك « ه » لري نه زمان مضموم نه زمان مكرور اولور ؟

ماقبلی مضموم و مفتوح اولورسه مضموم، و ما قبللری مکسور یا خود
(ی) حرفی بولونورسه مکسور او قونور . مفرد مؤنث غائبه ده
« ه » الفه متصل اولدیغندن دائماً مفتوح او قونور :

بعده ، بعینه ، سرهم ، علی مراتبهم ، رحمهم الله ، رحمهم الله
گی

۳۳۹ — اولنده « ب . علی ، الی ، فی » بولونان ضمیر
غائبلر ؛ مفرد مؤنثدن ماعداسنک « ه » لری دائماً مکسور او قونور :

به	بها	۳۳
عليه	عليها	عليهم
اليه	اليها	اليهم
فيه	فيها	فيهم
معمول به ،	مدعی علیها ،	موسی الیهم ، مع مافیہ گی .

۳۴۰ — عربی ضمیر متصللرک مذکر مخاطبلریده بعضاً

مستعملدر .

ك = سن
 كما = سز (ایکی کشی یه خطاب)
 کم = سز (اوج و اوچدن زیاده کشی یه خطاب)
 عليك السلام ، سلام علیکم گی

۳۴۱ — زيرده کی ترا کیب عربیه تورکجه ضمیر شخصیلرک

غائب صورتلری مقامنده مستعملدر :

۳۳۹ اولنده « ب ، علی ، الی ، فی » اولان ضمیر غائبلرک « ه » لری ناصل او قونور؟ —
 ۳۴۰ . عربی ضمیر متصللرک مخاطبلریده مستعملمیدر؟ — ۳۴۱ . تورکجه ضمیر
 شخصیلرک نابل صورتلرین مقامده مستعمل کیلر ها کیلر ؟

رتبه و حیثیتجه شایان احترام بولونان بویوک ذوات حقنده:

مؤنث	مذکر	
مشارالها	مشارالیه	مفرد :
مشارالهما	مشارالیهما	ثنیه :
مشارالیهم	مشارالیهم	جمع :

اورته حاللی اصحاب رتبه وارباب حیثیت حقنده :

مؤنث	مذکر	
مومالها	مومالیه [*]	مفرد :
مومالهما	مومالیهما	ثنیه :
مومالیهم	مومالیهم	جمع :

عوام حقنده :

مؤنث	مذکر	
مرقومه	مرقوم	مفرد :
مرقومتان	مرقومان	ثنیه :
[جمع مؤنثی مستعمل دگلدرا]	مرقومون	جمع :

مزبورہ	مزبور
مزبورتان	مزبوران
[جمع مؤنثی مستعمل دگلدرا]	مزبورون

[*] « ايماء » مصدرينك اسم فاعلی « مومی » ، اسم مفعولی « موما » گلدیکندن و بوترگییده مقصود اولان اسم مفعول صیغهسی اولغله (مومی الیه) صورتنه یازمق خطا اولوب (مومالیه) صورتنده یازمالیدر.

تمرین — ۶۸

آشاغیکی عبارده ضمیرلری نوعلرینه گوره آیرکنز :

درویش بوسوزلری بیتیریر بیتیرمز آیاغه قالقارق گیتمک ایستهدی —
بورویانک معناسی حقیقده معلومات آلمق ایستهدی — بز رؤیالری تاویل
وتفسیر ایتمه یز ، ناصل تلقی ایده رسهك او یله نقل ایده رز — حمیمه نه
اولدیغنی صوروب آکلایکنز -- بز یمکلرکزدن یمه یز ، صویکزدن
ایچمه یز ، پاره لکزه ال سورمه یز ، تلقی ایتمدیگمز أمر بویله در . بنی
براقکنز یاخود اولدورکنز ، الکنزده یم — اوراده گچیره جگک حیات ،
سکا مکتبده کی زمانکی گیجه گوندوز آراتیر — سزک کتسابکنزک
جلدنن بنکی دها صاغلاندر .

تمرین — ۶۹

آشاغیکی عبارده نقطه لی یرله مناسب ضمیرلر یازکنز :

بن وطنک اولادی (. . .) — بوتون قان (. . .) وطم
ایچوندز — علیه که نه گوزل شاهدلر اقامه اییدیور (. . .) —
(. . .) قاج دفعه اخطار ایتمک که تاریخی شیلر ممنوعدر — آقشام
ستونلری او قورکن یاغمه (. . .) لردن صاقلا ینجه یه قدر چکدیگی
(. . .) بیلیر (. . .) — (. . .) ک یته بریله بر آلا یک وار
— ایشته (. . .) یازدم جوانی ویرد (. . .) — بونجه خسته لر
(. . .) بزم علیه (. . .) قالقلر — او کمزدن گچنلر (. . .)
هیچ اهمیت ویرمه یورلردی .

تمرین — ۷۰

ضمائر عربیه نك مفرد ، ثنيه ، جمع اولدقلرینی ، مذکر یا خوده و نث اولدقلرینی سویله ییگز :

مشارالیه بو کون درسعادته واصل اولاجقدر — مومی الیهم از میره
عزیمت ایتدیلر — مرقومان اقرار جرم ایله دیلر — مدعی علیهمک
برائتلینه قرار ویریلدی — مزبورنان زوجلری علیهنه ایله دکلری
دعواده حقسز جیقدیلر — مومی ایها ابراز حیمت ایده رک خیلی اعانه
ویرمشدر — مشارالیها مصردن درسعادته کیشدر — مشارالیهما اعیان
اعضالغنه تعیین بیورلشلردر .

۷۱ — تمرین

آشاغیده کی کله لری برر جمله ده قوالانکاز :
وجدان . استفاده . دقت . احترام . تحظر . تجلی . فیض . احتشام .
استمداد . شدت . انتظار . اقتضا .

۳۷ — قرائت و املا

خداوندکار غازی

و

بیلدیرم بایزید

سلطان مراد اولدر که زمان سلطنت ترتیبیله ثالث عثمانیان

ایسه ده ترتیب سلطنت امرنده جمله دن مقدم عد اولونسه زوادر .
سمند اهتمامنه روم ایلی صحرالرینی جولانگاه ایدرک شعشعته تیغ
جهاد ایله اوروپانک شرق طرفلرینی اشراق ایله دی .

دور حکومتنده ظهوره گلن او توزیدی غزای اکبرده اعلائی
لوای غالبیت ایتمش و طاعنر طایانایان همت بی همتاسنک سـوقیله
حدود اسلامیه بویوک بالقانک اوتـه جانبـه قدر گیتـمشدر .

وقتا که توحید باری اعتقادینی نشر ایچون سل سیف
ایدهن مجاهدین اسلامک جمعیت اتحادینی تفریق عزیمیله اقایم
ثلثه صورتنده یک وجود اتفاق اولان صرب و بلغار و مجار
ارباب تسلیمیله قوصوه صحراسنده تقابل اولوندی . مآثر جلادته
فرید اولان شهزاده ییلدیرم بایزیدک بارقه شمشیر غیرتی دشمن
آایلرینک ابر کیشیف تحشیدینی پارالایارق مظفرتی بزم طرفه
تأمین ایلدی . فقط اسلامک سلاح ظفرندن جریحه دارکن اولمش
بر عدوسر بسکمینک خنچر احتیالی ملتک مراد مشخصی
اولان خداوندگار غازی بی شهید ایتمشدر .

• مؤسسار مزبویله افنای وجود ایله احیای دولت ایدر لریدی .
ملکمزک بلکه هر قبضه خاکی بر شهیدک اجزای وجودندن بدل
قالمشدر دینیه بیلیر .

دشمن ایسه بو خیانتله عثمانیلیری جداً داغدار تأسف
ایتمکدن باشقه نه فائده گوردی ؟ مراد اول شهید اولدی ؟

اما پادشاه ، ییلدیرم بایزید اولدی .

بر پادشاه که اول هجومنک صدماتی برق بلاگبی اعدانک بنیان
مقاومتی خاک ایله یکسان ایدرک بلغارستان وما کدونیا طرفلری
قبضه تصرفه آلدیغنی متعاقب شمالدن جنوبه آتشبار نزول اولاروق
تفرق حالده بولونان بر طاقم اجزای اسلامیه بی عنصر عثمانی
ایله مزج ایله دکن سوگره سیالہ دافعه گبی طونه ساحلنه
صیچرایوب مجار وله وفرانسه اهل صلیبنک بر رکن عظیم
اتفاقی تارمار ایتدی ؛ اثنای گذارنده استانبولی دخی تضییق
ایدرک سکنه سنی فدیة نجات صورتنده سنوی معین بر ویرگی
اعطاسه اجبار ایله دی .

لکن ییلدیرم ، اقام عثمانی بی جولانسه مساعد بولمادیغدن
اطرافنده بولونان حصار انحصاری ده ویرمکده و خارق العاده
بعض اطوارینک صدماتی اساس اداره یه خلل ویرمکده ایکن
تیور مشهور بر سپر صاعقه گبی طرق استیلاسنه دیکلمه شد .
اگرچه افراط شدتنه نظراً اونی دخی یرندن قویارماسی
احتمالدن بعید دگلدی ، فقط خصمیله چارپشمغه باشلارباشلاماز
سوق روزگار اجزای قوتنی تار مار ایتدیگندن بو آتشپاره
جلادت یوق یره محو اولدی گیتدی .

لغت

تحمید = طولامه ، جمع ایتمه .	سحند = گوزل آت .
عدو = دشمن .	اشراق = پارلاتما ، تئویر ایتمه .
سربکمین = باشی پوصوده اولان ،	سل سیف = قلیچ چکمه .
گیزله ن .	اقانیمثلته = خرستیان اعتقادینجه .
احتیال = ایشده حیله قوللامتی .	اب ، ابن ، روح القدس .
بنیان = بنا .	ابر = بولوط .
سیالۀدافمه = دفع ایدن آقینتی .	کشیف = قالین ، قابا .
	تقابل = قارشى قارشى به کلمه .

وظیفه

- ۱ — شفاهاً آکلادگنز .
- ۲ — املا اولارق یازگنز .
- ۳ — ضمیرلرک نوعلرینی آیروب شخصلرینی سویله یگنز .

۳۸ — قرائت منظومه

﴿ میدان حربده بر تورک قهرمانی ﴾

کیمده وطن عشقی وار ، جانی ایلر نثار
 معركة در معركة ، بستر پشمینه زار
 پیر ایسه برنا ایسه ، عمرینی ایتمز حساب
 خصمی ایدر لرزه ناک ، هیبت دلدلسوار

§

عقدۀ دلدر بگا ، بر ایکی بیلدر بگا
سویله نادر مادرم ، دردگی بیلدیر بگا
یاورورلک صف بصف ، گلدی سکا یاردیمه
بنده دوزسهم گری ، طوغریسی ذلدر بگا

§

باشقه آره اکیم ویریر ، مادر پیرم سنی
ایله یه دوران مگر ، خاک ایله یکسان سنی
عقلی اولان گشنی ، زاغه ایده رمی فدا
اولسده بر قاج سورو ، حق ایده رم دشمنی

§

مارتین ایله ماوزرم ، آلدۀ بنم ذوالفقار
حلم ایله طار گلیر ، دشمنه هنگامه زار
تنده جانم صاغ ایکن ، کیمسه یه ویرمه م سنی
اولا بنم سوگیلی ، آناجم دلفکار

§

نعرۀ تکبیرمن ، عرشه وزیر غلغله
آرش ایدیجک عسکره ، خصمه دوشر ولوله
صیحه شبدیزمن ، دشمنی لرزان ایده ر
پنددی صانیر هر گورهن ، شیمدی علی دلدله

§

اوز آنایی کیم فدا ، ایلر اوگی مادزه
خوسره مساویمیدر ، بر آنادن دادره
شانلی ظفر ، یا شهید ، اولماق اولماز بگا

حکمی نه در اوله نك ؟ حرب اوقوبان حیدره

§

طوپ سسی آوازه پشه گلیر کوشمه
 قورقو نه در اوغزاماز ، دائرة هوشمه
 آناجم آغلابوب ، صاچلرینی یوللا هیچ
 یاوروکی حق صاقلاسون ، گلده گیر آغوشمه

§

گوزلر مه قان گلیر ، سور شهیدان گلیر
 غلغل تکبیر ایله ، بر سورو قربان گلیر
 سرعت ایله مشهده ، میدان اوقور دشمنه
 اردو دگل گوردوگک بر سورو آرسلان گلیر

[م . کامل]

لغتئر

غارغه = کورولتو .	نثار = صاچق .
صیحه = باغیرما ، نعره .	معرکه = میدان حرب .
شبیدیز = قاره یاغز آت .	یستریشمینه = یوک یاتاق .
خوسر = قاش برادر .	برنا = گنج دلیقانلی .
دادر = قارداش ، برادر .	زاغ = قارغه .
آوازه پشه = سیوری سینک سسی .	دافسکار = قلبی یاره لی اولان .

مصدر

۳۴۲ — مصدر : ذات وزمانه تعلق ایتمه یه رك بر ایشه
دلالت ایدهن کله در : گورمك - بيلمك - اوقومق - یازمق
گی .

۳۴۳ — مصدر لر اسم حکمنده در .

۳۴۴ — مصدر لرك نهایتری اکثریا (مك) یاخود (مق)
اولور . بو (مك) و (مق) لفظلرینه (ادات مصدر) یاخود
(منتها) دینیر .

۳۴۵ — مصدر لرده ایکی ظرف واردر : (ماده اصلیه)،

(منتها) .

«گور - مك» کله سی مصدر اولوب «گور» ماده اصلیه ،
«مك» ادات مصدر یاخود منتها در .

«یاز - مق» کله سی مصدر اولوب «یاز» ماده اصلیه ،
«مق» ادات مصدر یاخود منتها در .

تنبیه — «طوقاق» ، «قایماق» ، «چاقاق» ، «پارماق» ، «ایلك»
گی کله لرك منتها لرینه ، باقارق مصدر اولدقلرینه ذاعب اولمالیدر . چونکه

۳۴۲ . مصدر تیه دینیر؟ — ۳۴۳ . مصدر لر نه حکمنده در؟ — ۳۴۴ . مصدر لرك
نهایتری اکثریا نه اولور؟ بو (مك) ایله (مق) لفظلرینه نه دینیر؟ — ۳۴۵ .
مصدر لرده قاچ ظرف واردر؟ — [تنبیه] (مك) و (مق) ایله نهایتلرین هر
کله مصدر میدر؟

مصدر اولان کله مطلقا بر ایشه [حدته] دلالت ایتسه سی لازمدر ؛ حال بوکه (طوقاق) کلمه سی حدته دلالت ایته یوب باشی یو وارلاق و بر شیئی دوگوب ازمه یه یارایان آلته دلالت ایتدیگندن اسمدر . (قایماق) کلمه سی ده کذلک حدته دلالت ایته یوب بر نوع غدایه دلالت ایتدیگندن اسمدر . (چاقاق ، پارماق ، ایلک) کله لریده بر مسماه دلالت ایدن اسملردر .

۳۴۶ — ماده ااصلیه لر آهنگ تلفظه گوره یا خفیف حرکه لی یا خود ثقیل حرکه لی اولور لر . ماده ااصلیه خفیف حرکه لی ایسه منتهاسی (مک) ، ثقیل حرکه لی ایسه منتهاسی (مق) اولور .
۳۴۷ — منتهاسی (مک) اولان مصدر لره (مصدر خفیف) ، منتهاسی (مق) اولان مصدر لره (مصدر ثقیل) دینیر .

فأمره — ماده ااصلیه مندره زیاده حرف بولنمایانه مصدر لره (مصدر مجرد) ، زیاده حرف بولونانه مصدر لره (مصدر مزیدیه) دینیر : (بازموه) بر مصدر اولوب ماده ااصلیه سی اولان (باز) لفظنه لهج بر حرف زیاده ایدیلحه دیکلننده (بازموه) مصدر مجرددر . چونکه اگر (باز) ماده ااصلیه سنک هر هانگی حرفنی حرف ایره جک اولسه مقصود اولان حدته دلالت ایتمز . (باز دیرموه) کلمه بیره بر مصدردر ؛ لکن کندر یسنده زیاده حرف

۳۴۶ . ماده ااصلیه خفیف حرکه لی ایسه منتهاسی نه اولور ؟ ثقیل حرکه لی ایسه نه اولور ؟ — ۳۴۷ . منتهاسی (مک) اولان مصدر لره نه دینیر ؟ منتهاسی (مق) اولان مصدر لره نه دینیر ؟

واردور. زیرا (یازدیر) ماده سنده (دیر) صوکرده زباده
ایریمشدر ؛ بوزائر اولوره (دیر) هزف ایریلرکده (یاز)
ماده سی قاطعه اولورکه هرت معنانه ضلل کلهمز . بونک
(یازدیرمه) مصدری ، مصدر مزیدیه در .

مصدرک اقسامی

۳۴۸ — مصدرلر ، ماده اصلیه لرینه نظراً اوچ قسمدر :

مصدر فعلی ، مصدر اسمی ، مصدر وصفی .

۳۴۹ — اگر مصدرک ماده اصلیه سی ذاتاً حدث بیان

ایدهن بر ماده اولورسه (مصدر فعلی) دینیر : کسمک ، قیرمق ،
اوقومق گبی .

« کس ، قیر ، اوقو » ماده لر ی برر حدته دلالت ایدهرلر .

۳۵۰ — اگر مصدرک ماده اصلیه سی اسم اولورسه (مصدر

اسمی) دینیر .

۳۵۱ — اسملردن مصدر اسمی تشکیل ایتمک ایچون خفیف

حرکه لر ی اسملرک نهایتنه (له) ، ثقیل حرکه لی اسملرک نهایتنه

۱۴۸ . مصدرلر ماده اصلیه لرینه نظراً قاچ قسمدر ؟ — ۳۴۹ . مصدر فعلی نهیه

دینیر ؟ — ۳۵۰ . مصدر اسمی نهیه دینیر ؟ — ۳۵۱ . مصدر اسمی ناصل تشکیل

اولونور ؟

(لا) علاوه ایدیلدکن سوکره آهنگ تلفظه گوره « مک »
یاخود « مق » علاوه ایدیلیر :

اسم	مصدر اسمی
گوز	گوزله مک
طاش	طاشلامق

۳۵۲ — مادهٔ اصلیه سی صفت اولان مصدر لره (مصدر وصفی)

دینیر .

۳۵۳ — صفت دن مصدر وصفی تشکیل ایتک ایچون
خفیف حرکه لی صفتلره (لن) یاخود (لش) ؛ ثقیل حرکه لری
صفتلره (لان) یاخود (لاش) علاوه ایدیلدکن سوکره
آهنگ تلفظه گوره « مک » یاخود « مق » کتیریلیر :

صفت	مصدر وصفی
ای	ایینمک — اییشمک
فنا	فنالاشمق — فنالاشمق

۳۵۴ — مصدر لر ، معنالیله منهالرینک تحولنه گوره اوچ

نوعدر : مصدر اصلی ، اسم مصدر ، مصدر نوعی .

۳۵۵ — مصدر اصلی ، مادهٔ اصلیه سی صرف حدنه دلالت

ایدهن مصدر لر در : یورومک — گلمک — آرامق — طوقومق گبی .

۳۵۲. مصدر وصفی نهیه دینیر ؟ — ۳۵۳. صفتلر دن مصدر وصفی ناصل تشکیل

اولونور ؟ — ۳۵۴. مصدر لر معنالیله منهالرینک تحولنه نظراً قاج قسمدر ؟ —

۳۵۵. مصدر اصلی هانکی مصدر لر در ؟

تنبیه — مصدر اصلیلرک منتهاسی دائماً خفیفلرده (مک) ، ثقیللرده (مق) اولور .

۳۵۶ — مصدر اصلیلره خفیفلرده (لک) ، ثقیللرده (لق) علاوه ایدیلیرسه (مصدر تآکید) دینیر : یورومکک ، گلمکک ، آرامقلق ، طوقومقلق گبی .

۳۵۷ — اسم مصدر ؛ حدثک وقوعندن حاصل اولان حال وکیفیتی افاده ایدهن مصدر در . اسم مصدره (حاصل مصدر) دخی دینیر .

۳۵۸ — اسم مصدر سماعی و قیاسی اولمق اوزره ایکی قسمدر . سماعی اولانلر ایشیتمگه متوقف برقاعده تحتنده تشکیل ایدیله مینلردر : (صایغی ، طویغو ، ویرگی ، قورقو ، سوینج ، اوصانج) گبی .

۳۵۹ — قیاسی اولانلر ایکی صورتله تشکیل اولونور :

۱ — مصدر اصلیلرک منتهالری بولونان (مک) و (مق) قالدیر یلارق ماده اصلیه خفیفلرده (۴۵) ، ثقیللرده (ما) علاوه سیمله تشکیل اولونور : بودرلو اسم مصدرلره (مصدر تخفیفی) دخی دینیر :

اسم مصدر	مصدر اصلی
----------	-----------

گوره	گورمک
------	-------

یازما	یازمق
-------	-------

[تنبیه] مصدر اصلیلرک منتهالری نه اولور ؟ — ۳۵۶ . مصدر تآکید هانکی مصدر در ؟ — ۳۵۷ . اسم مصدر نه به دینیر ؟ — ۳۵۸ . اسم مصدر قاج قسمدر ؟ — ۳۵۹ . قیاسی اولانلر قاج صورتله تشکیل اولونور ؟

املا — اکثراً تقبیل حرکتی مصدر لرده بو صورتده
تشکیل ابریلن اسم مصدر لک نهایتلرینه ده (ه) علاوه سبله
(یا مه ، او قوم) صورتنده بازیورلر سه ده آهنگ تلفظ رعایت
ابریلحه مکره اولدیغنده یا کلمه لر .

۲ — صفتلرک نهایتنه خفیفلرده (لک) ، ثقیللرده (لق)
علاوه سبله تشکیل اولوتور :

صفت	اسم مصدر
صاری	صار یلق
ای	ایلیک
فا	فناق
کوتو	کوتولک

۳۶۰ — بعض مصدر لر دن منها حذف ایدیلهرک یرینه
(تی) علاوه ایدیلکله بر نوع مصدر یابیلیر : قار ارمق = قار ارتی .
صار ارمق = صار ارتی گزینمک == گزینتی گی .

۳۶۱ — بعضاً ماده اصـلیه یه آهنگ تلفظ گوره حروف
حرکه علاوه ایدیلدکن صوکره (تی) علاوه ایدیلیر : اور کمک
— اور کوتی . صار صمق — صار صینتی . صیزمق — صیزینتی گی .

۳۶۲ — اصواتدن متشکل مصدر لر دن منها حذف ایدیلوب
(تی) علاوه سبله اسم مصدر یابیلیر : چاتیر دامق — چاتیر دی .
طیقیر دامق — طیقیر دی گی .

۳۶۳ — مصدر نوعی؛ کیفیت و نوعیت بیان ایدهن، مصدر در.

۲۶۴ — مصدر نوعی؛ منها قالديريلدقدن صوگره ماده

اصلیه نك آخری حروف حرکه دن ایسه (یش)، اگر آخری ساکن و آخرینك ماقبلی مضموم ایسه (وش)، آخری ساکن، آخرینك ماقبلی ده ساکن یا خود حروف حرکه دن (ا) ایسه (یش) گتیریلهرک تشکیل اولونور؛

مصدر ماده اصلیه مصدر نوعی

• اوقومق - اوقو = اوقویش .	ماده اصلیه نك آخری حروف حرکه :
• کورمک - کور = کوروش .	« ساکن و آخرینك ماقبلی مضموم
• آلیش .	« آلیق - آل = آلیش .
• آرایش .	« آراق - آرا = آرایش .
	« ساکن آخرینك ماقبلی ده ساکن
	« ساکن آخرینك ماقبلی الف

امره — «آلمو» ده (آله)، «قالمو» ده (قالسه)

بازیلیور وقاعده اولارده ماده اصلیه نك صوک حرفی ساکن ایسه امره اولارده حرکه لندکده صوکره بر (ش) کتیریلیر دینیورده نورکده ذاتاً حرکه رسمیه معنبر اولادیفندده طوغریده طوغری به حروف حرکه به مراجهتده «بازمو» ده «بازش» برنده (بازیش)، «قاجمو» ده «قاجشه» برنده قاجیشی صورتنده بازمو اولارده .

۳۶۵ — بعضاً مصدر نوعی تشکیلنده (یش، وش) یرینه

۳۶۳. مصدر نوعی نه به دینیر ؟ — ۳۶۴. مصدر نوعی ناهل تشکیل اولونور ؟
— ۳۶۵. بعضاً «یش، وش» یرینه نه کلیر ؟

(یم) گلیر : آلمق — آل = آلم . صانمق — صات = صاتم .

یچمک — بیج = یچیم گبی .

بوقاعده هر ماده ده جاری دگلدر .

تنبیه — مصادر اصلیه ایله تأکیدیه دن ماعداسی ادات جمع آیرلر :

طویفولر — گلمهلر — گیتمه لر — یازمالر — اوقومالر — آغیرلقلر

— خفیفلکلر — اوقویشلر — یازیشلر — آلملر — صاتمیلر —

— یچملر گبی .

تمرین — ۷۲

آشاغیکی مصدرلری کرک ماده ا اصلیه لرینه کرک معنا و منتهالرینک تحولاتنه
نظراً تفریق ایدگیز :

گورمک — بیلمک — گوزله مک — سویله مک — آلیش —

ویریش — چکیش — قارارمق — گوزه لئمک — یچمک —

یچیم — باصا — باصمق — طاقا — طاقق — سوزمه — سوزمک

— ایریشمک — گوجاشمک — اوقومقلق — یازمقلق —

گیتمکک — خسته لانتق — ایسنمک — صالامق — آلامق —

بولامق .

تمرین — ۷۳

آشاغیکی مصدرلری اسم مصدر حالنه قویکیز :

صولمق — چالمق — اوفورمک — طورمق — قورمق —

[تنبیه] هانکی مصدرلردن ماعداسی جمعه نیر ؟

بویوتمک — یوروتمک — آرامق — طرامق — ویرمک — طورمق
— دهویرمک — اوطورمق — چیقمق — اگانمک — یمک .

تمرین — ۷۴

آشاغیکی مصدرلری مصدر نوعی حالنه قویکیز :
ایچمک — قیرمک — طوپلامق — یورومک — قوشمق —
اوتمک — آاق — صاتمق — طویمق — قویمق — اوچمق —
قاچمق — باغیرمق — صوصمق — صوصامق — آجیقمق — چالمق
— صارمق .

تمرین — ۷۵

آشاغیکی مصدرلری مصدر تخفیفی حالنه قویکیز :
یوتمق — ازمک — باصمق — یازمق — صاتمق — قازمق
— پیشیرمک — گوچمک — سوکمک — آلمق — ویرمک —
صوغومق .

تمرین — ۷۶

آشاغیکی صفتلردن اسم مصدر تشکیل ایدگیز :
آل — یشیل — قیرمزلی — بیاض — آق — صاری —
قورقاق — پارلاق — خسته — ای — گوج — قولای —
یومشاق — قانی .

تمرین — ۷۷

آشاغی مصدر لرذن (تی) ، (تتی) علاوه سیه اسم مصدر یاپکنز :
قارارمق — صارارمق — قینارمق — ییقمق — چوکمک —
صارصمق — طاقق — آصمق — سوپورمک — دوکمک — قیرمق
چیتیردامق — پیتیردامق — صیقمق — آزمک — اسمک — آقق
— صیزمق .

۳۹ — قرائت و املا

اتحاد اسلام [مابعد]

ایشته بو مطالعه یه مبنی صور اجرائیه نك اساسنجه خاطره لایح
اولان بعض ملاحظاتی افکار عمومیه نك تقدیرینه عرض ایدیورز :
شبهه یوقدرکه « بصیرت » نك ۸ ربیع الاول تاریخی نسخه سنده
گورولن بر لایحه ده بر چوق اسباب ودلائله اثبات اولوندیغی اوزره
اگر عربستان ایاتی نظام جدید آلتنه آئینیر ، وآفریقاده بولونان جنود
پادشاهینك اداره عمومیه سی مرکز خلافت سنیه یه جلب اولونورسه سلطنت
سنیه کثرت عسکرده اوروپانك اڭ بویوک دولتیه یاریشابیله چک بدرجه یه واصل
اولور . واو صورت ایسه شان واقبالمزك تأییدینه ، وحال واستقبالمزك
تأمیننه پك بویوک خدمت ایده ر .

لکن ، مقصد اتحاد اسلام اولونجه بالطبع حدود عثمانیه درونه
انحصار ایده من ، واو قدرت عمومی طوتولاجق بر آرزونك بقا ورواجی

ایسه ظن عاجزانه بجه آنجق سیاست ، مذهب دواعیسندن بوتون بوتون تجزیدیله حاصل اولابیلیر .

تاریخ بزه گوسته رمه بوزمی که - بو مقصدعالی بر زمانلر تیمور گبی ، سلیم اول گبی ، نادرشاه گبی طبیعتک اوج درت عصرده آنجق بردانه سنی یتیشدیره بیلدیسکی خوارق العادات طرفندن فوقنه چیقیلامایاجق بر همت موانع بر اندازانه ایله التزام اولوندی ، آراده سیلارله قانلر دوکولدی ، اردولرله جانلر تلف اولدی ؛ ینه نتیجه سننده موفقیت گوروله مدی . چونکه قلیجک کاری ایکی جزئی بر بردن آیرمقدر ، اونو برلشدیرمک معرفتک همته توقف ایدر .

ایشته بزده مطلب اعلامزی هیچ بر امرینه اطاعت ایتدیرمکده جبر وقوتدن استعانه یه احتیاجی اولمایلر اوله بر مطاع جهانبانک سایه حمایه سنه ویریر ایسه ک او زمان بقا و ترقیسندن امین اولورز .

بر کره آسیا خلقنه مقدمات معارف و اصول عقائد تعلیم اولونجه هر کس طبیعتله آکلارکه - شریعت محمدیه ایکی آرشین بر طاغ . و یاخریطه اوزرنده ایکی قاریش بر چیزیک ایکی طاقم انسانی بر بردن آیرمقله ویا اولردن بر طاقی مثلاً : « اولماز » یرنه « نباشد » دیمکله ویا بر طاقی یومرو یاناقلی ، دیگر طاقی چایق قاشلی بر نسلدن گامکله آرالرنده اولان اخوت انسانیه و اتحاد اسلامی بی اونوتمالرینه هیچ بر وقت جواز ویرمز .

فقه و کلام ، حنفی و حنبلی ویا شافعی و مالکی ایله جعفریلر و سائر فرق اسلامیه بیننده شق عصایی هیچ بر وقت امر و ترویج ایله مز . دیمکله اهل اسلام ، صورت اتحادینی پولتیقه اغراضنده ، ویا مذهب مجادلرلرنده دگل . واعظ اوکلرنده ، کتاب صحیفه لرلرنده آرامغه محتاجدر .

ایشته بواساس اوزرینه احیای اسلام عنوانیله بر اتفاق تشکیل ایلا دیگنی
 وهر ایسته یه نك اعضالغنه دخول ید اختیارنده بولوندیغنی کمال ممنونیتله
 استخبار ایتدک ؛ و بوکا دائر بصیرتده معلومات دخی گوردک . مأمول
 ایده رزکه بو اتفاق شسیمدی بولوندیغنی جمعیت حالنده قالماز . یاقیندن
 عموم ملنلردن عبارت اولور ؛ واسلام بر کره شو نقطه خیر اوزرینه
 بوراده اجتماع ایتدکدن سوکره پک چوق زمان سورمز . دنیا نك هر
 طرفنده برله شیر .

غیرت ایده لم ، اطرافی کندیمزله گلدورمه یه لم ، اجداد منزی مزارلرنده
 لرزه نك شرم ایتمه یه لم ، اخلاف نك تحقیر ونفرتدن صاقینالم !
 غیرت ! غیرت که بو یولده صرف اولوناچق همتلر یار واغیار عندنده
 اسلامك انسانیتنه ، عثمانیلرک حیمتنه مقیاس عد ایدیله جکدر .

[مرحوم کمال بك]

vingt six ans

*en quatre
trois
deux*

وظیفه

- ۱ — مالا سویله یگیز .
- ۲ — املا اولارق یازگیز .
- ۳ — ماده فعللردن مصدرلر تشکیل ایدگیز .

وظیفه نمونه سی :

کورولن — کورطک . اولوندیغنی — اولونمور . آلبینر
 — آلبینور . بولونانه — بولونمور . یایشا بیدرک — یایشا
 بیلحک .

۳۰ — قرائت منظومه

سپیس

صارمش ینه آفاقکی بر دود معند .
بر ظلمت بیضا که بیانی متزاید -
تضیقنک آلتنده سیلینمش گی اشباح ،
بر توزلو کشفندن عبارت بوتون ألواح ؛
بر توزلو وهیبتلی کثافت که نظر لر کس ،
دقتله نفوذ ایله یه من غورینه ، قورقار .
لکن سکا لایق بو درین ستره مظلم ،
لایق بو تستر سکا ، ای صحن مظالم !
ای صحن مظالم . . . اوت ، ای صحنه غرا ،
ای صحنه ذی شععه هانه پیرا !
ای شععه نك ، کوبه نك مهدی ، مزاری ؛
شرفك ازلی حاکمه جاذبه داری ؛
ای قانلی محبتلی بی لرزش نفرت
پرورده ایددن سیننه مسهوف سفاهت ؛
ای سرسره نك مائی دراغوشی ایچنده
اولمش گی طالعین او یویان توده زنده ؛
ای کهنه ییزانس ، ای قوجه فرتوت مسخر ،
ای بیك قوجه دن آرته قالان بیره باکر ؛
حسنکده هنوز تازه ایگک سحری هویدا

حالا تیترمز اوستکه انظار تماشا
 خارجدن ، اوزاقدن گوزلره سوزگون
 چشان کبودکله نه مونس گورونورسک .
 مونس ، فقط اڭ کیرلی قادینلر گبی مونس ؛
 اوستکده جوشان گریه لک هپسنه بی حس .
 تأسیس اولونورکن دها ، بر دست خیانت
 بنیانکه قاتمش گبی زهرا به لعنت !
 هپ لوث ریا طالع ، لانیر ذروه لرکده ،
 بر ذروه صفوت بولامازسک ایچریکده ؛
 هپ لوث ریا ، لوث حسد ، لوث شفع ؛
 یالکیز بو . . . ویالکیز بونک امید ترفع .
 میایونلرله بارندیردینک اجساد آراسندن
 قاچ ناصیه واردر چیقاجق پاک ودرخشان ؟
 اورتون ، اوت ای هائله . . . اورتون ، اوت ای شهر ؛
 اورتون ، ومؤبد اویو ، ای فاجره دهر ! . . .
 ای دبدبهر ، طنطنه لر ، شانلر ، آلایلر ؛
 قاتل قوله لر ، قلعه لی زندانلی سرایلر ؛
 ای دخته مرصوص خواطر ، اولو معبد ؛
 ای غره ستونلرکه برر دیو مقید ،
 ماضیلری آتیلره نقل ایتمگه مأمور ؛
 ای دیشلری دوشمش ، صیریتان قافله سور ؛
 ای قهر ، ای شانلی مبانی ، مناجات ؛

ای طوغروانك محل اذكارى منارات ؛
ای سقى چوكوك مدرسه لر ، محكمه جكلر ؛
ای سرويلرك ظل سياهنده بر بر
تأمين ايده بيلمش نيجه بيك سائل صابر ؛
« چمشلره رحمت ! » دين الواح مقابر ؛
ای تره لر ، ای هر برى پرولوله بر ياد
ايقاظ ايده رك صامت وساكت ياتان اجداد ؛
ای معركة طين وغبار أسكى سوقاقلر ؛
ای هر آچيلان رخنه سي بر وقعه صاييقلار
ويرانه لر ، ای مكنن پر خواب أشرا ؛
ای قاپ قاره طاملرله برر ماتم برپا
تمثيل ايده ن آسوده و فرسوده مساكن ؛
ای هر برى بر ايلگه ، بر چايلاغه موطن
غمديده اوجاقلر كه صرارتله صوموتمش ،
ييللرجه زماندن برى توتماك نه . . . اونوتمش ؛
ای معده لرك ، زهر تقاضاسى اوكننده
هر ذاتى بلع ايله ين أفواه قديده ؛
ای فضل طبيعتله اَك آماده ومنم
بر فطرته مقرون ايكن آج ، عاقل وعاقم ،
هر نعمتى ، هر فضلى ، هر اسباب رهايى
گوكدن ديبله ن ذل توكل كه . . . مرابى !
ای صورت كلاب ، ای شرف نطق ايله ممتاز
انسانده شو نانكورلگه تلعين ايده ن آواز ؛

- ای گریه بی فائده ، ای خنده زهرین .
ای ناطقه عجز و ألم ، نظره نفرین ؛
ای جوف اساطیره دوشن خاطره : ناموس ؛
ای قبله اقباله چیتان یول : ره پابوس ؛
ای خوف مسلح ، که خساراتکه راجع
اوکسوز ، طول آغز زده کی هپ شکوه طالع ؛
ای شخصه مصونیت و حریته مقرون
بر حق تنفس و یرمن افسانه قانون ؛
ای وعد محال ، ای ابدی کذب محقق ،
ای محکمه لردن متمادی سورولن حق ؛
ای صوت اوهام ایله بی تاب تجسس
وجدانلره تمدید ایدیلن کوش تجسس ؛
ای بیم تجسسله کلیدلنش آغزلر ؛
ای شهرت ملیه که مبعوض و محقر ؛
ای سیف و قلم ، ای ایکی محکوم سیاسی ؛
ای بهره فضل و ادب ، ای چهره منسی ؛
ای بار حذرله ایکی قات گز مگه مألوف
اشراف و توابع ، قوجه بر عنصر معروف ؛
ای رأس فرو برده ، که آق یاق ، فقط ایگرینج ؛
ای نازه قادین ، ای اونی تعقیبه قوشان گنج ؛
ای مادر هجران زده ، ای همسر مقبر ؛
ای کیمسه سز ، آواره چو چوقلر . . . هله سزلر ؛
هله سزلر . . .

اُورتون ، اُوت اُی هائله . . . اُورتون ، اُوت اُی شهره
اُورتون ، ومؤبد اویو ، اُی فاجره دهر ! . . .
[توفیق فکرت]

وظیفه :

- ۱ — بو منظومه بی نثراً یازگن .
- ۲ — مألئ سوبله یگن .
- ۳ — منظومه ده کی مصدرلری نوعلرینه گوره آیرگن .
- ۴ — صفتلرله موصوفلرینی ، هانگی اسانه منسوب اولدیغنی گوسته رگن .
- ۵ — ضمیرلری ومرجعلرینی گوسته رگن .

تمرین — ۷۸

اصول تحریر و کتابت

۱

آشاغیکی موضوعی توسیع ایدگن :

برچفتجینک اوج اوغلی وارمش . چفتجی خسته لانش . اوله جگنه
یاقین اوج اوغلی چاغیرمش . باغچه بردفینه گومدیگنی و کندی اولدکن
صوگره دینه بی بولوب آرالنده پای ایتلرینی سوبله مش . چفتجی
اولدکن صوگره اوغلاری دینه بی بولقی ایچون تارلابی آت اوست
ایتمش ، برشی بولاماشله لکن تارلا بووسيله ایله پک گوزل سورولش
اولدیغندن تخم اکشله . هر سنه کندن زیاده محصول آلمشله . بابالریناک

چالیشمق توکنمز بردفینه اولدیغنی آکلاتمق ایسته دیگنی اوگره نوب
منون اولمشلر .

۲

آشاغیکی موضوعی توسیع ایدگنز :

احمد یولده برکیسه طولوسنی پاره بولارق قوشه قوشه فقیر آنه سنه
گتیرمش . سوینه رک آنه سنه « آرتق بز زنگین اولدق آنه جگم ! »
دیش . آنه سی بوپاره لری نردن بولدیغنی صورمش . احمد سواقده
بولدیغنی سوبله مش . آنه سی « هایدی اوغلم بوپاره لری گوتوروب
حکومه تسلیم ایت . البت بوپاره لرک برصاحبی واردر . اونلری دوشوروب
غیب ایتدیگی ایچون کیم بیلیر نه قدر کدرلنمشدر . حکومت بوپاره لرک
صاحبنی بولوب تسلیم ایدر . اگر بز بوپاره لری صاقلارسه ق خیرسز
اولمش اولورز . » احمد آنه سنک سوزینی دیکله یوب پاره لری حکومت
تسلیم ایتدی . وجدانی راحت اولارق اوه دونوب گلدی .

مصادر عربیه [*]

۳۶۶ — عربی مصدرلر ایکی قسمدر : ثلاثی، رباعی .

۳۶۷ — ثنوی — ماده اصلیه سی اوچ حرفدن عبارت

اولاندر .

[*] فارسی مصدرلر تورکجه ده مستعمل دگدرلر .

۳۶۶ . عربی مصدرلر قاج قسمدر ؟ — ۳۶۷ . ثلاثی نهیه دینیر ؟

۳۶۸ — رباعی — مادهٔ اصلیہ سی درت حرفدن عبارت اولاندر .

۳۶۹ — ثلاثی ؛ ایکی نوعدر : ثلاثی مجرد ، ثلاثی مزیدفیه .

۳۷۰ — ثلاثی مجرد ؛ مادهٔ اصلیہ سی اوچ حرفدن عبارت اولان افعالدر .

۳۷۱ — ثلاثی مجرد مصدرلری سماعیدر ؛ ایشیتتمکله بلله نیلیر .

۳۷۲ — ثلاثی مزیدفیه ؛ ثلاثی مجرد بر ، یاخود ایکی ، ویا اوچ حرف زیاده ایدیلهزک تشکیل ایکیلن افعالدر . ثلاثی مزیدفیه مصدرلری قیاسیدر .

۳۷۳ — ثلاثی مجرد مصدرلرینک عربجهده اوتوز بش وزنی اولوب تورکجهده اڤک زیاده مستعمل اولانلر شونلردر :

۱ — فعل

موزونلری :

هدم = ییتمق .	بلع = یوتمق .
قطع = کسمک .	ضرب = دوگمک .
رفع = یوقاری قالدیرمق .	ستر = اورتکم .
بسط = یایتمق .	قتل = اولدورمک .
ذبح = بوغازلامق .	وضع = قویتمق .

۳۶۸ . رباعی نهیه دینیر ؟ — ۳۶۹ . رباعی قاج نوعدر ؟ — ۳۷۰ . ثلاثی مجرد نهیه دینیر ؟ — ۳۷۱ . ثلاثی مجرد مصدرلری قیاسیمیدر ؟ سماعیمیدر ؟ — ۳۷۲ . ثلاثی مزیدفیه نهیه دینیر ؟ ۳۷۳ . ثلاثی مصدرلرینک تورکجهده مستعمل وزنلری هانکیلریدر ؟

۲ — فعل

موزونلری :

حقد = کین طومق .	حفظ = صاقلامق .
رفق = یومشاقلق ، ملائمت	ذکر = آگمق .
گوسته رمک .	علم = بیلمک .
حرص = بر شیئه زیاده سیه	فسق = گناه ایشله مک .
دوشمک .	کبر = بویوکک گوسته رمک .
فکر = دوشونمک .	صدق = طوغری سویله مک .

۳ — فعل

موزونلری :

خاف = ویردیگی سوزی رینه	بفض = نفرت ایتک، سومه مک .
گتیرمه مک .	شکر = نائل اولدیغی نعمت
حزن = تاسه لانتق .	واحسانی عالمه نشرا ایتک .
حکم = رأی قطعی ویرمک .	صنع = ایشله مک .
زعم = یالان اولارق سویله مک .	ظلم = جوروجفا وحقسزاق ایتک .
غسل = ییقانمق .	عسر = گوج اولمق .

۴ — فعلة []

موزونلری :

رحمة - رحمت = آچیق .	حسرة - حسرت = الدن چیقان
شفقة - شفقت = اسیرگه مک ،	شیئه کمال آرزو ایله تأسف
مرحمت ایتک .	ایتک .

[] بووبونک گبی آخرنده (تاء کرد) بولونان کله لرك تالری تورکجه ده (تاء طویل) اولارق یازیلیر .

عوده - عودت = گری دونمک .	زحمة - زحمت = اذیت و یرمک .
رغبة - رغبت = بر شیئی آرزو	غیره - غیرت = اہتمامہ چالیہمق .
ایله ایستہمک .	دهشة - دهشت = عقلنی شاشیرمق ،
حیره - حیرت = شاشوب قالمق .	قورقمق .
دعوة - دعوت = چاغیرمق .	

۵ — فعله

موزونلری :

بدعة - بدعت = ص و کوردن	شرکة - شرکت = اور تاق اولمق .
حادث اولمق .	قسمة - قسمت = بولمک ، آییرمق .
بعثة - بعثت = گوندهرمک .	خلقة - خلقت = یارادیباش .
رجعة - رجعت = گری و دونمک .	یارادیلتمق .

۶ — فعله

موزونلری :

حرمة - حرمت = رعایت ، حرام	صحة - صحبت = گوروشوب
اولمق .	قونوشق .
رؤية - رؤیت = گورمک .	حررة - حررت = قیرمزباق .
سرعة - سرعت = چابوقلق .	نصرة - نصرت = یاردیہ ایتک .
چابوق حرکت ایتک .	

۷ — فعلان

موزونلری :

سیران = تاشا ایتک ، گزمک .
ضریان = اورمق .

۸ — فعلان

موزونلری :

عرفان = بلامك .	محروم ايتك .
كشتمان = گزله مك .	راضی اولقى .

۹ — فعلان

موزونلری :

شكران = شكر ايتك .	بطلان = باطل اولقى .
غفران = مغفرت ايتك .	رجحان = برشى ديكرشيدن
	اوستون اولقى .

۱۰ — فعولۃ

موزونلری :

ديكر برحاله گيرمك .	بينونه - بينونت = آيريلق .
غيبوبه - غيبوبت = گوزه گورونمك .	جيلولة - جيلولك = آرايه گيرمك .
	صيرورة - صيرورت = برحالدين

۱۱ — فعل

موزونلری :

حذر = صاقينمق .	تعب = يورغولمق .
طلب = ايسته مك .	تلف = هلاك ايتك .

بازمه = اوردنمه

۱۲ - فعال

موزونلری :

بیان = ظاهر و آشکاره اولوق . | حلال = باغشلامق، حرام اولامق .
خراب = ییقیمق . | حرام = شرعاً ممنوع اولوق .

۱۳ - فعال

موزونلری :

حجاب = اوتانمق . | فرار = قاچمق .
ختم = بیتمک . | نظام = دیزمک .

۱۴ - فعال

دعاء ، بکاء = آغلامق .

۱۵ - فعالة

موزونلری :

بداهت - بداهت = واضح و آشکار اولوق .
قورقايوب صالديرمق . | برائة - برائت = بری اولوق .
سلامت - سلامت = کدردن بری | جسارت - جسارت = برشیدن
اولوق .

۱۶ - فعالة

موزونلری :

بداية - بدايت = باشلامق . | خيانة - خیانت = امنيته قارشى
حمایة - حمايت = حفظ ايتمک . | حرکت ايتمک .
قورومق . | عنایة - عنایت = یاردیم ايتمک .

۱۷ - فعلان

موزونلری :

چرخ گبی دونمک .	دوران =	دونوب طولاشمق .	جولان =
سیتره مک ، ده برنمک .	خلجان =	اوچمق .	طیران =

۱۸ - فعیلة

موزونلری :

عزیمه-عزیمت =	بردن قالقوب	قلب گوزیله	بصیره - بصیرت =
گیتمک .		گورمک .	
نصیحه-نصیحت =	عقل او گره تمک .	وقاروتتمکین .	سکینه-سکینت =

۱۹ - فِعُول

موزونلری :

قصداً ترک ایتمک .	نبت = ثابت اولمق .
رجوع = گری دونمک .	دخول = گیرمک .
	ذهول = برشیئی اونوتتمش گبی

۲۰ - فِعُولَة

موزونلری :

سکونه - سکونت =	ساکن	بروده- برودت =	صوغولمق .
اولمق .		رطوبه - رطوبت =	تملیک .
سهواته - سهوات =	قولایمق .	باشلق .	

۳۷۴ — ثلاثی مجرد مصدر لرك اولنه مفتوح برهیم علاوه سیله
میملی مصدر لر یابیلیر .

۳۷۵ — میملی مصدر لرك وزنی در تدر :

۱. مَفْعَلٌ = (قصد) دن (مقصد) . (اُكَل) دن
(مَأْكَل) .

۲. مَفْعَلٌ = (رجوع) دن (مرجع) . (نطق) دن
(منطق)

۳. مَفْعَلَةٌ = (رحم) دن (مرحمت) . (نفع) دن
(منفعت) .

۴. مَفْعَلَةٌ = (عدل) دن (معدلت) . (حمد) دن
(محمّدت) .

تمرین — ۷۹

آشاغیکی ثلاثی مجرد کلمه لرك هانگی وزنده اولدقلرینی سویله یگز :

بحث — حشمت — خلعت — عنایه — کرامه — سرعت —
امانت — عسر — سهل — سهولت — عسرت — اجابت —
نکول — ظهور — فقدان — جریان — رکوب — سؤال —
خدمت — جلاده — شکایه — نزهاته — جیانت — جیادت —

۴۷۴ . میملی مصدر لر ناصل یابیلیر ؟ — ۴۷۵ . میملی مصدر لرك قاج وزنی واردر ؟

عرفان — حلم — بعد — سهولت — سطوت — ملال — نحوست
— تلاوت — زرع — عنف — حدت — غفران — خسران
— تلف — لعان — فطانت — جبايت — جهالت — عبادت .

تمرین — ۸۰

آشاغیکی میبلی مصدرلرک هانگی وزندن اولدیغنی سویله یکنز :
— مأخذ — مرجع — منبع — موقع — مرصد — مسئله —
— منفعت — مسلك — مشرب — مرحمت — منقبت — مصلحت
— مولد — مشغله — مشورت — مسعدت — محمد — معدلت .

قیاسی مصدرلر

۳۷۶ — ثلاثی مزیدفیه اوچ نوعدر : ثلاثی مزیدفیه -
رباعی ، ثلاثی مزیدفیه خماسی ، ثلاثی مزیدفیه سداسی .
۳۷۷ — ثلاثی مزیدفیه رباعی ؛ ثلاثی مجرد بر حرف
ریاده قلوب فعل ماضیسی درت حرفلی اولاندرکه اوچ وزنی
واردر :

۳۷۶. ثلاثی مزیدفیه قاچ نوعدر ؟ — ۳۷۷. ثلاثی مزیدفیه رباعی نهیه دینیر ؟
قاچ وزنی واردر ؟

۱ — افعال

مادهٔ اصليه : فعل . ماضی : افعال .

موزونلری : (کرم) اکرام ، (رجوع) ارجاع .

۳۷۸ — « افعال » وزننه نقل ایديله جك ثلاثی مجردلرک

اوللرنده (همزه) یاخود (واو) وارسه (یایه) قلب ؛ اگر

(یا) وارسه مد اولونوب (ایفال) صورتنه گیره :

امن = ایمان

وصل = ایصال

یقین = ایقان گبی .

۳۷۹ — اگر ثلاثی مجردلک اورته سنده [عین الفعلنده]

(و) یاخود (ی) وار ایسه (و) یاخود (ی) حذف ایدیلوب

آخرینه بر (ة) کتیریلوب (افاله) صورتنه گیره :

عودت = اعاده

میل = اماله

سیل = اساله گبی .

۳۸۰ — « افعال » وزننه نقل ایدیلن ثلاثی مجردلرک

۳۷۸ . افعال وزننه نقل ایديله جك ثلاثی مجردلرک اوللرنده (همزه) یاخود (و)

وارسه نه یاییلیر؟ ووزنی هانکی صورتنه گیره؟ — ۳۷۹ . ثلاثی مجردلرک عین الفعلنده

(و) یاخود (ی) وارسه نه یاییلیر ووزنی نه شکله بولونور؟ — ۳۸۰ . افعال وزننه

نقل ایدیلن ثلاثی مجردلرک معناری نه اولور؟

معناری لازم ایسه متعدی ، متعدی ایسه بدرجه دها متعدی
اولور :

دخول = گيرمك	ادخال = گيرديرمك
خروج = چيقمق	اخراج = چيقارمق
علم = بيلمك	اعلام = بيلديرمك گي .

۲ — تفعیل

ماده اصلیه : فعل ، ماضی : فعل .

موزونلری : (کمل) تکمیل ، (علم) تعلیم ، (خوف) تخویف .

۳۸۱ — « تفعیل » وزننه نقل ایدیله جك ثلاثی مجرد لرك
آخرنده (همزه) ، ویا (و) ، یاخود (ی) وارسه وزنی
(تفعله) صورتنده اولور :

برؤ = تبرئه

خطاء = تخطئه

وصی = توصیه

ربو = تربیه گي

۳ — مفاعله

ماده اصلیه : فعل . ماضی : فاعل .

موزونلری : (حرب) محاربه ، (بدل) مبادله . (خبر) مخبره .

۳۸۱ . « تفعیل » باشه نقل ایدیله جك ماده لرك آخرنده (همزه) یاخود (ی) بولونورسه
وزن نه شكله کیره ؟

۳۸۲ — « مفاعله » وزننه نقل اولونان کله لرك معناری
 « مشارکت » ایچون یعنی ایکی کشی ییننده واقع اولان بر شیشی
 بیان ایدر : مخبره = ایکی کشی بر بریله خبرلشمک . منازعه
 = ایکی کشی بر بریله غوغا ایتمک .

تنبيه — « مفاعله » بابنک مصدری اوچ وزن اوزره گلیر : « مفاعله ،
 فعال ، فیعال » بونلردن تورکجه ده اک زیاده مستعمل اولانی « مفاعله »
 اولوب بعضاً « فعال » وزنی ده قوللایلیر . (مجادله) یرنده (جدال)
 قوللایدیغی گبی . « فیعال » وزنی قوللایلماز .

۳۸۳ — آخرنده (و) یاخود (ی) بولونان ثلاثی مجردرلر
 « مفاعله » وزننه نقل اولونورسه (و) یاخود (ی) الفه قلب
 اولونوب « مفاعاة » شکله گیردر :

دوی (ا) = مداوات

جزا = مجازات

امره — اوللرنده (همزه) اولاره کلمهلر « مفاعله »
 وزننه نقل ایدیلرکده همزه بردار اولرینه یازیلیر : « امزه —
 مؤامزه » کبی .

۳۸۲ . مفاعله وزننده کی کله لرك معناری نه افاده ایدر ؟ — [تنبيه] مفاعله بابنک
 مصدری قاج وزن اوزره در ؟ — ۳۸۳ . مفاعله بابنه نقل ایدیلن ماده لرك آخرنده
 (و) یاخود (ی) بولونورسه وزنی نه شکله کیردر ؟ — [املا] اوللرنده همزه
 اولان کله لر مفاعله بابنه نقل ایدیلرسه همزه نه اوزرینه یازیلیر ؟

تمرین — ۸۱

آشاغیدہ کی مادہ لری « افعال » وزنہ نقل اید گنز :

- بدء — شرب — بعد — فطار — غفلت — سکوت —
سمع — شغل — حضور — جمع — حسن — سقی — طم —
فہم — خبر — حقوق — ثبوت — ضرر — لصوق — قناعت —
یقظہ .

تمرین — ۸۲

آشاغیدہ کی مادہ لری « تفعیل » وزنہ نقل اید گنز :

- بجل — بعد — جلد — جہل — حدث — حد — حرص —
حرکتہ — حرام — حمد — حمل — حول — خراب — درس —
رجوع — شخص — صنف — صواب — عجز — فہم — قسم —
لطف — نظافۃ .

تمرین — ۸۳

آشاغیدہ کی مادہ لری « مفاعلہ » وزنہ نقل اید گنز :

- بیع — بین — ترك — جدل — خبر — ذکر — سرعتہ —
شرکتہ — کلام — وزن — وصول — عون — قول — صفوت —
رعایت — درایت — طلب — قطع — قیاس — منع —
حسد — نفرت .

تمرین — ۸۴

آشاغیکی کله لری برر جمله ده قوللانگیز :
تبریک — توفیق — توکیل — ارشاد — اجمال — اطعام —
مقاوله — مطالبه — محافظه .

۳۸۴ — تملئی مزیدیه خماسی ، ثلاثی مجردہ ایکی حرف
زیادہ قیلینوب ماضیہ بش حرفلی اولاندرکه بش وزنی واردر:
« انفعال ، افتعال ، افعلال ، تفعّل ، تفاعل » .

۱ — انفعال

مادۀ اصلیه : فعل : ماضی : انفعال .
موزونلری : (قطع) انقطاع ، (جذب) انجذاب ،
(فصل) انفصال .

۳۸۵ — « انفعال » وزننه نقل ایدیلن کله لر مطاوعت
معناسی افاده ایدر .

۳۸۶ — بو وزننه نقل ایدیله جک ماده نك اورته سنده
[عین الفعلندہ] (و) وارسه (ی) یه قلب ایدیلوب وزنی
(انقیال) شکلنه گیره : (قود) انقیادگی .

۳۸۴ . ثلاثی مزیدیه خماسی نه یه دینیر؟ — ۳۸۵ . « انفعال » وزننه نقل ایدیلن
کله لر نه معنا افاده ایدر . ۳۸۵ . « انفعال » وزننه نقل ایدیله جک ماده نك اورته سنده
(و) یاخوم (ی) اولورسه وزن نه شکله گیره ؟

۲- افتعال

ماده اصلیه : نعل . ماضی : افتعل .

موزونلری : (رفع) ارتفاع ، (شغل) اشتغال ، (فخر) افتخار .

۳۷ — « افتعل » باینه نقل ایدیلن کله لرده مطاوعت معناسی افاده ایدره .

۳۸۸ — بو وزنه نقل ایدیله جك ماده نك اولنده (ص . ض . ط ، ظ) حرفلرندن بری بولونورسه (ت) ، (ط) یه قلب اولونور :

صبر = اضطبار | طرد = اطراد = اطراد [*]
ضرب = اضطراب

۳۸۹ — ثلاثی مجردك اولنده (د ، ذ ، ز) حرفلری بولونورسه (ت) ، (د) ه قلب ایدیلیر :

دعوی — ادعأ — ادعا = ادعا
ذخر — اذخار — اذخار = ادخار
زوج — ازواج = ازدواج .

[*] عربجهده بر جنسدن ایکی حرف بریده بولونورسه او حرفلردن بردانهسی یازیلوب اوستنه (شده =) قونور . بوکا (ادغام) دینیر .

۳۸۷ . « افتعال » وزنه نقل ایدیلن کله لر نه معنا افاده ایدر؟ — ۳۸۹ . « افتعال » وزنه نقل ایدیلن کله لرک اوللرنده (ص ، ض ، ط ، ظ) بولونورسه نه اولور؟ — ۳۸۹ . (د ، ذ ، ز) بولونورسه نه اولور ؟

۳۹۰ — «افتعال» وزننه نقل ایدیله جک کله نك اورته سنده
[عين الفعلننده] (و) وارسه (ی) یه قلب اولونوب وزن
(افعال) شکلنه گیره ر :

شوق = اشتیاق گبی .

۳۹۱ — «افتعال» وزننه نقل ایدیله جک کله نك اولنده
[فاء الفعلننده] (و) بولونورسه (ت) یه قلب ایدیلوب «افتعال» نك
(ت) سی ايله ادغام اولونور :

وسعت — اتسعاع = اتسع

وصف — اتصاف = اتصاف

وفق — اتفق = اتفق گبی .

۳ — افعال

ماده اصلیه : فعل . ماضی : افعال .

موزونلری : (غبار) اغبرار ، (حمره) احمرار ، (صفرة) اصفرار .
بو وزن تور کجه ده بك آز مستعملدر :

۴ — تفعال

ماده اصلیه : فعل . ماضی تفعال .

موزونلری : (کبر) تکبر ، (زوج) تزوج ، (وقف) توقف .

۴۹۰ . «انتعال» وزننه نقل ایدیله جک کله نك اورته سنده او بولونورسه وزن نه
شکله گیره ؟ — ۴۹۱ . «انتعال» وزننه نقل ایدیله جک کله نك اولنده او بولونورسه
نه اولور ؟

- ۳۹۲ « تفعیل » وزننه نقل ایدیلن کله مطاوعت معناسی افاده ایتدکاری گبی بعضاً (تکلف) بیان ایده رلر .
- ۳۹۳ — (تکلف) کندنده اولمایان بر شیئی ساخته اولازق واز گبی گوسته رمکدر . کندیسنده شجاعت اولمایان کیمسه ساخته شجاعت گوسته ریرسه بوگا (تشجع) دینیر .
- ۳۹۴ — آخرنده (و) و (ی) بولونان ماده لر (تفاعل) بابنه نقل ایدیلدکده (و) یایه قلب و (ی) اوست طرفنده کی حرفی کسره ایله مد ایدوب وزن (تفعی) شکلنه گیره ر .

عدو = تعدی

وقایه = توقی گبی

- آخرنده (همزه) اولان کله لرده بعضاً بو وزننه گلیر :
- جزء = تجزی گبی .

۵ — تفاعل

ماده اصلیه : فعل . ماضی : تفاعل .

موزونلری : (بعد) تباعد ، (جهل) تجاهل . (وفق)

توافق .

- ۳۹۵ — « تفاعل » وزننه نقل ایدیلن کله لر بعضاً مشارکت

۳۹۲ . « تفاعل » وزننه نقل ایدیلن کله نه افاده ایدهر ؟ — ۳۹۳ . (تکلف) نه دیکدر ؟ — ۳۹۴ . آخرنده (و) بولونان کله لر (تفاعل) وزننه نقل ایدیلدکده ناصل اولور ؟ — ۳۹۵ . « تفاعل » وزننه نقل ایدیلن کله لر نه معنا افاده ایدهر ؟

افاده ایدەر : (تباعدا) گبی که ایکی شی بر برندن اوزاقلاشمق دیمکدر . بعضاً مطاوعت معناسی افاده ایدەر : (تکائف) گبی که قویولاشمق دیمکدر . اکثریا فاعلک کندنده اولمیان بر شیئی اظهار افاده ایدەر : (تجاهل) گبی که بیامه مزلیگه گلمک ، جاهل اولمادیغی حالده جاهل گبی گورونمک دیمکده .

۳۹۶ — آخرنده (ی) بولونان مادهلر « تفاعل » وزننه

نقل ایدیدلکده وزن (تفاعلی) شکلنه گیره :

دوی = تداوی

حشی = تحاشی (قورقوب چکینمک)

۳۹۷ — آخرنده حرف مشدد اولان مادهلرده وزن

(تفاعلی) شکلنه گیره :

ضدّ = تضادّ

مسّ = تماسّ گبی

۳۹۸ — ثلاثی مزیدیه مداسی ، ثلاثی مجرده اوچ حرف

زیاده قیلینوب ماضیسی آلتی حرفلی اولاندرکه درت وزنی وازدر : استفعال ، افعیعال ، افعوال ، افعیلال .

اخطار — بو درت وزنن تورکجهده مستعمل اولان آنجق

« استفعال » وزنی در .

۳۹۶ . آخرنده (ی) بولونان مادهلر (تفاعل) وزننه نقل ایدیدلکده ناصل اولور؟

— ۳۹۷ . آخرنده حرف مشدد اولان کلهلرده (تفاعل) وزنی نه شکلنه گیره ؟ —

۳۹۸ . ثلاثی مزیدیه سداسی نه به دیتیر ؟

استفعال

مادهٔ اصلیہ : فعل . ماضی : استفعال .

موزونلری : (رشد) استرشاد ، (قبل) استتقبال ،
(حصول) استتجھال .

۳۹۹ — « استفعال » وزنہ نقل ایدیلن کلملر اکثریا

طلب معناسنی افادہ ایدر :

استغفار = عفو و مغفرت طاب ایتک .

استشفاء = شفا طاب ایتک .

بعضاً اعتقاد ایتک ، عد ایلہمک معناسنی افادہ ایدر :

استعظام = بویوک گورمک ، بویوک اعتقاد ایتک .

استکثار = چوق گورمک ، چوق عد ایتک .

۴۰۰ — « استفعال » وزنہ نقل ایدیلہجک کلملرک اولندہ

(و) بولونورسہ (ی) یہ قلب اولونور :

وجوب = (استوجاب) استیجاب .

وصول = (استوصول) استیصال .

۴۰۱ — « استفعال » وزنہ نقل ایدیلہجک کلملرک اولندہ

(همزہ) وارسہ یا ابقا اولونور یا خود (ی) یہ قاب اولونور :

اذن = استئذان - استمیزان .

۳۹۹. (استفعال) وزنہ نقل ایدیلن کلملر نہ معنا افادہ ایدر؟ — ۴۰۰.

(استفعال) وزنہ نقل ایدیلہجک کلملرک اولندہ (و) بولونورسہ نہ اولور؟ — ۴۰۱.

همزہ بولونورسہ نہ اولور؟

اجرت = استئجار - استیجار .

۴۰۲ — « استفعال » وزنہ نقل ایدیلہ جک کلمہ نک اورتہ
یرندہ (و) یاخود (ی) بولونورسہ (و) یاخود (ی) حذف
اولونوب آخرینہ تاء تانیث گتیریلیر :

دوام = استدامہ

عون = استعانہ

فائدہ = استفادہ گبی .

۴۰۳ — رباعی مجرد ؛ مادۂ اصلیه سی درت حرف اصلیدن
عبارت اولاندر :

۴۰۴ — رباعی مجردک وزنی بر دانہدر :

فعلاً

موزونلری : زلزله — وسوسہ — ترجمہ — قہقہہ —
دغدغہ .

اخطار — (فعلاً) وزنی لسان عثمانی ده غایت آزمستعملدر .

۴۰۵ — رباعی مزبذقیہ ؛ رباعی مجردہ بر یاخود ایکی
حرف زیادہ قبیلیماندرکہ اوچ وزنی واردر : تفعّل ، افعللال ،

افعلال .

۴۰۲ . استفعال وزنہ نقل ایدیلہ جک کلمہ نک عین الفعلندہ (و) یاخود (ی) بولونورسہ
نہ یاپیلیر ؟ — ۴۰۳ . رباعی مجرد نہیہ دینیر ؟ — ۴۰۴ . رباعی مجردک وزنی قاچدر ؟
— ۴۰۵ . رباعی مزبذقیہ نہدر ، قاچ وزنی واردر ؟

۴۰۶ — بووز نلردن (افعللال) تور کجده هیج مستعمل اولمایوب (تفعمل) ایله (افعلال) پک آز اولارق قوللانیلیر .
(تفعمل) وزنده : = تبصص ، تسلسل ، تذبذب .
(افعلال) وزنده : = اطمئنان — اطمینان . اضمحلال .
۴۰۷ — عربجده مصدرلر لسانمژده تور کجه بر مصدر ایله بولونمازسه اسم مقامنده قوللانیلیر :

(سفاهت انسانی سفیل ایدر .)

بوجلهده (سفاهت) اسم اولارق قوللانیلیمشدر .
(حق اولمیان شیئی طلب ایتمک بوشیره یورولمقدر .)
بو جملهده (طلب) کله سی ، (ایتمک) مصدرلریله برلشدیکدن .
مصدر اولارق قوللانیلیمشدر .

۴۰۸ — عربجه مصدرلر تور کجه ادات مصدر ایله جمعلدیگی گبی مزیداتک مصدرلرینک نهایتنه (ات) کتیریلوب قاعده عربیه اوزره جمعه نهر کده تور کجده قوللانیلیر :

اخطار = اخطارلر — اخطارات

تبشیر = تبشیرلر — تبشیرات

معامله = معاملهلر — معاملات

۴۰۶ . رباعی مزیدقیه وزنلرینک هانکیلری تور کجده قوللانیلایلیر ؟ — ۴۰۷ .
عربجه مصدرلر لسانمژده نه زمان اسم مقامنده قوللانیلیر ؟ — ۴۰۸ عربجه مصدرلر
تور کجه ادات مصدر ایله جمعه نیری ؟

تمرین — ۸۵

آشاغیده کی کلمه لری (انفعال) وزنہ نقل ایدگمز :

- جود — خوف — کسوف — حرف — دفع — قود —
— ضم — بسط — سد — سلب — سلوک — عقد — قسم —
— قطع — شرح — شق — حصر — جذب — فصل — فك —
— فهم — کشف .

تمرین — ۸۶

آشاغیده کی کلمه لری (افعال) وزنہ نقل ایدگمز :

- بدل — وفق — وحدة — ألفت — زیادة — ضرب —
— ضرورة — طرد — طلوع — غداء — غسل — قرب —
— لمع — منع — نظر — نقل — خلط — ختم — حرمة —
— ذخیر — دعوی — رسم .

تمرین — ۸۷

آشاغیده کی کلمه لری (افعال) وزنہ نقل ایدگمز :

- حمرة — صفرة — عوج — صب — غبار .

تمرین — ۸۸

آشاغیده کی کلمه لری (تفاعل) وزنہ نقل ایدگمز :

- کلام — أدب — رحم — علم — کبر — عظمة — زینة —

حفظ — حقیقہ — رفیع — وقایہ — غناد — عموم — قید —
کثرہ — مالک — وهم — فرد — فکر — عقل — علة —
عمد — صلب — شکایت .

تمرین — ۸۹

آشاغیدہ کی کلمہ لری (تفاعل) وزنہ نقل اید گز :
دخول — جسارہ — جہل — درک — صحابہ — مثل —
لطم — لحوق — اصوق — رضا — ردف — وفق —
وتر — وراثہ — وضع — ولی — مرض — مس — کسل .

تمرین — ۹۰

آشاغیدہ کی کلمہ لری (استفعال) وزنہ نقل اید گز :
جلب — رقابہ — کشف — نسخ — کسب — کیہ —
طلوع — فہم — خدمہ — خروج — حضور — حسن —
حقارہ — قبل — غرق — وضوح — نطق — عمل — لزوم —
کف — اذن — قرار .

۳۱ — قرائت و املا

سلطان عثمانک سلامی

[اوچنچی اردویہ]

بویوک ، اولو عثمانک قورومغه باشلایان یشیل یوردنده ،

قارلى تاغلرۇڭ اگىلدىگى خوش اوواسىندە نوردن بر گول گوردىم
... صباح يىلدىزلردن دوکولن صولغون پىرىلتىلر ياندىغى ،
شفق بولولطرىنىڭ خفيف بر حمر تله تلون ايتدىكى ، ايلك ضيانك
براىخى بياضغيمله جلالادىغى بوراكد صولرۇڭ اوستىندە مديد ،
معظم برصدا - دنيا اولمش ظن ايديله جك قدر - مدھش بر
سكوت حكفما اولان بوسماوى ايشىقلره خطاب ايدىيوردى .

بونور گولى باشقه بر تجلى يەدە معكس ايدى : بو بر سراب
بو آزاد ايدە نلرله آزاد اولان چهرلرەڭ سىرابى ايدى . . .
روحلىرى ، شكلى بىلمەدىگىز يىڭى برسودا ايله مھتەز ، گوزلرى
يىڭى گوردكارى براققه كشاده ، آلىنلرى يتىشلە مەدك بر علويت
ايچىندە پارلايان بر نور ايله چرچىوہ لىمش چهرلرەڭ سىرابى . . .
آچىلان ، دائما آچىلان انىگىن بويوكلكلردە بىلىگىنى غائب ايدىلرۇڭ
سىرابى . . . بوتون ذرات معنويە مزك صولك آن احتضار نەدى
حساسىتى ايله بوتون اسرار صمدانىتى روحك اىچدىگى ايلك آن
استغراقدە بويوك عثمانك يوكسك مزارىنە معطوف انظار !
ديوارلىرىنى صارماشىقلر بورومش ، طاوانلىرى اورومجكلنىمش ،
اومعظم مقبر ، بوگون آغزىنى آچارق ، صارصلمش ، خير پالانىمش ،
فقط چورومەش اولان عثمانلىلرۇڭ تىلنى ، عثمانلىلرۇڭ باباسى ،
وطنك اوچىنچى مؤسسلىرىنە گوستەرمىشدى .

بروسە اووالرىنە ناظر تپە جگە معطوف انظار ، اونى جسامت
طبيعىە سندن دھا جسىم اولان وجوديله گوردىلر ! عصرلردن

بری باشمزك اوستنه اوزانمقدن يورولمايان اوزون قوللری،
بیاض کفننك اوستنه اوزانان بیاض صقالی، اعماق آتمزه دالان
درین، سیاه گوزلریله کندیسنه ملاقی اولان ملتك روحنی
سلاملا یوردی .

بوسسته اوزون قهرلرمزك، قلبلرمزك برکوشه سنده هزیمتی
دائما محفوظ قالاچق ذلتلرک، شرف ملیمزی قارارتان سفالتلرک
بر اقدینی مههم بر حزن، پایدار اولان فضائل ایله مایا لادینی
چو جو قلیرنک اعتلاسنه عائد قوی بر محظوظیت؛ استقبالك
نهایتسز حدودینه اوزانان نظرنده زمان ایله موقت موفقیتسز لکلرله
ازاله ایدیله مهیه جک بر امید و جسارت واردی .

بوسس بوتون آناطوپراغمزی محیط اولان هوای نسیمیده
منفرداً تیره دی، یاییلیدی . باشنی قالدیرمق ایچون قان دوکن
ملتله، قارانلقدن چیقماق ایچوب چیرپینان، قیورانان، ازیلن
اردولره قدر ایشیدیلیدی .

بوسس دییوردی که

« السلام! اوچنجه دفعه ملتعی ألومك پنجه سندن، بر آووج
قالان ملکمی صوگ پارچالانمقدن قورتاران عسکرلرم! السلام!
کوشه لری ویران، داملری چوکوک معموره لری، ییقیق خرابه -
لری اعمارله گلن قهره مانلرم! اللرمله تأسیس ایتدیگم ملتک

مساوات وعدالت [*] اساسلرینی ییقان مخر بلری ییقدگنز :
تزل ایدن قومیتی ه آچالان اوصاف ملیهینی ، ظلم و تعدی ایله
مردلگنی غائب ایدن عسرقی ییکنی برقان ، یکنی بر جسارتله
جانلاندردگنز .

السلام ! مزارمه قدر چیگنه مگه گلن آیاقلری توقیف ایدن
یکنی عنصر ! السلام ! طورونم شهزاده سلیمانک سزه آناختارینی
نخش ایتدیگی بلاددن سزی سورمگه یورون قوته قهرمان
گوگسرگزی سپر ایدرک اولومک تاگوزلرینک ایچنه باققدن
چکینمهین اردو ! طوزم اتمگم سزه حلال اولسون ! سزی
آسیا چوللرینه یالین آیاق گوندرمگه چالیشان قوللره عصیان
ایدرک آیاق دیره دگنز . ییقلمق ایسته نیلین بومعظم مات تملارینی
یکیدن آتمغه تشبث ایتدگنز . اوت ، حلال اولسون عسکرلرم ،
یالکنز طوز اتمگم دگ ، نامده سزه حلال اولسون !

السلام ! عثمانک ائ موطلو ، ائ شجیع ، ائ سوگیلی یتیملری !
عالمک خیر پالادینی ، بوینی بوکوردیگی ، هیسج بر تشبث مردانه سنه
ال اوزادوب یاردیم ایتمه دیگی چو چوقلر ! روحم دائما سزک
ایچون متاؤدی ایدی ؛ طوپراغه قاریشان قوللرم سزی قالدیرمق

[*] بر جمعه گونی کرمان بگی علی شیرک تبعه سندن بر مسلمان ایله
بیله جک تکفورینک تبعه سندن بر خرستیان آراسنده وقوع بولان اختلافده
سلطان عثمان خرستیان لهنده حکم ویرمشدی : بو حال بر چوقلرینک
عثمانلیره التحاق ایتمه لریته سبب اولدی .

ایچون دائما عجزندن صیزلاردی . عثمانک اسمنه لایق اولان بر
ملت باتماز ، باتماز . چالیشکنز اولادلرم ! ملکمی اعمار ، ملتمی
بوتون علوم و فنون ، بوتون خصائل عثمانیه ایله احیا ایدکنز !
آرتق و یرمه یکنز ، آقیدیلان قانلرک هنوز قورومادینی معزز
طوپراغک برقاریشینی ، برذره سنی بیله و یرمه یکنز ! »

گونش طوغویور ، سراب اوزاقلاشیور ، او معظم صدا
خفیله شیوردی . صوگ بر قوتله کشیشک بیاض شاهقه لرنده
عکس صدا یاپان سسینی مزارک بیله سوندوره مه یه جگی بر طور
حکمرانیله علاوه ایتدی :

« اونوتما یکنز ، چیگنه مه یکنز ، چوجوقلرمک اگ کوچوک
برحقنی بیله . سزه اولادم — یالکنز اولاد دگ ، مؤسسالکده
هان هم مسلک دییه جگم — سزه بوگون طوپراغم ، دگزلرم ،
اگ معمور کوشه لرندن اگ ویران خرابه لرینه قدر بوتون ملکم
حلال اولسون ! »

و ظیفه

- ۱ — مالا سویله یکنز .
- ۲ — املا اولارق یازکنز .
- ۳ — عربجه مصدرلرک هانگی وزنده اولدیغنی سویله یکنز .
- ۴ — عربجه مصدرلر اسم اولارقنی مصدر اولارقنی قولانیلمشدر
سویله یکنز .

۳۲ — قرائت منظومه

رجوع

خاير ، خاير ، سكا راجع دگل بوتلعينات ،
بوتون بولوم وتالم ، بوابتكاى حيات
حيات ملتى تعذيب ايدهن ، محقر ايدهن
چامورلايان نه قدر لوث وارسه هپ بردن
قوجاقلامش ، طاشيمش برحيطه غانددى ؛
اوملغنت گيجه سندن اوزاقده يز شيمدى .
قاريشدى ليل بصيبت ايال نسيانه ،
آچيلدى گوزلرمن برصباح رخشانه ،
سن ، اى محيط تجدد ، اوليل منحوسك
سنكله نسبتى يوق ؛ سن شرفايشك ، اولوسك .
نه سيس يوزگنده نازل ؛ بالعكس ، صفا ووقار ؛
طوغان گونش گي صافى برانفلاقك وار .
افقلك بوتون انظاري سنده ، پر حيرت ؛
بوگون سنك مدنيت ، مسامت ، صفوت .
عدالت ايسته ين آواز حقنمونكله ،
بوگون سنك حركانك وياسكونكله
تقرر ايله به جكدر حضور استقبال ؛
سنك سلامت فكريك ديمك سلامت حال !
گوزل دوشون ، اين حس ايت . يا كلما ، آلدانما ؛

نہ وارسہ طوغرودہ در ، طوغر ووق شاشار صانما .
قوش اتحادہ ترقیہ ، سعمیہ ، اقبالہ ؛
فقط اونوتما کہ یول انتظام مشیتلہ
یاقینلا شیر . قیصہ ایر طوغری آت آدیملرکی ؛
دوشون : بوگونکی آدیملر حاضرلایور یارینی !
وسز ، آی اردومزک آتلی شانلی افرادی ،
سز آی گوزل و طاک برگزیدہ اولادی ،
سز آی کشادہ آیلر ، گزیدہ وجدانلر ،
سز آی یورمکلی . و آرسلان یورمکلی انسانلر !
ایچیمده شمدی نہ حسلر ، ناصل تمیلر ،
نہ نشئلر جوشییور ، بیاسہ گز نہ وجد آور
ترانہلر جوشییور . . . بوئلرک حقیر وگزین ،
مائی ، شمیری ، سنوحاتی ، روحی ، لفظی سزک ؛
سزک . نہ وارسہ سزک ، ہپسی ہپسی ہپسی سزک !
[توفیق فکرت]

وظیفہ

- ۱ — منظومہ بی نثرہ تمویل ایدگنز .
- ۲ — عربی مصدرلری آییروب وزنلریلہ برابر یازگنز .

۱

اصول تحریر و کتابت

آشاغیکی موضوعلری مکتوب صورتنده یازگز :

ایکی قارداشک کوچوکی عسکر اولوب طشره یه گیتمش بولوندیغی
یردن بویوک قارداشنه عسکر لکده کی وظیفه سندن، بولوندیغی مملکتک
احوالندن، قارداشنه و عائله سنه محبتندن بحث ایله مکتوب یازیور .

۲

بویوک قارداشی جواب ویریور . قارداشنی تسلی و عسکر لکک
شرفندن، وظیفه وطنه دن، عائله سنک کندیسیله مفتخر بولوندیغندن
بخت اییدیور .

فعل

۴۰۹ — فعل ؛ شخصه وزمانه دلالت ایتمک اوزره بر
ایشک یا خود بر کیفیتک واقع اولوب اولمادیغنی افاده ایدهن
کله در .

شخص

۴۱۰ — فعللرک دلالت ایتمک لری شخص اوچدر :
متکلم ، مخاطب ، غائب .

زمان

۴۱۱ — فعللرك دالات ايتدكاري زمان اوچددر :
زمان ماضي ، زمان حال ، زمان استقبال .
او قودى — او قويور — او قوياجق .

« او قودى » ديدىگمز زمان « او قومق » ايشى شمىدى دگل
اولدن واقع اولديغنى افاده ايتديگنندن (زمان ماضي) ؛ « او قويور »
ديديگمز زمان « او قومق » ايشى شمىدى يعنى سويله نيلديگى
آنده واقع اولمقده اولديغنى افاده ايتديگنندن (زمان حال) ؛
« او قوياجق » ديدىگمز زمان « او قومق » ايشى اولدن واقع
اولمادىغى گبي شىمىدى سويله نيلديگى زماندهده واقع اولمايوب
آنجق ايلروده گله جك زماندهده واقع اولاجغنى افاده ايتديگنندن
(زمان استقبال) دىنير ؟

فاعل

۴۱۲ — فعلك افاده ايتديگى شىئى حقيقه ويا حكما ياپانه
(فاعل) دىنير . هر فعلك بر فاعلى وارددر .
احمد يازدى . قوش اوچويور . قارداشم گله جك .
(احمد) فاعل ، (يازدى) فعل . « يازمق » ايشنى ياپان « احمد » در .
(قوش) فاعل ، (اوچويور) فعل . « اوچق » ايشنى ياپمقده
اولان « قوش » در .

(قارداشم) فاعل ، (گله جك) فعل . «گلمك» ايشنى يايچق اولان «قارداشم» در .

۴۱۳ — فاعل ؛ اسم يا خود اسم حكمنده اولان كلمه لردن برى اولور : گونش طوغدى . بن گيديورم . سن گله جكسك . شو او قوياچق گي .

بومثالرده فاعل اولان «گونش» اسم ، «بن ، سن» اسم حكمنده اولان ضمير ، «شو» مشار اليه محذوف اسم اشارتدر .

۴۱۴ — فاعل ، كلامده دائما فعلدن اول گلير : احمد يازدى ، حسن قوشويور ، حسين گيده جك گي .

(يازدى احمد) ، (قوشويور حسن) . گيده جك حسين) ديمز .

۴۱۵ — بر فملك فاعلى بولمق ايچون فعلدن اول (كيم؟) يا خود (نه؟) سؤاللى ايراد ايدليلير . بو سؤاللىك جوابى فاعل اولان كله در :

(قوش اوچدى) دينيلدكده (نه اوچدى؟) ديهه واقع اولان سؤاللك جوابى (قوش) اولديغندن (قوش) كله سى (اوچدى) فعلنىك فاعليدر .

(احمد گوردى) دينيلدكده (كيم گوردى؟) ديهه واقع اولان سؤاللك جوابى (احمد) اولديغندن (احمد) كله سى (گوردى) فعلنىك فاعليدر .

۴۱۳ . فاعل مانكى كلمه لردن برى اولور؟ — ۴۱۴ . فاعل ، فعلدن اولمى صوكره ي گلير؟ — ۴۱۵ . بر فملك فاعلى ناصل بولونور؟

فعلک فاعلیله مطابقتی

۴۱۶ — فعل ، فاعلیله کمیتده یعنی مفرد یاخود جمع اولمقده مطابقت ایدر :

(احمد او قویور) دینیلدکده (احمد) برکشی یعنی مفرد اولدیغندن (او قویور) فعلده مفرددر . (احمد او قویورلر) ، یاخود (احمد او قویورز) دینمز .

(بز او قویورز) دینیلدکده فاعل اولان (بز) جمع اولدیغندن (او قویورز) فعلده جمعدر . (بز او قویور) ، یاخود (بز او قویورم) دینمز .

اخطار — بعضاً فعل ایله فاعل بیننده مطابقته رعایت ایدیلز :

۱ — فاعل حقیقته مفرد مخاطب اولدینی حالده تعظیم ایچون فعل جمع مخاطب قولانیلیر : (بویله سـویله دك) دینه جك یرده (بویله سویله دكز) دینیر .

۲ — فاعل ، حقیقته مفرد مخاطب اولدینی حالده دها زیاده تعظیم ایچون فعل جمع غائب قولانیلیر . (بویله سـویله دك) دینه جك یرده (بویله بیوردیلر) دینیر .

۳ — فاعل ، مفرد غائب اولدینی حالده تعظیم ایچون فعل جمع غائب قولانیلیر : ذات حضرت پادشاهی طولمه باغچه سرای عالیستی تشریف بیوردیلر گی .

۴ — فاعل ، جمع اولدینی حالده فعل بعضاً مفرد غائب قولانیلیر : (بالقلر دكزده یوزه ر) گی . (یوزه رلر) صورتیله مطابقته رعایت دها ازمدر .

۴۱۷ — بر فعلك « و » ايله برلشمش شخصلری مختلف فاعللرندن بری متكلم دیگرى مخاطب ايسه فعل ، فاعل مخاطبله مطابقت ایدەر :

بو کتابی سن و بن برابر او قودق .
او و سن بویازی بی برابر یازد گز گبی .

۴۱۸ — مترادف معنایی حاوی اولان فاعللرک فعلی مفرد اولارق قوللانیلیر : اقتداری ، غیرتی ، استقامتی کندیسنی هر یرده سودیر تمشدی . « سودیر تمشردی » دینمز .

۴۱۹ — « یاخود » ايله برلشمش ایکی فاعلدن بری دیگرینی سلب ایدهرسه فعلی مفرد اولارق قوللانیلیر : بوگون یا احمد یاخود محمد گلله جک .

۴۲۰ — اگر ایکی فاعلدن بری دیگرینی سلب ایتزه جمع یاخود مفرد اولارق قوللانیله بیلیر : (شدتلی یاغمور یاخود قوراق هوا محصلواتک مبدولیتنه مانع اولور .) دینیلدیگی گبی (مانع اولور لر) ده دینه بیلیر .

مفعول

۴۲۱ — فاعلك ايشله دیگرى ایش کندی اوزرنده واقع اولان

۴۱۷ . « و » ايله برلشمش فاعللرندن بری متكلم دیگرى مخاطب ايسه فعل هانکیسی ايله مطابقت ایدهر؟ — ۴۱۸ . مترادف معنایی حاوی اولان فاعللرک فعلی ناصل قوللانیلیر؟ — ۴۱۹ . (یاخود) ايله برلشمش ایکی فاعلدن بری یکدیگرینی سلب ایدهرسه فعل ناصل قوللانیلیر؟ — ۴۲۰ . ایکی فاعلدن بری دیگرینی سلب ایتزه ناصل قوللانیلیر؟ — ۴۲۱ . مفعول نهیه دینیر؟

شی اولوب فعلک افاده ایتدیگی معنایی تماملایان کله لره (مفعول) دینیر.
حسن محمدی دوگدی

دینیلده کده حسن «دوگمک» ایشنی «محمد» اوز زنده اجرا ایله دیگندن حسن (فاعل) ، محمد (مفعول) ، دوگدی (فعل) در :

۴۲۲ — تور کجه ده آلتی درلو مفعول واردر :
مفعول به ، مفعول الیه ، مفعول فییه ، مفعول له ،
مفعول معه ، مفعول منه .

(مفعول به ، مفعول الیه . مراجعت § ۱۳۷ — ۱۳۸)

۴۲۳ — مفعول فییه : فاعلک ایشله دیگی ایش زرده ونه
زمانده واقع اولدیغنی بیان ایدن کله لر در که ظرفیت معناسنی
افاده ایده لر لر .

۴۲۴ — مفعوله فییه ؛ اسم یا خود اسم حکمنده اولان
کله لرک نهایتنه (ده) علاوه ایدیلهرک تشکیل ایدیلیر : باغچه ده
گوردم . ساعت اوچده گلدی گبی .

۴۲۵ — عربجه ده تور کجه ده کی (ده) ادانسه مقابل (فی)
قوللانیلیر : فی الدار = اوده . فی البحر = دگژده . فی الدنیا =
دنیا ده گبی .

۴۲۲. قاچ درلو مفعول واردر ؟ — ۴۲۳. مفعول فییه نهیه دینیر ؟ = ۴۲۴.
مفعول فییه ناصل تشکیل ایدیلیر ؟ — ۴۲۵. عربجه ده مفعول فییه اداتی ندر ؟

۴۲۶ — فارسیده (ده) اداتنه مقابل (در — اندر) قوللانیلیر : در کنار = کنارده . در حال = او آده . اندر خانه == اوده گبی .

۴۲۷ — بر کله نك (مفعول فیه) اولدیغنی آکلامق ایچون فعلدن اول (کیمده؟) ، (زده؟) سؤالیری ایراد اولونور که جوابیری مفعول فیه اولان کله در : احمد کتابنی اوده اونوتدی .

دینید کده (احمد کتابنی زده اونوتدی؟) سؤالنه جواب اولان (اوده) کله سی (مفعول فیه) در . حسن قلمنی احمدده بولدی .

دینید کده (حسن قلمنی کیمده بولدی؟) سؤالنه جواب (احمدده) کله سی (مفعول فیه) در ،

۴۲۸ — مفعول له : فاعلک ایشله بیگی ایشک سبب وعلتنی بیان ایدن کلمه در .

۴۲۹ — مفعول له ؛ اسم ویا اسم حکمنده بولونان کله دن صوگره (ایچون) لفظی علاوه ایدیلهرک تشکیل ایدیلیر : سنک ایچون بوقلمی آلم . او قومق ایچون مکتبه گیدیورم .

یتیشمک ایچون چوق یورولدم .

دینیلد کده برنجی مثال (تخصیص) ، ایکنجی مثال (سبب) ،
اوچنجی مثال (تعلیل) افاده ایدر .

اخطار — (ایچون) مقامنده (طولایی) لفظی تقدیر ایديله
بیلیرسه (تعلیل) ، « گوره » لفظی تقدیر ایديله بیلیرسه تخصیص
افاده ایتدیگی آکلاشیلیر .

۴۳۰ — عربجهده تورکجه نك (ایچون) اداتنه مقابیل
(لام مکسوره) یاخود (لاجل) قوالانیلیر : لسبب ، لاجل
الزیارة گبی .

۴۳۱ — فارسیده (ایچون) مقابیلی (بر ای) لفظلیر :
برای معلومات . بر ای مخبره گبی .

۴۳۲ — بر کله نك (مفعول له) اولدیغنی آکلامق ایچون
فعلدن اول (کیمک ایچون ؟) ، (نه ایچون — نیچون ؟)
سؤاللری ایراد اولونورکه بوسؤاللرک جوایی (مفعول له) در .
کتابی سنک ایچوم آلم

دینیلد کده (کتابی کیمک ایچون آلدی) سؤالنه جواب
اولان (سنک ایچون) کله سی (مفعول له) در .

کتابی او قومق ایچون گوتوردی

دینیلد کده (کتابی نیچون گوتوردی ؟) سؤالنه جواب
اولان (او قومق ایچون) کله سی (مفعول له) در .

۴۳۰ . عربجهده مفعول له اداتی نهدر ؟ — ۴۳۱ . فارسیده مفعول له اداتی نهدر ؟

۴۳۲ . بر کامه نك مفعول له اولدیغنی ناصل آکلاشیلیر ؟

۲۳۳ — مفعول معه : فاعلك ايشله ديگى ايش (كيم)

ياخود (نه) ايله ايشله نديگى بيان ايدهن كله در .

۴۳۴ — مفعول معه ؛ اسم ياخود اسم حكمنده اولان

كله لره (ايله — له) لفظى علاوه ايديله رك تشكيل اولونور :
قلم ايله يازدى . يچاق ايله كسدى گى .

۴۳۵ — (ايله) اداتى : مقارنت ياخود مصاحبت ،

وساطت ، سبب افاده ايدهز :

قارداشمه گيتم . (مقارنت)

بالطه ايله كسدى . (وساطت)

قورقو ايله خسته لاندى . (سبب)

اخطار : ۱ — مفعول له اولان كله نك آخرنده حروف حر كهدن

(ي) دن باشقه بر حرف اولورسه تخفيف ايديله مز : صوبا ايله

قوغالادى . وقتنى اويقو ايله گچيردى . پاره ايله ايش بئتر گى .

(صويابله — اويقويله — پاره يله) صورنده قوللايلماز .

كله نك آخري (ي) ياخود حروف حر كهدن باشقه بر حرف

اولورسه تخفيف ايديلىر : قارداشيله گزدى . قلمه يازدى گى . (قارداشى

ايله قلم ايله) صورنده ده قوللايلىر .

اخطار : ۲ — ايكى ساكن ايله نهايت بولان كله يه (ايله) لاحق

اولور :

جهد — جهد ايله . قهر — قهر ايله گى .

۴۳۳ . مفعول معه نه يه دئير ؟ — ۴۳۴ . مفعول معه ناصل تشكيل ايديلىر ؟ —

۴۳۵ . (ايله) اداتى هانكى معنالى افاده ايدهر ؟ = [اخطار ۱] (ايله) نه زمان

(له) صورنده تخفيف ايديلىر ؟ — [اخطار ۲] ايكى ساكن ايله نهايت بولان كلمه يه

(ايله) مى لاحق اولور ؟ بر ساكن ايله نهايت بولان كلمه لره نه لاحق اولور ؟

برساکن ایله نهایت بولان کله ره (ایله) ده (له) ده لاحق
اولور :

سبب ایله — سببه . جهت ایله — جهته . غیرت ایله — غیرتله گی .
۴۳۶ — (ایله) اداتی « مقارنت » معناسی افاده ایتدیگی
زمان بمضاتا کید ایچون (برابر) لفظی علاوه ایدیلیر : قارداشمله
برابر گیتدم گی .

۴۳۷ — عربجه ده (ایله) مقابلی (مع) یاخود باء مکسوره
قوللانیلیر : مع هذا . مع مافیہ . مع التشکر . مع الاقتحار . بالصحة .
بالوجوه گی .

۴۳۸ — فارسی ده (با) قوللانیلیر : باسند . باتقریر .
بامقاوله گی .

۴۳۹ — برکله نك (مفعول معه) اولدیغنی آکلامق ایچون
فعلدن اول (کیم ایله ؟) یاخود (نه ایله ؟) سؤالری ایراد ایدیلیر که
بوسؤالرک جوایی (مفعول معه) در :

قارداشم واپورله گیتدی . دینیلدکه (قارداشم نه ایله گیتدی ؟)
سؤالنه جواب اولان (واپورله) کله سی (مفعول معه) در .
پدرمله گزدم . دینیلدکه (کیم ایله گزدم) سؤالنه جواب
اولان (پدرمله) کله سی (مفعول معه) در .

۴۳۶ . (ایله) اداتی مقارنت معناسی افاده ایتدیگی زمان تأکید ایچون نه کتیریلیر ؟
۴۳۷ . عربجه ده مفعول معه اداتی نه در ؟ — ۴۳۸ . فارسیده مفعول معه اداتی نه در ؟
— ۴۳۹ . برکله نك مفعول معه اولدیغنی ناصل آکلاشیلیر ؟

۴۴۰ — مفعول منه: فاعلك ايشله ديگى ايشك باشلانغىنى

بيان ايدهن كله در :

۴۴۱ — مفعول منه ؛ اسم يا خود اسم حكمنده اولان

كله لره (دن) علاوه سيله تشكيل ايديلير :

مكتبدن گلدم . گي .

۴۴۲ — (دن) اداتي : ابتدا ، جهت ، مقايسه ، سبب ،

محل و منشأ ، اصل ، معناريني افاده ايدهر :

بروسه دن گلدی . (ابتدا)

شوبنانك ياندن گورونشي پك گوزلدر (جهت)

شوكاغد قاردن بياضدر (مقايسه)

الاركز صوغوقدن مورارمش (سبب)

احمد افندی قره حصاردن در (محل و منشأ)

بو حقه گوموشدن ياپيلمشدر (اصل)

۴۴۳ — (دن) اداتي (طولايي ، ناشي ، ايسه ، بری ،

باشقه ، ماعدا ، غيری ، صوگره ، اول) كله لريله برله شوب مرکب

حالده بولونورلر :

(دن طولايي) : گوردیگمدن طولايي ممنون اولدم

(دن ناشي) : كیده مه دیگمدن ناشی محجوب اولدم

۴۴۰ . مفعول منه نهیه دینیر ؟ — ۴۴۱ . مفعول منه ناصل تشکیل ایديلير ؟ —

۴۴۲ . (دن) اداتي هانكي معنارلی افاده ايدهر ؟ ۴۴۳ . (دن) اداتي هانكي كله لره

برله شوب مرکب حالده بولونور ؟

(دن ایسه) : گورمکدن ایسه گورمه مک یگدر سنی ، (مقایسه)

(دن بری) : گیده لیدن بری یالگنزم (ابتدا)

(دن باشقه) : سندن باشقه گیده ن اولمادی .

استثنا { (دن ماعدا) : بندن ماعدا گورهن یوقدر .

(دن غیری) : بوندن غیری دیه جکم یوق .

(دن سوگره) : بوندن سوگره یازاجم . (تأخر)

(دن اول) : حسندن اول گلدی . (تقدم)

۴۴۴ — عربجهده (دن) اداتنک مقابلی (من — عن)

کله لریدر :

من القديم = اسکیدن برو . من جهة = برجهتدن . عن

جهل = بیلمه منزلکدن گبی .

اخطار — عربجهده (من) ایله (عن) بیننده فرق واردر ؛

فقط لسانمژده بوفرق معتبر دگلدر .

۴۴۵ — فارسیده (دن) مقابلی (از) اداتی در : ازدل

وجان = جان وگوکلدن . ازسرنو = یکنی باشدن گبی .

۴۴۶ — برکله نك (مفعول منه) اولدیغنی آکلامق ایچون

فعلدن اول (کیمدن ؟) یاخود (نهدن ؟) سوؤاللری ایراد

اولونورکه بوسؤاللرک جوابی (مفعول منه) در :

بوکتابی کتابچیدن آلدی . دینیلدکده (بوکتابی کیمدن

۴۴۴ . عربجهده (دن) اداتنک مقابلی نهدر؟ — ۴۴۵ . فارسیده (دن) مقابلی نهدر؟

۴۴۶ . برکله نك مفعول منه اولدیغنی تاصل آکاشیلیر ؟

آلدى) سؤالنه جواب اولان (كئنا بچيدن) جوابى (مفعول
منه) در .

تمرین — ۹۲

آشاغىكى چله لرده كى فاعللى آيركيز :

ارض ، يگرى درت ساعته كندى محورى اوزرنده بر كره دور —
زهرة ، سياره لرك اڭ پارلاغى اولوب گونش باتدقدن صوگره غرب
طرفنده گورولور وچوبان ييلدیزی دینیر — يیلانلر ایکی طاقم اولوب
برطاقی زهرسز ییلانلردرکه بونلر آنجق چکه کیمکریله اتلریزك قوتلی
اولماری سیندن قورقولى درلر — برکوچوك كویلی چوجوغی كندیسندن
بویوك برکویلو چوجوغی دوگوبوردی — بوگون هوا گونشلی ایدی .
برقارغا یوواسندن چیقدی — یازین برچوق دره لر قورور ، گونشك
شدتلی حرارتی اونلری بخار حالنه گتیریر — حق چوق اوشومشدی ؛
صراحی بی طولدوردی ، اوطیه گتیرمه یه اونوتدی — انسان اجدادینك
کال وعلویتیه افتخار ایدر — انسان خالقنه عصیان ایدر . . مرتکب
کبائر اولور . لکن گوزلرندن آقان یاشلر ایچنده حس ندامتی گوکه
آغدقجه بلکه کناهیده گیده ، قلبی ظاهر اولور — بابام یانمه گلدی ،
بی صرتنه آلدی ، آنجق یارم دقیقه یورویه بیلمشدک ، بابام بر دیواره
یاصلانمشدی ، بن تکرار یره یووارلانمشدم .

تمرین — ۹۳

آشاغی کی جملہ لردہ کی مفعول لری بولگنر ونه دن آسکلادیگیزی ایضاح
ایدگنر :

گیجه وقتی ، خصوصیله صباحه قارشی ارض هوادن دهـا چابوق
صوغور — پك چوق فائده لیدر ؛ چونكه طوبراغك رطوبتی ادامہ
ایدہر — قار ، یری اورترسه فدائلی ، اکیئلری طوگك تأثیردن
محافظه ایدہر — شمال ممالکندہ یوکسك طاغلر اوزرنده بعض کرہ
دهشتلی فورتنلر اولورکه آنلره قاربوراسی دینیر — ایچی صو ایله
طولو برتجربه بوریسنك دینہ ایجه برقورشون لوحه ایله صودن تفریق
ایدہرک برمقدار ترہ یاغی قویوب بورینك اوست طرفنی بر آتسه طونار
ایسك اوراده صوی ، دیندہ کی یاغ اریمکسزین قایناتمق ممکن اولور
— قیرمز بوجگی اوفاجق بر بوجک اولوب (مکسیقا) ده قورت بوغان
فدانی اوزرنده یاشامقده در — ساقز آطہ سندنہ حاصل اولان برنوع
فستق اکله صالح اولمایوب فقط آغاجنك قابوغی اوزرینہ بیچاق ایله
چیزیلدکده چیقان صو هواده سرتلشیر وساقز نامنی آلیر .

تمرین — ۹۴

عینی وظیفه :

دوه قوشی بویی ایکی متره یه یاقین بویوک بر قوش اولوب بویی اوزون
وتویسز باشی کوچوک در — تیرلانفجلر سرچه قوشی جنسندن اولارق

بررلرندن توگلرینک رنکلرله آیرت ایدیایر — اوت ییهن حیوانلردن
برطاقلری تکمیل طبانلریله یره باصارق وبرطاقلریده طبانلرینی قالدیروب
یالکیز پارماقلریله باصارق یورورلر — دوه قوشی یومورطه لرینی چولک
پک صیجاق اولان قومنه وبعضاً تپه سی سیوری کوچوک برتپه جک اوستنه
یومورطلارکه بووجهله قولوچقه یه یاتمق پک قولای اولور — آیقلری
آوج اینچی ییچمنده اولان قوشلرک هپسینک غاغلری یاصصی اولوب
پارماقلریده آرارنده اولان بردری ایله بررلرینه بیتشیک اولدقلرندن
آیقلری عادتاً برکوره ک ییچمنده در — اوکوز انسانه آنک گوردیگی
قدر چوق اهمیتی ایشلر گورور .

تمرین — ۹۵

آشانیغیده کی جمله لرده فعللری ، فاعلر ، مفعوللری آیروب نه دن
آکلا دیفنگیزی ایضاح ایدگیز :

ایکی قومک حدودینی تعیین ایدن بر چوجوق مزارینک بولوندینی
چنزاردن گچیوردق — صباحلری قوشلرله برابر اویانگیز ، نفهات
عندلیپی دیکله یگیز ، برر برر منکسف اولان ییلدیزلری سیر ایله یگیز ،
نه قدر مسرور ، نه قدر محزون اولورسگیز — آغلا ، بوگوز یاشلری
چناب اللهک برعطیه سیدرلر — آمان اوگوز یاشلری قوروما سین ؛ رطوبتی
غائب ایدن چیچکلر حیاتی ده برابر غائب ایدرلر ؛ گوزن چیچکلر
رطوبت ایچنده یاشارلر — اورمان بر مسکن سکونت ایدی ؛ گرچه
قوشلر اوتوبوردی ؛ لکن گویا که سامعه نه سکوندن صدالر گلیوردی —

بوراده ضعیف بر ایگیلیدی ایشیتدم — برا قکنز اوچو جو قمر ملکر گی
 اوینایورلر . گاکنر ! اطرافه طویلانکنز ، گولکنز ، تغنی ایدکنز ؛
 سزک انظارکنز گوگلمه جلای سعادت صاچار ، صدالرکنز گچن دقیقه لرمی
 لذتاندیریر — شفق سوکویور ، سنک قابوک هنوز قبالیدر ؛ نه ایچون
 او یویورسک ؟ — قارا کلق برگیجه ده ، یاخود درین بر خیالده اویانان
 انسان گی ارواحده صباح بقاده بیدار اولاجقدر .

تمرین — ۹۶

آشاغیکی جمله لرده نقطه لی یرله مناسب فاعلر یازکنز :

... اوچارلر ، ... یوزه رلر ... یورورلر — یوکسک طاغلرک
 تپه لرنده ... اکسیک اولماز — بالی ... یاپار — ایلک بهارده
 ... یاپراق آچار — اورمانده ... واردر — ... آرسلان
 جنسندندر — ... پرنج ایله پیشیریلیر — ... پرنجی پک سوه رلر
 — ... اک صیجاق و باتاقلق مملکتلرده اولور — ... پانجاردن
 و شکر قامیشندن چیقاریلیر — یومورطه یی ... یومورطالار —
 یومورطه دن ... چیقار — بال آریسنک یابدینی ... وجوده یارار
 — نباتاتک تنفسنه یارار .

تمرین — ۹۷

آشاغیده کی جمله لرده نقطه لی یرله مناسب مفعوللر یازکنز :

الندن یایشوب ... یالیدن طرفه ایندیردی — زواللی ...

... چو بر بر . . . دایماً . . . دیکردی — بعضاً آیاتلرینک . . . یوز
 سورمک دیلهدی — اووه . . . باشلامش اولان عظیم بر محاربه
 خارج . . . بلا تهلهکه تماشا ایدیلد کده گوزلر . . . خوشلاندریر —
 سرین دره لر کنار . . . بویوک آغاجلر گولگه . . . جمله بی بر لکده
 مرابع نشین اوله بیلیرلر — شو بیوک سرا . . . گور ، شو مسرت
 آراهه . . . باق ، شو ساحلک کنار . . . تعقیباً گیده ن اوزون
 توفنگلیلر . . . دقت ایت — گرک پارلاق ضیالر . . . تنویر اولمش
 اولسون ، گرکسه مظلم بر حال . . . بولونسون ، بوتون مر دیوه نلر
 ساکت مزار . . . اینزلر ، هر قابو صووک دقیقه . . . طوغری
 آجیلیر .

تمرین — ۹۸

آشایکی جمله لده نقطه لی بر لر مناسب بر فعل یاز گیز :

چوجوق ده ده سنی او یله آچیق تک گوزیله ، صارقش ، دیشسز
 آغزلی چکه سیله ، قاص قاتی وجودیله گورونجه مدهش بر چیقلق
 (قوپارمق) — تیره ن ، قورقان ، آغلا یامایان خاق (طاغیلمق) —
 ایرته سی گون دشمن سفینه لری آچقده (گورولمک) — بن هر صباح
 اذان ایله (او یانمق) ، وکندیمی باشقه بر مملکتده ، باشقه بر عالمده
 (صانمق) — اوخ ! بولطافت هر گوکلده بر باشقه حس پیدا (ایتمک)
 — گونش ، ساکتانه اونچوشان کلبلرک قانادلرینی (یالدرلامق) . .

۳۳ — قرائت و املا

بر سیاحه

دو ستم ، اوزون برسیاحتدن بزی کمال سرعتله ضعف پیری یه ، ظلمت مزاره ایصال ایدن بشیگت ایچنه گلدگنز .

کشتیء حیاتیگیزی برچوق ابحار محیطه نك تلاطم مهابتمونندن تخلیص ایله دگنز ، شیمدی ایسه بحر ای وادیء امیدگنز بویجه گیتمکده آرزو ایدیورسگنز . هیات !

آفتاب آلمان امیدگنز ، حیات پر حلاوتگیزی ایصال اقلیم کمال ، هرگز دیگگنز یرلرده دخی آتوب طولادیفگنز آمال و آرزوگیزی قرین ورطه زوال ایله دی .

اکوب بیچن بعض کرده هوانك مساعده گوسترمه مه سیله هر زمانکی کسبندن محروم قالان چفتیجی گبی ، سزده گچدیگگنز یرلره براقدیفگنز آمالگنرک سزه اولجه و یردیگی حلاوتدن شیمدی مهجور اولدگنز .

نظرگنرک تعیب ایله دیگی آفاق امیدده مباحنکگنرک بکله دیگی موسم لطیفه یی اقطار حاره یه گیده رک سزاوندردن اول گورمک آرزو ایدیورسگنز عودتگنرکده وطنگنرک لطیف سماخی تماشا یه موفق اولامازسگنز .

برچوق زمانلر وطنی ترکله گنرکگنرک ؛ عجایب گوناگون سیر ایله دگنز ؛ ینه یورغو نلگنرکدن صولویه صولویه بزم بولوندیغنز یره گلدگنز .

فائده سز سیاحتگنرکدن بختله ، آیاقلرگنرکله گتیردیگگنز عوالم نلکه نك طور اقلرخی بر زمان قلبه ده اشغال ایدن آتاشک کولارینه مزاج ایدیورسگنز .
رده بگا حزین و آجی بر طور ایله « پدرک زرده ؟ اوغلك زرده ؟

والدهك هانی ! « ديهه صورو پورسكز . هیهات ! . اونلرده سیاحتده !
ایتدگلری سیاحتده نه گونش ، آی گورمگه موفق اولامادقلری گبی ،
بورایه هیج کیمسه نك ثروتندن برآچه گتیرمه سنك دخی احتمالی یوقدر .
ایتدگلری سیاحت اوزون ونه ایستز اولوب بونلر خطواتی روحایلر
آره سنده تهزیز ایله مکده درلر ، که بوگون بزده اونلره پیرو اولاجفز .
انای مفارقتکزده سزی تشیع ایله دیکم گبی موسم مختلفه ده اوچنی ده
بربرینی تعقیباً تشیع ایله دم .

ایواه ! اوسعادتلی ساعتلی ، سودیکم باشلری ، خزان محبتی
طوپراغك ایچنه قویدم ؛ اونلرک عزیزمتلرینی گوردم . گوزلم اشکریزماتم
اولدینی حالده اوچ کره بو او طه نك ایچنه بیاض گریه دانه لری اوزرینه
سیاه بر پرده سریلدیگنی تماشا ایله دم .

طوگمش الاری اوزرینه قاپانارق برقادین گبی آغلادم ؛ گوزلم قاپالی
اولدینی حالده روحم ، روحلرینك آسمانه طوغری اجنحه کشای پرواز
اولدقلرینی تماشا ایله یوردی .

اونلری برر قیرلانفج گبی اقالیم سائره یه طوغری موسم نوبهارتخری
ایچون اوچدقلرینی گوردم .

اولاً ، والدهم سمایی گوره رك اورایه اوچدی . شیمدی چشاننده
کیمسه نك گوره مدیگی برشعله معنوی فروزان اولمقده در . ایلك یاورمده
اونی تعقیبه شتابان ، بعده پدرم دخی بونلری گوره رك گوزمدن نهان
اولدی .

شیمدی اونلری اوراده اویومقده واوزم دخی گیده جگمز قارا کلک
یرلرده سیاحت ایتمکده درلر .

ایسترسه گز ماهتاب عالتابك تنویر ایله دیکمی تپه لراوزرینه چیقلمده .

« اویقو » شهرندن آز بویوک واونک قربنده بولونان « اولوم » شهرینی
سزه ارانه ایله یهیم !

انسان اوغلنک، صبان ایزلرینه بوغدا ی آتار گبی طوپراغه گومدیگی
میلیونلرجه انسانلر عجبازره یه گیدیورلر؟ بونلری کیم طوپلایور؟

نه قدر مسعود یاشایان همشیره لر ، قارداشلر ، پدر و والده لر ظلام
مدهشه موت اوزرینه آجی گوز یاشلری دوکمه گه مجبور اولورلر !

أرولملر ، اولنلر یك آز امتداد ایده لرل ؛ اونلری طاشلر آتنده
براقلم ، حیف ! بزم قراکلق قلبلرمزه تصویر بدایع گلدیگی گبی اونلر

دخی ظلام عدم ایچنه دشرلر !

سیاح ! سیاح ! بزم دلیلگمزنه در؟ بیایر میسگنز، که نه قدر سو عملیلر.
معشوقه لر بو طوپراغک آتنده اونودیلرلر !

دنیا یوزنده نه قدر مسعودلری اولتر ایچنده ، چیچکار آراسینده
اوینایانلری دهشتلی مزار آغوش مظلمنه آیر .

[ویقتور هوغودن: ش . مظهر]

وظیفه :

- ۱ | مالا سویله یگز .
- ۲ — املا اولارق یازگز .
- ۳ — فعللری ، فاعللری ، مفعوللری آیرگز .

۳۴ — قرائت واملا

فریاد

آه ای موت ! نیچه بی امانه گچیردیگک مظلوملری عجا ناصل درین

ومظلم بحفرة هيجي به آتيورسك ، كه بونلر بردها گورونمه يورلر ؟
بروالده نك سينه سندن اتلرني قوپاريرگي ياوروسني ؛ برعاشقك آغوش
اميدندن جاني آليرگي سوكيايسني غصب ايتك نهمدهشدر ؟
آه ! هاني بنم همشيره جگم ؟ برزمان صاغ ايدى .

زواللى بوديايه آياق باصديغى گون ، حياتى گولهرك وقوللرني آچارق
اونى آغوشنه آلدى ؛ براز صوكره صباوت زرين قانادلرني آچارق اونى
بشيگى ايجندن چيقاروب چيچكلر آراسنده گزديرمگه گوتوردى .
گزردي ، كلكارله اويناشيردى ؛ يوزمه قارشى گولمگه باشلادىغى وقت
گوكلمده ، روحده شفق نورلرى پيدا اولوردى .
مدهش موت ! بونى قيصقاندىغى ايجون اونى بزم اومزندن آلوب
گهواره ظلمتپناه خاكه ياتيردى .

« هاني سوكيلمز ؟ » ديهه همزك قىلمزندن چيقان ريادلره موت :
« سزه ايشته آتش ! . . » ديهه جواب ويريوردى .
أى موت ! سن نه قدر سوكيلى باشلرى بيدك !
روحلر جذب ايدمن نه قدر گوزل گوزلك شعلهء عشق افشانى
سوندوردك ؟

حسلى قىلبلى متزلزل ، تأثير محبتله اويقوسنى ترك ايتمش گوزلى
گريان ، روحلرى آسمانه اعلا ايدمن اسانلرى ، اللرى چورتدك ؟
نه قدر مسعود قاميلارك شعشعه اقبالى سونديرهرك اونلرى —
رفيقك حكمنده اولان — سفالتك نچه سنه براقدك !

نه قدر انجم سعادتى ، ابر مظلم ادبارك آلتنده ستر ايله دك !
آه ! بنده اختر مسعوديم اولان بر سوديگمى سينه سكوت خاكه
قويدك ! نهايت بنى ده دهشتكله مصاب ايتدك !

زواللی مەصومە اوچ سەندە قەلبزە یراشد یردیگی امیدلرله برابر
بر هفتە ایچنده آسمانه اوچدی . آمالم ، اذواقم هپ آردی صرە هوايه
گیتدی !

بوتون فاملیام خلقی اونك ترفیه استقبالی ایچون تہیئات متنوعە دەکمال
شوقله غیرت اییدیورلردی .

ھیئات ! اوکا بر مزاردن ، بر طاشدن ، بر کفندن باشقه بر
شیدك لزومی یوقش ! حیف !

بر صدا — صوص ! بر زمان او بگنمە دیکك مزارده بوتون
سوگیلر کله بولوشا جقسك !

[ویقتور هوغودن : ش . مظهر]

وظیفه :

یوقارده کی وظیفه نك عینی اولاجق .

۳۵ -- قرائت منظومە

بر لحظه تأخر

بر ضربه . . . بر دومان . . . و بوتون بر گروه سور ،

بر معشر وضع تماشا ، خشین ، عقور .

طیرناقلریله بر ید قهرک ، دیدك دیدك ،

یوکسلی غور جوہ باجاق ، کله ، قان ، کیک . . .

Handwritten notes in the left margin, including the word "حافظه" (Hafizah) and other illegible text.

أى ضربه مبعوله ، اى دور منتقم ،

كىمسك ؟ نهسك ؟ . . بو صواته سائق ، سبب نه ؟ كيم ؟

آرقه گده بيك نگاه تجسس . وسن نهان ،

بر دست غيبي آگديريورسك ، رها فشان .

مالك سسك او سورت رعدين غيظه كه

هر يرده حس حق و خلاصك محر كي .

صدمه كله پاي قاهرى تيره تغليك

اك غره تاج حشمتى صار صار تقربك .

سيلكوب عقود ربقه أعصارى ، اك چتين

بر اويقودن اويانديرير اقوامى دهشتك .

أى شانلى آوجى ، دامكى بيهوده قورمادك ؛

آدك . . . فقط يازيق كه ، يازيقركه وورمادك !

طورسه يدى بر دقیقه جغز دور بى سكون ،

ياخود اوطورماسه يدى ، او اكليل سرنگون ،

قانلرله بر جنایته پك بگزه ين بو ايش

بر خير اولوردى ، مثلى عصرلرجه كچمه مش .

لكن تصادف . . . آه ، اوقويلر منادى ،

عاجزلرك ، زواليلرك خصم دائمى ،

بردن يتيشدى محوه بو تدبير خارق ،

سوندوودى بر نفسده بو بارقى ؛

نقش ايتدى بر تهكم ايجون بخت بى شعور

تاريخ ظللمه بر يگى ديباجه غرور .

نوط

قور تولدی؛ حقیدر، آلاجق شمدی انتقام؛
لکن اونوتاسین شونی تاریخ کسفه کام:
بر قوی چیکنه مکه بو کون آگله نن...
بر لحظه تأخره مدیون بو کیفی!

[توفیق فکرت]

وظیفه

- ۱ — منظر مهینی نثره تحویل ایدگز .
- ۲ — مالا سویله یگز .
- ۳ — فعلری ، فاعلری ، مفعوللری آیرگز .

مفعول صریح — مفعول غیر صریح

- ۴۴۷ — مفعول به (مفعول صریح) دینیر .
- ۴۴۸ — مفعول صریح معین اولمازسه ادات مفعول اولان
(ی) حذف ایدیلیر : (محمد آتمک ییدی) دینیلدکده محمدک
ییدیگی (آتمک) معلوم ومعین اولمادیغندن ادات مفعول اولان
(ی) محذوفدر .
- (محمد آتمگی ییدی) دینیلدکده محمد ذاتاً معلوم ومعین
اولان (آتمگی) ییدیگی آکلاشیلدیغندن ادات مفعول حذف
ایدیلمه مشدر .

۴۴۹ — مفعول به بدن ماعدا مفعولاره (مفعول غیر ضریح)
دینیر . [مفعول الیه ، مفعول فیہ ، مفعول له ، مفعول معہ ،
مفعول منہ]

معرفه — نکره

- ۴۵۰ — معرفه : شیء معینہ موضوع کله در . یا خود تعریف
اخرله (مدلولی معین و مخصوص اولان کله در) .
- ۴۵۱ — نکره : شیء غیر معینہ موضوع کله در . تعریف
آخرله : (مدلولی معین و مخصوص اولمایان) کله در .
- ۴۵۲ — اسم خالص ، ضمیر شخصیلر ، مشارالیهلر ،
معرفیه مضاف اولان اسم جنسلر ، اولارنده حرف تعریف
بولونان عربی کله لر (معرفه) در .
- ۴۵۳ — اسم جنسلر ایله اولارنده (بر ، بر قاچ ، هیسج بر ،
بر چوق ، خیلی) گبی مهمات بولونان کله لر (نکره) در .
(احمد او قودی) — « احمد » اسم خاص ، معرفه .
(سن گوردک) — « سن » ضمیر شخصی . معرفه .
(بو کتاب بویوکدر) — « کتاب » مشارالیه . معرفه .

۴۴۹ . مفعول غیر ضریح هانکی مفعوللردر ؟ — ۴۵۰ ، معرفه نهیه دینیر ؟ —
۴۵۱ . نکره نهیه دینیر ؟ — ۴۵۲ . هانکی کله لر معرفه در ؟ — ۴۵۳ . هانکی کله لر
نکره در ؟

(احمدك قلمی) — « قلم » اسم جنس . نكره ايكن
« احمد » اسم خاصنه مضاف اولمقله . معرفه .
(الرحمة) — « رحمة » كلمه سنك اولنه حرف تعريف
گلدیگندن . معرفه .

(قلم آلم) — « قلم » اسم جنس . نكره .
(بر كتاب آلدی) — « كتاب » كلمه سنه (بر) كلمه سنك
لحوقيله غير معين كتاب آ گلاشیلدیغندن . نكره .
(بر قاج قارپوز آلم) — « بر قاج » كلمه سنك لحوقيله
غير معين قارپوز آ گلاشیلدیغندن . نكره .

۴۵۴ — مفعول علامتی محذوف اولمايان مفعول صریح
(معرفه) ، مفعول علامتی محذوف اولان مفعول صریح
(نكره) در .

(احمد مكتوبی یازدی) دینیلدكه « احمدك » یازدیغی
« مكتوب » ذاتاً معلوم و معين مكتوب اولدیغی آ گلاشیلدیغندن
معرفه در .

(احمد مكتوب یازدی) دینیلدكه « احمدك » یازدیغی
« مكتوب » هانگی مكتوب اولدیغی معلوم و معين اولمادیغندن
نكره در .

۴۵۵ — بعضاً اسم جنس لرك اولنه (معهود) كله سى علاوه
ايديلهرك معرفه يابيلير : معهود آرابه ايله نومه گيتدك ؟ —
معهود آتى قاچه ساتدك ؟ گي .

۴۵۶ — اسم جنس لير بر صفت ايله توصيف ايديله كده
تخصص كسب ايدهر كه يوگا (نكره مخصصه) دينير : اوصولو
چو جوق هر يرده كنديني سوديرير . ابي قلم ابي يازار گي كه
(چو جوق) ، (قلم) اسم جنس لرى (اوصولو) ، (ابي)
صفتلرينك موصوفى اولدقلرندن بونلره « نكره مخصصه » دينير .

تمرین — ۹۹

آشاغيكى جمله لرده معرفه لر ايله نكره لرى آيرگمز :

باقى باشدن قوقار — بر آدمك آدى چيقاجغنى جاني چيقسين — بر
بابا طقوز اوغل بسلهر ، طقوز اوغل بر بابايى بسله يه مز — زنگين اولان
بوزلو خوشاب ايچر — سرنايى بز چالدىق پارصه يي ايل طوپلادى — سكا
طاشله طوقونانه سن پاموقله طوقون — رۇيا ايله خليا اولماسه زوگوردك
جاني چيقار — برگون اولور يوز يوزه باقار — بر مشترى ايچون دكان
آچيلماز — نعمتى دائم اولانك طاعتى واجب اولور — نه قدر طوپالار
واردر كه شرف نردبانلرينه صاغلامدن زياده چيقار — نيجه ظالم واردر كه
كنديني مظلوم گوسته رير — وجدانى اولمايان ، كندنده آرزوى حسن

۴۵۵ . بعضاً اسم جنس لرك اوله نه علاوه سيله معرفه يابيلير ؟ — ۴۵۶ . نكره
مخصصه نومه دينير ؟

امتزاج مفقود اولان ، آثار محبتدن تنفر ایدهن انسان «میت متجرك» دن باشقه نه در؟ - وجودی خسته اولان طبییه ، روحی خسته اولان حییه محتاجدر - وطنی عائله دن زیاده سومه ایدر .

متعدی - لازم

مطاوعت - مشارکت

ایضاح

حسن قلمی قیردی - حسن او یودی - حسن قاشیندی - حسن دو گوشدی .

شو مثالردن (حسن قلمی قیردی) دینیلدکده ، حسنک یابدیفی (قیرمق ایثی قلمه تأثیر ایشدر .) (متعدی) .

(حسن او یودی) دینیلدکده ، حسنک یابدیفی (او یومق) ایثی کندنن باشقه سنه تأثیر ایتمه مشدر . (لازم) .

(حسن قاشیندی) دینیلدکده ، حسنک یابدیفی (قاشینق) ایثی ینه کندیته عائد و راجع اولمشدر . (مطاوعت) .

(حسن دو گوشدی) دینیلدکده ، حسن یابدیفی (دو گوشمک) ایثی دیگر یله مشترکاً یاشدر . (مشارکت) .

۴۵۷ - فعللر معنا جهتیه درت قسمدر : متعدی ،

لازم ، مطاوعت : مشارکت .

متعدی

۴۵۸ — فاعلك ايشله ديگي ايش باشقه سنه تجاوز و تاثير ايدهرسه او فعله (متعدی) دينير :

(حسن قلمی قيردی) گبی که (قيرمق ایشی قلمه تاثير ايتمشدر .

اخطار — مفعول به آلاں فعللر دائما متعديدر .

۴۵۹ — فاعلك ايشله ديگي ايش باشقه سنه تجاوز و تاثير ايتزسه او فعله (لازم) دينير :

(حسن اويودی) دينيلدکه حسنك اويوماسندن باشقه سی متأثر اولماديغي اچون (اويومق) فعلی (لازم) در .

۴۶۰ — بر فاعلك « متعدی » يا خود « لازم » اولديغنی آ كلامق اچون (کیمی)؟ (نهی)؟ سؤالری ایراد اولونوب بو سؤالره جواب بولونورسه فعل (متعدی) ، بولونمازسه لازمدر .

(احمد مکتوبی اوقودی) جمله سنده (احمد نهی اوقودی)؟ ديه بر سؤال ایراد اولوندقده (مکتوبی) جوابی ویريلير که (اوقومق) فعلی (متعدی) اولديغنی آ گلاشيلير .

لکن (حسن اويودی) جمله سنده (حسن نهی اويودی) ديه بر سؤال ایرادی مناسبتسز اولديغندن (اويومق) فعلی (لازم) اولديغنی آ گلاشيلير .

۴۵۸ . فعل متعدی نهی دینیر ؟ — [اخطار] هانکی فعللر متعديدر ؟ —
۴۵۹ . فعل لازم نهی دینیر ؟ — ۴۶۰ . بر فاعلك متعدی يا خود لازم اولديغنی ناصل آگلاشيلير ؟

یا خود فعلک متعدی اولوب اولمادیغنی آ کلامق ایچون
فعلدن اول (بریسنی ، بر شیئی) لفظلری گتیریلیر . اگر
طوغری بر معنا آ کلاشیلمیرسه فعل (متعدی) ، اگر معنا
آ کلاشیلمازسه (لازم) در :

حسن بر شیئی پیدی

دینیلدکده حسنک بر شیئی پیدیگی آ کلاشیلوب (یمک)
فعلنک « متعدی » اولدیغنی تحقق ایدر .

حسن بر شیئی اوطوردی

دینیلدکده بوندن بر معنا آ کلاشیلامادیغندن (اوطور مق)
فعلنک « لازم » اولدیغنی تحقق ایدر .

اخطار — فعل لازم لر مفعول به آلمایوب مفعول الیه آیرلر .

فعل لازمی متعدی قیلدق

۴۶۱ — فعل متعدیلر ایکی قسمدر : اصلی ، قیاسی .

۴۶۲ — فعل منعی اصلی . — معناسنده اساساً متعدیلک
بولونان فعللردر : او قومق — یازمق — ایچمک — گورمک —
قیر مق — کسمک گبی .

۴۶۳ — فعل منعی قیاسی . — معناسنده اساساً متعدیلک

۴۶۱ . فعل متعدیلر قاچ قسمدر ؟ — ۴۶۲ . فعل متعدی اصلی هانکی فعللردر ؟

— ۴۶۳ . فعل منعی قیاسی هانکی فعللردر ؟

اولمایوب قاعدۀ مخصوصه ایله تشکیل ایدیلن فعللردر :

گولمک — گولدورمک : بریسنی گولدورمک .

آقمق — آقیتمق : برشیئی آقیتمق .

ادات تعدیه

۴۶۴ — قیاساً متعدی یاییلاجق فعللره علاوه ایدیلن
متعدی اداتی ایکیدر: بری آهنگ تلفظه گوره (دیر — دور) ،
دیگری (ت) در .

۴۶۵ — برفعلی، متعدی یایمق ایچون اوفعلک ماده اصلیه سنه
باقیلیر :

۱ — اگر فعلک ماده اصلیه سی بره جالی ایسه آهنگ تلفظه
گوره (دیر) یاخود (دور) علاوه ایدیلیر :

متعدی

گذدیر — مک

گز — مک

اوتدور — مک گبی

اوت — مک

۴۶۴ . متعدی یاییلاجق فعللره علاوه ایدیلن ادات قاچدر ؟ — ۴۶۵ . بر فعلی
متعدی یایمق ایچون نه یاییلییر ؟

تنبیه — آئیده کی فعللر بوقاعدهیه مخالف اولدقلرندن استثنا تشکیل ایدرلر :

طوغمق = طوغورمق	آقمق = آقیتمق
طویمق = طویورمق	ایچمک = ایچیرمک
گچمک = گچیرمک	اوچمق = اوچورمق
گوچمک = گوچورمک	آرتمق = آرتیرمق
گلمک = گتیرمک	
گبتمک = گیده ریمک	بیتمک = بیتیرمک
قوپمق = قوپارمق	پیشمک = پیشیرمک
قوتمق = قووتمق	چیقمق = چیقارمق
قورقمق = قورقوتمق	صایمق = صایتمق
قاچمق = قاچیرمق	صارقمق = صارقیتمق

افاده — سو مستثنیاء دقت ابرله جک اولورسه بعضری
 همانه بر قاعده تشکیل ابره ایدر جک در زده (ر) و (ت)
 علاوه سید معری یا یلیبور . مثلا؛ ماده اصلیه نك صوك صرفی
 (ج ، ت ، س) ایسه (ر) ابره معری تشکیل ابریلیبور :

(ج) اولورسه : ایچ = ایچیر .

اوج = اوچور .

قاچ = قاچیر .

کچ = کچیر .

کوچ = کوچور .

(ت) اولورسه : آرت = آرتیر .

بات = باتیر .

یات = یاتیر .

پیت = پیتیر .

(ش) اولورسه : پیش = پیشیر .

شیش = شیشیر .

طاش = طاشیر .

اوش = اوشور .

مادهٔ اصلیه نك صوك حرفی (وه) اولورسه (ت) مادهٔ سید

منعری یا یلبور : آوه = آتیت . قوه = قوفوت . قوروه

= قورقورت .

اخطار : ۱ — « آزمق » ، « چوکمک » ، « صیزمق » فعللرینک

متعدیلری قاعده موجینجه (دیر) و (دور) ایله (آزدیرمق) ،

(چو کدورمک) ، (صیزدیرمق) صورتنده کلدیگی گبی شاذ اولارق :

(آزیتیق) ، (چو کرتک) ، (صیزیرمق) صورتنده ده گلیر .

اخطار : ۲ — « گورمک » فعلی ؛ برایش گورمک ، برایش تسویه

ایتمک معناسنده قولانیلیرسه متعدی حالی (دور) ایله (گوردورمک) ؛

اگر گوز ایله گورمک معناسنده قولانیلیرسه متعدی حالی (گوسته رمک)

صورتنده اولور .

۲ — مادهٔ اصلیه بر هجادن زیاده اولوب صوگ حرفی حروف

حرکه ایسه (ت) ، حروف حرکه دگلسه (دیر - دور) علاوه ایدیلیر :

متعدی		متعدی	
ایکله تمک	ایکله مک	اویو تمق	اویو مق
اینان دیر مق	اینان مق	آغلان مق	آغلان مق
ایمره ن دیر مک	ایمره تمک	اسنه تمک	اسنه مک
اوزه ن دیر مک	اوزه تمک	اریمک	اریمک

۳ - ماده اصلیه نك صوڪ حرفی یا خود (ل) ایسه (ت) علاوه ایدیلیر :

متعدی	
اوطور تمق	اوطور مق
طار یلتمق گبی .	طار یل مق

درجه تعدیه

۴۶۶ - افعال متعدیه بی بر درجه دها متعدی قیل مق ایچون فعل متعدی اصلیلرک ماده اصلیه لرینک صوڪ حرفی حروف حرکه دن ایسه (ت) دگلسه (دیر - دور) علاوه ایدیلیر :

گورمک (ایش) = گوردورمک .

قیرمق = قیردیرمق

اوقومق = اوقوتمق گبی .

۶۷ — فعل متعدی قیاسیلمری بر درجه دها متعدی
 یایمق ایچون اگر ذاتاً (دیر - دور) ایله متعدی یایلمش ایسه
 (ت) ، اگر (ت) ایله متعدی یایلمش ایسه (دیر - دور)
 علاوه ایدیلیر :

قالقمق — قالدیرمق = قالدیرتمق .

یورومک = یوروتمک = یوروتدورمک . گبی .

اخطار — اگر فعل متعدی بر مفعوله تعدی ایدیورسه بر درجه
 دها متعدی یایلدقده ایکی مفعوله تعدی ایدهر : محمد کتابی او قودی .
 محمد کتابی چوجوغه او قودی گبی .

تمرین — ۱۰۰

آشاغیده کی فعللرک متعدی اولانلریله لازم اولانلریخی آیروب ایضاح
 ایدیلیر :

- صاعمق — آرامق — چاغیرمق — اوزمک — کسمک —
- یچمک — گزمک — چایمق — آلمق — ویرمک — گورمک —
- باقق — اورمک — قورمق — صارمق — طرامق — گیرمک —
- چیمق — صولمق — چالمق — بیرتمق — آچیمق — صوصمق —
- باغیرمق — اینمک — یاغمق — قایمق — قایدیرمق — آچینمق —
- آچیندیرمق — آچیمق — آچق — قاچمق — قاچیرمق .

۶۷ . فعل متعدی قیاسیلمری ایکنجی درجه ده متعدی نامل یایلییر ؟ — [اخطار]
 مفعوله تعدی ایدهر بر فعل بر درجه دها متعدی یایلییرسه قاچ مفعوله تعدی ایدهر ؟

تمرین — ۱۰۱

آشاغیگی فعللره مناسب برر مفعول و یروب بو مفعوللرک صریح اولدیغنی متعدی یاخود لازم اولدیغنی سویله یگیز :

- ... صاغدی — ... آرادی — ... چاغیردی — ...
اوزدی — ... کسدی — ... ییچدی — ... گزدی — ...
جایدی — ... آلدی — ... ویردی — ... گوردی — ...
باقدی — ... اورکدی — ... قورقدی — ... صاردی
— ... طرادى — ... گیردی — ... چیقدی — ...
صولدی — ... چالدى — ... بیرتدی — ... آجیندی — ...
... آجیندیردی — ... آجیدی — ... آچدی — ...
قاچدی — ... قاچیردی .

تمرین — ۱۰۲

آشاغیگی جمله لرده فعللرک متعدی یاخود لازم اولدقلرینی و بونلرک نهدن آکلاشیلدقلرینی سویله یگیز :

- قصاب قیونى کسدى — چوجوق کتابی بیرتدی — احمد آغلادی —
حسن گولدی — آرقه داشنی ده گولدوردی — چوبان قویونلری
اوتلادی — قویونلر اوتلادی — قارداشم چارشیه گیتدی —
قومشونک چوجوغی چاموره دوشدی — حسن چیچگی قویاردی —
آت آرابه نی چکدی — آرابه ایله کویه گیتدی — علی باشنی آچدی —
محمد مناره یه چیقدی — امام جامعه گیردی — تراموای یولدن

چیقدی — چوجوق قوغایی قویودن چیقاردی — آشچی بگکی پشیردی —
حسین قایغه بیددی .

مطاوعت

۴۶۸ — فاعلک ایشله دیگی ایشینه گندیسنه عائد و راجع
اولوب فاعلی عینی زمانده مفعول دخی اولان فعله (مطاوعت)
دینیر: (حسن گریندی) دینیلد کده حسنک ایشله دیگی (گرینک)
ایشی ینه گندیسنه عائد و راجع اولدیغندن (گرینک) فعل
مطاوعتدر .

(حسین قاشیندی) دینیلد کده « حسین کندی کندینی
قاشیدی » حسینک ایشله دیگی « قاشینمق » ایشی ینه گندیسنه
عائد و راجع اولمقله برابر هم فعل همده مفعول اولمش اولور .
(قاشینمق) فعل مطاوعتدر .

۴۶۹ — بر فعل مطاوعت یا بمق ایچون فعلک ماده اصلیه سنک
صوگ حرفنه باقیلیر . ماده اصلیه نک صوگ حرفی حروف
حر که دن ایسه بر (ن) ، حروف حر که دن دگسه آهنگ
تلفظه گوره حروف حر که دن بری علاوه ایدیلد کدن صوگره
شیوه لسانه گوره (ن ، ل ، ش) حرفلرندن بری الحاق ایدیلیر:
طارامق — طارانمق : علی طارانندی (کندی کندینی طارانندی)

اور تمك — اور تونمك: حسن اور توندى (كندى كندىنى اوزتدى)
صارمق — صارىمق: احمد صارىندى (كندى كندىنى صاردى)
صاومق — صاووشمق: حسين صاووشدى (كندى كندىنى صاودى)
آچمق — آچىلمق هوا آچىلدى (كندى كندىنى آچدى)

مشاركت

۴۷۰ — بر ايشك ايكي ويا دها زياده كيمسه نر آراسنده
يايلىدىغنى افاده ايدن فعله (مشاركت) دىنير :

چو جوقلر قاچىشديلر = چو جوقلر قاچمق ايشنى هپ
برابر ياپدقلرندن (قاچىشمق) فعلى (فعل مشاركت) در .
احمد ايله على گولوشديلر = « گولمك » ايشى احمد ايله
على آراسنده برابر يايلىمش اولديغندن « گولوشمك » فعلى
(فعل مشاركت) در .

۴۷۱ — بر فعله مشاركت معناسى ويرديرمك ايچون
ماده اصليه نك صوك حرفى حروف حر كه دن ايسه بر (ش) ،
حرف حر كه دن دگلسه آهنگ تلفظه گوره حروف حر كه دن
برى گتيريلد كدن صوكره (ش) علاوه ايديلير :
اوتمك = اوتوشمك = دوگمك = دوگوشمك .
اوچمق اوچوشمق گي .

۴۷۲ — فعل مشارکت کرده بعضاً فاعل بر برینه قارشی هم فاعل ، هم مفعول اولورلر : (احمد ایله محمد دو گوشدیلر) دینیلدکه (احمد) دوگمک ایشنی یابدیغندن (محمد) ه قارشی فاعل ، محمد طرفندن کندیسی ده دوگولدیگندن مفعولدر . (محمد) احمد قارشی دوگمک ایشنی یابدیغندن فاعل ، احمد طرفندن کندیسی ده دوگولدیگندن مفعولدر .

بعضاً فاعلر یالکیز فعلده اشتراک ایدرلر : (چوجوقلر قوشوشدیلر) گبی که هربری آری آری (قوشمق) ایشنی یابدیلرندن فاعل اولان (چوجوقلر) یالکیز فعلده اشتراک ایتمش اولورلر .

۴۷۳ — بعضاً اسملره آهنگ تلفظه گوره (لشر - لاش) الحاقیه فعل مشارکت یاپیلر :

یوز = یوزلشمک (ایکی کشی بربریه قارشی قارشی به گلکمک .)
سوز = سوزلشمک (ایکی کشی بربریه سوز آلوب ویرمک .)
قوجاق = قوجاقلاشمق (ایکی کشی بربریه قوجاق قوجاغه گلکمک .)

تمرین — ۱۰۳

آشاغیکی جمله لرده کی فعللرک متعدی ، لازم ، مطاوعت ، مشارکت اولانلری آیرکیز :

درسلمه چالیشیورم — چوجوق چوق سویندی — ایجه گوروشه مه دم —

۴۷۲ . فعل مشارکت کرده فاعلر نه اولورلر ؟ — ۴۷۳ . اسملر دنده فعل مشارکت تشکیل ایدیلیری ؟

گوزلرینی ایندیردی — کتاینه باقدی — صباحلین قالدینجه عقلانی چوجوق
میقانیر ، طارانیر — گوگرچینلر بردن بره اوچوشدیلر — بر چوق
گورلتودن صوگره نهایت اولازشدیلر — ایکی آرقه داش یارین مکتبه
گیتمک ایچون سوزلشدیلر — طاووقلر کومسه آیشدیلر — هوا قوراق
گیتدیگندن صوچکیلدی — هوا بولاندی .

معلوم — مجهول

۴۷۴ — فعل معلوم : فاعلی معلوم و کلامده مذکور
اولان فعلدر : (احمد قلمی قیردی) گبی که « قیرمق » ایشنی
گورهن (احمد) کلامده ذکر ایدیلش و قلمی احمدک قیدینی
معلوم اولمشدر . بو حالده (قیردی) فعل « معلوم » در .

۴۷۵ — فعل مجهول : فاعل کلامده ذکر ایدیله دیگی گبی
معلوم دخی اولمایان فعلدر که مفعولی فاعل مقامنه قائم اولمشدر :
(مکتوب یازیلدی) دینیلد کده مکتوبی کیم یازدینی یعنی
(یازمق) فعانک فاعلی « مجهول » در . بونک اصلی (علی)
مکتوبی یازدی) اولدیغنه نظراً فاعل اولان (علی) کلامده ذکر
ایدله یوب مفعول صریح اولان (مکتوبی) کله سندن ادات مفعول
حذف ایدیلهرک فاعل مقامنه قائم ایدیلش « یازدی » فعلی ده
مجهول اولارق (یازیلدی) صورتنه تحویل ایدیلمشدر .

بعضاً فاعله (طرفندن) لفظی الحاق ایدیله رک مفعول غیر صریح موقعنده بولوندیریلیر :

(کتاب احمد طرفندن اوقوندی) گبی که فاعل مقامنده بولونان (کتاب) کلمه سی حقیقته مفعول اولوب فاعل اولان (احمد کلمه سنه) طرفندن لفظی علاوه ایدیله رک مفعول غیر صریح حالنده بولونمشدر ؛ (اوقوندی) فعلی « مجهول » در.

فعل معلومی مجهول قیلمق

۴۷۶ — بر فعل معلومی مجهول قیلمق ایچ-ون فعلک ماده اصلیه سنک نهایتنه باقیلیر :

۱ — ماده اصلیه نک صوڭ حرفی (ل) دن باشقه بر حرف ساکن ایسه ماده اصلیه یه آهنگ تلفظه گوره حروف حرکه دن بری علاوه ایدیلدکن صوڭره بر (ل) گتیریلیر :

مجهول

معلوم

آصیلق

آصق

کسیلمک

کسمک

۲ = فعلک ماده اصلیه سنک صوڭ حرفی (ل) ایسه آهنگ تلفظه گوره حروف حرکه دن بری علاوه ایدیلدکن صوڭره (ن) گتیریلیر ؛

مجهول

معلوم

اولونمق

اولمق

چالینمق

چالمق

۳ — فمكك ماده اصلیه سنكك صوتك حرفی حروف حر كهدن
ایسه یال ككز بر (ن) علاوه ایدیلیر :

معلوم	مجهول
اوقومق	اوقونمق
آرامق	آرانق

۴۷۷ — مفعول الیه آلان فعل لازمردن مجهول یاپیلیر:

گیتمك = كیدیلك گبی .

۴۷۸ — (اسنه مك) ، (اویومق) گبی مفعول الیه آلمایان

فعللردن فعل مجهول یاپیلماز .

اخطار : ۱ — (ایتك) مصدری (ایتوب قاقق) معناسنده
قوالانیلیرسه مجهولی (ایتلمك) ، « ایلهمك » معناسنه اولورسه مجهولی
(ایدیلك) کلیر .

اخطار : ۲ — (دیمك) ، (ایسته مك) ، (سویله مك) فعللریك
مجهوللری (دیمك) ، (ایسته مك) ، (سویله مك) صورتنده گلدیگی
گبی (دینلمك) ، (ایسته نیلمك) ، (سویله نیلمك) صورتنده ده کلیر .

اخطار : ۳ — متعدی یاپیلق ایچون ماده اصلیه یه علاوه ایدیلن
(ت) لر مجهول یاپیلدقده (د) ه تبدل ایدهر :

اریمك - اریتك = اریدیلك . - قاینامق - قایناتق =
قاینادیلق کبی . لکن کله نك حروف اصلیه سندن اولان (ت) لر
تبدل ایتز :

— ۴۷۷ . هانکی فعل لازمردن مجهول یاپیلیر؟ — ۴۷۸ . هانکی فعللردن
مجهول یاپیلماز؟ — [اخطار : ۱] (ایتك) مصدرینك مجهولی ناصلدیر؟ — [اخطار : ۲]
(دیمك ، ایسته مك ، سویله مك) مصدرلریك مجهوللری ناصلدیر؟ — [اخطار : ۳] متعدی
ایچون علاوه ایدیلن (ت) لر مجهولده نه یه تبدل ایدهر؟

آتمق آتیلق . صاتمق . صاتیلق . قاتمق . قاتیلق . چاتمق .
چاتیلق گبی .

(ایشیتمک - ایشیدیلک . اونوتمق - اونودیلق . آوتتمق -
آوودیلق . گیتمک - گیدیلک . وتمک گودولک) مصدرلری
مستنادر .

تنبيه — فعل مجهوللرایله فعل مطاوعتر بر برینه بگزه -
دکلرندن بونلری تفریق ایچون فاعلله دقت ایتمه لیدر . فاعل
کلامده ذکر ایدیلهدیگی گبی معلومده دگلسه فعل (مجهول) در .
(باغچه یه فدانلر دیکیلدی) کبی که بوراده (دیکیلدی) فعلی
مجهولدر . چونکه فدانلر باغچه یه کندی کندینه دیکیلمه یوب
مجهول بر فاعل طرفندن دیکیلمشدر .

(احمد قارشیمه دیکیلدی) دینه جک اولورسه بوجمله ده
(دیکیلدی) فعلی مطاوعت در . چونکه احمد قارشیمه کندی
کندی دیکمش و (دیکمک) ایشنی ینه کندیسنده اجرا ایتمش
اولد یغندن هم فاعل هم مفعول اولمشدر .

نائب فاعل

۴۷۹ — فعل مجهوللرده فاعل مقامنه قائم اولوب کندیسندن
مفعول اداتی اولان (ی) حذف ایدیلن مفعول بهه (نائب
فاعل) دینیر :

[تنبيه] فعل لازملا رایله فعل مطاوعتر ناصل تفریق ایدیلیر ؟ — ۴۷۹ . نائب
فاعل نه یه دینیر ؟

(مکتوب پوسته‌یه گونده‌ریلدی) دینیلدکده (مکتوب)
کله‌سی مفعول صریح اولدیغی حالده (گونده‌ریلدی) فعلی «مجهول»
اولدیغندن ادا ت مفعول اولان (ی) حذف ایدیلوب فاعل
مقامنه قائم اولمشدر .

گونده‌ریلدی (کیم؟) یاخود (نه؟) مکتوب (نزه‌یه؟)
پوسته‌یه . بو حالده (گونده‌ریلدی) فعل مجهول اولوب (مکتوب)
نائب فاعل (پوسته‌یه) مفعول غیر صریحدر .

فعلک معلوم اولماسنه گوره آلاجنی شکل شویله ایدی :
(علی مکتوبی پوسته‌یه گونده‌ردی) بو حالده (علی) فاعل ،
(مکتوبی) مفعول صریح ، (پوسته) مفعول غیر صریح ،
(گونده‌ردی) فعل معلومدر .

تمرین — ۱۰۴

آشاغیکی فعل معلوملری مجهول یاپکنز :
اوطورمق — قالمق — یورومک — بوزمق — آچق — قایامق —
قیرمق — آشمق — یازمق — گورمک — چکهک — بوغق — آقیتیق —
چیقارمق — پشیریلک — گیتمک — گوندرمک — طاشینق — صولامق .

تمرین — ۱۰۵

آشاغیکی فعل مجهوللری معلوم یاپکنز :
قورومق — طوغرامق — قابلامق — یاتیلق — یرتیلق —

قورولق — اورولق — دوگولك — ديكيلمك (ديكيش) —
كسيلمك — يچيلمك — او قونق — آتيلمق — قاتيلمق — اوتوله نمك.

تمرین — ۱۰۶

آشاغیکی جمله لرده فعل معلوملری مجهول یا پوب جمله لریده اوگا کوره
ترتیب ایدگز :

ادیبه قهوه آلتیسنی ییدی — مکتبه گیتدی — قوزی دره نی
تیه نی طولاشدی — کامل باباسیله یولده بر دره یه راست گلدی —
اورا قیلر اوراقلر نی طیر پانلر نی حاضر لادیلر — چفتجی تار لاسنی سوردی
— سزا سوقاغه چیقماق ایسته دی — بر کتاب آلمق ایچون باباسنه
رجا ایتدی — باباسی اوغلنه بر کتاب آلدی — قاپو نی آچدی —
بیورک دیدی — مسافر ایچری گوردی — قاپو نی قاپادی .

تمرین — ۱۰۷

عینی وظیفه :

قلمدانی بر دگنکله ایته ایته حوضك صیغ اولان جهتته گوتورمك
ایچون اوغراشمغه باشلادم — در حال حا قیرمغه باشلادم ... گلدیلر ..
نی چیقاردیلر ... تکرار صویدیلر .. حمامه صوقدیلر ... آزار لادیلر ..
آغلامغه باشلادم .. بو آراق قلمدانیده چیقارمشلر .. گتیردیلر ..
بگا ویردیلر — بابام بر طور دیندارانه .. بر ادای آخرتینانه ایله جهراً

تلاوت قرآنه باشلادی — ماصال سویله رکن آغا بگم گولویوردی .. بنده
گولدم .. دادیم آغلادی .

تمرین — ۱۰۸

آشاغی کی جمله لده کی فعل مجهوللری معلوم یاپوب جمله لری اوکا گوره
ترتیب ایدگنز :

روز گاردن قابو آچیلدی — هر طرفه بایراقلر آصیلدی ، فنارلر
طاقیلدی — دعا ایدیلدی — شعرلر او قوندی — قارک چوقلغندن یوللر
قاپاندی — یمکلر حاضرلاندی — جانی پولیسلر طرفندن طوتولدی —
قارشیمه گچیلدی — لزومی قدر صو آقیدیلدی — قایقلر یوزدورولدی
— بنا یاپیلدی — یول اوستندن طاشلر قالدیریلدی .

تمرین — ۱۰۹

آشاغی کی جمله لده کی فعللرک متمدی ، لازم مطاوعت ، مشارکت ،
معلوم مجهول اولدیغنی سویله یگنز :

مژده ! مینی مینی بر دیش چیقاردی — آننه سی باباسی سونیدی ،
— قابونک اوگنده بر یاوروجق طولاش یوردی — کویلی چوجوغی
بر آز طوردی ، آجی آجی گولدی — بکا پک زور بر شی صوردک ،
اویله قولای جواب ویریلزده اونک ایچون دوشوندم — حتی چیقدی ،
اوج آدیم آتار آتماز بر یاراصه اوچغه باشلادی — اوتده طوران
گوگرچینلر — اوچوشدیلر — اوراوه یاتان بر کدی قییلدادی ، قانقدی ،

گریندی ، اسنهدی ؛ یالاندی تکرار یاندی — کوچوک قوش ، آنا-
سنک سوزینی دیکله مه یوب یووانک کنارینه گلدی ، کندینی طوتامایوب
آشاغی یووارلاندی .

مثبت — منفی

- ۴۸۰ — بر حکمک ، بر تأثیرک ، بر ایشک ، بر حالک
وقوعنی افاده ایدن فعللره (مثبت) دینیر .
- ۴۸۱ — بر حکمک ، بر تأثیرک ، بر ایشک ، بر حالک
واقع اولمادیغنی افاده ایدن فعللره (منفی) دینیر .

ادات نفی

- ۴۸۲ — ترنجکده اادات نفی (۴۰) ایله (ما) در .
- ۴۸۳ — بر فعل مثبتی منفی یایمق ایچون خفیف هجالی
فعللرک ماده اصلیه سنک نهایتنه (ما) علاوه ایدیلیر :
- کورودی (مثبت) — گوره دی (منفی)
اوقودی (مثبت) — اوقومادی (منفی)

۳۵ — قرائت و املا

ایکی نور

گون اولمکده ، گونش غروب ایتمکده ایدی . دگنزه ناظر قوملر
اوزرنده بولونویور ، وکنندی گبی تازه برطاقم افکار ایله دوشونمکده
اولان کوچوک قیزجغز می الذدن طوتویوردم . ارض ، کدرلی بر سفینه
گبی بر فضای نامتناهی ایچنده دونویور : گیجه صولمش بر چهره ایله اطرافی
استیلا ایله یور و آلنی سیاه بولوطلر ایچنده انظاره عرض ایدیوردی .
اشیا ، بوزولمش ، صارارمش ، صولمش ، شکسز ، رنکسز قالمشیدی .
کال سکون ایله یواش یواش بر تسوت و کدورتک چوکمکده ، بر اضطرابک
ایتمکده اولدیغی حس ایدیوردی .

بر نظر متفکرانه و کال حیرتله طبیعته نظر انداز اولانلر بر چوق ظلمت
طاغله لرینک آسماندن ارضه طوغری تمایل ایتدکارینی ، و طاغله ، صاریشین
یالیر ، عمیق برطاقم گورولتورله طولمش اولان امواج بی پایان اوزرینه
دوکولدکارینی گورورلردی .

آقشام ! . فرما فرمای سکون ! . . .

بولوطلر ، عظیم طاغله لک ذروه لریده سورتونوب سوزوکله نییور .
روح ، برطاقم خیالات ایله بو علویت طبیعته حیران اوله رق ، طیران
ایده رک قاریشییور ، و بوتون بودگنزلرک ، قاره لرک هوای نسیمینک خارجه
چیقمی آرزو ایله یوردی .

بو آراتق الذدن طوتارق روحی اله آلمش ظن ایله دیگم معزز چوجوغم .

قادین باقیشلی ملکم ، طاتلی برصدا ایله ظلمت ایچنده قالان صولری ،
اسمر و سرت ساجلی و ساحل اوزرنده اهتزاز ایدن ایکی پارلاق
نقطه بی گوسته ره رک دیدی که :

— پدرم ، باق ! . . باق شوراده آشاغیده بایرک کنارنده یانان
برچفت آتش ناصل ایکی گوزلی برلامباگی پارلایور، نهدر بو ایکی نور؟

— بری وطنک بر آتسی ! . . دیگر دی ده بر کوکیدر . ماحصل ایکی
عالم چوجوغم .

أوت ، ایکی عالم ! . . بریسی نامتناهی برفضا . لاجوردی برقارا شلق
ایچنده در . .

چوجوغم ! اڭ سریع الحركة ایکی قیرلانفج فوشی اولسه ق ، عمرمرز
اولدجه قانادرمرزی تحریک ایلسه کینه اوگا یتیشمگه مقتدر اولامایز .

بورادن قاچتی ، اوگا واصل اولتی ایچون قانادرمرزک حرکتسز
وجودمرزک بوراده قالماسی اقتضا ایدر .

اگر بو حزین یالکزلق و تنهالغی یاروب گچمگه ، بومائی سمایی آتلامغه ،
نامحدود اولان سمانک برکوشه جگنه ایریشمگه موفق اولایلسه ایدک ،

شیمدی ایچنده بولوندیغمز بو کره ارضی فوسفور ذره سی قدر کوچوک
بریلیدیز گوره جک ایدک . اگر مرکز مژدن قالفارق نهایی سز برسیاحته ،

کره دن کره یه اوچمغه و بوظلمتی یارارق دروننده جناب حقدن باشقه کیمسه
بولونمایان نامتناهی لک ایچنده ، بویلیدیز لک مابیننده اولان فوق العاده لگی

یاقیندن گورمگه قادر اولسه ایدک گوره جگک شیلر سنئی تیره ده جک
ایدی ملکم . . .

برهیچلک ! رؤیت یوق ، دایجه سنه برچوق ملاحظات یوق ! . .

بر طاقم گونشله گوره جك ايدككه ، اونلره مربوط بر چوق عوالم
بر برينك اطرافنده وكندى محورلى اوزرنده دربدرو پراكنده اولارق
مهاديا قارينجه لرگي قايناشيرلر . بر قسم كره لره دخى تصادف ايله يه جك
ايدككه ، ايگيزگي چفت دور ايدهرلر .

شوگوسته رديگك بيلديزى ، دهشت آميز ، قورقولى ، بينهايه بر
يانفينك ، على بر پارلاقلغك ويا تعبير ديگرله چيركين بر آله و درياسينك
كوشه جگنده كوره جك ايدك .

[ويقتور هوغودن : فضلى نجيب]

وظيفه

- ۱ — مالا سويله يگيز .
- ۲ — املا اولارق يازگيز .
- ۳ — مصدر وفعل بختلرنده كچن قواعدى تطبيق ايدگيز .

۳۶ — قرائت منظومه

بر قيز مکتبی ایچون

— قيزلرنى اوقوتمايان ملت اوغللرنى معنوى اوكسوزلكه
محكوم ايتش ديمكدر ، خسرانه آغلاسين ! —

عثمانلىق اوقده قيزيل بر بولوت گي .
علوى بر انكشاف ايله اطرافه رعشه لر ،
انديشه لر نثار ايديبور ؛ شانلى موکي

هر يانده پای عزمنی لرزان ، شکسته سر
بر انقیاده اویدوریور ، بر قیریق صالی
شاهانه بر دوخته آنجاق نصیب اولان
شاهانه بر ظفر طاشییور ؛ اڭ کوچوک دالی
طوبای صیت وسطونک دهره فر سالان
بر شهر جلال آجیورکن ؛ بوگون ، . . . خایر ،
ظن ایتمه یك ، بوگون دونه حسرتله آغلامق ،
یاخود دونک شکوهنه نسبتله مختصر ،
زائل بر ایتام سحر ، بر سونوک شفق ،
بر گولایگه گورمک ایسته یورم ، یوق ، بوگونله دون
قازدشدر ؛ اونده گوردیگکز نسغ فطرتک
آلبته فیضی بوندهده موجود ؛ اوت ، بوگون
سز وارث حیایتسکز دونکی ملتک !
عثمانلیق . . . اودونکی شهادت ، اودونکی شان ،
عثمانلیق . . . او دونکی حمیت ، محالست
محو اولمامش واولمایه جق در ؛ بوگونکی قان
عینله دونکی قاندر ؛ اوت ، دونکی قان ؛ اوت ،
سز ، بر قاج آتلی قوص قوجه بر اولکه فتح ایدن
عثمانلی قهرمانلغنک قان ونامنی
حاملسکز ؛ بوفطرت اوفطرت ، بوتن او تن ،
اونلر ناصل زمانلرینک احترامنی ،
اونلر ناصل اورفرقه نور وشوکتی
پیرامننده طولایه بيلمش بو سانجاغک ؟
تاریخه سویله تڭ بو معلا حقیقتی .

- سويلتمه سهكده بز ، اوسكوت ايمه يور ، باقئ :
- « عثمانيلر - دييور - سزك اجداد با ككز
« جدأ بر خزائنه همتدي ؛ اك متين ،
« اك گزیده بر مرام ايله عصرك وشهه سز
« دنياك اك بهادري اولردى ؛ فخر ايدك ،
« مغرور اولك . . . فقط وطن اكال شان ايچين
« اولادينك كالني ايسته ر ؛ او مطلقا
« اينسته ر كه سزده همت ايدك ، سزده يوكسه اك .
« يوكسه لك ايسته ينلره پرواز ايچين فضا
« دائم كشاده در . . . ياشامق هم وظيفه در ،
« هم حقد ر آدم اوغلنه . هر كس كوچوك بويوك ،
« مهمانيدر رباط حياتك ؛ فقط بيلير ،
« هر كس بيلير بوگون كه اومه مانه بر چوروك
« مأواى بي قرار اولان عالم حقيقت
« فاني ده اولسه حرمته . اعمار و حرمته
« لايق بر آشيان پدردر . دوشونم ين
« تشبيه ايدر شو وارلغى بوش بز سياحته ؛
« هيات ! او كه نه لائنه موروث ، اودر بوگون
« انسان ايچون پناه مقدر ؛ هپ اونده در
« دينلر ، دهالر ، عنعنلر ؛ اونده در بوتون
« انمانلغك خوارق عرفاني . آلداتير
« دنيايه بوش نظرله باقان كندى كنديني . . .
« تويج ايدن بوخارقه لردر ، گوانش گي ،

« ایوان خلقتک سرتاج بلندی ! »

عما نلیلر ، تکامل أعصاره اجنبی
قالمق سقوطه طوغری ایگیلمکدر ؛ اعتلا
عرفانسز اولمايور ، مدیت ، که اُک جلیل
بر غایه در ، او غایه قوشمق وابتدا
ملته قابیلی احیا ایچین اُصیل ،
مشر بر اجتهاد ایله گهواره حیات ،
گهواره نجات اولان آغوش مادری
تجهیز ایدیلک ایسته . . . اوت ، صدر امهات
فردوس اقدس مدینتدر ؛ اُک گری ،
اُک عاجز ، اُک فلک زده ملت قادینلی
همشیره جهالت ایدندر !

ویرک ، ویرک ،

قلبک ، سماحتک ، هله علمک یاراندی
هرشیده قیزلرک ، بو معزز چیچک لرک
بر حق وار . . . ویرک !

[توفیق فکرت]

تصریف

۴۸۴ — نصریف : بر فعلک دلالت ایتدیگی شخص وزمانه
گوزه آلدینی شکلری افاده ایتمکدر .

صیغه

۴۸۵ — صیغه : تصریف ایدیلن برفعلک دلالت ایتدیگی
زمانلر ایله افاده ایتدیگی حالدردر .

۴۸۶ — صیغه ایکی نوعدر : صیغه اخباریه ، صیغه

انشائیہ .

۴۸۷ — صیغه اخباریه ؛ وقوعبولمش یاخود بولاجق ویا
بولمقدمه اولان برایشدن خبر ویره ن وصدقہ ، کذبہ احتمالی
اولان صیغهدر . یازدی ، یازاجق ، یازایورگی .

۴۸۸ — صیغه انشائیہ ؛ امر، تمنی گبی معنائلر افاده ایدوب
صدقہ ، کذبہ احتمالی اولمایان صیغهدر : یاز ، یازسون ، یازا ،
یازمالی گبی .

۴۸۹ — صیغه اخباریه لر شونلردر : ماضی شهودی ،
ماضی نقلی ، مضارع ، حال ، استقبال .

۴۹۰ — صیغه انشائیہ لر شونلردر : امر حاضر ، امرغائب ،
فعل وجوبی ، فعل التزامی ، فعل شرطی .

۴۸۵ . صیغه نهیه دیشیر ؟ — ۴۸۶ . صیغه قاج نوعدر ؟ — ۴۸۷ . صیغه اخباریه
نهیه دیشیر ؟ — ۴۸۸ . صیغه انشائیہ نهیه دیشیر ؟ — ۴۸۹ . صیغه اخباریه لر
هانکیلردر ؟ — ۴۹۰ . صیغه انشائیہ لر هانکیلردر ؟

صیغه اخباریه لر

۴۹۱ — ماضی ؛ کچمش زمانده وقوعبولان برایشی افاده ایدن صیغه در .

۴۹۲ — متکلم کچمش زمانده وقوعنی افاده واخبار ایتدیگی ایشی یا بالذات گوزیله گورمشدر یاخود گورمش گی معلومات تامه سی واردر ؛ یاخود باشقه سندن ایشیتمشدر . بونک ایچون ماضی ایکی قسمدر : ماضی شهودی ، ماضی نقلی .

۴۹۳ — ماضی شهودی : فاعلک کچمش زمانده ایشله دیگی ایشی متکلمک گوزیله گوردیگنی ویا گورمش گی بیلدیگنی افاده واخبار ایدن صیغه در : (حسن یازدی) ، (احمد او قودی) ، گی که « یازدی » ، « او قودی » فعللری ماضی شهودیدر .

۴۹۴ — ماضی نقلی : فاعلک کچمش زمانده ایشله دیگی ایشی متکلم گوزیله گورمه یوب ایشیتدیگنه عطفاً افاده واخبار ایله دیگی صیغه در : (حسن یازمش) ، (احمد او قومش) گی که « یازمش » ، « او قومش » فعللری ماضی نقلی در .

۴۹۵ — مضارع : هم شیمدیگی زمانه (حاله) ، هم گله جک زمانه (استقباله) دلالت ایدن صیغه در .

۴۹۶ — مضارع صیغه سنک زمان حال یاخود زمان استقباله دلالتی جهتیه استعمالی تحول ایدر .

۴۹۱ . ماضی نهیه دینیر ؟ — ۴۹۲ . ماضی قاچ قسمدر ؟ — ۴۹۳ ، ماضی شهودی نهیه دینیر ؟ — ۴۹۴ . ماضی نقلی نهیه دینیر ؟ — ۴۹۵ . مضارع نهیه دینیر ؟ ۴۹۶ . مضارع صیغه سنک حال واستقباله دلالتی جهتیه استعمالی تحول ایدر می ؟

۱ - مضارع، زمان حال دلالت ایدہ رسہ اعتیاد و استمرار افادہ ایدہر : افندی ہم قہوہ ہم توتون ایجر . (قہوہ و توتون ایچمک معتادیدر : ہر زمان ایچیور) دیمکدر .

۲ - بعضاً برشینک حکایہ سندنہ سوزہ شدت و یرمک اوزرہ ماضی معناسی افادہ ایدہر : (آتش بوتون خانہ بی صارمش ایدی کہ ، احمد کندینی آتشلر ایچنہ سالار ، مردیوہ نلردن صیجر ایارق چیقار ، زواللی چوجوغنی قورتاریر) گبی .

۳ - صحیح الوقوع برشی افادہ ایدہر : بالقر یوزرہ ، قوشلر اوچارگی

۴ - وعد و تمنی بی متضمن اولارق استقبال معناسی افادہ ایدہر : یارین مکتبہ گیدہرم (گیدہ جگم) ، آقشام سزہ گلیرم (گلہ جگم) ، وعد افادہ ایدہر ؛ گلیرکن کتابی ده گتیریر میسکیز ؛ تمنی افادہ ایدہر .

۵ - قطعاً زمان استقبالہ دلالت ایدہر : یازین گوروشورم (گوروشہ جگم) .

۶ - امکان و اہمال افادہ ایدہر : بو کتابی یارین دە او قوروز . (او قومق نمکندر ، او قویا بیلیرز)

۴۹۷ - مال ؛ متکلمک افادہ ایتدیگی آندہ حدثک وقوع بولمقدہ اولدیغنی بیان و اخبار ایدہن صیغہ در : احمد حالایا تیورگی .

- ۱ - حال ، بعضاً استقباله دلالت ایدر: یارین شهادتنامه می
الیورم . (آلاجم) .
- ۲ - اعتیاد افاده ایدر: درسنه دقت ایدیور ، مکتبه
دوام ایدیور . گبی .
- ۳ - مفرد غائبه (در) علاوه ایلهرک تخمیناً حالک دوامی
افاده ایدر : شیمدی یولده گیدیورلردر . گبی .
- ۴۹۸ - استقبال: برایشک گله جک زمانده وقوع بولا جغنی
افاده و اخبار ایدر: از میرده کی او غلمه مکتوب یازاجم .
بعضاً امر و تنبیه افاده ایدر: یانمدن آریلما یاجقسک گبی .
بعضاً تأکید ایچون ادات تنبیه اولان (ها) علاوه ایدیلیر:
یانمدن آریلما یاجقسک ها! گبی .
مفرد غائبه (در) علاوه سیه افاده ایتدیگی معنا تأکید
ایدیلیر: بو آقشام گله جکدر گبی .
بعضاً معنای احتمالی افاده ایدر: شوگورونن آغاج اولاجق
گبی . (آغاج اولوق محتملدر) .

تمرین — ۱۱۰

آشاغیبی ج لرده کی صیغه اخباریه لری و دلالت ایتدک لری زمانلری
بیان ایدرک تفریق ایدگیز ؛ مثبت و یانمنی اولدیغنی سویله بگنر :
امر و وار : گبره جکسک ؛ اما بنم امرله اولماز ؛ یاقین وقتده بابامه

سویله رم، او امر ایدهر، سن امرینه قائل اولسه کده اولماسه کده گبر تیرلر — امر ایدهر سه گز میرزایی شیمدی گتیریرم، احتیاط ایچون — ویله یورم — افندمز تلاش بویورمایکیز. حدتدن، مراقدن صاراردگیز، صولدگیز قولگیز هپسنه چاره بولورم — علمادن برذات استانبوله گلیر. وعظ ایدهر، نصیحت یازار؛ دها طهارتیی بیلمز برطاق مستبدان دولت طوتدقلری گبی آناتولییه نئی ایدهر لر — بعضلری «خلقک حریتی ابتدا الکمال معرفتنه محتاجد» و بعضلری ده «حریتی زمانک اقتضاسنه کوره درجه درجه ویرمه لید» دیرلر — بعض علمای بدیع، غریب برمعنایی بیان ایچون مغایر فصاحت اولان الفاظ غریبه استعمالنه جواز ویرمشلردر.

صیغه اخبار لرك تشکيلي

۴۹۹ — ماضی شهودی؛ ماده اصلیه به بر (د) علاوه ایتدکن صوگره ضمیر فعلیلر الحاق ایدیله لرك تشکيل ایدیلیر:

ماضی شهودی (مثبت)

(ثقیل): اوقو- د- م، اوقو- د- ک، اوقو- د- ی.. الخ
(خفیف): گور- د- م، گور- د- ک، گور- د- ی..

ماضی شهودی (منفی)

(ثقیل): اوقو- ما- د- م، اوقو- ما- د- ک، اوقو- ما- د- ی.. الخ
(خفیف): گور- مه- د- م، گور- مه- د- ک، گور- مه- د- ی..
اخطار: بعض صرفیون ماضی شهودی تشکيلي ایچون ماده اصلیه به

(دی) علاوه ایندیورلر سده اصل علاوه ایدیلن (د) در ؛ مفرد غائبنده کی (ی) ضمیر فعلی در .

۵۰۰ — ماضی نقلی ؛ ماده اصلیه یه (مش) لفظی علاوه

ایدیلد کدن سوگره ضمیر نسبیله الحاقیله تشکیل ایدیلیر :

ماضی نقلی (مثبت)

(ثقیل) : اوکو- مش-م ، اوکو- مش-سك ، اوکو- مش-مش .. الخ

(خفیف) : گور- مش-م ، گور- مش-سك ، گور- مش-مش ..

ماضی نقلی (منفی)

(ثقیل) : اوکو- ما- مش-م ، اوکو- ما- مش-سك ، اوکو- ما- مش-مش .. الخ

(خفیف) : گور- مه- مش-م ، گور- مه- مش-سك ، گور- مه- مش-مش ..

۵۰۱ — مضارع ؛ ۱ - ماده اصلیه نك صوڪ حرفی حروف

حرکه دن ایسه بر (ر) علاوه وضمیر نسبیله الحاق ایدیله رك تشکیل اولونور .

۲ - ماده اصلیه نك صوڪ حرفی حروف حرکه دن دگلسه

آهنك تلفظه گوره حروف حرکه دن بری علاوه ایدیلد کدن سوگره ضمیر نسبیله الحاق ایدیلیر .

اخطار : ۱ - برهالی و خفیف حرکه لی فعللرك مضارعنده صوڪ حرفی

حروف حرکه دن اولمایان ماده اصلیه لره علاوه ایدیلن (م) نك حذفی

جائز گورولویور سده حذف ایدیلمه یوب یازمق اولادر . « گزره یرنده

« گزره » یازمالیدر .

اخطار : - ۲ صوڭ حریف حروف حرکه دن اولمایان ماده اصلیه له
علاوه ایدیله جک حروف حرکه آهنگ تلفظه موافق اولمایدیر . یاز =
یازار . گور = گورور . ایشیت = ایشیدیر . چیز چیزه رگی . « گورور »
برنده « گوریر » یازمامالیدیر .

مضارع (مثبت)

(ثقیل) : اوقو - ر - م ، اوقو - ر - سڭ ، اوقو - ر ... الخ
(«) : یاز - ا - ر - م ، یاز - ا - ر - سڭ ، یاز - ا - ر ...
(خفیف) : بویو - ر - م ، بویو - ر - سڭ ، بویو - ر ...
(«) : یوز - ه - ر - م ، یوز - ه - ر - سڭ ، یوز - ه - ر ...

۵۰۲ — مضارع منفی صورتک مفرد متکلمنده
مضارع علامتی اولارق علاوه ایدیلین (ر) حذف ، مفرد
مخاطب وغائب صیغه لرنده (ز) یه تبدیل و جمع متکلمده (ز) دن
اول بر (ی) علاوه اولونور :

مضارع (منفی)

(ثقیل) : اوقو - ما - م ، اوقو - ما - ز - سڭ اوقو - ما - ز
(«) : اوقو - ما - یز ، اوقو - ما - ز - سڭز ، اوقو - ما - زلر
(خفیف) : گور - مه - م ، گور - مه - ز - سڭ ، گور - مه - ز
(«) : گور - مه - یز ، گور - مه - ز - سڭز ، گور - مه - زلر
اخطار - خفیف حرکه کی مضارعک منفی صورتلرنده ادات نفی اولان
مه) نڭ (ه) سی حذف ایدیلک معتاد ایسه ده حذف ایدیله مک قاعده یه

دھا موافقدر : (گورم ، گورمز) یرنده : (گورمہم ، (گورمہز)
یازمق اولادر :

۵۰۳ — حال ؛ مادہ اصلیه نك صوڪ حرفی حروف
حرکہدن ایسه یالکیز (یور) لفظی ؛ حروف حرکہدن دگلسه
آهنك تلفظه گوره حروف حرکہدن بری علاوه ایلدکن
صوگره (یور) الحاق ایدیلهرك تشکیل اولونور :

حال (مثبت)

اوقو - یور - م ، اوقو - یور - سك ، اوقو - یور . . .
یاز - ا یور - م ، یاز - ا - یور - سك ، یاز - ا - یور . . .
چیز - ی - یور - م ، چیز - ی - یور - سك ، چیز - ی - یور . . .

حال (منفی)

اوقو - ما - یور - م ، اوقو - ما - یور - سك ، اوقو - ما - یور . . .
چیز - مه - یور - م ، چیز - مه - یور - سك ، چیز - مه - یور . . .
اخطار : ۱ — صوڪ حرفی حروف حرکہدن اولمایان حال صیغهسنه
علاوه ایدیلهك حروف حرکه ایچون استانبول شیوه سنده آهنك تلفظه
رعایت ایدیلهیهرك اکثریا (ی) یازییورلر : (یازایور) یرنده
(یازیور) ، (ایده یور) یرنده (ایدیور) ، (گورویور) یرنده
(گوریور) گئی .

اخطار : ۲ — حال صیغهسنك منفی صورتنده ادات نفی اولان
(ما) نك الفنی ، (مه) نك (ه) سنی حذف ایدیورلر سده
طوغری دگلدر : (گورمه یور) یرنده (گورمیور) ، (اوقوما یور)
یرنده (اوقومیور) یازمامالیدر .

۵۰۴ — استقبال ؛ مادهٔ اصلیه نك صوتك حرفی حروف
حرکه دن ایسه ثقیللارده (یا) خفیفلارده (یه)؛ حروف حرکه دن
دگسه ثقیللارده (ا) خفیفلارده (ه) گتیریلدگدن جوگزه ثقیللاره
(جق) ، خفیفلاره (جك) علاوه سیمه تشکیل اولونور :
اخطار — ضمیر نسبیله اتصانده (جق) ك قافی غینه تبدل ایدهر .

استقبال (مثبت)

(ثقیل) : او قو - یا - جف - م ، او قو - یا - جة - سك ، او قو - یا - جق ..
(خفیف) : بویو - یه - جگ - م ، بویو - یه - جك - سك ، بویو - یه - جك ..
(ثقیل) : یاز - ا - جف - م ، یاز - ا - جة - سك ، یاز - ا - جق ..
(خفیف) : گور - م - جگ - م ، گور - م - جك - سك ، گور - م - جك ..

استقبال (منفی)

او قو - ما - یا - جف - م ، او قو - ما - یا - جة - سك ، او قو - ما - یا - جق ..
بویو - مه - یه - جگ - م ، بویو - مه - یه - جك - سك ، بویو - مه - یه - جك ..

تمرین — ۱۱۱

آشاییده کی مصدرلری مثبت و منفی اولارق صیغهٔ اخبار یه لره تطبیق ایدئیز :
گلمك — گیتمك — یورومك — سوزمك — آتمق — طوتمق — صاحق —
قوشمق — اورمق — طورمق — آرامق — طرامق — صاقلامق — بوزمق
— بوزمك — گوجنمك — گوزه تئك — ایچمك — گچمك — قوشمق .

نمونه : کادم ، گلدك ، گلدی . گلدك ، گلدئیز ، گلدیلر .

گلمشم ، گلمشك ، گلمش . گلمشئیز ، گلمشئیز ، گلمشئیز ، گلمشئیز .

تمرین — ۱۱۲

آشاغیکی جمله لرده کی مصدر لره مناسب زمالر و شخصلر شکلی ویرکیزه:
 سز هر شیئی بوزوب (آتمق) . سن هیچ راحت (طور ماق) —
 بن یارین سنی (گورمک) — بن برشی (بیلمه مک) — او درسنی حالا
 (او قومق) — بوگون یاغمور (یاغمق) — یارین ظن ایدرم هوا
 (آچمق) — چوجوغنک طوبی (دوشمک) — بن صباحلری ایرکن
 (قاتمق) آقشاملری ایرکن (یاتمق) — سز دائما چوق (چالیشمق)
 - احمد هیچ (چالیشماق) — تنبل اولدیفیکدن هرگون (جزا
 گورمک) — بن کیجه لری سواقغه (چبقماق) — سز ظن ایدرسم
 یارین استنبوله (یتیمک) — آخابگم دون بروسه دن (گلمک) —
 عمجه م دون بزه (گلمک) اما بن (گورمه مک) .

۳۷ - قرائت و املا

ایکی نور (مایعد)

مادامکه فکر منی اورایه آندق باقالم ! . .
 تصور ایتکه چوجوغم ، سنک بیلدیگنک ، طانیدیگنک ، شیردن هیچ
 بری یوق ، بردیگر عالم ، بردیگر قانون ! . .
 فرض ایلهکه ارض برنامتناهیلک ایچنه قاچدی ، بزم آرقه مزده ضایع
 اولدی ، گیتدی ؛ یکنی برگون ! . . کیجه اصلا انتظار اولونور دگن!
 آمانده بردیگر بیلدیز بیغینتسی ، قیالر برهور مجنونانه ایله گورلرلر !
 آتش تغنی ایدر ، طاشلرک طمارلرندن قان جریان ایلهر .
 اوراده ، بزم شیمدی اولدیغمزدن باشقه بر محله بولان آدملری

گورسه ايدك ، مطلقا اونلرده بزم گي بوتصادفدن قورقاجق ، تيمتره يه جك ، باغير اچقلردى . ظلمت ايجنده بربريمزه باقيدشاجقدق .

*
*

عجبا اونلر كده قىلبلى ، فكرلىرى ، ذهنلىرى وارمى ؟ . .
اونلرده بزم گي اصلا بولونمايان كلهلى آرارلمى ؟ . .
اونلر كده ديوارلره ، حصارلره اورويان « اسپونوزه » لرى ، هر نه كه دوشونور و اينانورلر ايسه انكار ايديجى « لوقراز » لرى وارمى ؟
اونلرده جريده لرك سياده و نهايتسز ياپراقلىنى چويره رك تبع ايدهرلمى ؟
اومشوم صحيفه لرك كه نهايتلرند « هيچ » دن غيرى برشى يازمايور .
بوموجود آنده طبقى بزم گي دهشتلى برقاصرغه ايله گيديورلر . . .
اونلرده ده بى گلييور ، ديگرى درعقب اوگاسلف اولويور . . اونلرى ده برفنس خاق و محو ايديور .

*
*

بوپارلاق ييلديزلرك اطرافدن ناصل برفورتنه حكما فرما اولويور ! . .
برگون اولاجق ، بو ييلديزلرك دخى دوشمه سى لازم گله جكدر .
ييلديز مزارلر ايجنده وجودلرك قارگي آزيدىگنى گورويور . جانلرده بو ييلديزلرك سمان قارگي ياغديغنى گوره جكدر .

*
*

دقتله باق چوجوغم ! گوره جكسك ! . . بعضاً بونامتناهيك ايجندن بپارلاق سياره گچييور .

او ، اولجه اوزاقده برسياه نقطه دن عبارت ايدى . ديوانه گي ، برقاصرغه دن دهها سرعتله گلييور ، قوشويور ، ياناشييور ، اوچويور ،

گچیپور ، ینہ برسپاہ نقطہ دن عبارت قالا جقدر کہ بزگور مہ یہ جگزی ! .
ایستہ باقی ! اونک مورارمش چہرہ سی ، یشیل او قیانوسلریٹک
تیر مہ سیلہ برابر گور و نیوردی . شیمدی اکسیلیپور ، صاراروب
صولیور ، ظلمت زرنہنی تکرار گچیپور . نہ عالی منظرہ ! .
سما ایچندہ اوچان بوجسم نہ در ؟ . . بر عالم ؟ . .

[ویقتور هوغودن : فضلی نجیب]

وظیفہ :

قرائتہ کی فعالری ، زمان و شخصلرینی تعیین ایدہ رک آیرگزی .

صیغہ انشائیہ

۵۰۴ — امر حاضر ؛ ۱ — متکلمک مخاطبہ برایش یا پاماسنی
امر ایتمک ایچون قوللانیدیغی صیغہ در : یازگی « یاز » ؛ درسگنی
« او قو » گبی .

۲ — دعادہ تضرع و تمنی بی افادہ ایدہر : یارب ، طوغری
یولی ہدایت ایلہ . گبی .

۳ — رجا افادہ ایدہر : لطف ایدگزی قلمگیزی ویرگزی . گبی
اخطار — ہر فعلک امر حاضر صیغہ سی اوفعلاک مادہ اصلہ سی در :
باققی = باقی . ایستہ مک = ایستہ گبی .

۵۰۵ — امرغائب؛ برایشك ياپيلماسى ايچون متكلمك
حاضرده اولمايان برشخصه امراتمك ايچون قوللانديغى صيغه در:
قابوي قاپاسين، درسنى او قوسون . گبي .

۵۰۶ — فعل و جوبى؛ برایشك استقبالده بهمه حال اجراسى
لازم اولديغى افاده ايدهن صيغه در كه امر معناسى متضمن اولوب
صيغه امر دن دها قوتلى و شدتليدر: «گيجه گوندوز چاليشمالى .
درسلره دقت ايمه ليسگنز» گبي .

۵۰۷ — فعل و جوبى؛ بعضاً امر معناسى متضمن اولمايوب
يالگنز برسببدن طولايى لزوم و وجوب افاده ايدهر: «صباحلرى
سرين اولديغى ايچون خرقة گيمه ليسگنز» گبي كه بو حالده امرى
تضمن ايمه يوب (صباحلرى سرين اولمق) سببى (خرقة گيمه يه)
لزوم و وجوب گوسته رديگنى افاده ايتمشدر .

۵۰۸ — فعل التزامى؛ برایشك استقبالده اجراسى مطلوب
وملتزم اولديغى افاده ايدهن صيغه در كه — فعل و جوبى گبي —
امر معناسى متضمن اولوب امر صيغه سندن دها اهميتلى در:
«يارين كيدوب بويله جه سويله يه سنك» گبي كه كلامه «سويله»
ديمكن دها زياده اهميت ويرير .

اخطار — رسى امرلرده اكثر يافعل التزامينك مفرد غائبى استعمال
ايدليلير: ويريله، يازيله گبي .

۵۰۵ . امرغائب نيه ديشير؟ — ۵۰۶ . فعل و جوبى نيه ديشير؟ — ۵۰۷ . فعل
و جوبى دائما امر معناسى متضمن اولورمى؟ — ۵۰۸ . فعل التزامى نيه ديشير؟

۵۰۹ — فعل التزامينك مفرد غائبى اكثر يا دعا وتمنى افاده
ايدەر : « جناب حق موفق بالخير ايلهيه ! الله قاووشدوره ! » گي .
اخطار — فعل التزامى امر غائب معناسنى متضمندر : الله موفق ايلهيه
(ايلهسين) ؛ الله قاووشدوره (قاووشدورسون) گي .

صيغه انشائية لرك تشكيلى

۵۱۰ — امر حاضر صيغه سى ؛ فعلك ماده اصليه سندن
عبارتدر : او قومق — او قو . بيلمك = بيل گي .
اخطار — ماده اصليه نك صوك حرفى حروف حر كدن ايسه جمعنده
(ك) ، دن (كز) دن اول براء مكسوره علاوه ايديلير : او قو =
او قويك ، او قويكز گي .

امر حاضر (مثبت)

او قو — او قويك ، او قويكز .
بيل — بيلك ، بيلكز .

امر حاضر (منفي)

او قوما — او قومايك ، او قومايكز .
بيلمه — بيلمهيك ، بيلمهيكز .

امر — تقيل لهجالى صيفرله علاوه ايريلين (ما) ادات
نفيي بعضر طرفندره امر حاضر مفردنه (م) صورنده

۵۰۹ . فعل التزامينك مفرد غائبى اكثر يا نه افاده ايدەر ؟ — ۵۱۰ . امر حاضر
صيغه سى ناصل تشكيل اولتور ؟

یازیلیبور ایسده تقیل لهجالی کلمه لره علاوه ایبرله ارات
نهی (ما) اولدیغنده بونی (مه) صورتنده یازموه قاعدهیه
موافقه دکلمر . بناء علیه (یازما) برنده (یازمه) ، (قورقما)
برنده (قورقمه) یازما مالیدر .

۵۱۱ — امرغائب صیغه سی ؛ ماده اصلیه یه آهنگ تلفظه
گوره (سون) یاخود (سین) علاوه سیمله تشکیل اولونور :
اوقو = اوقوسون . یاز = یازسین . گبی .

امرغائب (مثبت)

طور = طورسون — طورسونلر .

بیل = بیلسین — بیلسینلر .

امرغائب (منفی)

طورما = طورماسون — طورماسونلر .

بیلمه = بیلمه سین — بیلمه سینلر .

۵۱۲ — فعل وجوبی ؛ ماده اصلیه نك نهایتنه تقیل
هجالیلرده (مالی) ، خفیف هجالیلرده (مهلی) علاوه ایدیلدکن
صو گره ضمیر نسبیملر الحاقیه تشکیل اولونور :

فعل وجوبی (مثبت)

(ثقیل) : اوقو - مالی - یم . اوقو - ماید - سئک . اوقو - مالی ... الخ
(خفیف) : گور - مهلی - یم . گور - مهلی - سئک . گور - مهلی ...

فعل وجوبی (منفی)

(ثقیل) : اوقو - ما - مالی - یم . اوقو - ما - ماید - سئک . اوقو - ما - مالی ...
(خفیف) : گور - مه - مهلی - یم . گور - مه - مهلی - سئک . گور - مه - مهلی ...

۵۱۳ — فعل التزامی ؛ ماده اضلیه نئک نهایتی حروف
حرکه دن آیه سه ثقیل هجالیلرده (یا) خفیف هجالیلرده (به) ؛
حروف حرکه دن دگسه ثقیل هجالیلرده (ا) ، خفیف هجالیلرده
(ه) علاوه ایدیلدکن صوگره ضمیر نسبیلر الحاق ایدیلدک
تشکیل اولونور :

اخطار — فعل التزامینک جمع متکلمنده ضمیر نسبی (ز - یز) یرینه
(لم) گلیر .

فعل التزامی (مثبت)

(ثقیل) : اوقو - یا - یم ، اوقو - یا - سئک ، اوقو - یا
» اوقو - یا - لم ، اوقو - یا - سئک ، اوقو - یا - لر
» یاز - ا - یم ، یاز - ا - سئک ، یاز - ا
(خفیف) : سویله - به - یم ، سویله - به - سئک ، سویله - به
» چیز - ه - یم ، چیز - ه - سئک ، چیز - ه
اخطار — « ایتک ، گیتک ، ایشیتک » فعللری نئک ماده اضلیه لری نئک

صوٹک حرفی اولان (ت) صیغۂ التزامیہ (د) حرفتہ تبدیل ایدهر :
ایده ، کیده سٹک ، ایشیده لم . گبی .

تمرین — ۱۱۳

زیرده کی مصدرلری صیغۂ انشائیہ لره تطبیق ایڈکڑ :

آکلامق — بیلمک — چاغیرمق — دلمک — دینک — دیلمک —
سیلمک — چلمک — چکمک — چوکمک — سویلمک — اوده مک —
شیشمک — شاشیرمق — طاقق — باقق — آقق — آرامق —
قورومق — چورومک — آریمک — بزہ مک — قاورامق —
گولمک — گیرمک .

تمرین — ۱۱۴

زیرده کی جملہ لرده معترضہ ایچنده بولونان فعللری مناسب صیغہ
وشخص لرده قوللانکڑ :

هرشیٹی آرامقہ مراق ایتمہ یگڑ بونک جزاسنی (چکمک) ، بوندن
باشقہ بویوکلرک سوزلرینده اطاعت (ایتمک) — پدرك گلییورقاپوینی
(آچق) ، سن آچازسه ک سویله احمد (آچق) — ایلروده بویوکلر
آدم اولق ایچون تربیہ لی (اولق) ، شیمیدن درس لره (چالیشمق) ،
وقتگی بوش (گچیرمه مک) در — صباحلری معدہ لره خفیف طعام
ای (گلمک) — دائما هضمی سهیل ، یعنی آریمه سی قولای شیلر
(ییمک) ، ویمک زمانلری منتظم (اولق) ، یازین هرگون آلاتورقه
بشده ، قیشینده یدی ده اوگله طعامنی (ییمک) — یارینکی
درسمه باقادم وارایم (گیتمک) ، (چالیشمق) — هایدی برابر

(او قومق) — احمد (او قومق) سن (دیکله مک) — او ،
یارین بزه (گلمک) .

۳۸ — قرائت و املا

اللهدن امید

أى صبيء معصوم ! ما يوس اولما ؛ آمال و امید گئی قلبکک برکوشه .
 جگنده محافظه ایت . ~~بقتور~~
 بوکون سنی حیاتندن بیزار ایدن بوگونلک بز ما یوسیتک الجاسیله
 یاریندن ، مستقبلدن بوسبوتون قطع امید کایتمه ! دقت ایت ، که
 آتی ده دخی بوگی حادثات الیمیه تصادف ایتمه به سئک ؛ چالیش .
 استقبالگئی تأمین ایت ، استقبالدن امین اول .
 جناب اللهک دنیا یوزینه شبنملرله مغفران یاغدیردیغی وقت سحرده
 حضور معطی الحاجنده جبهه سایی تضرع اولام .
 کوچوک ملکم ! بو آلام ویثوسی تواید ایدن بزم کندی خطیا آتمزدر .
 احتمال ، که برچوق زمانلر زانو بزمن تضرع اولورسهق ، جناب اللهک
 عفوینه مظهر و بوتون آرزولرمزه نائل اولورز !
 [و یقتور هوغودن : ش . مظهر]

خبره
 آلم کورد
 اعطایه رها بصری تمرین — ۱۱۵

اصول تحریر و کتابت

زیرده کی موضوعی توسیع ایدگز ، مطالعه گزی یازگز :
 مایمونک بری برجویز بولش ، بک ایچون آغزینه آتمش ، قابوغنک

سرتلیگندن چيگنه يه مه مش ، جويزی آغزندن چيقاروب « آنبه هم بگا
 جويزلر طاتلی اولور ديمشدی ، حال بوکه طاش گبی سرت ، بونک
 طادی نره سنده ؟ » ديوب جويزی آتمش . بر از صوگره آنه سی
 گلوب چوجوغنک آتدینی جويزی بولوب بر طاش ایله قيرمش ، ایچنی
 آيقلامش گوزلجه هم کندی ييمش هم چوجوغنه ويرمش « چوجوغم ؛
 جويز طاتلی در اما قیروب ایچنی ييمه سنی بيلمه لی » ديمش .

تمرین — ۱۱۶

زیزده کی کله لری برر جمله ده قوللانکز :

جدا — قریب — نشر — انتشار — ارتفاع — تدنی —
 ترقی — دوچار — گرفتار — اکرام — تعظیم — ترفیع —
 رغیب — مشرف .

استفهام

- ۵۱۴ — بر ایشک واقع اولوب اولمادیغنی آکلامق ایچون
 ایراد ایدیلن سؤاله (استفهام) دینیر .
- ۵۱۵ — فعللره استفهام صورتی ویرمک ایچون ادات
 استفهام اولان (می) لفظی علاوه ایدیلیر .
- ۵۱۶ — فعللرک استفهام صورتلر نده ادات استفهام ،
 ماضی شهودی ایله فعل التزامی ده ضمیر دن صوگره گتیریلیر :

۵۱۴ . استفهام نه یه دینیر ؟ — ۵۱۵ . فعللره استفهام صورتی ویرمک ایچون نه
 یاپیلیر ؟ — ۵۱۶ . ادات استفهام ماضی شهودی ایله التزامی صیغهلر نده تره لره کتیریلیر ؟

اوقودیمی ؟ یازدکمی ؟ اوقویالمی ؟ گبی .

۵۱۷ — ماضی شهودی ایله التزامی صیغه لرندن باشقه
صیغه لرده مفرد متکلم ایله مفرد و جمع غائب لرده ضمیر لردن
اول، دیگر شخص لرده ضمیر لردن صوگره گتیریلیر : اوقومشمی ؟
یازمشرمی ؟ یازاجقمی ؟ یازاجقمیسک ه گبی .

۵۱۸ — فعل التزامینک یالکیز مفرد و جمع متکلم لرینک
استفهام صورتلری مستعمل اولوب دیگر شخصلری مستعمل
دگلدیر . (اوقویایمی ؟ یازالمی) دینیر . لکن گرك مخاطب
وگرك غائب شخصلرینک استفهام صورتلری اولارق :
(اوقویاسکمی ؟ یازاسکزمی ؟ اوقویایمی ؟ یازالرمی ؟) دینمز .
مفرد و جمع غائب شخصلرینک استفهام صورتلری یرنده امر غائب
صیغه سی قوللانیلیر : (اوقویایمی ؟) یرنده (اوقوسونمی ؟)
(یازالرمی ؟) یرنده (یازسونلرمی ؟) دینیر .

اخطار — بعض طشره تورکجه لرده فعل التزامینک غائب شخصلرینک
استفهام صورتلریده مستعملدر : بونی بویله دییه می ؟ کویه گیده لرمی ؟
گبی .

فعللرک استفهام صورتی

ماضی شهودی : اوقودمی ؟ اوقودکمی ؟ اوقودیمی ؟
اوقودقمی ؟ اوقودگزمی ؟ اوقودیلرمی ؟

۵۱۷ . ادات استفهام ماضی شهودی ایله التزامی صیغه لرینک غیری صیغه لرده نره لره
کتیریلیر ؟ — ۵۱۸ . فعل التزامینک هانکی شخصلرینک استفهام صورتلری مستعملدر ؟

استفهام ماضی نقلی: او قوم شمی یم؟ او قوم شمی سڭ؟ او قوم شمی؟
 او قوم شمی یز؟ او قوم شمی سڭز؟ او قوم شلمری؟
 » مضارع: او قورمی یم؟ او قور میسڭ؟ او قورمی؟
 او قورمی یز؟ او قور میسڭز؟ او قورلمری؟
 » حال: او قویورمی یم؟ او قویور میسڭ؟ او قویورمی؟
 » استقبال: او قویاجقمی یم؟ او قویاجقمی سڭ؟ او قویاجقمی؟..
 » فعل وجوبی: او قومالیمی یم؟ او قومالی میسڭ؟ او قومالیمی؟..
 فعل التزامی: او قویایمی؟ . . . ؟
 او قومالیمی؟ . . . ؟

۵۱۹ — فعلک وقوع وعدم وقوعی مطلوب اولمایوب آنجق
 فاعل یا خود مفعولک تخصیصی مطلوب ایسه شکل استفهام ده کیشیر؛
 او حالده ادات استفهام فاعلدن یا خود مفعولدن صوگره گتیریلیر:
 بونی محمدی یازدی؟ سز می او قودگنز؟ بز می یازاجغز؟
 اونلرمی سویله یورلر؟ از میره می گیتدگنز؟ مکتبدمی گاییور -
 سڭز؟ اوده می او طور ویور؟ گبی .

۵۲۰ — استفهام بعضاً «تندیم» [*] افاده ایدهر: (وظیفه گئی
 یازمادگمی؟) گبی. بعضاً «توبیسخ» افاده ایدهر: (والده گه
 عاصیمی اولاجقسڭ؟) گبی.

[*] «تندیم» = نادم ایتمک .

۵۱۹. شکل استفهام نه زمان ده کیشیر و ادات استفهام نره به علاوه ایدیلیر؟ —
 ۵۲۰. استفهام هانکی معناری افاده ایدهر و نره لرده قوللانیلیر؟

- ۵۲۱ — استفهام بعضاً مخاطبک تجاهلنی الزام ایچون قوللانیلیر : (حسیننی گورمه دکیمی یا ؟) گبی .
- ۵۲۲ — بعضاً نازکانه بر تکلیف ایچون قوللانیلیر : (افندم تشریف ایتمز میسکیز ؟) گبی .

فعل جوهری

- ۵۲۳ — فعل جوهری ، یالکیز ماضی شهودی ، مضارع ، شرطی صیغه لری مستعمل اولوب دیگر صیغه لری قوللانیلما یان (ایمک) فعلیدر . غیر مستعمل صیغه لری « اولمق » فعلنک صیغه لریله تضمین اولونور :

فعل جوهرینک مستعمل صیغه لری

ایدم — ایدک — ایدی .	} ماضی شهودی :
ایدک — ایدکیز — ایدیلر .	
ایشم — ایمشسک — ایمش .	} ماضی نقلی :
ایمشز — ایمشسکیز — ایمشلر .	
ایسه م — ایسه ک — ایسه .	} صیغه شرطیه :
ایسه ک — ایسه کیز — ایسه لر .	

- ۵۲۴ — فعل جوهرینک منفی صورتی اولنه (دگل) لفظی علاوه سیمه تشکیل اولونور :

ماضی شہودی منفی : دگل ایدم — دگل ایدک — دگل
ایدی . . . الخ

ماضی نقلی : دگل ایشم — دگل ایمشک — دگل
ایمش . . . الخ

صیغہ شرطیہ : دگل ایسہم — دگل ایسہک — دگل
ایسہ . . . الخ

یاردیمیجی فعللر (افعال معاونہ)

۵۲۵ — یاردیمیجی فعللر ، بر طاقم مرکب فعللر تشکیلنہ
خدمت ایدن فعللر در .

۵۲۶ — یاردیمیجی فعللر اوچ نوعدر :

۱ — فعل جوهرینک مستعمل صیغہ لریدر .

۲ — (بیلیمک ، ویرمک ، طورمق ، قالمق ، یازمق) فعللر یدر .

۳ — (ایتمک ، ایلهمک ، قیلیمق ، بیورمق) فعللر یدر .

افعال مرکبہ

۵۲۷ — مرکب فعللر ؛ یاردیمیجی فعللرک نوعلرینہ نظر آ
اوچ قسمدر .

برنجی قسم فعل مرکب

۵۲۸ — برنجی قسم فعل مرکب فعل جوهری علاوه۔
سیله تشکیل اولونورکه اوچدر :

حکایه ، روایت ، شرطی .

۵۲۹ — فعل جوهرینک ماضی شهودیسنک علاوه سیله
ترکب ایدن فعللره (حکایه) ، ماضی نقلیسنک علاوه سیله
تشکل ایدن فعللره (روایت) ، صیغه شرطیه سنک علاوه سیله
تشکل ایدن فعللره (شرطی) دینیر .

حکایه فعللری

۵۳۰ — صیغه فعللری : متکلمک بر ایشک یاییدیغنی
گوزیله گورمش ویا گورمش گبی بیلیدیگنی افاده ایدن فعللردر .
۵۳۱ — حکایه فعللری ، فعل بسیطلرک مفرد غائبلرینه
فعل جوهرینک ماضی شهودیسنک علاوه سیله تشکیل اولونور:
حکایه ماضی شهودی (مثبت) : یازدی — ایدم ، یازدی — ایدک ،
یازدی — ایدی .
» (منفی) : یازمادی — ایدم ، یازمادی — ایدک ،
یازمادی — ایدی .

۵۲۸ . برنجی قسم فعل مرکب هانکیلریدر وقاچدر ؟ — ۵۲۹ . فعل جوهرینک
صیغه نریله تشکیل ایدن فعللره نه دینیر ؟ — ۵۳۰ . حکایه فعللری هانکی فعللردر ؟ —
۵۳۱ . حکایه فعللری ناصل تشکیل ایدر ؟

حکایهٔ ماضی نقلی (مثبت): یازمش-ایدم، یازمش-ایدک،
یازمش-ایدی .

» (منفی): یازمامش-ایدم، یازمامش-ایدک،
یازمامش-ایدی .

حکایهٔ مضارع (مثبت): یازار-ایدم، یازار-ایدک،
یازار-ایدی .

» (منفی): یازماز-ایدم، یازماز-ایدک،
یازماز-ایدی .

حکایهٔ حال (مثبت): یازایور-ایدم، یازایور-ایدک،
یازایور ایدی [*] .

» (منفی): یازمایور-ایدم، یازمایور-ایدک،
یازمایور-ایدی .

حکایهٔ استقبال (مثبت): یازاجق-ایدم، یازاجق-ایدک،
یازاجق-ایدی .

» (منفی): یازمایاجق-ایدم، یازمایاجق-ایدک،
یازمایاجق-ایدی .

حکایهٔ وجوبی (مثبت): یازمالی-ایدم، یازمالی-ایدک،
یازمالی-ایدی .

» (منفی): یازمامالی-ایدم، یازمامالی-ایدک،
یازمامالی-ایدی .

[*] « یازایور » صورتندہ دہا زیادہ متعملمدر .

حکایه التزامی (مثبت) : یازا - ایدم ، یازا - ایدک ،
یازا - ایدی .

» (منفی) : یازمایا - ایدم ، یازمایا - ایدک ،
یازمایا - ایدی [*] .

اخطار — حکایه التزامی معنای شرطی می متضمن در : (وظیفه گئی
یازایدک « یازا ایدک » جزا گورمزدک « گورمز ایدک ») گئی .

روایت فعللری

۵۳۲ — روایت فعللری : متکلم ، بر ایشک یاسیلدیغنی
گورمه یوب نقل و روایت طریقله افاده ایچون قوالانیلان فعللردر .
۵۳۳ — روایت فعللری ؛ فعللرک مفرد غائبلرینک صوکنه
فعل جوهرینک ماضی نقلی صیغه سنک علاوه سیله تشکیل اولونور :
اخطار — « روایت ماضی شهودی) صیغه سی یوقدر . چونکه
ماضی شهودی بر ایشک وقوعی متکلمک گوزیله گوردیگی یاخود گورمش
گئی ووقفنی افاده ایدر . روایت فعللری ایسه متکلمک گوزیله گورمه .
یوب نقل و روایت طریقله ایشیتدیگی بر شیئی افاده ایدر . بو حالده
ماضی شهودی ایله روایت آراسنده ضدیت اولدیغندن بو صیغه مفقوددر .
[*] فعل التزامینک ثقیل هجالیلرنده (یا) خفیف هجالیلرنده (یه)
گقیریلیر : او قویا ، سویله یه گئی .

۵۳۲ . روایت فعللری نه به دینیر ؟ — ۵۳۳ . روایت فعللری ناصل تشکیل اولونور ؟
— [اخطار] روایت فعللرینک ماضی شهودیسی نیچون مفقوددر ؟

- روایت ماضی نقلی (مثبت) : یازمش-ایشم، یازمش-ایمشسک،
یازمش - ایمش .
- » (منفی) : یازمامش-ایشم، یازمامش-ایمشسک،
یازمامش - ایمش .
- روایت مضارع (مثبت) : یازار - ایشم، یازار - ایمشسک،
یازار - ایمش .
- » (منفی) : یازماز - ایشم، یازماز - ایمشسک،
یازماز - ایمش .
- روایت حال (مثبت) : یازایور (یاخود) یازیور-ایشم،
یازیور-ایمشسک، یازیور-ایمش .
- » (منفی) : یازمایور-ایشم، یازمایور-ایمشسک،
یازمایور - ایمش .
- روایت استقبال (مثبت) : یازاجق-ایشم، یازاجق-ایمشسک،
یازاجق - ایمش .
- » (منفی) : یازمایاجق-ایشم، یازمایاجق-ایمشسک،
یازمایاجق - ایمش .
- روایت وجوبی (مثبت) : یازمالی-ایشم، یازمالی-ایمشسک،
یازمالی - ایمش .
- » (منفی) : یازمامالی-ایشم، یازمامالی-ایمشسک،
یازمامالی - ایمش .

روایت التزامی (مثبت) : یازا — ایتمش ، یازا — ایتمشک ،
یازا — ایتمش .
» (منفی) : یازمایا — ایتمش ، یازمایا — ایتمشک ،
یازمایا — ایتمش .

فعل شرطیلر

۵۳۴ — فعل شرطیلر : بر ایشک وقوعی ، دیگر بر ایشک
وقوعنه مشروط اولدیغنی افاده ایدن فعللردر .
۵۳۵ — فعل شرطیلر ؛ فعللرک مفرد غائبلرینک صوگنه
فعل جوهرینک صیغه شرطیه سنک علاوه سیله تشکیل اولونور :
ماضی شهودی شرطی (مثبت) : یازدی — ایسه م ، یازدی — ایسه ک ،
یازدی — ایسه .
» (منفی) : یازمادی — ایسه م ، یازمادی — ایسه ک ،
یازمادی — ایسه .
ماضی نقلی شرطی (مثبت) : یازمش — ایسه م ، یازمش — ایسه ک ،
یازمش — ایسه .
» (منفی) : یازمامش — ایسه م ، یازمامش — ایسه ک ،
یازمامش — ایسه .

مضارع شرطی (مثبت) : یازار — ایسه م ، یازار — ایسه ك ،
یازار — ایسه .

» (منفی) : یازماز — ایسه م ، یازماز — ایسه ك ،
یازماز — ایسه .

حال شرطی (مثبت) : یازایور — ایسه م (یا خود) یازیور —
ایسه ك ، یازیور — ایسه .

» (منفی) : یازمایور — ایسه م ، یازمایور — ایسه ك ،
یازمایور — ایسه .

استقبال شرطی (مثبت) : یازاجق — ایسه م ، یازاجق — ایسه ك ،
یازاجق — ایسه .

» (منفی) : یازمایاجق — ایسه م ، یازمایاجق — ایسه ك ،
یازمایاجق — ایسه .

وجوبی شرطی (مثبت) : یازمالی — ایسه م ، یازمالی — ایسه ك ،
یازمالی — ایسه .

» (منفی) : یازمامالی — ایسه م ، یازمامالی — ایسه ك ،
یازمامالی — ایسه .

الترامی شرطی (مثبت) : [یازا — ایسه م] یازسه م ، یازسه ك ، یازسه .

اخطار — « ایسه » لفظی بعضاً تخفیف ایدیلهرک (سه)
صورتنده استعمال ایدیلیر . (یازدیسسه ، او قومشسه م ،
کورورسه ك) کچی .

۵۳۶ — فعل التزامینک مفرد غائبنک صوکنه فعل جوهرینک
ماضی شهودی و ماضی نقلی صیغهلری علاوه ایدیلهرک حکایه
ماضی شرطی تشکیل اولونور :

حکایه ماضی شهودی شرطی : یازسه ایدم ، یازسه ایدک ،
یازسه ایدی

حکایه ماضی نقلی شرطی : یازسه ایمشم ، یازسه ایمشک ،
یازسه ایمش

تمرین — ۱۱۶

آشاغیکی مصدرلردن افعال مرکبه نك حکایه ، روایت ، شرطی
صورتلرینی تشکیل ایدگنر :

آتمق — اوتتمک — اورتتمک — آچمق — آچیمق —
ایچمک — اوچمق — آرامق — اوده مک — ازمک — آزمق —
اله مک — بودامق — بونامق — بویومک — بوکمک —
ییلکم — چاتمق — باقمق — دوشه مک .

تمرین — ۱۱۷

آشاغیکی جمله لرده معترضه ایچنده کی مصدرلری مناسب زمان وشخصلره
تحويل ایتمه لیدر :

دها شیمیدن هرايشکزی طوغرولقله طومتفه (آیشق) — اولادم

سن (چالیشمق)، درس لرگئی وظیفه لرگئی مکمل صورتده (حاضرلامق) -
 سنک بوتکلیفک بنی پک ممنون ایتدی؛ بومسرت قوتمی (آرتیرمق) -
 نجیب پدیرینک خونیی (بیلک) - بدری آغا بر فکری ایکی دفعه
 تکرار ایتمز، قرارینی تبدیل (ایلمک) - مساعده ایدگورده گینجه
 یازیلرگیزی بن (یازمق) - احمدده (چالیشمق) سزگله برابر ترفیع
 صنف ایدهردی - استانبوله (گیتمک) واپوروقتی (قاچیرمامق) -
 احمدوظیفه لرگئی (یازمق)، یازوب بیتیردکن صوکره بورابه (گلمک) -
 بوسنه مکتبدن دیلومه می (آلق)، دارالفنون (گیرمک) - انسان
 ترقی و ترفیعنی دائما کندی سعیندن (بکلمک) .

۳۹ - قرائت و املا

امام علینک بر مناجاتی

ای صاحب جود حامدکم . ای یگانه معبود ! ساجدکم .
 متعالیسک . عبادکن ایسته دیگگئی مظهر احسان بی پایان
 ایدهرسک ، دیله دیگگئی دوچار خسران و حرمان ایله رسک .
 خالقم ! التجا گاهم آنجق سنسک . عسر حالندهده ،
 یسر حالندهده سکا مراجعت ایدهرم ، سکا یالواریرم .
 الهی ! اگرچه گناهیم بویوکدر ، فقط سنک عفوگ اوندن
 دها بویوک دکلمیدر ؟

بنی دوچار زیان ایده جک ویا درگاهکنن ظرد ایله یه جک
اولسه ک آرتق کیمدن امید وار اوله بیلیرم ؟ کیم شفیع اولور ؟
یارب ! حقیقت حالمی گورو یورسک ، درجه فقرمی
بیلیورسک ، مناجات نهانمی ایشدیورسک ، بنی سندن قطع
رجا ایده نلره الحاق ایله . رحمتکله طمع برکالدر . گوکلمدن
ذوق و محبتکی اکسک ایتمه .

حضور عظمتکده خاضع بر بیچاره یم ، بنی عذابکنن آزاد
ایتمز میسک ؟

عالم ناسوتدن متجرد اولدیغ زمان بنی سوزمه ثابت بولوندور .
بکاعذاب ایتمک ایستهرسه ک ایت . بیک ییل معذبک اولسه م ،
جهنم نشین بولونسهم ینه سندن حبل امیدم منقطع اولماز .
مال و بنوندن فائده امید اولوناما یا جفی گونده ذوق آشنای
عفو ک اولوق ایستهرم .

رهبرم سن اولورسه ک هیچ بر وقتده گمراه اولمام .
سن بکا یول گوستهرمزه ک الی الابد ضلالتدن قورتولمام .
عفو ک ارباب حسناته مخصوص اولوق لازم گلیرسه سیئاتنک
غفاری کیم اولاجقدر ؟

اتقیای امتدن اولامادم ، مذنبم . اونک ایچوندرکه دامن
عفو ک جمله دن زیاده خاشعانه صاریلییورم .
تکرار ایدهرم : گناهم عظیمدر ، لکن سنک عفو ک البتہ
اوندن اعظمدر .

لطف شامدگئی یاد ایله دجکه سوزش قلم تسلی به تحویل
ایدیور . ذنوب گذشته می در خاطر ایتدجکه گوزم سرشک
افشان پشمانی اولویور .
شانکه یاقیشان بنم گبی بر مقرر خطیاتی مظهر غفران ایلک
دگلمیدر ؟

علی بی باب معالی مأب فضلکدن باشقه بر یره مراجعت
ایده میه جک بر طبیعتده یاراتدک . حلقه زن در احساساتدر ؛
هرنه اومارسه آنجق سندن اومار .

اڭ بویوک قورقوم شودر : بنی قاپوگدن طرد واذلال
ایده جک اولورسه ک نه یاپارم ؟ . . .

ای عوالم آفرین ! بیلیورسک . گورویورسک که گروه
غافلون اوویورلر . محبتکده صوڭ درجه به قدر ثبات ایده جگنه
قسم ایش اولان بنده خاصک ایسه ایشته شوقارا کلق گیجده
حضور عزتکدن دور طوتولامایاجق قدر پاکدلانه ندالرله ،
عالرله مشغول بولونویور .

هرکس طمعدار نوالکدر ، هرکس جنت جاودانه گیرمک
آرزوسندهدر .

سیئات سابقهم بنی تشنیعدن خالی قالمادینی حالده امیدم
گوکلمی آرزومند سلامت ایدیور .

ای مرسل ارسل ! رسول هاشمی حق ایچون ، سنی داتما

تقدیس ایدهن ابرار امت حرمتنه بنی محمدی اوله رق حشر
ایله .

شفاعتخواه رسولم ، بنی اوندنده محروم ایله مه . . .

[معلم ناجی]

وظیفه :

- ۱ — قرائتده کی فعللرک بسیط یا خود مرکب ، مثبت و یا منفی اولدقلرینی ، زمان و شخصیلرینی تصریح ایدگیز .
- ۲ — قرائتی املا اولارق یازگیز .
- ۳ — مآلاً سویله یگیز .

۴۰ — قرائت منظومه

واویلا

نومه

۱

فنک رنگی عکس ایدوب تننه
یگی آچمش گله مثال اولمش
انعطاف ایله باق نه آل اولمش
سروسیمین صقالی گردننه
بولطافته اول نهال روان

گبریور گرز یومونجه روڤامه
بگزه بور عینی کندی خایامه
بوتصور طوقوندی سودامه
آه بویله گزهرمی هیچ جانان
گل دگل آرقه سنده قانلی کفن
سنمیسک سنمیسک غریب وطن

نومه

۲

بوگوزللكده هیچ بوچاغكده
یاقیشیری ایدی بوینگه اوکفن
جسمتک هر مسامی یاره ایکن
طوتدک اولادکی قوچاغكده
سن گیده رسهک بزى قالیر صانما !
شهداک اولدی موت ایله خندان
صاغ قالانلر طورورمی گریان
تندده باشدن زیاده در آل قان
سویله یین سویله سون سن آلدانما !
سن گیده رسهک بوتون هلاک اولورز .
قوینگه جان آتارده خاک اولورز

نومه

۳

گیت وطن کعبه ده سیاهه بورون !
رقواک روضه نبی به اوزات

برینی کر بلاذہ مشہدہ آت
کاشانہ او ہیأتکله گورون
اوتماشایہ حق دہ عاشق اولور :
گوزہ بز عالم ایله یور اظهار
کہ جهاندن بویوک لطافتی وار
اولطافت اولونسه گرانکار
مذہبجه دیمک موافق اولور

آج وطن گوگسکی الہک آج !
شہداسکی جیقارده اورتہ یہ صاج !

نومہ

۴

دی کہ یارب بوحسینکدر
شومبارک حیب ذیشانک
شو کفنسر یاتان شہیدانک
کیمی بدرک کیمی حنینکدر
تازہ انسونمی قانلی یارہ لری ؟
می دوکولسونمی قبر اصحابہ ؟
یا قشیری صم بوجراہہ ؟
حاجی قونسون بدل شومیزانہ ؟
دینکک قالمسونمی براری ؟
آدم اولادی برطقم جانی
سندن آلسونمی نارشیطانی ؟

[مرحوم کمال بک]

وظیفہ

۱ — منظومہ دہ کی فعلاری ایضاح ایدگنز .

تمرین — ۱۱۸

زیردہ کی کلمہ لری مناسب برر جملہ دہ قوللانگنز .

خبر — اخبار — مخبر — مخار — مخابرہ — مخابرات —
اخبار — استخبار — مستخبر .

تمرین — ۱۱۹

اصول تحریر و کتابت

وطنی تعریف و توصیف ایدگنز ، خدمت وطنیہ نہ لردن عبارت
اولدیغنی یازارق آکلادگنز .

ایکنجی قسم فعل مر کبلر

۵۳۷ — ایکنجی قسم فعل مر کبلر : افعال بسیطہ

« بیلمک ، ویرمک ، طورمق ، قالمق ، یازمق » فعللرینک
علاوہ سبیلہ تشکیل اولونور : او قویا بیلمک ، یازیویرمک ،

گیده طور مق ، باقه قالمق ، دوشه یازمق گبی .

۵۳۸ — ایکنجی قسم فعل مرکبدرت نوعدر :

فعل اقتداری ، فعل تعجیلی ، فعل استمراری ، فعل تقریبی .

فعل اقتداری

۵۳۹ — فعل اقتداری : برایشی فاعلک اجراه اقتدارینی افاده ایدهن فعل مرکبدر .

۵۴۰ — فعل اقتدار : فعل التزامینک مفرد غائبنک نهایتنه (بیلیمک) فعلی علاوه سیله تشکیل و تعریف اولونور :
اوقومق = اوقویا بیلیمک

- ماضی شهودی : اوقویا بیلدم ، اوقویا بیلدک ، اوقویا بیلدی ...
- ماضی نقلی : اوقویا بیلیمشم ، اوقویا بیلیمشک ، اوقویا بیلیمش ...
- مضارع : اوقویا بیلیرم ، اوقویا بیلیرسک ، اوقویا بیلیر ...
- حال : اوقویا بیلپورم ، اوقویا بیلپورسک ، اوقویا بیلپور ...
- استقبال : اوقویا بیله جگم ، اوقویا بیله جکسک ، اوقویا بیله جک ...
- وجوبی : اوقویا بیلمه لی یم ، اوقویا بیلمه لیسک ، اوقویا بیلمه لی ...
- التزامی : اوقویا بیله یم ، اوقویا بیله سک ، اوقویا بیله ...
- امر حاضر : اوقویا بیل ، اوقویا بیلک ، اوقویا بیلگنر .
- امر غائب : اوقویا بیلسین ، اوقویا بیلسینلر .

اقتداری

۵۳۸ . ایکنجی قسم فعل مرکبدر قاج نوعدر ؟ — ۵۳۹ . فعل اقتداری نه یه دینیر ؟ —

۵۴۰ . فعل اقتداری تامل تشکیل اولونور ؟

فعل تعجیلی

۵۴۱ — فعل تعجیلی : فاعلك برایشی چابوق اجرا ایتهسنی افاده ایدهن فعلدر .

۵۴۲ — فعل تعجیلی ؛ ماده اصلیه نك صوڪ حرفی حروف حرکه دن دگسه بر (ی) ، حروف حرکه دن ایسه بر (یی) گتیردکن صوڪره (ویرمك) فعلی علاوه سیله تشکیل و تصریف اولونور : گورمك = گوریویرمك . او قومق = او قویویرمك . (عجله ایله چابوق گورمك . عجله ، چابوق ، همان او قومق) .

یازمق = یازیویرمك

ماضی شهودی : یازیویردم ، یازیویردك ، یازیویردی . . .	} تعجیلی
ماضی نقلی : یازیویرمشم ، یازیویرمشك ، یازیویرمش . . .	
مضارع : یازیویررم ، یازیویررسك ، یازیویرر . . .	
استقبال : یازیویره جگم ، یازیویره جكسك ، یازیویره جك . . .	
فعل وجوبی : یازیویرمه لی یم . یازیویرمه ایسك ، یازیویرمه لی . . .	
فعل التزامی : یازیویره یم ، یازیویره سك ، یازیویره . . .	
امر حاضر : یازیویر ، یازیویرك ، یازیویرگز .	
امر غائب : یازیویرسین ، یازیویرسینلر .	

فعل استمراری

۵۴۳ — فعل استمراری : فاعلك ایشله دیگی ایشده دوام واستمرارینی افاده ایدهن فعلدر .

۵۴۱ . فعل تعجیلی نه یه دینیر ؟ — ۵۴۲ . فعل تعجیلی تاصل تشکیل اولونور ؟ — ۵۴۳ . فعل استمراری نه یه دینیر ؟

۵۴۴ — فعل استمراری ؛ فعل التزامینک مفرد غائبک
نهایتنه (طورمق) یاخود (قالمق) فعللرندن برینک علاوه سیله
تشکیل وتصریف اولونور : اوقومق = اوقویا طورمق .
اویومق = اویویا قالمق گبی .

ماضی شهودی : اوقویا طوردم ، اوقویا طوردک ، اوقویا طوردی . . .
اویویا قالدیم ، اویویا قالدک ، اویویا قالدی . . .

ماضی نقلی : اوقویا طوردمش — اویویا قالمشم

مضارع : اوقویا طورورم — اویویا قالیرم

حال : اوقویا طورویورم — اویویا قالییورم

استقبال : اوقویا طوراجم — اویویا قالاچم

فعل وجوبی : اوقویا طورمالی — اویویا قالمالی

فعل التزامی : اوقویا طورایم — اویویا قالایم

امر حاضر : اوقویا طور — اویویا قال

امر غائب : اوقویا طورسون — اویویا قالسسون

اخطار — (طورمق) فعلی هر ماده به علاوه ایدیلرک استمرار
معنایی افاده ایدهرسهده (قالمق) فعلی هر ماده به علاوه ایدیلرک :
(کیده طور ، گله طور ، یورویه طور) دینیلدیگی گبی بو مقامده
(گیده قال ، گله قال ، یورویه قال) دیمک شیوه مزه موافق دوشمز .

فعل تقریبی — یاخود — مقاربه

۵۴۵ — فعل تقریبی : بر ایشک همان وقوعنه آز برشی
قالمش ایکن واقع اولمادیغنی افاده ایدهن فعلدر .

۵۴۶ — فعل تقریبی؛ فعل الزامینک مفرد غائبه (یازمق)
 مصدرینک علاوه سیمله تشکیل و تصریف ایدیلیر : دوشمک =
 دوشه یازمق : دوشه یازدم (آز قالدی دوشه جکدم) .
 اخطار — فعل تقریبی طشره تورجه لرنده استعمال ایدیلیر سهده
 استانبول شیوه سنده قوللانیلمادیگی کتابتده هیچ قوللانیلماز .
 بومق آمده فعللرک اولنه (آز دها ، آز قالدی . آز قالسون) کله لری
 علاوه ایدیلیر : آز دها دوشویوردم ، آز قالدی سویله به جکدی ، آز
 قالسون اویویا جقدک گبی .

تمرین — ۱۲۰

آشاغیکی فعللردن ایکنجی قسم فعللر تشکیل ایدگیز :

آرامق — اوچق — اوده مک — پشمک — اویمق — بز مک —
 بولامق — طولامق — طورمق — قورمق — دوشمک —
 دیکمک — دیلمک — سورمک — سوزمک — سزمک — دیمک —
 چکمک — بوغمق — بیغمق — ایمک — چیقمق — گورمک —
 باصق .

تمرین — ۱۲۱

آشاغیکی جمله لرده بولان ایکنجی قسم افعان مرکبه یی آیروب ناصل
 تشکیل ایدلمش اولدولرینی ایضاح ایدگیز :

رمزی دیواردن آنلایوب باغچه گیره بیلدی — آغاچک ایته دالنه

باصدیفندن دوشه یازدی - چو جوق کتابة بر آز گوز گزیدر دکن
صوگره او قویا بیله جگنی آکلادی - آنه سی احمده «سن درسنی او قویا طور
بن شیمدی گلیم» دیدی - احمد درسنی او قورکن او یویا قالدی -
وظیفه می یازی بورهیم صوگره - وقاغه چیتارم - بز گیده طورالم سز گلکنز -
شو بو قوشی چیتا بیله جگمی عقلم کسمه بور - حسن بنی گورونجه یوزمه
باقا قالدی .

اوچنجی قسم فعل مرکب

۵۴۷ — اوچنجی قسم فعل مرکب ؛ تورکجه یا خوددیگر
لسانلردن آلتان کله لرله برله شن «ایتمک، ایله مک، اولمق، بو یورمق،
قیلمق» کله لرله تشکیل اولونان فعل مرکبدر .

۵۴۸ — «ایتمک» ایله «ایله مک» فعللرینک استعمالنده
هیچ فرق یوقدر . بونلر اکثریا عربی مصدر لرله برلشیر :
اخراج ایتمک (دیله مک) - ارسال ایتمک (ایله مک) -
اقرار ایله مک (ایتمک) - اثبات ایله مک (ایتمک) گبی .

۵۴۹ — «اولمق» فعلی صفتلرله عربجه اسم فاعل واسم
مفعول لرله برلشیر ومعنای لازمی افاده ایدر :
نائل اولمق - واصل اولمق - ثابت اولمق - داخل اولمق -
عازم اولمق - منصور اولمق - مظفر اولمق .

۵۴۷ . اوچنجی قسم فعل مرکب هانکیلریدر ؟ - ۵۴۸ . (ایتمک ، ایله مک) فعللری
اکثریا نه ایله برلشیر ؟ - ۵۴۹ . «اولمق» فعلی نه ایله برلشیر ؟

۵۵۰ — « اولمق » فعليله تركب ايدهن عربجه كملارك
معنارى لازم اولوب متعدى ياپيلمق ايسته نيلدكده (اولمق)
يرنده (ايتمك) يا خود (ايله مك) گتيريلير :

نائل اولمق (لازم) ، نائل ايتمك ، ايله مك (متعدى) —
ساقط اولمق (لازم) ؛ ساقط ايتمك (متعدى) — مظفر
اولمق (لازم) ؛ مظفر ايتمك (متعدى) .

۵۵۱ — « ايتمك » ، « ايله مك » فعللرى عربجه متعدى ،
مصدرلرله برلشدكده مركب فعللرنده معنارى متعدى ؛ لازم .
مصدرلرله برلشدكده مركب فعللرنده معنارى لازم اولور :
تكثير ايتمك = چوغالتمق . تكثر ايتمك = چوغالمق .

۵۵۲ — « بويورمق » فعليله « ايتمك ، ايله مك » فعللرى
يرنده قوللانيلير و تعظيم افاده ايدر :

(گلدى) يرنده تعظيم ايچون (تشريف) دينلديگي گي
دها زياده تعظيم ايچون (تشريف بيوردى) دينير .

لطف بيوردى (ايتدى ، ايله دى) — احسان بيوردى
(ايتدى ، ايله دى) .

۵۵۳ — فعل مركب تشكىلى ايچون فارسى مصدر قوللا-
نيلمايوب حاصل مصدر قوللانيلير : پرستش ايتمك گي .

۵۵۰ « اولمق » فعليله برلشن عربجه كملارك معنارى متعدى ياپيلمق ايسته نيرسه
نه ياپيلير ؟ — ۵۵۱ « ايتمك » ، « ايله مك » فعللرى تركب ايتكارى عربجه مصدرلك
بنالرخي ده كيشدير لرلى ؟ — ۵۵۲ (بويورمق) فعلى نرده قوللانيلير ؟ — ۵۵۳
فعل مركب تشكىلى ايچون فارسى مصدر قوللانيليرى ؟

۵۵۴ — « قيلمق » فعلی ده بعضاً (ایتک ، ايلهك)
یرنده قوللانیلیر : ممنون قيلمق ، عاجز قيلمق گبی .

تمرین — ۱۲۲

آشاغیکی عربجه کلهردن برر فعل مرکب تشکیل ایدوب مناسب
جملهرده قوللانکز :

اکال — احترام — رجوع — نازل — نام — مسرور —
تزیید — تزاید — تحمیل — تعلیم — تدریس — تفکر —
اعمال — ایجاد — اختراع .

۴۱ — قرائت واملای

شو منظره علویتبخشایه بافکیز، شو فسحتسرای بی انتهایه ، اکینلره
صوره ، چنزارلره ، بو مشجره روح افزایه ، بر گروه مسعودک
دقیقه شاطرانلری عکس انداز سامعه غبطه اولان صمان کلهلره ، شو
بجز محیط لطافته ، طبیعتک انسانلره احسان بیوردیفی ومؤخرآ انسانلر
طرفندن تسویه وزرع اولونان ترلاره ، شورزگارک هدم ایلهدیگی
قلهله ، قیاییفینلرینه ، انگنده چیچک دمتلری طوتان بر چوجوق
گی آرالرنده یشیل دره لری حاوی بولولطله قارشى طوران طاغلمره ،
قیزلره ، مزرعاره ، ایچلرندهکی بییق دیوارلره ، مغاره ، حیوان بووالرینه ،
چیچکلره ، صوره ، سیسلر ایچنده اولرینک سقفلری گورون شهرلره؛

نهایتسز آفاق صدالرینه، نسیم بهارک یرلره دوکدیگی دالره ، آره صره اورمانلر ایچنده عکس انداز اولان شرقیلره ، سسلره ، دگنک قوملر اوزرینه آدیغی امواج شعله فشانه، ایچنده اوزون ویشیل دگنر اوتلرینک اهتزاز ایله دیگی مرآت مظلمه ؛ اوچان ، اوینایان قوشلره بوراده کی صپان دمیرلرینه ، قارشیده گورونن گمی دیرکلرینه ، بو آغاجلره ، اوآرمه لره ، شو قارشیده کی اوزاق تپه لره ، بوتون بو گوردیگن شفاف و مظلم ، نورلر ایچنده ، موج ایدهن ظلمتلر ایچنده مشتعل گورونن ، متحرک ، غیر متحرک ، اگیلمش ، اوزانمش ، انزوا پرور دالره قیاله ، چاپرلره باقکنز ؛ — ایشته بو گلشن آباد جهاندرلر شو تپه اوزرندن گچن گوزل وارغوانی بولوطلره ، آقشام اوستی سیم سیاه بر رنگه تحول ایدهجک اولان لاجوردلیگه ، بر آهنگ معنویک طنین انداز اولدیغی فضای نامتناهی به ، قلوب بشری تنویر ایدهن آفتاب جهانتابه ، گوزلرمنه الوان متنوعه عرض ایله ن بونور ربانی به ، شعله بیغینلرینه ، هوا به ، بوزلره ، گوشه ، حرارت صیفه ، برودت شتایه ، روایح ازهاره کیجه نك مائی فستاقی اوزرنده اشعه نثار اولان کواکبه ، حزین سسلره ، قابلری غریق حس ایدهن قوش یووالرینک انقاضنه ودها انسانلر بیننده اسم ویریله مش بر چوق بدایع گوناگونه ، ضیا موجه لرینه گوندوز گورونن ، کیجه حس اولونان بولاطته باق ، — ایشته بو آسماندر !

آه ، اوت ! ارض لطیف ، سما افزادر ؛ تأثیر محبتله قلبک مهتر اولدیغی ، گوزلره شعله امید وصال پارلادیغی وخفیف خفیف اوتلر اوزرنده تهیز یایی تجسس ایلدیگی وقت کیجه نك سکون ناعمی آراسنده سودیگنک پارماق لرینک تماسیله عوددن چقان روحانی آهنگک

سامعه به عکس ایله مه سی البته بولطائف طبیعی تضعیف ایله ؛ دگلگی ؟
روحك شفقی اولان تبسمك قلبنده طوتدینی تدریجاً نقاط علیه آسمانی
استیلا ایله بن نور شفق گبی یوزمه صاحیلان بوضیای روحانینك مطلبی
اولان گلگون دوداقلرینك یوزمه تماس ایله دیگی ؛ یپراقلر آراسندن
گلن نعمات مرغان گبی ، کندیسنی گورمه دیگم . حاده صدای لطیفی
استماع ، مجراسنك گولکله لری ایچنده گورومغین ایرمقلر گبی گچن
خیالی سیر ایتمکلیگم ، دره ایچلرنده قول قوله گزه رکن ارضده کی
فضیلت ، سماده کی ییلدیز گبی پارلایان گریه لی گوزلریله یوزومه باققلنی
دالیر آراسنده نور کاذب پارلار گبی کریپیکلرینك آلتنده اهتراز ایدهن
نظرینی گورمکلیگم ، آنك خاطرات ماضی اوزرینه اگیله رك آغلادینی
آناده بنم گورمکلیگم ، انظارمی اوگا حصر ایدیشم ، بر یاندنده بدایع
طبیعتك گوزیمه ایلشمه سی ، چیچکلرک انکشافنی بلا اختیار سیر ایله مکلیگم ،
ارضدنده سمادنده دها گوزلدر ، — ایشته بو عشقدر !

[ویقتور هوغودن : ش . مظهر]

وظیفه

- ۱ — افعال مرکبه یی آبیروب صورت تشکیلرینی ایضاح ایذگن .
- ۲ — افعال مرکبه نك قسملرینی آبی رگن .
- ۳ — قرائتک مألنی سوپله یگن .
- ۴ — املا اولارق یازگن .

تمرین — ۱۲۳

اصول تحریر و کتابت

شو موضوعی توسیماً قامه آلکنز :
حامازات بر اختیار قادینك بر قاج دانه خدمتجیسی برده خروسی

واردی. هر صباح خروسك ايلك اوتوشنده قاقوب خدمتچيلرى اويانديروب ايشه باشلاتيردى. بوندن بيقمش اوصامش اولان خدمتچيلر اتفاق ايدوب برگون خروسي كسديلر. ايرتسي صباح اختيار قادين خروسك سسنى ايشتمه ديگنندن كومسه قوشوب خروسك كسپلديگنى آكلادى. ساعتى اولماديغندن آراتق كيجه لى وقتلى وقتسز اويانديرمغه باشلادى. خدمتچيلر بوندن بوسبوتون راحتسز اولدقلرندن دوشونمە دن ياپدقلىرى ايشدن نادم اولديلر.

ربط صيغه لرى

۵۵۵ — ربط صيغه لرى: معنالىرى ديكر برجه نك معناسنه مربوط اولارق (ربط) مقامنده قوللانيلان غير منصرف صيغه لر در [*]

۵۵۶ — ربط صيغه لرى آلتى درلودر :

۱ — صيغه عطفيه — ۲ — صيغه حالیه — ۳ — صيغه ابتدائيه
۴ — صيغه انتهائيه — ۵ — صيغه تعقيبیه — ۶ — صيغه توقيتیه.

صيغه عطفيه

۵۵۷ — صيغه عطفيه : بر فاعلن صدور ايدەن ايكي فعلى بربرينه ربط ايدەن صيغه در .

[*] تصريف اولونان صيغه لره (منصرف) ، تصريف اولونمايانلره (غير منصرف) ديتير .

۵۵۵ . ربط صيغه لرى نهيه ديتير ؟ — ۵۵۶ . ربط صيغه لرى قاچ درلودر ؟ — ۵۵۷ . صيغه عطفيه نهيه ديتير ؟

۵۵۸ — صیغه عطفیه ؛ مادهٔ اصلیه نك صو ك حرفی حروف
حرکه دن دگلسه (و ب) حروف حرکه دن ایسه (یوب) علاوه -
سیله تشکیل اولونور :

گورمك — گور — گوروب .

اوقومق — اوقو — اوقویوب .

۵۵۹ — ایکی فعلی صیغه عطفیه ایله بر برینه ربط ایتمك
ایچون او فعلار حرف عطف دینیلن (و) ایله بر برینه ربط
ایدیله سیلمه لیدر :

احمد افندی درسنی اوقویوب اووه گیتدی .

دینیلدیکی گبی بو عباره سویله ده سویله نه بیلیر :

احمد افندی درسنی اوقودی اووه گیتدی .

۵۶۰ — بر کلامده صیغه عطفیه نك طوغری قوللانیلمش
اولوب اولمادیغنی آ کلامق ایچون صیغه عطفیه بوزولوب ایکی
فعل آراسنه (و) گتیریلرک سویله نیر . اگر سوز طوغری
اولورسه صیغه عطفیه یرنده قوللانیلمشدر .

۵۶۱ صیغه عطفیه یه (معطوف علیه) مربوط اولدیغنی فعله
(معطوف) دیتیر .

۵۶۲ — معطوف علیه زمانه دلالتده دائماً معطوفه تابعدر .

۵۵۸ . صیغه عطفیه ناصل تشکیل اولونور ؟ — ۵۵۹ . هانکی فعلار صیغه عطفیه ایله
ربط ایدیله بیلیر ؟ — ۵۶۰ . برکلامده صیغه عطفیه نك طوغری قوللانیلمش اولدیغی
ناصل بیلینیر ؟ ۵۶۱ . صیغه عطفیه یه نه دیتیر ؟ — ۵۶۲ . معطوف علیه زمانه دلالتده
معطوفه تابعیدر ؟

اگر معطوف ماضی به دلالت ایدیورسه معطوف علیه یعنی صیغه عطفیه ده ماضی به، معطوف استقباله یا خود حاله دلالت ایدیورسه صیغه عطفیه ده استقباله یا خود حاله دلالت ایدر :

پوسته موزعی مکتوبی براقوب گیتدی .

بو عبارده معطوف اولان « گیتدی » فعلی ماضی شهودی مفرد غائب اولدیغندن « براقوب » صیغه عطفیه سی ماضی شهودی مفرد غائبدر . صیغه عطفیه بی بوزوب ایکی فعلی (و) حرف عطفیه عطف ایدر سهك

پوسته موزعی مکتوبی براقدی وگیتدی .

احمد افندی سالنیکدن گلوب از میره گیده جك .

بو عبارده معطوف اولان « گیده جك » فعلی استقبال صیغه سنك مفرد غائبی اولدیغندن « گلوب » صیغه عطفیه سی ده استقبال صیغه سنك مفرد غائبدر :

احمد افندی سالنیکدن کله جك واز میره گیده جك .
احمد افندی گیدوب گلیور .
گبی .

بو عبارده معطوف اولان « گلیور » فعلی حال صیغه سنك مفرد غائبی اولدیغندن « گیدوب » صیغه عطفیه سی ده حال صیغه سنك مفرد غائبدر :

احمد افندی گیدیور وگلیور گبی .

۵۶۳ — صیغه عطفیه معطوف اولان فعله مثبت ویا منفی اولقده تابع دگدر :

حسن افندی بوشنه اوغراشوب بر ایش یاپامادی .

بو عبارده « اوغراشوب » صیغه عطفیه سی مثبت اولوب
معطوف اولان « یایامادی » فعلی منفی در :
حسن افندی بوشنه اوغراشادی و برایش گورمه‌دی
تقدیرنده در .

۵۶۴ — صیغه عطفیه لردن سوکره حرف عطف اولان
(و) یاخود ویرگول یازیلماز :

محمد افندی بزه گوب و براز اوطوروب گیتدی
دیمک طوغری دگلدر . صیغه عطفیه حرف عطفک وظیفه‌سنی
ایفا ایتدیگندن (و) علاوه‌سی لزومسزدر . بو عباره‌یی
شویله دیمه‌لیدر :

محمد افندی بزه گلوب براز اوطوروب گیتدی .

۵۶۵ — بر عبارده ایکی ویادها زیاده صیغه عطفیه‌یی
بربری آرقه‌سندن ایراد ایتک فصاحتیه مغایردر .

باغچه چیقوب خیلی طولاشوب آغاجلره باقوب حوضک یانته برصدایه
آتوب اوطوردم .

گی .

۵۶۶ — (و) ایله ربط ایدیش ایکی مصدرک برنجیسی

۵۶۴ . صیغه عطفیه لردن سوکره (و) یازیلیری ؟ — ۵۶۵ . بر عباره بر قاج
صیغه عطفیه قوللانق جائزیمیدر ؟ — ۵۶۶ . (و) ایله مربوط ایکی مصدرک برنجیسی
نه‌شکله قویق اولادر ؟

صیغۀ عطفیه شکله قویوب آرالرنده کی (و) ی حذق اتمک
لولادر :

اوقومق و یازمق هرکسه لازمدر

دینه جک یرده :

اوقویوب یازمق هرکسه لازمدر

دیمک ده ایدر .

تمرین — ۱۲۴

آشاغیکی جمله لرده بولونان صیغۀ عطفیه لرك طوغری قولانیلمش اولوب
اولمادیغنی تعیین ایدگیز :

دون گیجه روزگار (اوب) قاریاغیوردی - یولجیلر قارا نلقده
(قالوب) یوللرینی غائب ایتدیلر - شمندوفر حرکت (ایدوب) یتیشه مه دم
- دون احمد (کلوب) گوروشه جک - بوگون قیرلی (طولاشوب)
گلدک - یارین کویه (گیدوب) گلدی - برکویلو فنا بر رؤیا (گوروب)
بر اختیاره سویله دی - دون اوطه سنده (اوطوروب) کتاب اوقویاجق
- بوگون (گلوب) یارین گیتدی - بوتون گیجه اویویامایوب صباحی
دار بولدی .

صیغۀ حالیه

۵۶۷ — صیغۀ حالیه: بر فعلک اجراسنده فاعلک نه حالده

بولونديغنى افاده ايدەن صيغەدركە (حال تەركىبى) صيغەسى
دخى دىنير .

۵۶۸ — صيغە حالىه فعل التزامينك مفرد غائبه خفيفلرده
(رك) ، ثقيللرده (رق) علاوسيله تشكيل اولونور :

گلمك - گله - گلهرك
اوقومتق - ارقويا - اوقويارق گي .

بر قاج مثال :

واپوره بينهرك اطهيه گيتدم . (واپوره بينديگم حاله
اطهيه گيتدم) .

پنجره يى آچارق سوقاغه باقدم . (پنجره يى آچديغم حاله
سوقاغه باقدم) .

حسن افندي گولهرك گلدى . (حسن افندي گولديكى
حالده گلدى) .

۵۶۹ — صيغە حالىه ، بعضاً صيغە عطفيه مقامنده قوللانيلير :

احمد افندي سلانيدكن گلهرك ازميره گيتدى .

گي كه (سلانيدكن گلوب ازميره گيتدى) يرندە قوللانيلمشدر .

۵۷۰ — ماضى نقلى ، مضارع ، حال ، استقبال صيغه -

لرينك مفرد و جمع غائبلرينك نهايتنه (ايكن) يا خود (كن)
علاوسيلهده صيغە حالىه ياپيلير .

۵۶۸ . صيغە حالىه ناصل تشكيل اولونور ؟ — ۵۶۹ . صيغە حالىه بعضاً نه مقامنده

قوللانيلير ؟ — ۵۷۰ . صيغە حالىه دهاناصل تشكيل اولونور ؟

۵۷۱ — ماضی نقلی ایله استقبالدن یاپیلس ایسه بر ایشک
عدم وقوعنی افاده ایدر :

لامبایی یاقش ایکن سوندوردی. (لامبانک یانامادیغنی افاده ایدر.)
مکتوبی او قویاجق ایکن مسافر گلدی . (مکتوبی او قوما .
دیغنی افاده ایدر)

۵۷۲ — مضارعدن تشکیل ایدیلن صیغه حالیه لر استمرار
افاده ایدر :

بن درسه چالیشیرکن او او یویوردی . (چالیشدیغ ائنده ،
چالیشدیغ مدتجه)

۵۷۳ — « ایکن ، یاخود « کن » اداتلری صفتلره واسمک
مفعول فیه حالنده کی کلهلره ، (ده) علاوه ایدیلش مصدرلره
الحاق ایدیلهرک صیغه حالیه تشکیل ایدیلیر واستمرار معناسی
افاده ایدر :

دمیر قیزغین ایکن دوگولور (قیزغین اولدیغی ائنده)

مکتبده ایکن ترلهدم (مکتبده بولوندیغ ائنده)

گلمکده ایکن تصادف ایتدی (گلدیگی ائنده)

۵۷۴ — مصدرلرک نهایتنه (سزین) علاوه ایدیلهرک

منفی صیغه حالیه تشکیل ایدیلیر :

ییکم سزین یاشانیلماز (ییمه هرک یاشانیلماز .)

۵۷۱. ماضی نقلی ایله استقبالدن تشکیل ایدیلن صیغه حالیه لر نه افاده ایدر ؟ —

۵۷۲. مضارعدن تشکیل ایدیلن صیغه لر نه افاده ایدر ؟ — ۵۷۳. « ایکن » یاخود

« کن » اداتلری نهلره الحاق ایدیلهرک صیغه حالیه تشکیل ایدیلیر ؟ — ۵۷۴. منفی

صیغه حالیه ناصل تشکیل اولتور ؟

اوقومقسزین اوگره نیلمز (اوقوما یارق اوگره نیلمز)
۵۷۵ — منفی مادهٔ اصلیه لره (دن) علاوه سیله ده منفی
صیغهٔ حالیه تشکیل ایدیلیر :
یپه دن یاشانیلماز — اوقومادن اوگره نیلمز گبی که (یپه یه رک)
(اوقوما یارق) تقدیرنده در .

اخطار — یکدیگرینی تعقیب ایدن صیغهٔ حالیه لره (و) ایله ربط
ایدیله بیلیر : (پنجره لری قاپا یارق و پرده لری چک رک او طه ده او طور دم) گبی .
بونکله برابر بر عباره ده صیغهٔ حالیه لره تکرر ایتمه مه سی ده ایدر .

تمرین — ۱۲۵

آشاغیکی عبارله ده صیغهٔ حالیه لره ایله صیغهٔ عطفیه لری وصیغهٔ عطفیه
یرنده قولانیلمش صیغهٔ حالیه لری تعیین ایدگیز :
آرقه سنه باقمقسزین گیتدی — مکتبدن گلرک باغچه یه چیقدی —
ناپولیون مصردن فرار ایدرک یرینه (قله بر) ی براقدی — آغاج
یاش ایکن اگیلیر — یوله ایکن یاغموور یاغدی — یازی یازارکن او یویا
قالدی — مکتوبی اوقومادن ظرفی قاپادی — بوگون واپوره بینه جک
ایکن مانع ظهور ایتدی — ترلی ایکن سو ایچهرک خسته لاندی —
انسانلر یاواش یاواش ترقی ایدرک بوگونکی حال مدنیته واصل اولدی .

تمرین - ۱۲۶

آشاغی کی جمله لری مناسب صورتده صیغه عطفیه یا خود حالیه ایله ربط
ایدگنز :

سیاح ، دگنگه دایندیور ویوروپور - طغارجفندن چیقاردینی گوزایگی
طاقایور وایلروله یوردی - ایکی ساعت سوکره یورومگه طاقتی قالمادی -
واو طوردی - بر مجلسده گهوزه ناک بری کیمسه یه میدان ویرمز بر خیلی
آتوب طوتار - کوپنگ بری آچیق بولوندینی بر خانه یه گیره ر مطبخ
دائرة سنه قوشار - کوپک بوکیکلردن بر دانه سنی یاقلار تنها بر سوراق
تخریسی ایچون قوشمه باشلادی - فقیرک بری محله ده دوگون اولدینی
خبر آلیر ، همان دوگون اوینه قوشار مطبخ اوکنده او طورور .

صیغه ابتدایه

۵۷۶ — صیغه ابتدایه : بر فعلک وقوعنک ابتداسندن
متکلمک افاده ایتدیگی زمانه قدر دیگر بر فعلک بلافاصله
دوام وقوعنی افاده ایدن صیغه در .

۵۷۷ — صیغه ابتدایه ؛ فعل التزامینک مفرد غائبنه (لی)
یا خود (لی بری) ویا (لیدن بری) علاوه ایدیله رک تشکیل
اولونور :

ازمیردن گله لی خسته یم . (گلدیگم گوندن ابتداء)
مکتبه کیده لی بری خیلی معلومات ایدیندم . (گیتدیگم گوندن اعتباراً)

قیس گله‌لیدن بری چالیشدیورم . (قیشک استدا سندن اعتباراً)

صیغهٔ انتهائیه

۵۷۸ — صیغهٔ انتهائیه : کندنندن سوگره گلن فعلک
غایتی افاده و بیان صیغه در .

۵۷۹ — صیغهٔ انتهائیه ؛ مادهٔ اصلیه نك نهائی حروف
حرکدن دگلسه آهنك تلفظه گوره حروف حرکدن بری
گتیریلدکن سوگره (نجه یه قدر) ، حروف حرکدن ایسه
(یینجه یه قدر) علاوه سیله تشکیل اولونور :

گلمك — گل — گنجه یه قدر .
گورمك — گور — گورونجه یه قدر .
اوقومق — اوقو — اوقوینجه یه قدر . گی .

امد — آضری هررف هرکده او طایانه مادهٔ اصلیه لره
آهنك تلفظه کوره هررف هرکده برینی عموده ایتمکده نصعیب
کوسترمك نسهیل قرائتی نصعیب ایتمکده باشقه بر شیئه یار امانه
منلا ؛ (کورونجه) یازیلماجه برده بونی (کورونجه) صورتده
یازموه قرائته ملکه سی آز اولانلری دوهار نصعیب ایتمکده
باشقه نه ایسه یارار . بناؤ علیه یازیلرمنی مفره هالنده بیقراروب

لزومند هر وقت هر که قوللاروق قرائتمزی قولایلا شدره
بزم ایجونه طریقو استعداده .

اخطار — شیمدیکی تورکجه مزده قوللانیلایوب اسکی تورکجه ده صیغه
انتهایهلر (نجه یه دک) یا خود (نجه یه دگین) علاوه سیله تشکیل اولونوردی :
(صبح اولونجه یه دک او یومادم) ، (پدرم گلینجه یه دگین او طوردم)
گی . حال حاضر لسانمزده بو طرز تشکیل متروکدر .

بر قاج مثال :

گونش طوغونجه یه قدر او طوردق (« طوغمق » فعلنک
وقوعی « او طورمق » فعلنک نهایت بولدیغنی افاده ایدهر) .
صبح اولونجه یه قدر یاغموور یاغدی (« صبح اولمق »
فعلنک وقوعی « یاغموور یاغمق » فعلنک نهایت بولدیغنی افاده ایدهر)
سن گیدینجه یه قدر او سوقاغه چیقدی (سن گیتمه دن اول
تقدیرنده)

بوجهله لری رابطه دن قور تاراجق اولور سه ق شوشکلری آلیر :

گونش طوغدی ؛ بزده او وقته قدر او طوردق .
صبح اولدی ؛ او وقته قدر یاغموور یاغدی .
سن گیدیور ایدک ؛ گیتمه دن اول او سوقاغه چیدی .

۵۸۰ — صیغه حالیه نك دلالت ایتدیگی زمان مربوط

اولدینی فعلک زمانیه آکلاشیلیر :

بن یازینجه یه قدر او او قودی (ماضی)
بن یازینجه یه قدر او او قویاجق (استقبال)

صیغه تعقیبیه

۵۸۱ — صیغه تعقیبیه : کندیسینک اجراسی عقبنده
دیگر بر فعلک اجرا ایدیلدیگنی افاده ایدن فعلدر .

۵۸۲ — صیغه تعقیبیه ؛ ماده اصلیه نك نهایتی حروف
حرکه دن ایسه (ینجه) ، دگلسه آهنگ تلفظه گوره حروف
حرکه دن بری علاوه ایدیلدکن صوگره (نجه) لفظلری علاوه-
سیمله تشکیل اولونور :

او قو — او قوینجه

گور — گورونجه

یاز — یازینجه گی .

درسمی او قوینجه باغچه یه چیقدم (درسمی او قودینعی
متعاقباً) . گتبدن گاینجه وظیفه سنی یازدی (گلمه سنی متعاقباً)

۵۸۳ — ماضی شهودینک مفرد و جمع غائبلرینک نهایتلرینه

ادات استفهام علاوه سیغه تعقیبه تشکیل اولونور و اعتماد،
استمرار افاده ایدر :

مکتبدن چیقدمی طوغری اوه گلیرم

سوقاغه چیقدیلمی قوشمغه باشلارلر

بوعبارله رده (چیقدمی) ، چیقدیلمی فعللری (چیقینجه)
یرنده قوللانیمشدر .

۵۸۴ — مضارع صیغه سنک مفرد غائبک مثبتیه منفیسی
یان یانه ایراد ایدیلدکه صیغه تعقیبه معناسی افاده ایدر :

احمد افندی بنی گورور گورمز صاوشدی

دینیلدکه « گورمک » فعلنک مضارع مثبت و منفیسی
اولان (گورور گورمز) کله لری (گورونجه) یرنده قوللانیمشدر .

۵۸۵ — وقتیه صیغه تعقیبه ماده اصلیه نك نهایتنه خفیفلرده
(یحق) . ثقیللرده (یحق) علاوه ایدیلرک تشکیل اولونوردی :
(گولونجک ، اولیحق) گبی . گولونجه ، اولونجه دیمکدر .

اخطار — صیغه تعقیبه نك بصورتله تشکیلی زمانمزدده
متر و کدر .

تمرین — ۱۲۷

آشاغیکی ماده اصلیه لردن صیغه تعقیبه تشکیل ایدشز :

آغلا — گول — اوکو — یاز — گیت — گل — سات —

۵۸۴ . مضارع صیغه سندن ناصل صیغه تعقیبه تشکیل ایدیلیر ؟ — ۵۸۵ . وقتیه
صیغه تعقیبه ناصل تشکیل ایدیلردی ؟

باق — آت — اول — صای — یورو — سوبله — اویان —
یاغ — صولا .

صیغهٔ توقیتییه

۵۸۶ — صیغهٔ توقیتییه : بر فعلک و قوعی ائناسنده دیگر
بر فعلکده اجرا اولوندینی ویا اولونه جغنی افاده ایدهن فعلدر .

۵۸۷ — صیغهٔ توقیتییه : ماضی شهودینک جمع متکلمی
تهایتیه (جه) علاوه سیله تشکیل اولونور :

اوقودق — اوقودججه

گلدک — گلدکجه . گبی .

(سن چالیدشدججه بن ممنون اولویورم) ، (سزی گوردکجه
گچیردیکمز گوزل زمانلری خاطر لایورم) .

۵۸۸ — صیغهٔ توقیتییه ننگ منفی صورتی شرط معناسنی

متضمندر : درس اوقومادججه بریره گیتهمم (اوقومازسه م)
تقدیرنده در .

۵۸۹ — بعضاً (جه) یرینه (ده) علاوه سیله صیغهٔ توقیتییه

تشکیل اولونور وزمان افاده ایدهر : (کتابی اوقودقده مألنه
واقف اولدی) گبی که (کتابی اوقودینی زمان) تقدیرنده در .

۵۸۶ . صیغهٔ توقیتییه نه به دئیر ؟ — ۵۸۷ . صیغهٔ توقیتییه ناصل تشکیل ایدیلیر ؟

۵۸۸ . صیغهٔ توقیتییه ننگ منفی صورتی نه معناسنی متضمندر ؟ ۵۸۹ . بعضاً (جه) یرینه نه
علاوه ایدیلیر ؟

تمرین — ۱۲۸

آشاغی کی عبارتہ لڑہ کی صیغہ ربطیہ لری تفریق اید گز :
 سمانک رنگ دلپذیرینہ بافارق اللہنی تقدیس ایدیور — قابوی
 آجینجہ قارشی قارشی بہ گلدک — مکتوبی یازنجہ یہ قدر بکلہ دی —
 وظیفہ می دقتلی یازدجہ یازم گوزلشدی — احمد افندی بی گورمہ دجہ
 سزہ بر شی دیبہ مہم — حکایہ بی آکلایر آکلایماز قالقوب گیتدی —
 باغچہ یہ چیقوب گیردجہ قابوی آچیق براقیوردی — هوالر ایصیندجہ
 چیچکلر آچیور — کوبری بی گچر گچمز محمد افندی بہ راست بگلد م .

۴۳ — قرائت و املا

حریت افکار

انسانک حریتی ، مختار اولدیغندن ، اختیاری ایسه . صاحب فکر بولوندیغندن گلیر .

بو بدهات گوز اوگنه آیینجه تمامیلہ تسلیم اولونمق امتضا ایدهرکه هر درلو خواص بشریہ یہ اولدیغی گبی حریتہ دخی اساس ، قوہ مفکرہ درہ یا هر کاریمزده وجودینی ادعا ایتدیگمز حریت ، فکر دن متولد اولونجه فکرک وجودینی انکار ایتک ، صفر دن عدد تشکیل ایده بیلیر دیمک قیلندن اولمازمی ؟

دیاده هانکی ماده واردرکه کندینک مالک اولدیغی برخاصہ بی محصولی وایتعبیر آخرله اثری اولان دیگر بر ماده ده ایجاد ایده بیلمش ؟ بوقدر دلائل نظریہ یہ نه حاجت تطبیقات میدانده طور بیور .

بر آدمک ولو طاشلرله بینی ازیلسین ، فکر نجه قناعت ایتدیگی تصدیقاتی تغییر ایتک قالمیدر ؟ ولو خنچرله یورہ گی پارالانسین ،

وجدانجه تصدیق ایتدیگی معتقدانی گوئلندن چیقارمق ممکن اولای
 بیلیرمی ؟ دیمک که نقلی ، عقلی ، حکمی ، سیاسی ، علمی ، ذوقی هر
 نوع افکار ذاتاً سربست ، ذاتاً طبیعیدر . ده گیشیرسه کیمسه ناک
 اجباریله دگل ، طبیعتک الجاسیله ده گیشیر .

عبرتین اولاجق وقایع مشهوره دندرکه شمسک استقراری ، کره ناک
 دوری حقنده (قوپرینیق) ناک میدانه قویدینی قول حکیمانہ بی دلائل
 ریاضیه ایله اثبات ایدهن مشهور (غالبله) بواعتقادندن طولای بی —
 هر حقیقتی مخالف دین صورتنده گوسترمکه معروف اولان — رهبان
 گروهی طرفندن الحاد ایله اتهام اولونور ؛ اگر تائب مستغفر اولمازسه
 طاعون انسانی دینلمگه شایان اولان معهود انگیزسیونک پنجه سنه
 دوشه جگی کندینه اخطار ایدیلیر ؛ اقراباسی ، احباسی ، شاگردانی ،
 آشنالری مسلط اولورلر ؛ تهدید و الحاح قوتلرینک سوقیله کلبسایه گیده ر ،
 بر طاقم تشریفات عظاما آراسنده قولنک خطا اولدینی اعتراف ایدهر ،
 ایسته دکلری گبی « تائب و مستغفر » اولور . فقط کلیدان چیقارکن
 ینه افکارنده اولان حریت طبیعه غلبانه باشلار ، بردرلو کندینی آلاماز ،
 آیاغنی بر قاچ کره یره اورورده « مع مافیہ ینه دونن کره در » دیر .
 پک قانلی ، پک خطرلی ، پک متعدد تجربه لره ثابت اولمشدرکه فکره
 غلبه ینه مجرد فکرک شانندندر . مادیات ، تعدیات افکار اوزرینه تسلیط
 اولونجه باروته طوقونان آتش و یاخود بخاره حددن زیاده اجرا اولونان
 تضییق حکمنی و یرمک مقرر در .

بر کره تاریخلری گوزمرک اوکنه آلام : وقتیله اسلامده زندقه
 چیقدی ، الحاد چیقدی ، طبیعیون ظهور ایتدی ، تناسخیه ظهور
 ایتدی ؛ هیچ برینک اوزرینه قیلج چکمه دیلر ، میدانی فن کلامه

براقديلىر . شيمدى ممالك اسلاميه نك هيچ بر يرنده آنلردن وياخود او
 قىلدن اولان بر چوق مندهلردن اثر بيله گورييله ميور .
 اوروپاده قاتوليك اعتقادينك اك اهميتسىز بر جهتته طوقوناچق نه قدر
 مذهب دينى وحكىمى ظهور ايتديسه اوزرلرينه اودهشتلى انگيزيسيون
 مسلط اولدى . اشگنجه يي ديري ديري آدم ياقق ، آغزه اريمش
 قورشون آيتمق حدلرنده بيله طوتمادى . مخصوص آت ايجاد ايتدى ؛
 برطاقم پچارملر ك تا اولوم درجه سنه گلينجه يه قدر هر كيميگنى آيى آيى
 قيردى ، ينه مظلومنى اولادينه باقارجه سنه همتلرله شفاياب ايله دى .
 سوكره ايكنجى ، اوچنجى ، دردنجى دفعه يه قدر ينه كيميكرينى قيردى .
 بو قدر اذالر ، بو قدر بلالره برابر دائما غلبه ، قاتوليك مذهب نك علمنده
 بولونانلرده قالىدى .

[ماحوم كال بك] (مابعدى . قرائت ۴۴)

وظيفه :

صيغه لرى نوعلرينه گوره آيىرگنز .

صيغه صلّه

۵۹۰ — جمله لر اسم مقامنده بولونوب فاعل ، مفعول ، صفت
 وسائر اولورسه اونلره « صلّه جمله لرى » ، فعللرينه ده « صلّه
 صيغه لرى » دينير . [*]

[*] صيغه صلّه يه بعضلرى « رابطه تعيينيه » . بعضلرى « افعال
 وصفيه » ناملرينى ويرمشلردر .

۵۹۰ . جمله لر اسم مقامنده اولوب فاعل ، مفعول ، صفت وسائر اولدقلى زمان فعللرينه
 نه دينير ؟

۵۸۱ — صیغهٔ صله ایکی صورتله تشکیل ایدیلیر :

۱ — ماضی شهودینک مفرد غائبنه خفیفلرده (گی) ،

ثقیللرده (نی) علاوه ایدیلیر :

گلدی، — گلدیگی ، یازدی — یازدیغی

۲ — صیغهٔ استقبالک مفرد غائبنک نهایتنه بر (ی) علاوه-

سیله تشکیل اولونور :

گله جک — گله جگی ؛ یازاجق — یازاجغی

صیغهٔ صله نك تصریفی

ماضی شهودی

خفیف: گلدیگم ، گلدیگک ، گلدیگی ، گلدیگمز ، گلدیگمز ، گلدیگمز ، گلدیگمز .

ثقیل : یازدیغم ، یازدیغک ، یازدیغی ، یازدیغمز ، یازدیغمز ، یازدیغمز ، یازدیغمز .

استقبال

خفیف : گله جگم ، گله جگک ، گله جگی ، گله جگمز ، گله جگمز ، گله جگمز ، گله جگمز .

ثقیل : یازاجغم ، یازاجغک ، یازاجغی ، یازاجغمز ، یازاجغمز ، یازاجغمز ، یازاجغمز .

اخطار — صیغهٔ صله استقبالک مفرد غائبله دیگر افعاک استقبال

صیغه سنک مفرد غائبی بر بردن تفریق ایتمه لیدر . بونک ایچون فعاک

اولنه ضمیر شخصینک مفرد مجرد متکلمی تقدیر ایديله بیلیرسه صیغهٔ استقبالک

مفرد غائبی در: (بن گله جگم ، بن یازاجغم) گی . اگر ضمیر شخصینک

مفرد متکلمنک مضاف الیه صورتی تقدیر ایدیله بیلیرسه صیغه صله نك
استقبال مفرد غائبی در : (بنم گله جگم ، بنم یازاجم) گبی .

۵۹۲ — افعال مرکبه دن دخی صله صیغهلری تشکیل اولونور :

یازیوردی — یازیوردیگی ؛ یازیوره جک — یازیوره جگی .

۵۹۳ — « اولدیغی ، بولوندیغی ، اولاجنی ، بولوناجنی »

گبی بسیط صیغه صله لر علاوه سیله مرکب صله لر تشکیل ایدیلیر :

یازمقدمه اولدیغی ، اوقومقدمه بولوندیغی ، گیتمش بولوناجنی گبی .

۵۹۴ — صیغه صله لر فعل اولارق گلیرسه فاعللرینه (ك)

کتیریلز . اگر اسم مقامنده بولونورسه (ك) کتیریلیر : (احمد

الدیغی کتابی بیرتدی) بو عبارتده « احمد » فاعل اولدیغندن

(ك) علاوه ایدیله مشدر . (احمدك یازدیغی کتابی اوقودم) بو

عبارتده « یازدیغی » کله سی کتابی تعیین ایدوب اسم مقامنده

بولوندیغندن (ك) علاوه ایدیلشدر .

۵۹۵ — براسمه مضاف اولمایارق مفعول واقع اولان صیغه

صله به (ك) لاحق اولماز : (احمد اوقودیغنی آکلار) گبی که

« اوقودیغنی شیئی » دیمکدر .

۵۹۶ — صیغه صله مصدر معناسنه قوللانیدیغی زمان

عینله مصدر معناسنه اولمایوب اوفعلک تحقق وقوعنی افاده

۵۹۲ . افعال مرکبه دن صله صیغهلری یاپیلیری ؟ — ۵۹۲ . مرکب صله لر ناصل تشکیل

ایدیلیر ؟ ۵۹۴ . صله نرك نهایتنه نه زمان (ك) کتیریلیر ؟ — ۵۹۵ . براسمه مضاف

اولمایارق مفعول واقع اولان صله به (ك) لاحق اولوری ؟ — ۵۹۶ . صیغه صله مصدر

معناسنه قوللانیلیرسه نه افاده ایدر ؟

ایدر : (اونک بوکتابی یازدینی معلومدر) گبی که (اونک بوکتابی یازمش اولدینی معلومدر) دیمکدر .

٥٩٧ صلہلر اسم مقامنده بولونقلری زمان مفعول ومضاف الیه حالنده بولونورلر :

مفعول به : اولدینی ، اولدقلری - اوودینی ، اوودقلری
مفعول الیه : اولدیغنه ، اولدقلرینه - اوودیغنه ، اوودقلرینه
منعول عنه : اولدیغندن ، اولدقلرندن - اوودیغندن . اوودقلرندن
مضاف الیه : اولدیغک ، اولدقلرک - اوودیغک . اوودقلرک
٥٩٨ - صیغہ صلہلر مفعول عنه حالنده بولونورلر سه سبب وتعلیل افاده ایدرلر : (گیج گلدیگندن درسه یتیشهمدی) گبی که (گیج گلدیگی ایچون درسه یتیشهمدی) دیمکدر .

٥٩٩ - صیغہ صلہلرہ بعض اداتلرلاحق اولارق مختلف معنالر افاده ایدرلر :

١ - (گی) علاوهسیله تعقیب معناسی افاده ایدر :
(احمد درس اوودینی گبی کتابی قاپادی) دینیلدکه
(اوقوز اوقوماز کتابی قاپادی) دیمک اولور .

٢ - (تقدیرده، حالده) لفظلرندن بری علاوهسیله شرط یاخود حال معناسی افاده ایدر :

(احمد چالیشدینی تقدیرده مکافات آلیر) گبی احمدک

٥٩٧ . صلہلر اسم مقامنده بولونقلری زمان نه اولورلر ؟ - ٥٩٨ . صیغہ صلہ
مفعول عنه حالنده بولونورسه نه افاده ایدر ؟ - ٥٩٩ . صیغہ صلہلرہ بعض ادات
علاوه ایدیلیرسه هانکی معنالر افاده ایدر ؟

مکافات آلماسنه چالیشماسی شرط قیاینمشدر . (احمد چالیشدینی
حالدہ آدم اولور) گبی .

اخطار — (خالدہ) لفظیلہ برلشن صلہر انتظارایدیلن معنائک عکسنی
افادہ ایدہرل :

(احمد چالیشدینی خالدہ مکافات آلامادی) گبی کہ (چالیشمق)
مکافات آلمایی اقتضا ایدہرکن بویله واقع اولمادینی افادہ اولونمشدر .
۳ — (وقت ، زمان) لفظلری علاوہ سیلہ توقیت معناسی
افادہ ایدہر :

(احمد گلدیگی وقت آقشام اولمشدی) ، (قاریاغدینی زمان
صوغوق اولور) گبی .

اخطار — « وقت » و « زمان » کلہلری یرندہ ماضی شہ دینک
جمع متکلمنہ (دہ) علاوہ ایدیلہرک توقیت معناسی افادہ ایدیلہ بیلیر :
(یاز کلدکده صیجاق اولور) گبی کہ (یاز گلدیگی زمان
یاخود وقت) دیمکدر .

۴ — (مبنی ، بناء ، نظراً) لفظلری علاوہ سیلہ تعلیل افادہ
ایدہر :

(حسن چالیشقان اولدیغنه مبنی صنفک برنجیسیدر) ،
(احمد تئبل اولدیغنه بناء امتحان ویرمه مشدر) ، (هوانک
صیجاقلغنه نظراً فورطنہ ظهور ایدہر جکدر) گبی .

۵ — (ایچون ، جهتله ، ندن ، ندن ناشی) لفظلری علاوہ سیلہ
تعلیل افادہ ایدہر .

(احمد گلمه‌دیگی ایچون حسن گیتمه‌دی)، (قار یاغدیغی

جهتله سواقغه چیقما‌دی)، (احمد درسنی او قود یغندن وظیفه‌سنی

یازامادی)، (خسته اولدیغندن ناشی مکتبه گیده‌مه‌دی) گبی .

۶۰۰ — صفت واقع اولان صله فعلنک موصوفی کندی

فاعلی اولورسه فعللردن یاییلان صفات قیاسیه‌لردن اسم فاعل

واسم مفعول شکلنده بولونور :

دون بورایه برچوجوق گلدی ؛ اوچوجوق پک اوصولو ایدی .

جمله‌لرینی وصل ایده‌جک اولورسوق صیغه‌صله اسم فاعل

شکلنده بولونور :

(دون بورایه « گلن » چوجوق پد، اوصولو ایدی) دینیر .

(دون بر آرابه قیریلدی . او آرابه تعمیر ایدیلدی)

جمله‌لرینی وصل ایده‌جک اولورسوق صیغه‌صله اسم مفعول

شکلنده بولونور :

(دون « قیریلان » آرابه تعمیر ایدیلدی) دینیر .

۶۰۱ — اسم فاعل اسم مفعول شکلنده بولونان صیغه‌صله‌لر

اوج زمانه‌ده دلالت ایله‌دیکندن هانگی زمانه دلالت ایله‌دیگی

فعلندن معلوم اولور :

گیده‌ن چوجوق گلدی (ماضی)

۶۰۰ . صفت واقع اولان صله فعلنک موصوفی کندی فاعلی اولورسه نه شکلده

بولونور ؟ — ۶۰۱ . اسم فاعل واسم مفعول شکلنده بولونان صیغه‌صله‌لرک دلالت

ایتدکلری زمانلر ناصل آکلاشیلیر ؟

شوگلن چوجوق عقلیدر (حال)
صنفده برنجی چیقان مکافات آلاجق (استقبال) .

تمرین — ۱۲۹

آشاغیکی جله لرده کی صیغه صله لری تعیین و ایضاح ایدکیز .
تخم میوه نك ایچنده کاله ایردیگی وقتده فلیز نك ایچون طوپراغه
دوشمه ایدر — منظار هرکسك بیلدیگی برشی اولوب نادر بولونور بر
طعامدر — منظارك بعض نوعلرنده تأثیرلی بر زهر بولوندیغدن بو
تهلکلی نباتی احتیاطله قوللانق لازمدر — هرکس وطنی کندی والده سی
عد ایدوب اونى سومك والندن گلدیگی مرتبه حسن حالنه سعی ایتک
واجیدر — دنیاده سعادت و سلامتی انسانه خواجه سی ارانه ایتدیگندن
ایکنجی پدر مقامنده در — کندیسنه نهوجهله تصادف ایتدیگی
ونه حالده بولوندیغی افاده ایتدم — زراعتله مشغول اولدیغمه مطلع
اولمش بولوندیغدن ادوات زراعییه دائر برطاقم اشیا گونده ردی —
پدرمک ویردیگی نصیحتی تخطرله اوراده درت سنه اقامت ایتدم —
هوا گیتدجه کسب شدت ایتدیگندن انگینه آچیلغنه مجبور اولدق .

۴۳ — قرائت و املا

حریت افکار (مابعد)

برچوق عقلا ، بوحقیقی پیش نظره آلارق دیمش لردر ، که فکر
انسانینده برغریب خاصه گورولویور ؛ حریتی اظهار ایتمگه باشلا اینجه
اگر يك شدتله اوزرینه واریلیرسه کندنده اولان علوماهیتی بردن

بره کالیله ادراك ایدر ، قارشیسنده هر نه درلو قوت موجود اولورسه
اولسون مقاومتدن چکینمز ؛ حتی یوزده طقسان نسیبتنده غالب اولور ؛
تضییقی آز گوردیگی زمان ایسه خصمک ضیعفی آکلار ، قاره ایله
اوینایان کدی یاورسی گبی اگله نیر یولده برحرکتیه باشلار .
مثلا ایسته دیگی برشیئی جدی سویله مکده مضرت گورورسه کنایه
ایله سویلهر ، اوکاده مقتدر اولامازسه معما ایله آکلایز ، تصویر ایله
گوسته ریر ، حاصلی البته برطریق بولور ، مقصدینه نائل اولور .
بر آشچینک گرید فتحنی ، ترید قافیه سندن استفاده ایله بر پادشاهه -
منوعیت خلافتنه اولارق - بیانه مقتدر اولایلدیگی مشهوردر .
هرکیم ایسته رسه گرید ترید قافیه سی قدر معناسز برمناسبت بولارق
فکرینی اظهاره مقتدر اولایله جگنی ده دنیاده هیچ برعقل انکار ایده مز .
احوالزه دقتله باقلم . حافظه مزه مراجعت ایدلم : عجبا تصویر ی دگل
حتی نشری منع اولونمش بر فکر بولایلیرمی زکه حقنده وقوع بولان
منوعیت جاری اولمش اولسون ؟
بوخالده « دنیاده بر جمعیت ایچون فوق العاده مضر اولایله جک فکر لرده
واردر ، اونلرک نشرینه ده ممانعت اولونماسونمی ؟ »
دینلیرسه بزده دیر زکه :
اولا : رشید پاشا مرحومک پارس معاهده سی علمنده اولان لایحه سنده
دیدگی گبی « هرکس مجنون اولمادیغندن » بر فکر ، تمام ایله حقیقته
مقرون اولمادیجه بیکنده بر کره کشدینی عمومه قبول ایتدیره مز .
ثانیاً : بر فکرک تصویرینی و یاخود انشارینی منع ایتمکدن ایسه
سوء تأثیراته میدان ویرمه مک بیک قات قولایدر .
ثالثاً : هر مملکتده بولونان قدرت تشریمک وظیفه سی مملکتک حالنی
لاقیله تقدیر ایدرک اوراچه مضر اولایله جک افکار و افعاله قانونی سد
ایتمکدر . مکمل بر قانون یاییلینجه قصداً هم یا ککش هم مضر بر فکر
نشر ایتک بک گوجه شیر . خطاء بویله نشر وقوع بولورسه اختیار
ایده نلری تأدیب ایتمگده هیچ بر مانع اولماز .

رایعاً : تشریحك درجه سی برحد ایله محدود دگلدر . فرض ایدهلم ، که مضر اولای بیله جك بر فکرك بر یولده نشرینه مانع اولاجق جزا تعیین اولونمامشده قانونك اوجهتی ناقص قالش ؛ برمضرتلی فعل ظهور ایدیچه درحال اوڭ قارشیده برققره نظامیه نشر ایدیه بیلیر .

دینیلیرسه که ، صوگره دن نشر اولونان نظامك حکمی سوابقه جاری اولامایاجندن بوتدیر حد ذاتنده مؤثر گورونمز .
 بزده جواب ویریرزکه :

بر آدم فکرأ ، لسانأ ، قلمأ ، تحریرأ حد ذاتنده ممنوع اولماسی لازم گله جك بر فعلی ، قانونك نقصان بولونماسندن استفاده ایله اختیار ایده رسه ، مادامکه اوفعلك تکررینه میدان بر اقلما مق قابلدر ، حکومتجه اوتدیره مراجعتله اکتفا لازم گلیر .

هله بر آدمك بردفعه لك اولارق بر خطری فکرده بولوندیغندن ویا بر خطری فکری نشر ایتدیگندن طولانی اتهام ایدیه مه مه سی ایله بر حکومتك نافع ویا مضر اولدیغی استدلال اولونماز .

ایچلرندن ایسته دیگنی - ویا تعبیر صحیحله ایسته مه دیگنی - نشر وبلکه تصور ایتدیرمه مگه « الی ماشا الله تعالی » مقتدر قاللنندن قیاس ونسبتی محال عد اولونه بیله جك درجه لرده اهون اولدیغنده ظنمزجه بر عاقل یوقدرکه اشتباه ایله سین .

[مرحوم کمال بك]

وظیفه :

- ۱ — قرائت اولارق او قویکنز .
- ۲ — مألنی شفاهاً سویله یکنز .
- ۳ — ربط صیغه لرله صله صیغه لرینی تعیین وایضاح ایدکنز .

فروع افعال عربیه

۶۰۲ — عربجهده فعلدن مشتق واسم عد ایدیلن بعض صیغهلر واردر که بونلره (فرع فعل) دینیر .

۶۰۳ — فرع فعل بش صیغهدن عبارتدر :

اسم فاعل ، اسم مفعول ، مبالغه فاعل ، صفت

مشبهه ، اسم تفضیل .

اخطار — «صفت مشبهه ۲۶۵ نجی مادهده بیان ایدیلمشدر .

۶۰۴ — عربجه فرع فعللر تورکجهده صفات قیاسیه اولارق

قوللانیلیر .

اسم فعل

۶۰۵ — اسم فاعل : حدث معنای کندیسنده قائم

اولدیغنه دلالت ایتک اوزره فعلدن مشتق اولان کلمه در .

۶۰۶ — ثلاثی مجردلرده یعنی ماده اصلیه سی اوج حرفلی

اولانلرده اسم فاعلرک وزنی شویله در .

۶۰۲ . فرع فعل نهیه دینیر ؟ — ۶۰۳ . فرع فعل قاج صیغهدن عبارتدر ؟ — ۶۰۴ .

عربیجه فرع فعللر تورکجهده نه اولارق قوللانیلیر ؟ — ۶۰۵ اسم فاعل نهیه دینیر ؟ —

۶۰۶ . ثلاثی مجردلرده اسم فاعلرک وزنی ناصدر ؟

فاعل

مادهٔ اصلیه	اسم فاعل
کتاب	کاتب = یازان ، یازیچی .
آمر	آمر = امر ایدهن ، ایدیچی .
قارآ	قارآ (قاری) = اوقویان ، اوقویچی .

اخطار — « قارآ — قاری » ، « بارآ — باری » گئی کلمه لردن
یعضاً همزه حذف ایدیلوب (قاری ، باری) صورتنده قولانیلیر .

۶۰۷ — مادهٔ اصلیه نك ایکنجی حرفی [عین الفعلی] (و)
یاخود (ی) اولورسه واو ایله یا همزه یه قلب ایدیلیر :

مادهٔ اصلیه	اسم فاعل
قول	قائل = سویله یین ، سویله ییچی .
غیب	غائب = گوزه گورونم یین ، وجود اولمایان .

۶۰۸ — مادهٔ اصلیه نك صوڭ حرفی [لام الفعلی] (و)
اولورسه یایه قلب اولونور :

مادهٔ اصلیه	اسم فاعل
سأ	سأهی = سهو ایدهن ، ایدیچی .

۶۰۹ — مادهٔ اصلیه نك صوڭ حرفی [لام الفعلی] (ی)

۶۰۷ . مادهٔ اصلیه نك عین الفعلی وار یاخود یا اولورسه نه یاپیلیر ؟ — ۶۰۸ . مادهٔ اصلیه نك لام الفعلی (و) اولورسه نه یاپیلیر ؟ — ۶۰۹ . مادهٔ اصلیه نك لام الفعلی (ی) اولورسه نه یاپیلیر ؟

اولورسه مد اولونور :

ماده اصلیه	اسم فاعل
سعی	ساعی = سعی ایدهن ، ایدیجی .
سہی	ناہی = نہی ایدهن ، ایدیجی .

۶۱۰ — ماده اصلیه نک ایکنجی ، اوچنچی حرفلری بر

جنسدن اولورسه ادغام ایله یعنی صوڪ حرفی تشدید ایله (قال) وزننده اولور :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
قرز	قرار	قار = قرارویرهن ، ویریجی .
دال	دلالة	دال = دلالت ایدهن ، ایدیجی .

۶۱۱ — رباعی مجرد یعنی ماده اصلیه سی درت حرفلی

اولان فعللرده اسم فاعل وزنی شویله در :

۔ ۔ ۔

منفعل

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
ترجم	ترجه	مترجم = ترجمه ایدهن ، ایدیجی .
وسوس	وسوسة	موسوس = وسوسه و قوروتی ایدهن ، ایدیجی

۶۱۰. ماده اصلیه نک عین النعلی ایله لام النعلی یرجنسندن اولورسه اسم فاعلاک وزنی ناصل اولور ؟ — ۶۱۱. رباعی مجردده اسم فاعل وزنی ناصلدر ؟

تمرین — ۱۳۰

زیرده کی مادہ لردن اسم فاعل تشکیل ایدگنز :

صدق — نوم — خوف — نیل — صوم — بیع — ضرر —
رضا — بقاء — فناء — رموز — جهل — عقل — بطن —
قهر — جہر — قتل — فسق — رحمت — حکمت — سؤال —
نجات — رجاء — دخول .

تمرین — ۱۳۱

زیرده کی اسم فاعل لک ثلاثی مجرد لرینی بولگنر:

لامع — ساطع — قانع — ظاہر — باقی — دائر —
شارب — والد — ساجد — ماهر — جاہد — راتب —
رائف — رائق — کافی — وافی — ناشر — طابع — آخذ —
راشد — صائم — سائق — ناجی — راجی — ماجد —
ناشد — عارض — وارث — واہب — وارد .

تمرین — ۱۳۲

زیرده کی عبارتہ لردہ بولونان ثلاثی مجرد اسم فاعلری تعیین وایضاح ایدگنز :

ذنیادہ یگی طوغمش چوجوقدن عاجز برشی وارمیدر ؟ — انسان
فانی اولدینی خالدہ ینہ حیات ابدیہ یہ مظہر اولاجق گبی چالیشمالیدر —
جناب حق واہب العطا یادر — دہا خیل شیلر بولوب سویلہ مک قابل
اولور — سیثانی ظہر نیچہ افعا لک نفرت افزای وقوع اولدینی ایشید یلیور کہ

هر بریسی باعث تأس قدر — بو تعریف خارجنده تعریف قانون ایتمک صحیح اولاما یاجنی و یا خود اغیارینی مانع وافرادینی جامع تعریفک بوندن عبارت اولماسی — استفاده ایله مکملگمز لازم گله جگی باهر و بونی تسیم ایتمک یا جهل و یا عیاد ایدوگی بدیهی و ظاهر در .

ثلاثی مزید فیه لرك اسم فاعل وزنلری

ثلاثی مزید فیه یعنی ماده اصلیه لرینه بز ، یا خود ایکی ، و یا اوچ حرف زیاده قیلینمش اولان فعللرک اسم فاعللرینه ک
وزنلری شویله در :

مفعل

۶۱۲ — (افعال) وزننده اولان کله لرك اسم فاعلی

(مفعل) وزننده گلیر :

اسم فاعل	مصدر	ماده اصلیه
مکرم = اکرام ایدن ، ایدیجی .	اکرام	کرم
منعم = انعام ایدن ، ایدیجی .	انعام	نعم
مغفل = الدادان ، الدادیجی .	اغفال	غفل

۶۱۳ — ماده اصلیه نک ایلك حرفی [فاء الفعلی] (و) ،

۶۱۲ . افعال مصدریتک اسم فاعلی نه وزن اوزره در ؟ — ۶۱۳ . ماده اصلیه نک فاء الفعلی (و) یا خود (ی) اولورسه وزنی ناصدر ؟

یاخود (ی) ، ویا همزه اولورسه (افعال) مصدرینک اسم
فاعلی (موعل) وزنده گلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
وجد	ایجاد	موجد = ایجاد ایدهن ، ایدیجی .
تقط	ایقاظ	موقظ = اویاندیران . اویاندیریجی .
آمن	ایمان	مومن = ایمان ایدهن ، ایدیجی .
أجر	ایجار	موجر = ایجار ایدهن ، ایدیجی .

۶۱۴ — ماده اصلیه سنک فاء الفعلی همزه اولان فعللرک

اسم فاعلارنده همزه نك ابقاسی ده جائزدر : ایمان — مؤمن .
ایجار — مؤجر گبی .

۶۱۵ — ماده اصلیه نك ایکنجی حرفی [عین الفعلی]

(و) یاخود (ی) اولان فعللردن (افعال) مصدرینک اسم
فاعلی (مفل) وزنده گلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
دور	اداره	مدیر = اداره ایدهن ، ایدیجی .
صوب	اصابة	مصیب = اصابت ایدهن ، ایدیجی .
نیر	انارة	منیر = نورلانان ، نورلانیجی .

۶۱۶ — ماده اصلیه نك ایکنجی اوچنجی حرفلری [عین الفعلی]

۶۱۴ . ماده اصلیه سنک فاء الفعلی همزه اولان فعللرک اسم فاعلارنده همزه نك ابقاسی
جائزمدیر ؟ — ۶۱۵ . ماده اصلیه نك عین الفعلی (و) یاخود (ی) اولورسه اسم فاعلک
وزنی ناصلدر ؟ — ۶۱۶ . ماده اصلیه نك عین الفعلی ایله لام الفعلی بر جنسدن اولورسه
اسم فاعل نه وزنده گلیر ؟

ایله لام الفعلی [برجنسدن اولورسه اسم فاعل (مُفِلّ) وزننده کلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
ضلال	اضلال	مضللّ = اضلال ایدهن، ایدیجی.
ضرر	اضرار	مضرّ = ضرر ویرهن، ویریجی.

۶۱۷ — ماده اصلیه نك لام الفعلی (و) یاخود (ی) دن

مقلوب الف زائده ایله همزه اولورسه اسم فاعل (مُفَعّی) وزننده کلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
عطاء	اعطاء	معطّی = ویرهن، ویریجی.
نجاء	انجاء	منجّی = قورتاران، قورتاریجی.

تمرین — ۱۳۳

زیرده کی کلمه لردن اسم فاعل تشکیل ایدگمز :

- انکار — اسراف — ارشاد — انصاف — ایصال — ایمان —
 ایجاد — ایجار — ایجاز — اخلال — ایراث — اقبال —
 افاده — اجابت — ایجاب — ایقاد — الزام — الهام — اجبار —
 اخبار — احسان — اعلان — اقامت — اغناء — اقرار —
 اصرار .

۶۱۷ . ماده اصلیه نك لام الفعلی (و) یاخود (ی) دن مقلوب الف زائده ایله همزه اولورسه اسم فاعل نه وزننده کلیر ؟

مفعل

۶۱۸ -- (تفعیل) مصدرینک اسم فاعلی (مفعل)

وزننده اولور :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
وحد	توحید	موحد = اللهك براكنه ایمان ایدهن .
خوف	تخویف	مخوف = قورقودان . قورقودیجی .
اثر	تأثیر	مؤثر = تأثیر ایدهن ، ایدیجی .

۶۱۹ -- ماده اصلیه نك لام الفعلی (و) ، یاخود (ی) ،

یاخود واوايله يادن مقلوب الف زائده ايله همزه اولان فعللردن

اسم فاعل (مفعی) وزننده کلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
ربو	تربیه	مربی = تربیه ایدهن ، ایدیجی .
سمو	تسمیه	مسمی = تسمیه ایدهن ، ایدیجی .
زکاء	تزکیه	مزکی = تطهیر ایدهن ، ایدیجی .

۶۱۸ . تفعیل مصدرینک اسم فاعل وزنی ناصندر ؟ — ۶۱۹ . ماده اصلیه نك لام الفعلی

(و) ، یاخود بونلردن مقلوب همزه اولورسه اسم فاعلک وزنی ناصل اولور ؟

مفاعل

۶۲۰ — (مفاعلَه) مصدرینک اسم فاعلی (مفاعل)

وزننده کبیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
نفق	مناقة	مناق = ایکی یوزلیک ایدن ، ایدیچی .
حرب	محاربة	محارب = حرب ایدن ، ایدیچی .
وقف	موافقة	موافق = اویغون گلن ، گلیچی .

۶۲۱ — ماده اصلیه نک لام الفعلی (و) یاخود (ی) ،

یاخود بونلردن مقلوب انف زائده ایله همزه اولورسه اسم

فاعلك وزنی (مفاعی) اولور :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
سوی	مساواة	مساوی = برحان، بدرجهده اولان
نداء	مناداة	منادی = ندا ایدن ، ایدیچی .

۶۲۲ — ماده اصلیه نک لام الفعلی کی حرف مشدد اولورسه

اسم فاعلی (مفاع) وزننده کبیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
ضد	مضادة	مضاد = ضد گلن .
مس	مماسه	مماس = طوقونان ، تماس ایدن .

۶۲۰ . مفاعلَه مصدرینک اسم فاعل وزنی ناصلدر ؟ — ۶۲۱ . ماده اصلیه نک لام الفعلی (و) ، (ی) یاخود بونلردن مقلوب همزه اولورسه اسم فاعل وزنی ناصلدر ؟ — ۶۲۲ .

منفعل

۶۲۳ — (انفعال) مصدرینک اسم فاعلی (منفعل)

وزنده گلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
کسر	انکسان	مُنکسر = قیریلان .
جد	انجماد	مُنجمد = طوگان .

۶۲۴ — ماده اصلیه نک عین الفعلنده (و) یاخود (ی)

بولونورسه اسم فاعلک وزنی (منفال) اولور :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
قود	انقیاد	منقاد = انقیاد ایدون

۶۲۵ — ماده اصلیه نک لام الفعلنده کی حرف مشدد

اولورسه اسم فاعل (منفع) وزنده گلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
ؤک	انفکاک	مُنفک = آریلان .
شق	انشقاق	مُنشق = یاریلان .

ماده اصلیه نک لام الفعلنده کی حرف مشدد اولورسه (مفاعله) وزنک اسم فاعلی هانکی وزنده گلیر؟
 ۶۲۳. (انفعال) مصدرینک وزنی ناصدر؟ — ۶۲۴. ماده اصلیه نک عین الفعلنده
 (و) یاخود (ی) بولونورسه ناصل اولور؟ — ۶۲۵. ماده اصلیه نک لام الفعلنده کی حرف
 مشدد اولورسه ناصل اولور؟

۶۲۶ — مادهٔ اصلیه نك لام الفعلنده (و) یاخود (ی)

ویا همزه اولورسه اسم فاعل (منفعی) وزننده گلیر :

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
حنو	انحناء	منحنی = اگری اولان .
زوی	انزواء	منزوی = انزوا ایدن .
جلاء	انجلاء [*]	منجلی = پارلایان .

مفتعل

۶۲۷ — (افتعال) مصدرینك اسم فاعلی (مفتعل)

وزننده گلیر .

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
نشر	انتشار	منتشر = یایلان ، انتشار ایدن .
ربط	ارتباط	مرتبط = باغلانان، ارتباط ایدن .

۶۲۸ — مادهٔ اصلیه نك فاء الفعلی (و) اولورسه اسم فاعل

(متعل) وزننده گلیر :

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
وصف	اتّصاف	متّصف = بر حال ایله وصفلانان .

[*] تورکجه ده همزه لر محذوفدر .

۶۲۶. مادهٔ اصلیه نك لام الفعلنده (و) یاخود (ی) ویا همزه بولونورسه انفعال بابنك اسم فاعلی هانکی وزننده گلیر؟ — ۶۲۷ ، ۶۲۸ ، انفعال بابنك اسم فاعلنك وزنی ناصلدنر؟

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
وسع	اتّسع	مُتَّسع = گنیشله ن .
وصل	اتّصل	مُتَّصل = بیتیشیک اولان .

٦٢٩ — مادهٔ اصلیه نك عين الفعلی (و) یاخود (ی)

لولورسه اسم فاعل (مُقتال) وزنده گلیر [**].

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
خیر	اختیار	مختار = سچیلن ، اختیار ایدیلن .
عود	اعتیاد	معتاد = اعتیاد ایدیلن .

٦٣٠ — مادهٔ اصلیه نك لام الفعلی شده لی اولورسه اسم

فاعلك صوڪ حرفی مشدد اولور :

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
شدّ	اشتداد	مشتدّ = شدتله ن ، اشتداد ایدن .
جرّ	اجترار	مجترّ = گویش کتیره ن .

٦٣١ — مادهٔ اصلیه نك لام الفعلی (و) یاخود (ی) ویا

[**] افعال بابندن مادهٔ اصلیه لی (و) یاخود (ی) اولان فعللرک

اسم فاعلری ایله اسم مفعوللرینک وزنلری بربرینه مشابهدر .

٦٢٩ . افعال بابنک وزنی اسم فاعلنک وزنی ناصلدر ؟ — ٦٣٠ . مادهٔ اصلیه نك

لام الفعلی شده لی اولورسه افعال بابندن اسم فاعلك وزنی ناصلدر ؟ — ٦٣١ . مادهٔ

اصلیه نك لام الفعلی (و) یاخود (ی) ویا همزه اولورسه اسم فاعلك وزنی ناصلدر ؟

(همزه) اولورسه اسم فاعل (مفتعی) وزنده گلیر .

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
------------	------	----------

دعو	اذنا	مدعی = ادعا ایدن .
-----	------	--------------------

شری	اشترأ	مشتری = صاتین آلان .
-----	-------	----------------------

بدء	ابتداء	مبتدی = بر ایشه یکی باشلابان .
-----	--------	--------------------------------

و و و

مفعل

٦٣٢ — (افعال) مصدرینک اسم فاعلی (مفعل)

وزنده گلیر:

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
------------	------	----------

غبر	اغبرار	مغبر = توزلانان، خاطری قیریلان .
-----	--------	----------------------------------

و و و

متفعل

٦٣٣ — (تفعل) مصدرینک اسم فاعلی (متفعل)

وزنده گلیر:

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
------------	------	----------

کبر	تکبر	متکبر = کبر ایدن .
-----	------	--------------------

أسف	تأسف	متأسف = اسف و کدر ایدن .
-----	------	--------------------------

٦٣٤ — ماده اصلیه نک لام الفعلی (و) یاخود (ی)

٦٣٢. افعال بابیدن اسم فاعلک وزنی ناصدر ؟ — ٦٣٢. تفعل بابیدن اسم فاعلک

وزنی ؟ — ٦٣٤. ماده اصلیه نک لام الفعلی (و) یاخود (ی) اولورسه اسم فاعلک وزنی ناصدر ؟

اولورسه اسم فاعل (متفعی) وزننده گلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
صدو	آصدی	متصدی = بر ایشه گیریشه ن .
ولی	تولی	متولی = بز وقتی اداره ایدن .

متفاعل

۶۳۵ — (تفاعل) مصدرینک اسم فاعلی (متفاعل)

وزننده گلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
وضع	تواضع	متواضع = کندینی آشاغی طوتان، کبرایتمه ن .
وقف	توافق	متوافق = بر برینه موافق اولان .

۶۳۶ — ماده اصلیه نك آخری (و) یاخود (ی) اولورسه

(متفاعلی) وزننده گلیر :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل
علو	تعالی	متعالی = تعالی ایدن [*] .
رضی	تراضی	متراضی = بر بردن راضی اولان .

۶۳۷ — ماده اصلیه نك لام الفعلی شده لی اولورسه اسم

[*] اختصاراً (متعال) وزننده ده گلیر : « خدای متعال ، رب متعال » گبی .

فاعلك وزنى (مُتَفَاعٍ) اولور :

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
ضدّ	تَضَادّ	متضادّ = بربرینه ضد اولان .
حَبّ	تَحَابّ	متحابّ = بربرینه دوست اولان .

مستفعل

۶۳۸ — (استفعل) مصدرینک اسم فاعلی (مُسْتَفْعَل)

وزنده گلیر .

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
نطق	استنطاق	مستنطق = سويله تن .
نكف	استنكاف	مستنكف = قبول ايمه ين .

۶۳۹ — مادهٔ اصلیه نك لام الفعنی (و) یاخود (ی)

اولورسه اسم فاعل (مُسْتَعْفَى) وزنده گلیر :

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
دعو	استدعا	مستدعی = طلب ودعوا ایدهن
غنی	استغنا	مستغنی = احتیاجی اولمایان .

۶۴۰ — مادهٔ اصلیه نك لام الفعلی مشدد اولورسه اسم فاعل

۶۳۸ . استفعل مصدرینک اسم فاعلی ناصدر ؟ — ۶۳۹ ، ۶۴۰ . مادهٔ اصلیه نك لام الفعلی (و) یاخود (ی) ویاشده لی اولورسه استفعل مصدرینک اسم فاعلی هانکی وزنده گلیر ؟

(مُسْتَفَع) وزننده گلیر :

مادهٔ اصلیه	مصدر	اسم فاعل
دلّ	استدلال	مستدلّ = دلالت ایدهن .
قلّ	استقلال	مستقلّ = بریره سربوط اولمایان .

۶۳۱ — رباعی مزید بابلرندن لسانمزده یالکز (تَفَعَّل) و (افعال) بابلرینک اسم فاعلری نادرآ استعمال اولونور :

متفعّل

(تَفَعَّل) بابنک اسم فاعلی (مُتَفَعَّل) وزننده گلیر :

مصدر	اسم فاعل
تبصص	متبصص = یالتاقلانان .
تسلسل	متسلسل = زنجیرگی بربرینه باغلی اولان .

مفعّل

(افعال) بابنک اسم فاعلی (مُفَعَّل) وزننده گلیر :

مصدر	اسم فاعل
اطمئنان	مطمئن = اطمئنان حاصل ایدهن .

مصدر	اسم فاعل
اضمحلال	مضمحل = نحو و پریشان اولان.

تمرین — ۱۳۴

زیرده کی اسم فاعل لړك هانگی با بدن اولدق لړنی تعیین ومصدر لړنی سویله یگز:

متکبر . متفکر . متشکر . مختار . مختلس . مختلف . متفق . مرتفع .
 منکسر . مرشد . مرجع . مختلط . مجتمع . مخبر . مجرب . منجز .
 مؤسف . مدرك . منبت . مرتبط . مشتعل . مشافه . مشابه . معارض
 محافظ . معلم . معرف . محرر . ملتفت . منحرف . مائل . نائل . مغنی .
 مسترشد . مستعفی . مشابه . متعارض . متلاق . مستأنف . مدعی .
 منجلی . مستسقی . متکثر . متمرد . متعالی . مضمحل . منقاد . مستفید
 مطمئن . مترجم . متألم . متشکر . متوالی . متراضی . منکر . موحد .
 مؤثر . مؤمن . مؤاخذ . مجاهد . مترجم . مکرم . محسن . منعم . قارء .
 مقرر . مربی . موافق . معارض . موسوس . مستهزی . مستولی .

تمرین — ۱۳۵

زیرده کی مصدر لردن اسم فاعل تشکیل ایدگز .
 اجبار . انکار . اخبار . تعطیل . تکبیر . تعلیل . تعلیم . مضاربه .
 مفارقه . تناهی . تکرر . تکلم . اجتماع . اجماع . اجمال . نصر . قتل .
 ادعا . استیناف . استکاف . استیجار . احتوا . تسلی . ظفر . طاب .

جب . استجلاب . استهلاك . مشافهه . متعارفه . انضباط . انبساط .
الحلال . تبصص .

تمرین - ۱۳۶

زیرده کی عباره لرده بولونان اسم فاعلری تعیین و ایضاح ایدگن :
اعضادن برینه عارض اولان و جمك تأثیر آندن بوتون جسد ناصل
متأثر و متوجع اولورسه برمسلك مصائب و اوجا عندن بوتون مسلمانلر
متأثر و متألم اولورلر — (ایکی مسلم بربريله مقاتله ایدوبده بری قاتل ،
دیگری مقتول اولسه هر ایکی سیده جهنملکدر) مال عالینسی شامل اولان
حدیث شریفك حکمی بین المسلمین جاری اولماسی لازم گن مناسبات
واحوالك درجه سنی ایضاحه کافیدر — ممالک عثمانیه ده بر جوق مختلف
عرقلره منسوب مسلم قارداشلر مز و اردر — بر عاطلده ایشابنده اختیارلر
— وجود انسانی حامل اسرار سبحانیدر — اول فیض روحانی زائل
اولمش و عالم ینه اسکی حالی بولمشدی — آسیای عثمانی اسکی رونق
و بهجتندن شیمدیکی اولادینیده مستفید ایده جگی گونلره ایریشدك —
شوخالک پاکسه حکمفرما اولمش بر مدینت و معموریت عظیمه نك وجودینی
بیلدیریر شاهد ناطق برز مخبر صادق دگلیدر ؟

اسم مفعول

۶۴۲ — اسم مفعول : حدث کندی او زرنده واقع اولان

و فعلدن مشتق بولونان اسمدر :

۶۴۳ — عربیجه اسم مفعوللر تورکجهده صفت قیاسیه عد
ایدیلهرک مستعملدر .

ثلاثی مجردلرک اسم مفعول وزنلری

مفعول

۶۴۴ — مادهٔ اصلیه نك اورته سنده ویا آخرنده (و) یاخود
(ی) بولونمازسه ثلاثی مجردلرک اسم مفعول وزنی (مفعول) دره .
نشر = منشور . أمر = مأمور . سؤال = مسؤل .

مفعول

مادهٔ اصلیه نك عين الفعلنده (و) بولونورسه اسم مفعولك
وزنی (مفعول) اولور :
قول = مقول . خریف = مخوف . لوم = ملوم .

مفیل

مادهٔ اصلیه نك عين الفعلنده (ی) بولونورسه اسم مفعولك
وزنی (مفیل) اولور :
زیادة (زید) = مزید . قیاس (قیس) = مقیس . بیع = مبیع .

۶۴۳ . اسم مفعوللر تورکجهده نه عد ایدیلیر ؟ — ۶۴۴ . ثلاثی مجردلرک اسم فاعل
وزنی ناصلدر ؟

مفعو

مادهٔ اصلیه نك لام الفعلى (و) اولورسه اسم مفعول وزنى

(مفعو) در :

دعوة (دعوى) = مدعو . عفو = مفعو

مفعى

مادهٔ اصلیه نك لام الفعلى (ى) اولورسه اسم مفعول وزنى

(مفعى) در .

نہی = منہی . رمى = مرعى . نفى = منفى [*]

رباعى مجردك اسم مفعول وزنى

۶۴۵ — رباعى مجردك اسم مفعول وزنى (مفعل) در :

دبده = مدبب . شمشه = مشمش . طنطنه = مطنطن .

ثلاثى مزيدلرك اسم مفعول وزنلرى

۶۴۶ — ثلاثى مزيد بابلرينك اسم مفعوللرى اسم فاعللرندن

كله نك صوك حرفندن اول اولان حرفك حر كه سيله تفريق

[*] لسانزده (ى) لر مخفف اولارق مستعملدر .

۶۴۵ . رباعى مجردك اسم مفعول وزنى ناصلدرد ؟ — ۶۴۶ . ثلاثى مزيدقيه بابلرينك

اسم مفعوللرى اسم فاعللرندن ناصل تفريق اولونورد ؟

اولونور . اسم فاعلرده صوڭ حرفیدن اول کلن حرفك
حرکهسی مکسور اولوب اسم مفعوللرده مفتوحدر .

اسم فاعل	اسم مفعول
مُکْرِم	مُکْرِم
مبشر	مبشر

۶۴۷ — نهایتنده (ی) بولونان اسم فاعلر اسم مفعوللرئنده
(ی) یا الف گبی اوقونور یاخود الفه قاب اولونور :

اسم فاعل	اسم مفعول
مدعی	مدعی (مدعا)
مشتکی	مشتکی (مشتکا)
مومی	مومی (موما)
مصیب	مصاب
مشیر	مشار

۶۴۸ — اورتهمسئنده (و) یاخود (ی) بولونان ماده
اصلیه لرك (افعال) بابئدن اسم فاعل ایله اسم مفعول وزنلری
بربرینك عینی در :

ماده اصلیه	مصدر	اسم فاعل	اسم مفعول
خیر	اختیار	مختار	مختار
حوج	احتیاج	محتاج	محتاج

۶۴۷ . ماده اصلیه نك اورتهمسئنده یاخود آئرئنده (و ، ی) بولونان اسم فاعلر اسم
مفعوللرئنده ناصل اوقونور ؟ — ۶۴۸ . اورتهمسئنده (و ، ی) بولونان ماده لرك
(افعال) بابئدن کلن اسم مفعوللری ناصلدر ؟

۶۴۹ — لام الفعلى مشدد اولوب (مفاعله) بایندن گلن
اسم مفعوللر ایله اسم فاعللار عینی وزنده در :
مماس . مضاد . مضار گبی .

وزن	موزون	اسم فاعل	اسم مفعول
افعال :	اکرام	مکرم	مکرم
تفعیل :	تبشیر	مبشیر	مبشیر
مفاعله :	مضاربه	مضارب	مضارب
انفعال :	انکسار	منکسر	بو بایدن اسم مفعول کللمز
افتعال :	اختلاف	مختلف	مختلف
تفعل :	تیمن	متیمن	متیمن
تفاعل :	تباين	متباين	متباين
استفعال :	استحسان	مستحسن	مستحسن

تمرین — ۱۳۷

زیرده کی مصدرلردن اسم فاعل و اسم مفعول تشکیل ایدگیز :
استیجاب . وجود . علم . تعریف . یقین . مصاحبه . تألم .

۶۴۹ . لام الفعلى مشدد اولوب (مفاعله) بایندن گلن اسم مفعوللرکوزنی ناصدر :

تنقیش . ذبذبه . استحصال . سکون . جنون . استعمال . اتفاق .
حکم . تکریم . تمظیم . احترام . ارتجال . تبادل . تعارف . اقران .
ادعا . ارتهان . مخاطبه . تسمیه . تعلیه . تلوین . تخییر . تدایل .

مبالغه فاعل

۶۵۰ — فاعل : حدثك كندیسیله كثر اوزره قائم
اولدینی ذاته دلالت ایدمن کله در .

۶۵۱ — مبالغه فاعل لسانمزده صفت قیاسیه دن معدوددر .

۶۵۲ — عربجه مبالغه فاعل وزنلرینك لسانمزده مستعمل

اولانلری شونلردر :

۱ — فعال

موزونلری : غفار ، ستار ، سیار .

۲ — فعاله

موزونلری : علامه ، فهامه .

۳ — فاعول

موزونلری : صبور ، شکور ، غفور .

۶۵۰ . مبالغه فاعل نهیه دیشیر ؟ — ۶۵۱ . مبالغه فاعل لسانمزده هانکی کله دن

معدوددر ؟ — ۶۵۲ . مبالغه فاعل وزنلری هانکیلریدر ؟

۴ — فعیل

موزونلری : رحیم ، علیم ، کریم .

اخطار — « فعل » و « فعیل » وزنلری مبالغه فاعل ایله صفت
مشبهه بیننده مشترکدر .

۵ — فعیل

موزونلری : صدیق ، قدیس .

۶ — فاعول

موزونی : فاروق .

۷ — مفعال

موزونلری : مکثار ، معمار ، مدرار .

اسم تفضیل

۶۵۳ — اسم تفضیل : کندیسیمه قائم اولان فاعلک دیگر

اوزرینه زیاده لگی بولونان ذاته دلالت ایدهن کلمدر .

۶۵۴ — عربجه اسم تفضیل لسانمزده صفت قیاسیه دن

معدوددر .

۶۵۵ — اسم تفضیل صیغہ سی آنجق ثلاثی مجرد لردن
تشکیل ایدیلیر .

۶۵۶ — اسم تفضیل: مادہ اصلیه نك اولنه برهمزه مفتوحه
گتیریلرک تشکیل اولونور :

اسم تفضیل

مادہ اصلیه

أفعل

فعل

اخطار — (أفعل) وزنی صفت مشبهه وزنلرنندزه اولور . اوزمان
الوان وعیوبه دلالت ایدر . مثلا : (احمر) قیرمزی ، (اعور)
نک گوزلی معناسنه در . اگر التوان عیوبدن ماعدایه دلالت ایدر سه
اسم تفضیل اولور : (اکبر) اک بویوک کبی .

اسم تفضیل

مادہ اصلیه

اکبر = دها بویوک ، اک بویوک .

کبر

ارحم = دها مرحمتلی ، اک مرحمتلی .

رحم

اجل = دها جایل ، اک جلیل .

جل

اقوی (اقوا) = دها قوی ، اک قوتلی .

قوی

۶۵۷ — اسم تفضیلک مؤنثی (فعلی) وزننده در :

مؤنث

مذکر

عایی - یاخود - علیا

اعلا

کبری - یاخود - کبرا

اکبر

صغری - یاخود - صفرا

اصغر

تمرین — ۱۳۸

زیرده کی کله لر فرع فءلك هانگیسندن اولدیغی تعیین ایدگیز :

اکرم — رحیم — عظمی — منم — مرحوم — ظاهر —
 رائف — مکتوب — ارحم — اعلا — علیا — متشکر —
 محارب — الزم — لازم — لائق — منافق — مغایر —
 وسطی — اوسط — ادنا — دیا .

۴۴ — قرائت وامللا

بقای روح

بریشی دوشونه بیلیورم . فکرم وار دیمک اولور . فکر دیدیگمز
 شعله جواله ایسه کثافتسز تصور اولونه مایان مادایندن پرتوبار اولاماز .
 عظمت معنویه می حس ایدیورم ؛ بن بوجسم کشفدن عبارت دگلم .
 تفکره باشلادیم وقت گورویورم که بنی بو باده اقدار ایدن شی
 هر حالده — جسمندن اشرف واعلی ، مزیت مخصوصه فکر ایله محلی
 برباشقه ودیمه غیبیه دره آکلا یورم که بن — لطافت وکثافت گبی اوصاف
 متضاده بی حائر اولدقلری حالده — بر قدرت رابطه بخش ایله برشدیریش
 ایکی شیدن سرکیم .

برلم ودم وخمیره سی ایله برنفخه السیه امتزاج ایتش ، بر جسم ایله
 برجان برلشمش ، میدانه برراسین چیقمش .

هر متفکری حیرتده برافاجق قدر خفی برصورتده یکدیگره مرتبط
 اولان بو ایکی موجود غریب مصادف اولدقلری رنج وراحتدن اشتراك
 اوزره نصیب آلرلر . واقعا بعض لذائذ دخی واردر که بونلردن یالگیز
 برینک ذوقه خدمت ایدر .

جسدك عنانگير ارشادى روح ايسهده كاهى مصادمه شدايدله جسد
متزلزل اولونجه روح حيات جسمانيه وداع ايلر .

تكنهسى صخره قضايه چاربارق دليشمس يلكنلرى پارچه لائوب ايلرى
الدن گيتمش ، دست بى پرواى روزگاردده بازيجه به دونمش برسفينه نك ،
شوحالده امواج قاهره قدر حكى جارى اولاميان دهشتزده رئيس .
طائفه ايصال صدا ايتك ايسته سده كيمسه به سوز آكلادامبارق
نهایت اودخى طائفه ايله برابر آغوش پر جوش بحره ناچار عرض سينه
مطاواعت ايلر .

اوبى چاره ناخدا بو طوفان مدمش ايچنده ناپيدا اولور گيدهر . فقط
سفينه وجودى رئيسى اولان روح بويله تهلكه لردن مصوندر .

روح ناصل غرقه گرداب اضحلال اولايلىر ؟ روح قابل هلاك
دگلدن ! صدمات مهلكه بر جسدك انتظام طبيعيسى بوزارق اجزاسنى
پريشان ايده بيلير . اما ساده بر لطيفه ربانيه اولان روح اويله قابل
افتراق اجزادنى ترك ايتمشدر كه جسده شريك هلاك اولايلىسين ؟

نچه اجساد افكن موت گريبانگير ارواح اولاماز .
نه سويله بورم ؟ . . زير پرده خاكده گوزلر مردن نهان اولمش بونجه
اجساده نحو اولوب گيتمشى ديه جگم ؟

بوفكر عجيب عدم نهدن دهشت انداز عالم اولويور ؟ هرشى بوقدن
وار اولور ، فقط هيچ برشى واردن يوق اولاماز . عدم ، ايچندن
چيقتانه بردها گيرمك ميسر اولماز بر قاپودر .

محصولاتى محافظيه حريص اولان طبيعت ، گورمكده اولديغمز بيك
درلو تبدلاتى ايچنده بر ذره بى دخى ضايح ايتمه يور .

اى كندىنى مقتدر ظن ايدهن قوجه كيمياگر ! صنعتكده نه قدر
ماهر اولور ايسهك اول ، نه بايار ايسهك ياب ، هر نه دن استمداد ايدهر
ايسهك ايت ، نه هيچ بر شيكك محويته چاره بولاماقده اولديغمكى
گورده عجزگى بيل !

مادامکه برقوم دانهسنك دخى محوى ممكن اولامايور ، بنده دائما
اعمال فكره اقتدار گوسترمكده اولان بر موجود محو اولمقدن بچون
قورقسون ؟

« اوليله ايسه موت نهدر ؟ » مى ديدك ؟

موت، برروحك علائق جسمانيه دن آزاد اولماسيدر . جسم خاكدانى
ينه طور اغه رجوع اينديور ؛ جان آسمانى ينه سمايه اوچوب گيديور .
[راسين دن : معلم ناجى]

ادوات

۶۵۸ — يالگنز بولوندىقلىرى زمان برمعنا افاده ايمه يوب
آنجق كلمه لره علاوه ايديلدكده كنديلرن دن برمعنا آكلاشيلان
لفظلره (ادوات) ديسير .

مثلا ؛ « باغچه - آغاج » ديديلديكى زمان هر هانگى بر باغچه و آغاج
آكلاشيلير .

« باغچه نك آغاجى » ديديلوب (باغچه) كلمه سنه (نك) ، (آغاج)
كلمه سنه (ي) علاوه ايديليرسه بو اداتلر (باغچه) ايله (آغاج) بيلننده
برمناسبت افاده ايتمش اولورلر .

۶۵۹ — تور كجه ده استعمال ايديلن ادوات شونلردر :

ادوات مفعوللر :

ي - ي

۱ — مفعول به اداتى : كتابى اوقودم ، قابويى قاپادى گي .

۲ - مضاف اداتی: باغچه نك چيچگي، آغاچك پاراغی گبی .
اخطار — لاحق اولدینی صوٹ حرفی حروف حرکه دن ایسه مفعول
بهده (بی) ، مضافنده (سی) صورتنده بولونور : باغچه بی گزدم ،
باغچه نك قاپوسی گبی .

۵ - ۴ - به

۱ - مفعول الیه اداتی: مکتبه گیتدی، واپوره بیندی گبی .
۲ - مقارنت افاده ایدر : یان یانه کلدی .
۳ - قیمت ، فیئات افاده ایدر : بوتماشك آرشونی قاچ
غروشدر .
اخطار — لاحق اولدینی کله نك صوٹ حرفی حروف حرکه دن ایسه
(به) صورتنده بولونور : قاپویی آچوب اوطیه گیردی گبی .

ده

۱ - مفعول فیله اداتی : هر کسده محبت وطنیه واردر .
۲ - ادات ظرفیت: [ظرف مکانه داخل اولور] : مکتبهده
او قودم .
[ظرف زمانه داخل اولور] : برسنده درت موسم واردر .
۳ - ماضی شهودینك جمع متکلمنه لاحق اولوب زمان افاده
ایدر: مکتوبی او قودقده ممنون اولدی گبی که (او قودینی زمان)
دیگدر .

دن

- ۱ — مفعول عنه اداتی : مکتبیدن چیقدی گبی .
 - ۲ — مبدأ افاده ایدەر : بغداددن استاتبوله گلدی .
 - ۳ — سبب « » یاغوردن سوقاغه چیقمامادم .
 - ۴ — برشیدل نهدن معمول اولدیغنی بیان ایدەر : آلتوندن ساعت ، گوموشدن تپسی گبی .
 - ۵ — مشأ بیان ایدەر : قهوه نك ایسی یمندن گلیر .
 - ۶ — استئنا افاده ایدەر : علمومعرفتدن باشقه واسطه سعادت یوقدر .
 - ۷ — مصدرلره لاحق اولوب رجحان افاده ایدەر : بویله یازمقدن یازمامق اییدر .
 - ۸ — جهت ووضعیّت افاده ایدەر : شوبنانك قارشیمدن گورونیشی پك گوزلدر .
- اخطار — لاحق اولدیغنی کله نك صوڭ حرفی نفس کله دن اولمایوب صوڭره دن گان حروف حرکه دن اولورسه بر (ن) علاوه ایدیلیر : اونی گلشندن آکلادم .

ایله

- ۱ — مفعول معه اداتیدر : برادرم ایله گزدم .
- ۲ — مقارنت افاده ایدەر : آرقه داشلر ایله او قودوق .

۳ — وساطت و آلیت افاده ایدەر : آرابه ایله گلدیم، بیچاق ایله کسدم .

۴ — سبب و آلیت افاده ایدەر : عجله ایله سنزی گورمه دم .

اخطار : ۱ — لاحق اولدینی کله ناک نهسایتنده (ا ، و ، ه) بولونمازسه « ایله » کلمه سی تخفیف ایدیلهرک « له » صورتنده مستعملدر : کتاب - کتاب ایله - کتابله . چاق - چاق ایله - چاقیله .

اخطار : ۲ — « ایله » بعضاً (برابر) کلمه سیله برلشیر : چالیشماقله برابر ترفیع صنف ایتدی ،

ایچون

۱ — مفعول له اداتیدر : بو کتابی احمد ایچون آلدی .

۲ — تعلیل افاده ایدەر : گج گلدیگی ایچون درسه یتیشه مدی .

۳ — نسبت و تخصیص بیان ایدەر : قیش ایچون کومور

آدم .

۴ — « نه » ادات استفهامیله برلشوب سبب و علتدن سؤال

افاده ایدەر : نه ایچون یازی یازمادک ؟

اخطار : ۱ — « نه ایچون » تخفیف ایدیلهرک « نیچون » صورتنده قوللانیلیر : نیچون لوقوما یورسک ؟ گبی .

اخطار : ۲ — « ایچون » اداتی دائماً ضمیر شخصیلر ایله اسم اشارتلیک جمع غایبلردن ماعداسنده مضاف ایله صورتلرینه لاحق اولور :

بیم ایچون ، سنک ایچون ، اونک ایچون

بزم ایچون ، سزک ایچون ، اونلر ایچون

بونك ايچون ، شونك ايچون ، اونك ايچون
بونلر ايچون ، شونلر ايچون ، اونلر ايچون

اخطار : ۳ — جمع الجمع ياپىلدىقىدا (ايچون) اداتى بونلر كى مجرد.
لر يىنە لاحق اولور : بزلر ايچون : سزلر ايچون .

اخطار : ۴ — (ايچون) اداتى تخفيف ايديلهرك (چون) صو-
رتىندە قوللانيلير : بىم ايچون - بىمچون گىي . آخرىندە (ى) دن ماعدا
حروف حر كەدن برى بولونورسە تخفيف ايديله منر : (بابا ايچون)
دينلوب « باباچون » دىنمز . (صو ايچون) دينلوب « صوچون » دىنمز .

اضافت اداتلرى

ك

ادات اضافت اولوب مضاف اولان كلمه نك نهايتتە لاحق اولور :
كتابك يزيىسى گىي .

اخطار : ۱ — مضاف اليهك صوك حرفى حروف حر كەدن اولورسە
(نك) لاحق اولور : اوطنه نك قابوسى گىي .

اخطار : ۲ — « صو » كلمه سنك مضاف اليه نده شاذ اولارق (صونك)
دينه جك ىردە (صويك) دينير .

ى

مضافك نهايتتە لاحق اولور : آغاچك ياراغى گىي .

اخطار — آخرى حروف حر كەدن اولان كلمه لره لاحق اولدىقىدا
(سى) صورتىندە بولونور : واپورك باجاسى گىي .

تفضیل اداتلری

اڭ - پك - دها - چوق

تفضیل اداتلری اولوب صفتلرک اوللرینه لاحق اولورلر :
اڭ کوزل کتاب . پك نافع علاج . دها یوکسک بنا . چوق
سازی گبی .

۱ - « دها » اداتی وقت افاده ایدوب (حالا ، هنوز ،
الآن) معنالریته ده گلیر : دها گلمه دی . دها گیده چك . دها
اوقوماش گبی .

۲ - « استزاده » یعنی برشیتک زیاده سنی طلب افاده ایدر :
دها ویرگز . دها اوقوسون گبی .

۳ - « تزید » یعنی زیاده لك افاده ایدر : بو قدر دگل
دها چالیشا جغز گبی .

تصغیر اداتلری

جق - چك - جغز - چكز

تصغیر اداتلری اولوب ثقیل حرکه لی اسملره (جق - جغز)
خفیف حرکه لی اسملره (چك - چكز) لاحق اولوب کو -
چوكلك افاده ایدر . کدی - کدیچك [کوچوک کدی] .

قوزو - قوزو جق [كوچوك قوزو] . چو جوق - چو جوقچغز .
قلم - قلمچگنر گبی .

- (جق - جك) بعض صفتلره لاحق اولوب مبالغه
افاده ایدر : قیسه - قیسه جق [بك قیسه] . كورپه - كورپه جك
[بك كورپه] گبی .

- بعض صفتلره لاحق اولونجه « تقلیل » افاده ایدر :
یوكسك - یوكسه جك [آز یوكسك] گبی .

بعضاً تحقیر افاده ایدر : كاتچك ، شاعر جك گبی .
- بعضاً ترحم افاده ایدر : آدمچگنر عائله سنی دوشونو-
یوردی . حیوانچق بو آقشام آج قالدی گبی .

اخطار - تصغیر اداتلری صفت قیاسیلره لاحق اولماز .

ادات حالییه

رك - رق

ادات حال اولوب فعل التزامیلرلك مفرد غائبلك نهایتنه
علاوه ایدیلیر : گزدرك گدم . قوشارق گیتدی گبی .

ایکن

ادات حالدر . فعللرلك مفرد و جمع غائبلرینك نهایتنه علاوه
ایدیلیر : گلمش ایکن ینه گیتدی [گلمش اولدینی حالد]

او قویاجق ایکن او قومادی [او قویاجق اولدینی حالدہ] .
— « ایکن » اداتنک النی حذف ایدیلهرک (کن) صورتندہ
تخفیف ایدیلیر : بن او قورکن او یازیوردی گبی .

تشبیه اداتلری

کبی — جه سنه — جلین — صانکه — گویا — سی — مسی
بونلر تشبیه و تمثیل افاده ایدهرلر : آرسلان گبی یگیت .
قوشار جه سنه یورویوردی [قوشار گبی] . نجلین چالیشمالیسک
[بنم گبی] . قر اورتالنی اویله تنویر ایتشدی که صانکه گوندوز
ایدی [گوندوز گبی] . دکزک هر طالغہ سی گویا برر طاغ ایدی
[طاغ گبی] .
— « گویا » نک نہایتنه بعضاً (که) علاوہ ایدیلیر : گویا که
روضہ جنت ایدی .

— « صانکه » ، « گویا » اداتلری بعضاً تعریض افاده
ایدهرلر : صانکه بن بیلمه یورمییم گویا او قوردی گبی .
اخطار — « گویا » تشبیه افاده ایدهرسه (که) علاوہ ایدیلیر .
— « گبی » بعضاً تعریض افاده ایدهر و بو حالدہ برماضی
نقلی صیغہ سندن سو کره کتیریلیر : گورہ یورمش گبی باشنی
اوتہ یه چویردی .

— بعضاً تعقيب افاده ایدر : درسی او قودینی گبی وظیفه یازمغه باشلادی .

— « سی ، می » صفتلرک نهایتنه لاحق اولوب تشبیه افاده ایدر لر : اکشمسی [اکشی گبی] . آبدالی [آبدال گبی] .

ادوات استفهامیه

می - کیم - نه - ناصل - قاچ - هانکی - نیچون - هانی

— « می » ادات استفهامی اسملره ، صفتلره ، ضمیر شخصیلره ، اسم اشارتله فعللره لاحق اولور :

شو گورونن طاشمی ؟ کاغد بیاضمی ؟ بنمی گوردم ؟ ایسته دیگک بومی ؟ حسن گلیممی ؟ گبی

— « کیم » شخصدن سؤال ایچوندر . فعللرک اولنه لاحق اولور : کیم سویلهدی ؟ کیم گله جک ؟ کیم گیدیور گبی .
اخطار — « کیم » اداتی فعل ، مفعول ، مضاف الیه حالده بولونور :

کیم ، کیمی ، کیمه ، کیمک گبی

— « نه » : شیدن سؤال ایچوندر ؛ فعللرک اولنه لاحق اولور : نه گوردک ؟ نه او قویورسک گبی .

اخطار — « نه » اداتنده احوال اسم جاریدر :
نه ، نه بی ، نه یه ، نه نک ، نه سی .

— « ناصل » حالدن سؤال ایچوندر : ناصل اولدی ؟

ناصل یازیور ؟ گبی .

اخطار — « ناصل » اداوته ضمیر نسبیلر لاحق اولور :

ناصلم ، ناصلساک ، ناصلدر
ناصلز ، ناصلسکیز ، ناصلدرلر

— « قاج » مقداردن سؤال ایچوندر : بو کتابی قاج

غروشه آلدک ؟ قاج کشی گلدی ؟ گبی .

بعضاً نهایتنه (۴) علاوه ایدیلمیر : بونی قاجه آلدک ؟

آرشونی قاجه گلدی ؟ گبی .

— « هانکی » [اسکی املاسی (قنغی) در] بر قاج شیدن

برینی تعیین ایچوندر : هانگی واپوره بپندک ؟ بونی هانگی

قلمله یازدک ؟ گبی .

— « نیچون » [اصلی (نه ایچون) در] یر شئیگ علت

وسببنی سؤال ایچوندر : نیچون او قومایورسک ؟ نیچون گیدیورسک ؟ گبی .

— « هانی » [اسکی املاسی (قنی) در] « نزهده »

معناسنه مکاندن سؤال ایچوندر . بعضاً کندیسنی (نزهده)

کله سنی تعقیب ایدر : هانی کتابک ؟ هانی قلم نزهده ؟ گبی .

بعضاً (هانی) اداوته (یا) علاوه ایدیلمیر : هانی یا (هانیا)

کتابک ؟ گبی .

نفي ادا تلي

ما - مه - سز - سزین - اصلا - هيچ - نه

مادهٔ اصليه سي ثقيل اولان فعللره (ما) ، مادهٔ اصليه سي خفيف اولان فعللره (مه) علاوه ايديلير ، بكون او قومادي .
ني گورمه دي گي .

— «سز» اسملره لاحق اولور : كتابسز درس او قونماز گي .

— «سزین» مصدرلره لاحق اولور : بن کلمکسزین

او کیتمش گي .

— «اصلا» نفي تأکید ایچوندر : اصلا گورمه دم گي .

— «هيچ» نفي تأکید ایچوندر : هيچ او قومادي گي .

(هيچ) اداتي استفهامی جمله لره لاحق اولورسه (تبعيض)

افاده ایدر :

برادری هيچ گوردینگک وارمی؟ [بعضاً گورویوزميسگنز]

یرنده .

— «نه» عبارده مکرر اولارق قوللانيليرسه نفي افاده

ایدر : نه او قودی ، نه یازدی گي [او قومادي ، یازمادی]

یرنده در .

بعضاً «ده» علاوه ايديلير : نه او قودی نه ده یازدی گي .

اخطار — «نه» ادات نفيی حاوی عبارلر بپننده کی رابطه

یا یالکئز برنجی (نه) دن یا خود یالکئز ایکنجی (نه) دن ویا هم برنجی
همده ایکنجی (نه) دن سوگره بولونور .

برنجی صورتده : نه قلمی وار ، نه کاغدی .

ایکنجی صورتده : نه قلمی . نه کاغدی وار .

ایکنجی صورتده رابط یا مثبت یا خود منفی اولور اگر عباره آلت
طرفده کی جمله به تعلق ایده رسه رابطه منفی اولور : نه آلفه نه صاعفه
راضی اولمادیغندن . . . گبی . اگر عباره نك آلت طرفه تعلق
اولمازسه رابط مثبت اولور : نه ایشنه ، نه گوچه قاریشیرم گبی .
اوچنجی صورتده رابطه لر یا بربرینك عینی اولور یا خود باشقه باشقه
اولور .

اگر رابطه لر بربرینك عینی اولورسه برینی ترك ایدوب عباره بی
برنجی صورته افراغ ایتك دها اییدر .

نه قلمی وار ، نه کاغدی وار

دینه جک برده :

نه قلمی وار ، نه کاغدی

دیمک اولادر .

اگر رابطه لر بربرینك عینی اولمازسه ایکیسینی ده ذکر ایتك لازمدره :
نه اوقودی ، نه یازدی گبی .

نسبت اداتلری

لی — لو

مملکت ، قطعہ اسملرینه لاحق اولورلر : حلبلی ،

بغدادلی ، استانبوللو گبی .

اخطار — (لی - لو) اداتلری مملکت قطعہ اسملرندن
باشقہ اسملرہ لاحق اولورلرسه (ادات وصف) اولوب اسملرندن
صفت قیاسیہ تشکیلنه خدمت ایدر : عقل - عقللی . دولت-
دولتلوگی .

التزامی صیغہ لرینک مفرد غائبلرینه لاحق اولورسه (صیغہ
ابتدائیہ) تشکیل ایدر : بن گلهلی خیمی زمان اولدی . سن
گیدملی بن اوقویورم گی .

جه

اسملرہ لاحق اولورسه اادات نسبت اولور : انسانجه ،
مردجه گی .
بعضاً تمیز اولور : اخلاقجه سن اوکا فائقسک گی [اخلاق
جهتندن] .

گوره

نسبت ومطابقت افاده ایدر : بکا گوره هوا خوش
[نسبت] .
بو جاکت تام وجود گه گوره در [مطابقت] .

ی

عربجه اسملرک نهایتنه لاحق اولوب نسبت بیان ایدر :

بغدادی ، شیرازی گبی [تفصیلی اسم منسوب بمشندہ ذکر
ایدیلشدر .]

عطف اداتلری

و

عربچه دن ماخوذا ولوب گرك مفردلری و گرك جمله لری بربرینه
عطف ایدەر . احمد و حسن او قودیلر گبی .

واو عاطفه نك بربرینه عطف ایتدیگی کله لر ایکسیده عربی
یاخود بری عربی دیگرى فارسى ایسه واو او قونما یوب کندندن
اول گلن کله نك صوگ حریفی اوتره او قونور : عدل واحسان
عقل ودانش گبی .

نهایتلرنده الف یاخود (ه) بولونان ایکی فارسى کله
آراسنده بولونورسه اوتره او قونور : بالا وزیر ، دیده و دل گبی .
نهایتلری حرکه لی ایکی عربی کله آراسنده بولونورسه
اوستون او قونور : بالغز والشرف گبی .

بربرینه عطف ایدیلن کله لرک بری عربی یاخود فارسى
دیگرى تورکجه اولورسه اوستون او قونور : آغز و برون ،
قاش و گوز گبی .

دخی

آرالزنده بولونديغى ككلرلك بينلرنده اشتراك اولمازسه ادات عطف اولور : سى وغيرت نه قدر مقبول ايسه عطالت دخی او درجه مدخولدر . گبی .

آرالزنده بولونديغى ككلرلك بينلرنده اشتراك اولورسه (ادت تشریک) اولور : بنمله برابر او دخی گلدی گبی .

ده

(دخی) اداتنك محققيدر : سن او قویورسهك او ده او قویور گبی .

ایكى فعل ماضى آراسنده بولونورسه علت و سبب افاده ایدر : یاغمور یاغدی ده هوا سرینلهدی گبی .

ایكى صیغه استقبال آراسنده بولونورسه استبعاد یا خود استهزا افاده ایدر : سن او قویاجقسك ده بن گوره جگم [نه قدر اوزاق] تقدیرنده در .

ایكى امر صیغه سی آراسنده بولونورسه تعقیب یا خود تهدید افاده ایدر : آله گوتور ! شیشه یی قیرده باق نه یایارم گبی .
معنایى تا کید ایچون هر کله ویا جمله دن صوگره تکرار ایدیلیر : احمدده گلدی محمدده گبی .

امرو — مفعول فی اداتی اولوره « ده » ابد ادات عطف

اولاده «ده» بی تفریق اتمک ایچونه مفعول فی اداتی اولاده
«ده» آفری هر طرف متصدرون اولاده کلمه لرده پیتیشیک یازیلیر:
کتابم مکتبه در کبی . ادات عطف اولاده «ده» دایما آری
یازیلیر : علی کاسین سوره کل کبی .

هم

ادات عطف اولوب ایکی شیئی بر حکمه و یا خود ایکی حکمی
برشیده جمع ایدر : هم احمد گلدی هم محمد . هم او قودی هم
یازدی کبی .
معنایه قوت و یرمک ایچون ایکنجیسنه «ده» علاوه
ایدیلیر : هم چالیشمایور هم ده مکافات ایسته یور کبی .

تعلیل اداتلری

زیرا

ادات تعلیل اولوب کسندن اول ویا سوکره «که» علاوه
ایدیله مز : دایما گری قالیورسک ، زیرا چالیشمایورسک کبی .

چونکه

فارسیدن مأخوذ اولوب سبب و علت بیان ایدر : ترفیع
صنف ایدمه دی ، چونکه چالیشمادی کبی .

بعضاً (مادام که) یرنده قوللانیلوب (ادات توقيت) اولور :
چونکه بیلمه یورسك سویله مه گبی .

ایچون

علت بیان ایدر : قار یاغدیغی ایچون صوغوق اولدی
گبی . [تفصیلاتی اادات مفعوللر صره سنده در .]

ادات شرط

اگر

فارسیدن مأخوذ اولوب جملهء شرطیه لرك اولنه لاحق
اولور : اگر او قورسهك دیکله زم گبی .

اخطار — « اگر » ادا تی تخفیف ایدیلرک نظمده « گر » صورتنده
قوللانیلیر .

ایسه — سه

فعللره لاحق اولور : وظیفه گئی یازار ایسهك مكافات
آلیرسك گبی .

بعضاً (ایسه) تخفیف ایدیلوب (سه) صورتنده
قوللانیلیر : سویله رسهك یازارم گبی .

— (ایسه — سه) دائماً اادات شرط اولماز اسملره ،
صفتلره ، مصدرلره ، ضمیرلره لاحق اولوب (ادات تفریق)

اولور : «جسدك عنانگير ارشادی روح ایسهده کاهی مصادمه
شدائده جسد منزله اولونجه روح حیات جسمانییه وداع
ایله» . « شیرخوارلر بشیگنی ، چوجوقلر اگندیگی یری ،
گنجلر معیشتکاهنی ، اختیارلر کوشه فراغتنی ، اولاد والدهسنی
وعائلهسنی نه درلو حسیات ایله سومرسه انسانده وطنی اودرلو
حسیات ایله سومر» .

ادات مکان

لك - ابق

مکان افاده ایدهن اسمله لاحق اولور : کومورلك ،
اودونلق گبی .

مصدرلره لاحق اولورسه (اادات تا کید) اولور : یازمقلق ،
چیزمکلك گبی .

صفتلره لاحق اولوب اسم مصدر ادااتی اولور : گوزللك ،
چیرکینلك گبی .

زمان افاده ایدهن اسملرک نهایتنه لاحق اولورسه اختصاص
افاده ایدهر : یازلق ، قیشاق ، کیجهلك ، گوندوزلك گبی .

اسملره لاحق اولورسه نسبت افاده ایدهر : بابالق ، اونلق ،
یگرمیلک گبی .

تصدیق اداتلری

اوت — های های

بر شیئك وقوعی تصدیق ایچوندر : درس او قودگمی ؟
اوت . مکته گیدهلمی ؟ های های گبی .

خیر

بر شیئك عدم وقوعی تصدیق ایچوندر : درس او قودگمی ؟ خیر .

تنبیه اداتلری

ایشته — ها

ایشته : ایشه سویله دیگم گبی یا پمالی .
(ایشه) اداتی اسم اشارت معناسنی ده افاده ایدر : ایشه
کتاب بوراده گبی .
ها : سواقه چیقما ها ! درسه دقت ایت ها ! گبی .

تمنی اداتلری

باری : او او قومایور باری سن او قو . گبی .
کاشکی : کاشکی وقتيله چالیشه ایدم گبی .

لسان عثمانیده مستعمل مرکبات عربیہ

٦٦٠ — عربیہ (ب، من، الی، عن، علی، ل، فی، کاف) حرف جر لری وادات سلب اولان (بلا) و (ما) ی موصول و (لا) ی نافیہ و (لدی . مع) اداتلریله تشکیل ایدیلن مرکبات عربیہ دن لسانمزده مستعمل اولانلری بوجه آتی ذکر ایدیلیر :

«ب» حرف جریله تشکیل ایدیلنلردن بعضلری

«ب» حرف جری دائما مکسوردر .

بالاتمام . بالاثبات . بالاخره . بالاستدعا ، بالاصاله . بالوکاله .
بالاعتراض . بالامتحان . بالانتخاب . بالایجاب . بالالتزام . بالبداهه .
بالیسان . بالتدریج . بالتعین . بالترجیح . بالتفریق . بالتمام .
بالجمله . بحق . بالخاصه . بالخصوص . بالذات . بذاته . بالسلامه .
بالصحه . بالطبع . بالعافیہ . بالعکس . بعینه . بالفرض . بالقبول .
بالمعاینه . بالمناسبه . بالمجادله . بالمذاکره . بالمواجهه . بالنسبه .
بالوجه .

«من» حرف جریله تشکیل ایدیلنلردن بعضلری

من الازل . من بعد . من القديم . من اوله الی آخره .

من غير حدٍ من كل الوجوه . من حيث المجموع . من عند الله .
من طرف الله . من الباب الى المحراب .

« الى » حرف جريه تشكيل ايديلنلردن بعضلى

الى الابد . الى الآن ، الى آخره . الى آخر الزمان . الى آخر
الدوران . الى يوم القيامة . الى رحمة الله . الى النهايه . الى آخر العمر .

« عن » حرف جريه تشكيل ايديلنلردن بعضلى

عن قصد . عن يد . عن جهل . عنى قريب . عن قريب
الزمان . عن صميم القلب .

« على » حرف جريه تشكيل ايديلنلردن بعضلى

على الاصول . على الاطلاق . على الانفراد . على الاكثر .
على التحقيق . على التخمين . على التوالى . على التفصيل . على الترتيب
على الحساب . على الخصوص . على الدوام . على روايه . على السحر .
على السويه . على الصباح . على العاده . على العجله . على العموم .
على الغفله . على قول . على قدر الطاقه . على كل حال . على مراتبهم .
على ملاء الناس .

« ل » حرف جريه تشكيل ايديلنلردن بعضلى

« ل » حرف جرى دائما مكسوردر .

لابوين . لاب . لام . لاجل التحصيل . لحكمة . لسبب
لعله . لغرض . لمصلحة . لوجه . لوجه الله .

« في » حرف جريله تشكيل ايديلناردن بعضري
في الاصل . في الاول . في الجملة . في الحال . في الحقيقة . في المثل .
في سبيل الله . فيما بعد . في الواقع .

« ك » حرف جريله تشكيل ايديلناردن بعضري
« ك » حرف جرى دائما مفتوحدر .
كلاول . كما كان . كما في السابق . كما ينبغي . كما هو حقه .
كاهي حقا . كما يليق .

« بلا » ايله تشكيل ايديلناردن بعضري
« بلا » نك تور كجه مقابلي (سز) در : بلا احتراز =
قور قوسز .

بلا احسان . بلا احتراز . بلا احتياج . بلا احتياط . بلا استئنا .
بلا اعتبار . بلا اعتراض . بلا اعتراف . بلا افتراق . بلا اقرار .
بلا امتحان . بلا امتناع . بلا انقطاع . بلا شرط . بلا امتياز . بلا تعجب .
بلا مذاكره .

« ما » ي موصول ايله تشكيل ايديلناردن بعضري
ما به الامتياز . ما به الاستحقاق . ما به الاحتياج . ما به الافتخار .

ماجرى . ماحصل . ماحضر . مادام . ماسبق . ماسوا . ماصدق
مافوق . مافي الضمير . مافي البال . ما قبل . مالا يعنى .

« لا » ايله تشكيل ايديلنلردن بعضلىرى

لااقل . لاجرم . لاسيما . لاشك . لاعلى التعيين . لايتغير .
لايزال . لايسئل . لايعد . لايحصى . لايموت . لاينقطع .

« لى » ايله تشكيل ايديلنلردن بعضلىرى

لى الحاحه . لى الكشف . لى التحرى . لى التحقيق .
لى الخواله .

« مع » ايله تشكيل ايديلنلردن بعضلىرى

مع ذلك . مع مافيه . مع هذا . مع الممنونيه . مع الحجاب .
مع زياده .

٤٥ — قرائت وامللا

بوصو نره دن گليور ؟ « ديه سزه برسؤال صوراجق اولسه لر الكنز
ايله آينتينسك يوقاروسنى گوستيرسكز ؛ اما بواشارت كافيميدر ؟ مجرا
سزك اشارت ايله ديگكيز يردن دها اوزاغه قدر گيدييور .
هم منبعه طوغرى تقرب ايله ديكه صورل آزاليبور . نيچونمى ديديكيز ؟
ياقسه گز آشو قورى كسته نه كوتوكنك ديبندنده برصوجغز صيزيبور .
جمع ايديلسه كبريت قدر بيله ايتز . فقط قطره دريايه فائده در . هم زم

نظر دقتمز یا لکنز بوگا اصابت ایله دی . دهها بونک گبی بیك یردن
وقوع بولان تقطرات و ترشحات جو بارمزه قاریشه قاریشه مقدارینی
آرتیریورلر .

نایشته خیالمنک اصل منبعه تقرب ایله دیگنی صولرک گرگی گبی
آزالماسندن آکلادق . هم باقکنز ! شوراده اوگمزه وادی دخی نهایت
بولویور . بویله وادیلرک نهایته « طوقات » دییورلر . دگلی ؟ عجا
سبب تبمیه سی نه اولا ؟ المزی طوقات اوراجق وضعده قوسلندیردیگن
زمان پارمق اوچلریله ال آیسی آره سننده پیدا اولان دریه مشابه
اولدیخی ایچونمی وادیلرک نهایترینه « طوقات » دیملر ؟ بومسئله بی السنه
حقنده اجرای تدقیقات ایدهجک اولانلرک همترینه ترک ایدهلمده یته
ایشمزه باقالم .

بویله وادیلر منتهاسنده اکثریا قاینالر بولونور . تعبیر نقیضله قاینالر
اکثریا بویله وادیلر نهایتنده بولونورلر . ایشته جو بارمنک منبعی ده
اوگمزه کی بوگورتلن طوقه سی ایچنده !

سناحت و تماشای خیالمنک فائده سی گوردیگنمی ؟ بو سیر و تماشامن
خیالی اولمایوبده جسمانی و حقیق اولسه ایدی شیمدی بز شو بوگورتلنلر
ایچنه گیره مزایدک ، فقط خیالمن هریره بک اعلا گیره بیلیر . نایشته !
اصل منبعی گوروب طورویورز ، اوفارق بر سینی قدر بر
و لچکدن عبارت ! باقکنز باقکنز صو جهلری هوا جهلریله برابر
اینجهجک چاموردن عبارت اولان زمیندن ناسل چیقیورلر ! قهوه
جزوه سی خفیف آتشی بر منغاله سوردیگنن زمان دهها غلیان نام
حاصل اولمازدن اول جزوه نک دیندن اوزرینه طوغری بر برینی قووالایارق
چیقن میلیونلرجه جهلره بگزمه یورمی ؟

شیمدی بو قاینانغی اصلا بولاندیرمه گلنز . او اینجهجک چاموری
بر کره بولاندیراجق اولور ایسه ک بردها طورولماسی خیلی زمانه محتاجدره .
چونکه بوراده قاینانغک صوینی یوز درهمک بر قدحی آنجق اون نایسه ده

طول دورا بيله جك قدر آزرر . چاموری بولاندير اچق اولوز سهق گرك
صويك سطحته قدر چيقان اجزای ترايه نك شوخفیف آقینتی ایله چيقوب
مجرایه طوغری گیتمه سی گرك چيقوب گنده مه ينلرك تكرار ديهه چوكمه سی
ايچون یارم ساعت زمان چكم اقتضا ایدهر .

ای اما قاره ! بز بورایه یالگنز منبعك شو حال ظاهرینی گورمگه
گلمه دك ؛ ایچنه ده گیرمك ایسته بورز . هاه ! ایشته سیاحت و تماشای
خیالی و فکری نك اصل فائده سنی ده شیمدی گوره جگزه ایشته شوقابناغك
ایچنه ، یرك آلتنه طوغری گیدیور زده هیچ ایجهك چاموری بولاندير .
مایورز بیه !

باقگنز باقگنز ! قایناغك دیندن سطحته چيقان کریوات مائه وهوائیه
زهرلدن گلیورلر ، گوروپوره یسگنز ؟ زمین سونگر گی ده ایك ده ایك
گورونویور ! بوده ایكارك هر بری ایجهك برر بورو حکمنده درلر .
نا ایشته بر دانه سنك ایچنه گیرلم ده باقگنز . گوردیگزی ؛ تر قوس
قومپانیه سنك یرله گومدیگی دوکمه بورولر گی اما بونلر غایت کوچوك
هم ده گیتدجه کوچولو بورلر . آغزلرنده هر برینك قطرینه برر یورغان
ایگنه سی صیغه بيله جك گی تخمین اولونور ایکن گیتدجه ایجهله ایجهله
قطری « خرده بینی » اطلاقنه کسب استحقاق ایله یور .

اڭ تحفی شونده که ، بو بورولر ده جوفلرینه صاغدن صولدن
اوستدن آلتدن بر چوق ده ایكار دها آچیلیورلر اما گوزلدقت ایذگنز .
بو ده ایكار غایت کوچوك شیلدرر . گوزلگنك بیکلرینی برر خرده بین
عدسه سی عد ایله یگزده اوله باقگنز گورورسگنر که او ده لیكارك ده
هر بری برر قنال خرده بینك او جلریدر . اولنرك ایچلری ده برر بورو !
ای شیمدی گلگنر ده شوراده براز عملیات اجرا ایدهلم . اما

قورقايگنز ! قازما كورهك ايله عمليات حفریه اجرا ایدوبده صونی بولاندير اچق دگلنز ؛ صوگره نهیه یارار ؟ هیچ برشی گورمه یز . بو عمليات حفریه یی ده ذهنناً وخیالاً اجرا ایده جگنز .

نا ایشه ! اجرا ایتدم بیله . گوردیگزمی ؟ تمام شو قاینانگ اولدیفی بردن ایکی مترو قطرنده بر نصف کره تراپیه یی قالدیریوردم . اورادن اوفارق برحام قبه سی قدر طوپراق چیقینجه بر جوف مقعر پیدا اولدی . لکن نه گوزل قعر ! امان اه عشقنه گوزلجه دقت ایدگنز ! او جوف مقعرده ملیونلرجه مسامات وار . هر برنده ملیارلرجه رشحات مائه بری دیگرینی تعقیباً ترشح ایدیورلر . بزم گبی خرده بینانه بر چشم دقتله باقمايانلر شو سطح مقعر اوزرنده کی رشحاتی بر دوزییه برنم ، بر رطوبت ظن ایده رلر . اما خطا ایده رلر !

بو بر نمن ، بر رطوبتدن عبارت اولسه ایدی جریان اولمالیمی ایدی ؟ ایصلاق تحته اوزرنده کی نمده ، رطوبتده جریان وارمیدر ؟ مادامکه بونده جریان واردر ؛ مطلقاً هر بری تمامیه شکل کروی تشکیل ایدمن رشحات بورادن ترشح ایتمگی متعاقب یووارلانغه باشلایورلر . هم احوالده شکل کرویلرینه ده آزچوق تبدیل ايله یورلر . قطره ساقطه نك پیدا ایلدیگی (اگر تعبیری جائز ایه) آرمودی شکله بگزمه مبه جك بر شکل پیدا ایدیورلر . یوص یووارلاق بر طولو طولومی غایت دیک بر بایردن یووارلایگنز ؛ زمینه چارپدقجه شکل کرویی ناصل تغیر ایده رسه ایشه بزم بو رشحه لرك شکل اصلیری ده اویله تغیر ایدیور . ناصل ؛ شو تماشادن خوشنود قالدیگنریا ؛ او ! ایشه اصل شایان تاشا حال شیمدی ظاهر اولدی ؛ دگللی ؛ قعر منبمه شمس دخی اصابتله

انوار عیون آراسی تحلل ایدرک هر رشحه ده بر الوان قوس قزحیه پیدا اولدی : امان یارب ! نه میار لرجه اقواس قزحیه خرده ینیه ؟
[باجمعه ص ۱۰۱]

وظیفه :

- ۱ — اسمری ، صفتلری آیدرک .
- ۲ — صفتلرک نوعلرینی تعیین ایدرک .
- ۳ — فعللرک زمانلرینی ، شخصلرینی ، نوعلرینی تعیین ایدرک .
- ۴ — ادواتی تفریق ایدوب بولونقلری موقعلره گوره دلالت ایتدکلری معناری ایضاح ایدرک .

ظرف

- ۶۶۱ — ظرف : بر صفتک یا خود فعلک ویادیگر بر ظرفک معناسنی اتمام و تعدیل ایدن کلمه لر در .
- ۶۶۲ — ظرفلر ؛ یا (بسیط) یا خود (مرکب) اولورلر .
- ۶۶۳ — بسیط ظرفلر : بر کلمه دن عبارت اولانلر ؛ مرکب ظرفلر : بر قاج کلمه دن عبارت اولانلر در .
- ۶۶۴ — ظرفلر — بسیط اولسون مرکب اولسون —

۶۶۱. ظرف نهیه دینیر ؟ — ۶۶۲. ظرفلر نه اولور ؟ — ۶۶۳. بسیط ظرفلر ، مرکب ظرفلر ها تکیلیردر ؟ — ۶۶۴. ظرفلر دلالت ایتدکلری معناره نظراً قاج قسدر ؟

مکانه ، زمانه ، حاله ، مقداره دلالت ایله مه لرینه نظر آدورت
قسمدر :

۶۶۵ — ۱ . مکانه دلالت ایدهن ظرفلر شونلردر :

(ایچری ، طیشاری ، آشاغی ، یوقاری ، آلت ، اوست ،
اوزاق ، یاقین ، اطراف ، جوار ، ایلری ، گری ، اوته ،
بری) گبی که بونلره « ظرف مکان » دینیر .
ایچری گیدی . طیشاری چیقدی . آشاغی ایندی .
یوقاری باقدی گبی .

اخطار — بر ادات ایله قوللانیلمازسه ظرف اولوب ادات آلدقیری
زمان اسم اولورلر :

ایچری گیدی (ظرف) — ایچریدن چیقدی (اسم) . یوقاری
چیقدی (ظرف) — یوقاریدن ایندی (اسم) .

۶۶۶ — ۲ . زمانه دلالت ایدهن ظرفلر شونلردر :

(اول ، صوگره ، شیمدی ، هنوز ، مؤخرآ ، دمین ،
یارین ، دون ، قریبآ ، دائما ، صباح ، آقشام ، گیجه ، گوندوز ،
صباحلین ، گیجهلین ، اوگلهین ، ایرکن ، گیج ، مقدا ،
بعضاً ، اکثریا ، بوگون ، اوبرگون ، ایرته سی گون ، گچن ،
گچن گون ، اولکی گون ، حالا ، همان ، درحال ، الان ،
الیوم ، آره صره ، نادراً ، ایلك اوکجه ، برگون اول ،

۶۶۵ . مکانه دلالت ایدهن ظرفلر ، ۶۶۶ . زمانه دلالت ایدهن ظرفلر هانکیلریدر ؟

فما بعد ، بوندن سوگره ، ایکیده بر ، هیسج بر زمان . اوتهدن
بری) گبی که بونلره « ظروف زمان » دینیر .

۶۶۷ — ۳ . حاله دلالت ایدهن ظرفلر شونلردر :

(ای ، فنا ، راحت ، راحت ، میشیل میشیل ، چایبر
چایبر ، طیقیر طیقیر ، چابوق ، یاواش) گبی .

نهایتلرینه (انه) علاوه ایدیلن عربی و فارسی کلهلردر :

[واقفانه ، عاقلانه ، نازکانه ، لطفکارانه ، صابرانه] گبی .

نهایتلرینه ایکی اوستون [تنوین] گتیریلن مصدرلرله

اسم فاعل و اسم مفعوللر :

(قصاداً ، عمدآ ، مظفرآ ، عاجلاً ، مفتخرآ ، متشکراً) گبی .

بونلره (ظروف حالیه) دینیر .

۶۶۸ — مقدار و ترتیبه دلالت ایدهن ظرفلر شونلردر :

مقداره دلالت ایدنلر : (چوق ، آز ، زیاده ، دها ،

فضله ، نقصان ، بک ، غایت ، خیلی ، آرتق ، هپ ، برمقدار ،

اولدجه بغایت) گبی .

ترتیبه دلالت ایدنلر : عربجه اعداد و صفیهلرک نهایتنه

مفتوح تنوین علاوه ایدیلهرک تشکیل ایدیلن ظرفلر : اول —

اولاً . ثانی — ثانیاً . ثالث — ثالثاً گبی .

تمرین — ۱۳۹

زیرده کی عبارده هانکیلری ظرف یاخود ، صفت ویا اسم ویا حال اولدقلرینی تعیین ایدگیز :

شویچیچک دونکی گونهنوز آچیلماش ایکن بوصباح آچیلدی —
گوکل محبته قارشی داتما چوجوقدر — کوشده طوران لامبه ناک اطرافه
عکس ایتدردیگی ضیا اوطهینی قسماً تنویر ایتشدی — صوگ بهارک
سریں روزکارندن ظنین انداز اولان اورمانلری خزانک یپراقلرندن
لرزان گورونی ویاقلرمزک آلتنده مههم برزمزمه تحسیر ایله خیشیردییان
یپراقلری دیکلردک — عمجه مک صیفیه سندن شیمدی عودت ایله دم —
بوگونکی گونده پاموق گرک زراعتک وگرک صنایع وتجارتک اک مههم
محصولیدر — الکزده کی کاغد پارلاق گورونویور — یازدیغم مکتوبلره
جواب آلامادیغمدن آرتق یازمایاجغم — حقه یه قویدینم مرکب چوق
گلدی — حسن افندی بو ایشده عاقلانه طوراندی — شو یازی حقیقه
گوزل اولدی — اولاً وظیفه گئی یاز ، ثانیاً درسکی اوقو — کویدن
ایرکن گلوب گنج گیتدم .

ندا

۶۶۹ — ندا ؛ سوینجی ، کدری ، حیرت وتعجبی ، حدتی
تحسیری افاده ایدمن یاخود کیندیسیله برکیمسه یه خطاب وندا
ایدیلن کلمه لر در .

۶۷۰ — بر کیمسه به خطاب ایچون قوللانیلان ندرلرشونلردر:

آ: (آ افندم ! هیج حالمی صورمازسک)

ای: (ای برادر ! زده کیدیورسک)

هی: (هی ! بورایه گل) . بعضاً تأسف بیان ایدر:

(هی گیدی هی !) گبی .

بی: (بی چوجوق ! درسه دقت ایت)

یا: عبربجهیه مخصوص اولوب تورکجهده (هو) و (رب)

کله لریله برلکده ندا اولارق قوللانیلیر: یا هو ! یارب گبی .

۶۷۱ — حیرت و تعجب بیان ایدن ندرلرشونلردر:

آی: (آی سزده بوراده میسکز !)

وای: (وای نه وقت کلدیگیز !)

عجائب: (عجائب بوناصل ایش !)

۶۷۲ — تحسین و مسرت بیان ایدن ندرلرشونلردر:

آفرین: (آفرین سکا ! یک گوزل او قودک)

اوح: (اوح ! یک گوزل اولدی)

۶۷۳ — کدر، تأسف و تحسر افاده ایدن ندرلرشونلردر:

آه: (آه، حالم یک فنا)

(آه درسی اوگره نه بیلسم) [تحسر]

اوف: (اوف ! نه قدر فنا هوا)

۶۷۰. خطاب ایچون قوللانیلان ندرلر هانکیلیردر ؟ — ۶۷۱. حیرت و تعجب

بیان ایدن ندرلر ؟ — ۶۷۲. مسرت بیان ایدن ندا ؟ — ۶۷۳. تأسف و تحسر

ندا هانکیلیردر ؟

واہ : (واہ، نہ قدر یازیق اولدی)
واہ واہ : (واہ واہ زواللی پک خسته)
ھیہات : (هیہات ! بردها نرده اورایه گیده جگم) [تحسیر
واستبعاد]

افسوس : (افسوس که انجام کارنه اولاجنی بیلینمه یور)

حیف : (حیف که فرصت الدن قاچدی)

دریغ : (دریغ ! صرف ایتدیگی امکلره)

ایواه : (ایواه ! حیاتم پک بهوده گچدی)

۶۷۴ — بعض ترکیبلرده ندا اولارق مستعملدر :

الله الله : (الله لله ! بونصل ایش) [حیرت و تعجب]

سبحان الله : (سبحان الله ! پک غریب شی) [حدت

و تعجب]

ماشالله : (ماشالله نه تربیه لی چوجوق !) [تقدیر و تحسین]

امان یارب : (امان یارب ! بنی نامرده محتاج ایله مه)

[استمداد]

۴۶ — قرائت و املا

مکتوبلرم

کنجلمکی ، فضیلمتی ، عشقمی اظفار ابرده مکتوبلرم !

بنی خیالات ماضی ایچنده مست ایدهمه ، کیجه کوندوز دیزلرم
اوزرنده مطالعه ایله دیکم شی سنسکله .

سزی ایله دیکم کونلره عودت ایدهمه به حکم ایچونه سزده
آغلا یکنز ، پراقکنز بنی ده سنسکله برابر مسعودانه ، عاقولنه کینز لیجه
آغلا یایم .

او زمانه اونه سنسکله یاشنده ایدم ؛ قلمم حسابات ایله محلو
ایری . شتاب تفتنی ایله کهرواره امید می نه زبنا ییله ، بنی آلد اتیردی .
او زمانه کوزمده بر اختر محبت فردزانه اولویوردی !

.

ای بنیم معادتمی ا کمال ایدهمه کنجک زمانم ! سلطان یایدم ،
بندنه بوقدر سرعته کیزانه اولدک ؟

ایواه ! سلطان یایدم ، آرتونه بطاعودت ایتمه بوسرک ، کوزل
قنادرک اوزرینه بنی آلاما بوسرک ؟

اوح ! عجبیا اوس معادت ، او معادتمی ماضی بردها عودت
ایدهرمی ؟

هیهات ! اونودالم ! اونودالم ! کندبمزی آفاق مظلمه به
طوغری سوره ایدهمه روزناره نرک ایدهلم . عالمده لهج برشی

انسانه ايجونه باقى دكلدر ! انسانه ، قوسه كې كجرك ديوارل
اوزرنده سياه كولكه نى براقير !

[ويقتور هوغودن : ش . مظهر]

وظيفه :

اداتلرى ، ظرفلرى ، ندالرى آيروب دلالت وافاده ايتدكلرى معنلرى
ايضاح ايدگنز .

تركيب

۶۷۵ — تركيب : ايكي ياخود دها زياده كلمه لرگ برلشمه -
سندن حاصل اولان « هيئت » دز .

۶۷۶ — تركيب ايكي قسمدر : تركيب ناقص ، تركيب تام .

۶۷۷ — تركيب ناقص : مخاطبه فائده تامه افاده اتمه ين
يعنى تام بر خبر ويره مه ين تركيبلردر : احمدك كتابى . بياض
كاغد . شو آدم . اوج قلم گي .

۶۷۸ — تركيب ناقصلر شونلردر : تركيب اضافى ،

تركيب توصيفى ، تركيب اشارتى ، تركيب تعدادى .

« احمدك كتابى » ديدگنز زمان مخاطب بوندن برخبر تام آلامايوب

(ناصل ؟ نه اولش ؟ بویوکی ؟ کوچوکی) . گبی بر سؤال صورمه
مجبور اولور ،

« بیاض کاغد » ترکیب توصیفیسه مخاطبه بر خبر تام افاده ایده .
مه دیگندن بر ترکیب ناقصدر .

۶۷۹ — ترکیب تام : مخاطبه فائده تامه افاده ایدن یعنی
تام بر خبر ویرهن ترکیبدر که مخاطب باشقه بر سوزه انتظار ایتمز :
(استقامت موجب سعادتدر) گبی . ایسته بو ترکیب بر ترکیب
تامدر . مخاطب (نیچون موجب سعادتدر) گبی بر سؤال صور-
مه محتاج اولماز .

۶۸۰ — ترکیبی تشکیل ایدن جزء لر بیننده نسبت وارددر .

۶۸۱ — نسبت ایکی قسمدر : نسبت ناقصه ، نسبت تامه .

۶۸۲ — نسبت ناقصه : بر حال وصف بر شیئه نسبت
اولونوب مخاطبک اوندن فائده تامه حاصل ایده مه دیگی نسبتدر :
مضافک مضاف الیه ، صفتک موصوفه ، اسم اشارتک مشار الیه ،
عددک معدوده نسبتلری گبی .

۶۸۳ — نسبت تامه : بر حال وصف بر شیئه نسبت ایدیلوب
مخاطبک اوندن فائده تامه حاصل ایده رک سکوت ایدیگی نسبتدر .
خبرک مبتدایه ، فعلک فاعل ویا نائب فاعله نسبتلری گبی .

- ۶۸۴ — اسناد: نسبت تامه‌یه (اسناد) دینیر .
۶۸۵ — ترکیب تامه (کلام) و (جمله) دینیر .

اخطار — «جمله» ایله «کلام» بیننده عموم و خصوص مطلق
واردر . اگر ترکیبک تضمن ایتدیگی اسناد مقصود بالذات ایسه هم
(جمله) هم (کلام) اولور : «قناعت گوزلدر» دینیلدکده مقصود
بالذات اولان اسناد آنجاق «گوزل» صفتنک «قناعت» اسنادی اولدیغندن
بو ترکیب هم جمله هم کلام در .

لکن «احد افندی گونش طوغارکن یوله چیقدی» ترکیبی ایکی
جمله دن عبارت اولوب بونده مقصود بالذات اولان اسناد «چیمق»
اولوب «گونش طوغارکن» جمله سنک اسنادی مقصود بالذات اولما دیغندن
یوگا «جمله» دینیلوب «کلام» دینه من .

- ۶۸۶ — جمله ایکی قسمدر: جمله اسمیه ، جمله فعلیه .

جمله اسمیه

- ۶۸۷ — جمله اسمیه : مبتدا ایله خبر و برده ادات خبردن
ترکیب ایدن جمله در .

۶۸۸ — مبتدا : ادات خبر واسطه سیله کندیسینه بر حال
وصفت اسناد و حکم اولونان شیدر : (گونش صیجا قدر)
دینیلدکده (صیجا ق) صفتی (در) ادات خبری واسطه سیله

۶۸۴. اسناد نه‌یه دینیر؟ — ۶۸۵. ترکیب تامه نه‌یه دینیر؟ — [اخطار] هر
جمله‌یه کلام دینه بیلیری؟ — ۶۸۶. جمله قاج قسمدر؟ — ۶۸۷. جمله اسمیه نه‌یه
دینیر؟ — ۶۸۸. مبتدا نه‌یه دینیر؟

(گوش) ه اسناد و حکم ایدیلدیگنندن (گوش) مبتدا اولور .
۶۸۹ — ضمیر : ادات خبر واسطه سیمله مبتدایه اسناد اولونان
حال و صفتدر : (گوش پارلاقدر) جمله سنده ادات خبر
واسطه سیمله (گوش) ه اسناد اولونان (پارلاق) صفتی خبردر .

جمله فعلیه

۶۹۰ — جمله فعلیه : فعل ایله فاعل و یا نائب فاعلندن
ترکب ایدن جمله در : (گوش طوغدی) بر جمله فعلیه اولوب
(طوغدی) فعلی ایله فاعل اولان (گوش) لفظندن ترکب
ایتمشدر . (مکتوب یازیلدی) بر جمله فعلیه اولوب (یازیلدی)
فعلی ایله نائب فاعل اولان (مکتوب) لفظندن ترکب ایتمشدر .
اخطار — جمله فعلیه لرده رابطه بولونما یوب آنجق ماضی نقلی ،
استقبال ، فعل التزامی صیغه لرینک غائب صورتلرینه (در) رابطه سی
علاوه اولونور ،

ارکان کلام

۶۹۱ — مبتدا ایله فاعل و نائب فاعله (مسند الیه) ،
فعل ایله فاعله (مسند) ، ادت اخبره (رابطه) دینیرکه بونلرکله هپسنه
بردن (ارکان کلام) دینیر .

مسند اليه

٦٩٢ — مسند اليه : اسم لردن، مصدر لردن، ضمير لردن،
بعضاً موصوفلری محذوف اعتباريله صفت لردن تشكيل ايديلير :

انسان فانيدز [مسند اليه اسم]
تحصيل علم موجب شرفدر [مسند اليه مصدر]
سز كلدگز . [مسند اليه ضمير]

چاليشقان مسعود اولور [مسند اليه موصوف مقامنه قائم
اولان صفتدر . « چاليشقان آدم » ديمكدر .]

(احمدك دفترى گوزلدر) گي كه « احمدك دفتر » تركيب
اضافيسى مسند اليه اولور .

٦٩٣ — مسند اليه كلامك برنجي ركنى اولوب قاعده
مسند اول گتيريلير . لكن بعضاً تأخير يا خود ترك اولونوز .

٦٩٤ — انحصار معناسى افاده ايدن مسند اليه تاخير
ايديلير . (سنسك بوگنا سبب) گي كه « بوگنا آنجق سبب سنسك »
ديمكدر .

٦٩٥ — ١ — قرينه ظاهره يه مبنى مسند اليه ترك ايديلير :
(بوكتاب ناصلدر ؟) دينيلد كده مسند اليه حذف ايديلهرك
(ايدر) دينيلير .

٦٩٢ . مسند اليه هانكي كله لردن، تشكيل ايهر؟ — ٦٩٣ . مسند اليه مسندون اولي،
صوكره ي كتيريلير ؟ — ٦٩٤ . مسند اليه نه زمان تأخير ايديلير؟ — ٦٩٥ . مسند
اليه نه لردن ايديلير ؟

۲ - مسند الیه بر فعلک فاعلی اولوبده ذکر ایدیلک ایسته نیلمدیکی حالده فعل معلوم ، مجهول قیلینیر : (مکتوب یازیلدی) گبی که (احمد مکتوبی یازدی) مقامنده اولوب فاعلک ذکر ایسته نیلمدیگندن (احمد) حذف و (یازدی) فعل معلومی مجهوله تبدیل قیلینمشد .

۳ - ضمیر فعلی ونسبیلر مسند الیه دلالت ایتدکلرندن متکلم ومخاطب صورتلرنده اکثریا مسند الیه ترک ایدیلیر : (بن گلم) دینه جک یرده یالکنز (گلم) ، (سن گلدک) دینه جک یرده یالکنز (گلدک) دینیر .

۶۹۶ - مسند الیه بعضاً متعدد اولور ؛ او حالده آرهلرینه یا « ویرگول » یاخود « واو عاطفه » گتیریلوب بر مسنده اسناد ایدیلیر . ومسند جمع اولور (احمد ، حسن ، علی اوصولر) گبی .

۶۹۷ - مسند الیه بعضاً تا کیدمعنا ایچون تکرار ایدیلیر : (بونی بنی قیردم ؟) سؤالنه جواباً (سن ، سن قیردک) دینیر .

۶۹۸ - بر مسند الیه مشترک مسندی اولدیغی زمان مسند الیه یالکنز بر مسندده ذکر ایدیلیر : (احمد او قودی ، یازدی ، صوگره گزدی) دینیر که (احمد او قودی ، احمد یازدی ، احمد گزدی) مقامنده در .

۶۹۶ . مسند الیه متعدد اولورسه ته ایدیلیر ؟ - ۶۹۷ . مسند الیه نه زمان تکرار

ایدیلیر ؟ - ۶۹۸ . مشترک مسندلری اولان مسند الیه مکرر ذکر ایدیلیری ؟

مسند

۶۹۹ — مسند؛ فعللردن یاخود صفتلر ایله صفت مقامانده مستعمل اسملردن یاپیلیر: (احمد اوقودی . محمد یازدی) گبی که (او قودی) ، (یازدی) فعللری (مسند) در . (گونش پارلاقدر) گبی که (پارلاق) ، صفتی (مسند) در .

۷۰۰ — مسند ، مسند الیهدن صوکره گتیریلیر . بعضاً فعلک اهمیتنه مبنی ال اول گتیریلیر .

۷۰۱ — بعضاً قرینه ظاهره یه مبنی مسند حذف ایدیلیر : (بوکاغدی کیم یرتدی؟) سؤالنه جواباً (علی افندی یرتدی) دینه جک ایکن مسند اولان (یرتدی) فعلی حذف ایدیلهرک یالکنز (علی افندی) دینیر . (کیم گلدی؟) سؤالنه جواباً (احمد گلدی) دینه جک یرده مسند حذف ایلههرک یالکنز (احمد) دینیر .

۷۰۲ — بعضاً قرینه پک ظاهر اولدینی حالد مسند بالالترام ذکر ایدیلیر :

۱ — تعجب افاده ایتمک ایچون : وظیفه سنی گوزل یازمش کوچوک برچوجوغک یازیسنی گوروبده (بووظیفه یی کیم یازدی؟) دیه وارد اولان سؤاله جواباً (بوچوجوق) دیمک کافی ایکن

۶۹۹ . مسندنه دن یاپیلیر؟ — ۷۰۰ مسند ، مسند الیهدن اولمی ، صوکره می کتیریلیر؟ — ۷۰۱ . مسند نه زمان حذف ایدیلیر؟ — ۷۰۲ . مسندلر زرده بالالترام ذکر ایدیلیر ؟

سائلی تعجیب ایچون (ایشته بوچوجوق یازدی) دینوب مسند
بالالترام ذکر ایدیلمیر .

۲ - تلمیح افاده ایتمک ایچون : (عالمی کیم یاراتدی ؟)
دییه وارد اولان سوآله جواباً (الله تعالی) دیمک کافی ایکن
سائلك غباوتنه تلمیحاً (الله تعالی یاراتدی) دینوب مسند ذکر
ایدیلمیر .

۳ - تهیدد افاده ایتمک ایچون : (مرکب کیم دوکدی ؟)
دییهن کیمسهیه جواباً (بن) دیمک کافی ایکن « نه یاباجئسك
باقالم » مقامنده تهیدد ایچون (ایشته بن دوکدم) دینیر .

۴ - توبیح افاده ایتمک ایچون : سوز دیکله مه یوب حایلازلق
ایدهن بر چو جوغه (هیچ سوز دیکله مه یورسك) دینوب چو جوقة ده
(کیم ؟) دیدکده (سن) دیمک کافی ایکن توبیح ایچون (ایشته
سن دیکله مه یورسك) دینیر .

۷۰۳ - مسند الیه ایله مسند بیننده مطابقت لازم اولوب
آنچق جمع غائب صورتلرنده مطابقت معتبر دگلدیر : (بن کلدم ،
سن گلدك ، اوگلدی) گبی که (بن) مسند الیهی متکلم اولدیغندن
(گلدی) مسندی ده متکلم اولارق گتیر یلشدر . لکن (آغاجلر
یاپراقلاندى) دینیلدکده مسند الیه اولان (آغاجلر) جمع اولدیغی
حالده (یپراقلاندى) مفرددر .

- اخطار: ۱ — آرازنده حرف عطف ایله تعدد ایدن مسند الیهدن بری متکلم ، بری مخاطب ، بری غائب اولورسه مسند متکلمه مطابق اولور . اگر متکلم یوقسه مخاطبه مطابق اولور :
- اخطار: ۲ — ارکان کلامدن هانگیسنه قوت واهمیت ویریلک لازمه اونی مسندک یاخود فعلک یاننده ذکر ایله مه لیدر .
- اخطار: ۳ — مسند الیه و مسند نحوده برکله دن عبارت اولمایوب بوتون مشملریله برلکده مسند الیه یاخود مسنددر : (حسنک کتابی بویوکر) دینلکده صرفده فاعل (کتابی) کله سی ایسه ده نحوده متممیه برابر (حسنک کتابی) ترکیبی مسند الیه در .

متممات جمله

- ۷۰۴ — متممات جمله: تزید و اتمام فائده ایچون کلامی تقید ایدن کله لردر .
- ۷۰۵ — متممات جمله: متعلقات فعل یعنی مفعولر ، حال ، تمیز در .
- « مفعولر » ایله « حال » یوقاروده ذکر ایدیلشدر [مراجعت § ۴۲۱ — § ۵۶۷]
- ۷۰۶ — تمیز: کلامدن ابهامی قالدیروب ایضاح و تفسیر

[اخطار] متعدد مسند الیهدن بری متکلم ، بری مخاطب ، بری غائب اولورسه مسند هانگیسی مطابق اولور ؟ — ۷۰۴ . متممات جمله نهیه دینیر ؟ — ۷۰۵ . متممات جمله هانگیلیدر ؟ -- ۷۰۶ . تمیز نهیه دینیر ؟

ایدهن لفظدر : (احمد افندی محمد افندی به اخلاجه فائقدر)
دینلدهکده (اخلاجه) کلمه سی احمد افندینک محمد افندی به هانگی
جهندن فائق اولدیغنی ایضاح وتمیز ایتمشدر .

۷۰۷ — تمیز؛ لسان عثمانیده برقاچ صورتله تشکیل ایدیلیر:

۱ — اسملرک، صفتلرک، مصدرلرک آخرلرینه (جه)

علاوه سیله یابیلیر :

صنعتجه احمد افندی حسن افندیڭ آشاغی قالماز [اسم]

بیاضلقجه بوکاغد اوته کندن ایدر [صفت]

چالیشمقجه احمد افندی حسن افندی به فائقدر [مصدر]

اخطار — (جه) ادات نسبت اولاروقده قوالانیلدیغندن بونلری
بربرندن تفریق ایتک ایچون (جه) لفظی (جهتیه) کلمه سنه تحویل
ایدیلیر. معنا بوزولمازسه (جه) ادات تمیز؛ بوزولورسه ادات نسبتدر:
(بوشاگرد تربیه جه فائقدر) جمله سنده (تربیه جه) کلمه سی
(تربیه جهتیه) صورتنه تحویل ایدیلدهکده (بوشاگرد تربیه جهتیه)
اقرانه فائقدر صورتنه گیره رکه معنا بوزولمادیغندن بوراده کی (جه) ناک
ادات تمیز اولدیغنی آکلاشیلیر .

(حسن افندی عربجه یی ائی بیلیر) جمله سنده (عربجه)

کلمه سی (عرب جهتیه) صورتنه تحویل ایدیلدهکده (حسن افندی

عرب جهتیه ائی بیلیر) اولورکه معنا بوزولوب هیچ برشی

آکلاشیلمادیغندن بو (جه) ناک ادات نسبت اولدیغنی آکلاشیلیر .

۲ - اسماءك نہایتہ (جہتیلہ) علاوہ ایدیلہرك یاپیلیر :
(احمد تربیہ جہتیلہ فائقدر) گبی .

۳ - عربجہ اسماءك آخربنہ بز مفتوح تنوین گتیریلہرك
تشکیل ایدیلیر :

اسم	تمیز
سن	سنأ
طول	طولأ
عرض	عرضأ

(احمد افندی محمد افندی سنأ بویوكدر) [سن جہتیلہ] .
(بوعرضہ شو عرضہ دن طولأ و عرضأ کوچوكدر) [طول
و عرض جہتیلہ] .

اخطار — لسان عثمانیدہ مستعمل تنوینلی کلملر یاصفتدر
یاخود دگلدیر . اگر صفت ایسہ (حال) در : را کبأ گلدی
[را کب اولدیغی حالہ] . ماشیأ گتیدی [یورویہرك گتیدی] گبی .
اگر صفت اولمایوب اسم یاخود مصدر ایسہ تنوین قالدیر یلار ق
آخربنہ (جہ) تقدیر ایدیلیر . معنا بوزولمازسہ (تمیز) در :
(سنأ بویوكدر) جملہ سنبدہ کی (سنأ) کلمہ سندن تنوین قالدیر یلوب
آخربنہ (جہ) تقدیر ایدیلیر . معنا بوزولمازسہ (تمیز) در :
(سنأ بویوكدر) جملہ سنبدہ کی (سنأ) کلمہ سندن تنوین قالدیر یلوب
آخربنہ (جہ) تقدیر ایدیلیر . (سنجہ بویوكدر) دینیلیر و معنا

[اخطار] تنوینلی عربجہ کلملر صفت ایسہ نہ اولور؟ اسم یاخود مصدر ایسہ نہ اولور؟

بوزولمادیغندن تمیز اولدینی آکلاشیلیر . (علماً فائقدر)
جمله سنده کی (علماً) کله سندن تنوین قالدیریلوب (جه) علاوه
ایدیلدکده (علمجه فائقدر) اولورکه تمیز اولدینی آکلاشیلیر .
۷۰۸ — تمیزلر تعدد ایدهرسه ادات تمیز ال صوکره
بولونان تمیزه علاوه ایدیلیر : (احمد افندی غیرت واستقامتجه
امثالنه فائقدر) گبی .

جمله نك اقسامی

۷۰۹ — جمله لر کیفیت اعتباریله ایکی قسمدر : جمله
اصلیه ، جمله فرعیه .

جمله اصلیه

۷۱۰ — جمله اصلیه : مرام و مقصود اصلی بی شامل اولان
جمله در .

۷۱۱ — جمله اصلیه اوج نوعدر : جمله مطلقه یا خود
ابتدائییه ، جمله جزائییه ، جمله مقیدیه .

۷۱۲ — جمله مطلقه یا خود ابتدائییه : لفظ و معنایه هیچ

۷۰۸ . تمیزلر تعدد ایدهرسه ادات تمیز هانکیسنه علاوه ایدیلیر ؟ — ۷۰۹ .
جمله لر کیفیت اعتباریله قاچ قسمدر ؟ — ۷۱۰ . جمله اصلییه نهیه دیشیر ؟ — ۷۱۱ .
جمله اصلییه قاچ نوعدر ؟ — ۷۱۲ . جمله مطلقه یا خود ابتدائییه نهیه دیشیر ؟

بر جمله‌یه مربوط اولمايوب باشلی باشنه مقصودی افاده ایدهن
جمله‌در : (مداهنه ؛ ظلمك رهبريدر) گبی .

۷۱۳ — جمله جزاییه : جمله شرطیه لردن صوگره گلن
جمله لردر : (کندی سرگی باشقه سنك کتم ایتمه سنی ایستهرسهك
سن ده باشقه سنك سرینی کتم ایت) . « کندی سرگی باشقه سنك
کتم ایتمه سنی ایستهرسهك » جمله شرطیه سنندن صوگره گلن
« سن ده باشقه سنك سرینی کتم ایت » جمله سی جمله جزاییه در .

۷۱۴ — جمله مقیده : ارکان جمله دن باشقه متممات جمله
ایله قیود اضافیه ، وصفیه ، ظرفیه گبی برطاقم قیدلر علاوه
ایدیلن جمله در : (وطنی عائله دن زیاده سومه لیدر) گبی .

جمله فرعیه

۷۱۵ — جمله فرعیه : جمله اصلیه نك یا خودارکان واجزاسندن
برینك معناسی اکمال وایضاح ایدهن جمله لردر .

۷۱۶ — جمله فرعیه ؛ باشلیجه یدی نوعدر : ۱ . شرطیه ،

۲ . وصفیه ، ۳ . استینافییه ، ۴ . تفصیلییه ، ۵ . تمثیلییه ،

۶ . معترضه ، ۷ . حالیه .

۷۱۳ . جمله جزاییه ؟ — ۷۱۴ . جمله مقیده ؟ — ۷۱۵ . جمله فرعیه نه یه دینیر ؟

— ۷۱۶ . جمله فرعیه قاج نوعدر ؟

۷۱۷ — جمله شرطیه : جمله جزائیه لرینک مضمون لرینک وقوعی کندی مضمون لرینک وقوعنه متوقف اولان جمله در : (درسه چالیشیرسهك مكافات آلیرسك) گبی . بو جمله ده مكافات آلمق ایچون درسه چالیشمق شرط قیلیندیغندن (درسه چالیشیرسهك) جمله سی جمله شرطیه در .

۷۱۸ — جمله وصفیه : جمله اصلیه نك ارکان واجزاسندن برینی توصیف ایدن جمله در : (بر مسلك كه دلیل استقامتی بو قدر ، او آگری بر مسلكدر) گبی كه (دلیل استقامتی اولمایان مسلك آگری بر مسلكدر) تقدیرنده اولوب (دلیل استقامتی اولمایان) جمله سی جمله وصفیه در .

۷۱۹ — جمله استینافییه : اولکی جمله دن تولد ایدن سؤال مقدره جواب اولان جمله دز : (حضرت پیغمبر بیوریركه ، تحصیل علم هر مسلم و مسلمیه فرضدر) گبی . (حضرت پیغمبر بیوریركه) جمله سنه (نه بیوریر ؟) سوالی وارد اولدیغندن جواب مقامنده (تحصیل علم هر مسلم و مسلمیه فرضدر) جمله سی ایراد ایدیلشدر . بو جمله جمله استینافییه در . (بر حیلہ سنی کوردیگگنز آدمدن حذر ایدگنز . زیرا البتہ آندہ حیلہ بر دگلدر) گبی كه بو جمله ده (زیرا) ایله باشلایان جمله اولکی جمله یه جواب اولدیغندن جمله استینافییه در .

اخطار — جمله استینافیه لر دائما بر اداتله باشلار ؛ یوقاروکی جمله لرده بولونان (که) . (زیرا) اداتلری گبی .

۷۲۰ — جمله تفصیلیه : جمله اصلیه نك ارکان واجزاسندن برینك معناسنی تفصیل وایضاح ایدن جمله در : (مملکت مزده گیجه گوندوز مساوی دگدر . نته کیم یازین گیجه لر قیصه لوب گونلر اوزار وقیشین گیجه لر اوزایوب گونلر قیصه لیر) . (کثرت نوم مضر در . یعنی چوق او یونورسه وجود عطاتده قالیر) .

۷۲۱ — جمله تمثیلیه : جمله اصلیه نك ارکان واجزاسندن برینك معناسنی تمثیل و تشبیه طریقیله تقمید وایضاح ایدن جمله در : (انسان حفظ الصحه قانونلرینه رعایت ایله مه لیدر . مثلا . وقتیه بیوب ایچمه لی ، نظافته رعایت ایتمه لی ، صحتیه مضر اولان شیردن اجتناب ایله مه لیدر) .

۷۲۲ — جمله معترضه : بر جمله نك اجزاسنی آراسنده یاخود ایکی جمله بیننده گلن جمله در که یا معترضه یاخود ایکی خط آراسنه یازیلیر : (سلطان سلیم اول — یاوز لقبنی المشدر — افکار عالیه و منوره صاحبی بر پادشاه ذیشان ایدی) گبی .

۷۲۳ — جمله حالیه : فعلك وقوعنده ارکان جمله دن برینك نه حالده بولوندیغنی بیان ایدن جمله در : (حسن افندی آغلایارق گیتدی) گبی .

تمرین — ۱۴۰

زیرده کی جملہ لری وارکان جملہ بی تعیین و ایضاح ایدگنز :
 دنیادہ لساندن اعلا نہ تصور اولونابیلیر؛ لسان رابطہ معیشت مدنیت،
 مفتاح علم و معرفت ، ترجمان حکمت و حقیقتدر . آنک و واسطہ سیلہ شهر لر
 بنا و قوم لر اداره اولونور . تعالیم و تدریس واقناع و اسکات آنکله اجرا
 اجرا ایدیلیر . محاکم و مجالسده آنک و واسطہ سیلہ حکم و رأی اعطا اولونور .
 وظائفک اک مقدسی اولان عبادات آنکله ایفا اولونور — هیچ بروقت
 کیمسه نیک فضیلت و سعادتنه حسد ایتمه ، زیرا وجدانکی مضطرب
 ایتمکدن باشقه بر ثمره حاصل ایتمز — ضیای شمس مزبلایه دخی داخل
 اولدیفی حالده پيس اولمایور — موت ، حیات مثللو طبیعی بر شی
 اولارق بزم تصورات و اوہامزگی مدہش دگلدر . او بر خالدرکه
 اوزاقدن نگاہ ایدیلدیگی زمان انسانہ ایرات دہشت و فتور ایدر . لیکن
 آگا تقرب اولوندقہ او خوف و ہراس دخی بالانسبہ کسب اہونیت
 وزوال ایئر — حسد ، بر سحاب کشیفدرکہ حسودہ ، قارشوسندہ
 بولونان خصمک لیاقتنی گورمگہ حائل اولور — بر جمعیتک رفاه و سعادتتی
 تأمین ایچون ہر نہ لازم ایسہ ہپی معارفدن تولد ایدر — دنیادہ
 شرف انسانیت ، فیض معرفتدن عبارتدر — چوجوق ایچون بویومک
 حالدن حالہ انقلاب دیمکدر .

[عماتی ادبیاتی نمونہ لری]

قضایا

۷۲۴ — کلام؛ ایکی قسمدر : کلام اخباری، کلام انشائی.

۷۲۵ — کلام اخباری : نسبت تامه خبریه بی مفید اولان
کلامدرکه صدقه و کذبہ محتمل اولور : (احمد چالیشقاندر) ،
(محمد چالیشقان دگلدر) گبی .

۷۲۶ — کلام انشائی : صدقه و کذبہ احتمالی اولمیان
یعنی طوغریدر ، یالاندر دیمگه حاجت گورولمه یین کلامدر :
(یازی یاز ، درس او قودگمی ؛ او قومالی ایدک) گبی .

قضیه

۷۲۷ کلام اخباری یه (قضیه) دینیر .

۷۲۸ — قضیه : آنی سویله یینه بو سوزگده صادقسک
یاخود کاذبسک یعنی بوسوزک طوغریدر ، یاخود یالاندر دیمک
صحیح اولان سوزدر .

اجزای قضیه

۷۲۹ — اجزای قضیه اوچدر : محکوم علیه ، محکوم به ، رابطه .
۷۳۰ — قضیه ناک اولکی جزئنه (محکوم علیه) ، ایکنجی
جزئنه (محکوم به) ، محکوم علیه ایله محکوم به آراسنده کی نسبت
تامه یه دلالت ایدن شیئه (رابطه) دینیر .

مثلا ؛ (قار بیاضدر) دیدیگم زده قاره بیاضلق اسناد ایدرک حکم

۷۲۵ . کلام اخباری نه یه دینیر ؟ — ۷۲۶ . کلام انشائی نه یه دینیر ؟ — ۷۲۷ .
کلام اخباری یه نه دینیر ؟ ۷۲۸ . اجزای قضیه قاچدر ؟ — ۷۲۹ . محکوم علیه ، محکوم به
رابطه نه یه دینیر ؟

ایتمش اولدیغمزدن (قار) محکوم علیه ، (بیاض) محکوم به ، (در)
رابطه در .

اخطار — فعللر هم محکوم به هم رابطه اولور : (احمد او قودی ،
احمد او قویور ، احمد او قویاجق) گبی که (او قودی ، او قویور ، او قویاجق)
فعللری هم محکوم به هم رابطه در .

موجبه - سالبه

۷۳۱ — قضیه ؛ یا (موجبه) یا خود (سالبه) اولور .

۷۳۲ — قضیهٔ مومیه : نسبتک وقوعیه حکم اولونان
قضیه در : (هوا صوغوقدر) گبی .

۷۳۳ — قضیهٔ سالبه : نسبتک لاوقوعیه یعنی واقع
اولماماسیله حکم اولونان قضیه در : (هوا صوغوقدگدر) گبی .

۷۳۴ — قضیه گرک موجبه ، گرک سالبه اولسون ایکیدر :
حلیه ، شرطیه .

۷۳۵ — قضیهٔ حلیه : محکوم به ایله محکوم علیه بیننده کی
نسبتدن صرف نظرله رابطه قالدیریلیرسه طرفینی مفرده منحل
اولان قضیه در : (هوا صوغوقدر) قضیه سننده (در) رابطه سی
قالدیریلنجه قضیه نك ایکی طرفی اولان (هوا) ایله (صوغوق)
برر مفرد قالیر .

۷۳۶ — قضیه شرطیه : رابطه قالدیریلدق دن صوکره ایکی طرفی برر قضیه یه منحل اولان قضیه در : (یاغمور یاغارسه یرلر چامور اولور) گبی .

۷۳۷ — قضیه شرطیه ده محکوم علیه (مقدم) ، محکوم بهه (تالی) دینیر .

فائده — کلامه (جمله) دخی دینیلدیگندن قضیه نر برر جمله اخباریه دن عبارتدر . قضیه ده محکوم علیه دینیلن جزء (مسند الیه) ، محکوم به (مسند در) .

تحلیل

۷۳۸ — تحلیل : مرکب بر شینک جزء لرینی آیری آیری آیرمقدر .

۷۳۹ تحلیل ایکی درلودر : تحلیل صرفی ، تحلیل نحوی .
۷۴۰ — تحلیل صرفی : کله لرک قسملرینی ، کمیتی ، کیفیتنی ، نه حالده بولوندق لرینی گوستر مقدر .

۷۴۱ — تحلیل نحوی : بر عبارتده بولونان ترکیب لرک ، جمله لرک نوع لرینی ، ارکان واجزاسنی آیرمقدر .

۷۳۶ . قضیه شرطیه نه یه دینیر ؟ — ۷۲۷ . قضیه شرطیه ده محکوم علیه نه دینیر ؟
محکوم بهه نه دینیر ؟ — ۷۳۸ . تحلیل نه دیمکدر ؟ — ۷۳۹ . تحلیل قاج درلودر ؟
— ۷۴۰ . تحلیل صرفی ندر ؟ — ۷۴۱ . تحلیل نحوی ندر ؟

۷۴۲ — تحلیل صرفی ده آئیدہ کی موادہ دقت ایتھ لیدر :

- ۱ — کلام تور کجہ میدر . یوقسہ عربی ویا فارسی میدر .
- ۲ — اقسام کلامک ہانگی قسمندندر .
- ۳ — ہانگی قسمدن ایسہ او قسمک ہانگی نوعندندر .
مثلاً : اسم ایسہ (اسم جنس میدر ؟ اسم خاص میدر ؟ اسم عین میدر ؟
الح) . صفت ایسہ (سہاعی میدر ؟ قیاسی میدر ؟ . . الح) فعل
ایسہ (معلوم یا خود مجھو لیدر ؟ لازم یا خود متعدی میدر ؟ ہانگی
شخصی وزمانی افادہ ای دیور ؟) .
- ۴ — عربجہ اسم ایسہ (مذکر میدر ، مؤنثیدر ، مفرد میدر ،
جمع میدر ؟) عربجہ فعل ایسہ (ثلاثی میدر ، رباعی میدر ،
مجرد میدر ، مزید میدر ؟) .
- ۵ — ادواتدن ایسہ نہ اداتیدر ، نہ معنا افادہ ای دیور ؟

تحلیل صرفی نمونہ سی — ۱

(زحمت چکن راحت بولور)

زحمت : عربجہ ، اسم « فعلہ » وزنندہ ، ثلاثی مجرد ،

مفرد ، مؤنث .

چکن : تورکجه ، صفت ، قیاسی ، « چک » ماده‌سندن
تشکیل ایدیلش، موصوفی محذوف (آدم یا خود کیمسه)

راحت : عربجه ، اسم ، ثلاثی مجرد ، مفرد ، مؤنث .

بولور : تورکجه ، مضارع ، مثبت ، معلوم ، متعدی ،
مفرد ، غائب (بولمق) مصدرندن .

تحلیل صرفی نمونه‌سی — ۲

(شاشقین آوجی گیک طورورکن طاوشانه باقار .)

شاشقین : تورکجه ، صفت ، قیاسی ، « شاش » ماده‌سندن
تشکیل ایدیلش، موصوفی (آوجی) .

آوجی : تورکجه ، اسم ، مفرد ، « شاشقین »
صفتنک موصوفی .

گیک : تورکجه ، اسم جنس ، عین ، مفرد .

طورورکن : تورکجه ، صیغه‌ حالیه ، مضارع ، متعدی ، معلوم ، مفرد

طاوشان : تورکجه ، اسم جنس ، عین ، مفرد ، « باقار »

فعلنک مفعول صریحی .

ه : مفعول اليه اداتی .

یاقلار : تورکجه ، مضارع ، معلوم ، لازم ، مفرد ،
غائب ، مصدری (باقمق) .

تحلیل صرفی نمونه‌سی — ۳

«اختیار والده تیرهك اللریله اوغلندن گلن مکتوبی سوینهرك آدی.»

اختیار : عربجه دن مأخوذ صفت ، سماعی ، موصوفی «والده»

والده : عربجه ، اسم ، مفرد ، مؤنث . «اختیار»
صفتنک موصوفی .

تیرهك : تورکجه ، صفت قیاسی ، «تیره» ماده سندن
تشکیل ایدیلس موصوفی «اللر» .

اللر : تورکجه ، اسم جنس ، عین ، جمع .

ی : مفعول به اداتی .

له : (ایله) اداتنک محففی .

اوغلندن : تورکجه ، اسم جنس ، عین ، مفرد . (دن)
مفعول عنه اداتی . «آدی» فعلنک مفعول صریحی .

کلان : تورکجه ، صفت ، قیاسی ، « گل » ماده سندن

تشکیل ایدیلش ، موصوفی « مکتوب » .

مکتوبی : عربجه ، اسم ، مفرد ، (ی) مفعول به اداتی ،

« آلدی » فعلنک مفعول صریحی .

سوینهرک : صیغه حالیه ، لازم ، معلوم .

آلدی : تورکجه ، ماضی شهودی ، معلوم ، متعدی .

مفرد ، غائب ، مصدری « آلق » .

تحلیل نحوی

۷۴۳ — تحلیل نحویده آئیده کی ماده دقت ایتمه لیدر :

۱ — جمله نك نوعی .

۲ — ارکان جمله بی تعیین .

۳ — متمات جمله بی تعیین .

تحلیل نحوی نمونه‌سی - ۱

(قر منوردر)

بو جمله جمله اسمیه در، مبتدا ایله خبر وادات خبردن ترکیب
ایتمشدر .

قر : مسندالیه .	یاخود	قر : مبتدا .
منور : مسند .		منور : خبر .
در : رابطه .		ادات خبر :

تحلیل نحوی - ۲

(چالیشان محروم قالماز)

بو جمله ، جمله فعلیه در ؛ فعل ایله فاعلدن ترکیب ایتمشدر .

چالیشان : مسندالیه .	یاخود	چالیشان : فاعل .
محروم قالماز : مسند .		محروم قالماز : فعل مرکب

تمرین - ۱۴۱

زیرده کی جمله لک تحلیل صرفیلری یاییلاجق :

حیدود حکومتدن نه قدر قورقارسه، ظالمده ارباب قلمدن، خصوصیه
مورخلردن او قدر قورقار — عدم موقتیت آرزو و جسارتی قیزار ؛
لکن احما ایده من ؛ بر بویوک مغلوبیتله قیریلان جسارت جزئی بر غالبیتله

تعمیر اولنه بیلیر — حقانیت و حریت قارشلی قوه مسلحه استعمال ایده نلرک
اجلی اوقوه مسلحه دندر — حریت ، طرفدارلرینی بعض دغه محافظه
ایده من ؛ لکن قوه جبرییه گبی کندی ایله اولدورمن — حریتک
اساسی ، تربیه نلک قوتی ، حکومتلرک رهبری آنجق افکار عمومیه در .

تمرین — ۱۴۲

زیرده کی جمله لرک تحلیل نحو یلری یاپیلاجق :

حریت دائمی صورتده بر تلاش و حرکتده بولونور ؛ ظلم و اسارت
— ظالم و اسیرلرک آسایش تسمیه ایتک ایسته دکلری — بر غفلت
و بظائت ایچنده در — حریت ، حیانتدن ، ظلم و اسارت مماندن بر
نشانه در — حریتی احما ایده ن دشمنلری دگل ، طرفدارلرینک درجه
بفراطیدر — علم و فن هر سنده انسانی مشغول ایدهر ؛ چو جو قلقده
تحصیل اولونور ، گنجلیکده عملیاتی گورولور ، اختیارلقده تدریس
لولونور — انسانیتک اک بویوک دشمنلری حدت ، انتقام ، حسد و کیندر .

— ❖ طرق افاده و بیان ❖ —

ایجاز و اطناب

۷۴۴ — ایجاز : مرام و مقصودی شامل اولان نطق و عبارده نلک

بعض جزئلرینی ترک ایده رک کلامی اختصار ایتمکدر .

۷۴۵ — ایجاز : ایکی قسمدر : ایجاز مقبول، ایجاز مخل.

۷۴۶ — ایجاز مقبول : ارکان جمله دن برینک حذفی یا خود متممات جمله دن بعضرینک ترکیله کلامی مخاطبک آ کلا یا .
بیله جگی صورتده اختصار ایتمکدر :

(حسن یازی یازدی ؟) دینیلدکده (اوت یازدی) جوابی
(اوت حسن یازی یازدی) تقدیرنده اولوب (حسن یازی) کله لری
اختصار ایدیلهرک (اوت یازدی) دینیر .

(بوکاغدی کیم بیرتدی ؟) — حسن افندی .
(حسن افندی) جوابی (بوکاغدی حسن افندی بیرتدی)
تقدیرنده اولوب متممات جمله اولان (بوکاغدی) و فعل اولان
(بیرتدی) کله لری حذف ایدیلشدرکه بو ایکی مثالده کی ایجاز
(ایجاز مقبول) در .

۷۴۷ — ایجاز مخل : اجزای کلامک فائده لی بر جزئی حذف
ایدیلهرک کلامی مخاطبک آ کلا یا ما یا جفی صورتده اختصار
ایتمکدر : (پدرم کتاب) گبی که (پدرم کتاب او قویور) تقدیرنده
ارکان جمله نك فائده لی بر رکنی اولان فعل حذف ایدیلدیکندن مخاطب
(پدر کتاب) کلامندن برشی آ کلا یا ما .

۷۴۸ — اطناب : مرام و مقصودی شامل اولان نطق

و عبارتیه بعضی الفاظ علاوه ایدهرک کلامی اوزاتمقدر .

۷۴۹ — اطناب ایکی قسمدر : اطناب مقبول ، اطناب ممل .

۷۵۰ — اطناب مقبول : بر نکته بی یا خود بر فائده بی متضمن

اولارق مخاطبه ملال وفتور ویرمه بهجك صورتده جمله یه بعضی
متممات علاوه سیله سوزی اوزاتمقدر : (انسانیتك اوج بویوك
دشمنی واردرکه شونلردر : حسد ، انتقام کیندر) دینیر . لکن
مخاطبك دقتنی جلب ایتك ایچون اولا مبهم اولارق ایراد
وصوگره ایضاح ایدیلشدرکه اطناب مقبولدر .

۷۵۱ — اطناب ممل : بر نکته بی یا خود بر فائده بی تضمن

ایتمه یهرک مخاطبه ملال وفتور ویرمه جك صورتده سوزی اوزاتمقدر :

(دون مکتبه گیتدگمی ؟) سؤالنه جواباً (دون صباحلین

قالقوب چانطه می آالارق هیچ بر یرده طور مقسزین مکتبه

گیتدم) دینیلدکده (اطناب ممل) اولورکه سائلك مقصودی آنجق

مکتبه گیدوب گیتدیگنی آکلامق اولدیغندن (اوت گیتدم)

دیك کافی ایکن سوز مخاطبه ملال وفتور ویرمه جك صورتده

اوزادیلشدر . بوصورته (تطویل) دخی دینیر .

مساوات

۷۵۲ — ایجاز ایله اطناب آراسنده بر درجه واردرکه

۷۴۹ . اطناب قاچ قسمدر ؟ — ۷۵۰ . اطناب مقبول نه یه دینیر ؟ — ۷۵۱ . اطناب ممل

نه یه دینیر ؟ — ۷۵۲ . مساوات نه یه دینیر ؟

مرام و مقصودی شامل اولان عبارتندک ارکان واجزاسنی تمامیه
ذکر اتمکدر . بوکا (مساوات) دینیر :
(بوگون مکتبه گیندکمی ؟) سؤالنه جواباً (بوگون مکتبه
گیتیم) دینیلدکده سائلک سؤالنه مساوی اولارق جواب ویریلش
اولدیغندن بو افادهیه (مساوات) دینیر .

افاده مرام

حقیقت - مجاز

۷۵۳ — مرام و مقصودی افاده ایچون ایکی طریق واردر :
حقیقت ، مجاز .

۷۵۴ — حقیقت : ایراد اولونان نطق و عبارتندک شامل
اولدیغنی کلهلری موضوع لهلرینده یعنی معنای حقیقیلرینده استعمال
ایتمکدر : (گونش دنیایی ضیادار ایدر) گی .

۷۵۵ — مجاز : ایراد اولونان نطق و عبارتندک شامل اولدیغنی
کلهلری موضوع لهلرینک غیریده یعنی بعض قرینهلر ایله معنای
حقیقیلرینه مناسب دیگر معناده استعمال ایتمکدر :

۷۵۶ — مجاز اوج نوعدر: مجاز مرسل، کنایه،

استعاره.

۷۵۷ — مجاز مرسل: معنای حقیقی ایله معنای مجازی

بیننده جزئیت. کلیت حالت، محلیت، عمومیت، خصوصیت،

سببیت، مسببیت علاقه و مناسبتلرندن بری بولوناندر [۱]

(باشك صاغ اولسون) [جزئیت کلیت]

(کوپ آقییور) [حالت محلیت]

(حیوانه بیندم) [عمومیت خصوصیت]

(یاغمور اوتلری پیتیردی) [سببیت مسببیت]

[۱] «علاقه»: معنای حقیقی ایله معنای مجازی بیننده بر اتصال و مناسبتادن عبارتدر. لسان عثمانیده مشابهن دن مانعا مشهور اولان علاقه ل شونلردر: آلیت، مظهریت، حالت، محلیت، سببیت، مسببیت، جزئیت، کلیت، عمومیت، خصوصیت، لازمیت، ملزومیت، اطلاق، کونیت، اولیت.

۱ — آلیت: معنای حقیقینک معنای مجازی به آلت اولماسیدر؛ یعنی آلتی ذکر ایدوب او آلتله یاپیلان شیئی مراد ایتمکدر: (اوراق بیچدم) دییوب اوراق ایله بیچیلن شیئی مراد ایتمک گبی.

۲ — مظهریت: معنای حقیقینک معنای مجازی به محل ظهور اولماسیدر. (اونک قوانی کیمسه بوکمنز) دییوب (قول) دن قوت و قدرت مراد ایتمکدرکه (قول) قوت و قدرتک محل ظهوریدر.

کنایه

۷۵۸ — کنایه : بر شیئی ذکر ارب و اوندن اول شینک لازمی

مراد ایتمکدر :

(قالین قفالی) گبی که غباوتدن ، (قانی بیچاقلی) گبی که

دشمن جانندن ، (قاپوسی آچیق) گبی که سخاوتدن کنایه در .

۳ — حالت و محبت : معنای حقیقی ایله معنای مجازینک بری دیگره

محل اولماسیدر ؛ یعنی حالتی ذکر ایدوب محلی ویا محلی ذکر ایدوب حالتی

مراد ایتمکدر : (فناری یاق) دیوب ایچنده کی مومی مراد ایتمکدر که

محلی ذکر ایدوب حالتی مراد ایتمکدر . (آتشی اوطه دن چیقار) دیوب

منغلی مراد ایتمکدر که حالتی ذکر ایدوب محلی مراد ایتک گبی .

۴ — سبیت و مسبیت : معنای حقیقی ایله معنای مجازیدن بری

دیگره سبب اولماسیدر ؛ یعنی سبب ذکر اولونوب مسبب ویا مسبب ذکر

اولنوب سبب مراد ایدیلکدر : (یاغور اولتری بیتردی) دیوب اولترک

بیتمه سنه سبب اولان یاغوری ذکر ایدوب مسبب اولان (الله تعالی) یی

مراد ایتک گبی (کاری بولدی) دیوب پاره نک مسبب اولان (کاری)

ذکر ایدوب پاره یی مراد ایتک گبی .

۵ — جزئیت و کلیت : معنای حقیقی ایله معنای مجازیدن بری

دیگرینک جزئی ویا کلی اولماسیدر ؛ یعنی بر شیئی جزئی ذکر ایدوب

کلی ویا کلنی ذکر ایدوب جزئی مراد ایتمکدر : (باشک صاغ اولسون)

دیوب وجودک بر جزئی اولان باشی ذکر ایدره ک بوتون وجودی مراد

ایتک گبی .

۶ — عمومیت و خصوصیت : معنای حقیقی ایله معنای مجازیدن بری

تعریض

۷۵۹ — تعریضه : مقصود اولان معنایه احتمالی اولدیغی
گی خلافنده احتمالی اولان لفظدرکه متکلمک حالی اوگاقرینه
اولور : تنبلك ایدوب درسنه چالیشمایان بر چوجوغه خطاباً
(آرتق بوسنه ترفیع صنف ایده جکنه امیم) دییوب تنبلكده
دوام ایتدجکه ترفیع صنف ایده مهیه جگنی آکلاتمق گی .

- دیگرندن اعم یاخود اخص اولماسیدر؛ یعنی عمومی ذکر ایدوب خصوصی
ویا خصوصی ذکر ایدوب عمومی مراد ایتکدر : (حیوانه پندی)
دییوب حیوان نوعنک بر جزئی اولان (آتی) مراد ایتک گی .
- ۷ — لازمیت و ملزومیت : معنای حقیقی معنای مجازی نك لازمی
ویا ملزومی اولماسیدر : (چوق یورولدم) دییوب لازم اولان (یورولدم)
کلمه سنی ذکر ایدوب ملزوم اولان (چالیشدم) دییگی مراد ایتک گی .
- ۸ — اطلاق : معنای حقیقی ایله معنای مجازیدن برینک « مطلق » ،
دیگرینک « مقید » اولماسیدر : (قورشون آتدم) دییوب (توفنک
ایله) دییگی مراد ایتک گی .
- ۹ — کونیت : بریشی حال سابقنک اسمیله ذکر ایتکدر : سن
رشدیه واصل اولمش بر آدمه (یتیم) دینیلدیگی گی .
- ۱۰ — اولیت : بریشی گله جک زمانده اولاجنی حالک اسمیله ذکر
ایتکدر : (شربت ازیورم) دییوب گله جکده شربت اولاجنی شگری
ازدینکنی مراد ایتک گی .

تشبیه

- ۷۶۰ — تشبیه : بر شیئی دیگر شیئه بگزتمکدر .
- ۷۶۱ — بگز مین شیئه (مشبه) کند یسنه بگز ده دیلن شیئه
(مشبه به) ، نه جهندن بگز دیلش اولماسنه (وجه شبه) دینیر .
- ۷۶۲ — ارکان تشبیه در تدر : ۱ — مشبه به ، ۲ — مشبه به ،
۳ — وجه شبه ، ۴ — ادات تشبیه .
- (قار گبی بیاض کاغد) دینیلد کده « قار » مشبه به ، « کاغد »
مشبه ، « بیاض » وجه شبه ، « گبی » ادات تشبیه در .
- ۷۶۳ — بعضاً (وجه شبه) حذف ایدیلیر : (آرسلان
گیسک) گبی که وجه شبه اولان (شجاعت و قوتده) جباه سی
ترک ایدیلشدر .
- ۷۶۴ — بعضاً (وجه شبه) حذف ایدیلیر . بوضورتده کی
تشبیه (تشبیه بلیغ) دینیر : (سن آرسلانسک) گبی .
- ۷۶۵ — تشبیهدن غرض : یامشبه ویا مشبه بهک حالتی ده
واضح صورتده مخاطبه آکلاتمقدر .

۷۶۰. تشبیه نه دیمکدر ؟ — ۷۶۱. مشبه، مشبه به، وجه شبه نهیه دینیر ؟ —
۷۶۲. ارکان تشبیه قاچدر ؟ — ۷۶۳. وجه شبه حذف ایدیلیر می ؟ — ۷۶۴. تشبیه بلیغ
نهیه دینیر ؟ — ۷۶۵. تشبیهدن غرض نه در ؟

استعاره

۷۶۶ — استعاره : معنای حقیقی ایله معنای مجازی بیننده
مشابهت علاقہ سی بولوناندر .

۷۶۷ — ارکان استعاره اوچدر : مستعار، مستعارمنه،
مستعارله .

۷۶۸ — مشبه بهك لفظنه (مستعار) ، دلالت ایتدیگی
معنایه (مستعار منه) ، مشبهه (مستعارله) و استعاره بی شامل
اولان ترکیبی سویلهینه (مستعیر) دینیر .

(آرسلانلرمنز سلاحلری اوموزلرنده گیدیورلردی)

بومثالده : (عسکرلرمنز) شجاعتهده (آرسلانلره) تشبیه
اولونمشدر . مشبه به اولان (آرسلان) لفظی (مستعار) و بو
لفظك دلالت ایتدیگی حیوان (مستعارمنه) ، (عسکرلر)
مستعارله دز .

۷۶۹ — استعاره ایکی قسمدر : استعاره مصرحه ،

استعاره مکنیه .

۷۷۰ — استعاره مصرحه : ارکان تشبیهدن وجه شبه ایله

۷۶۶ . استعاره نهیه دینیر ؟ — ۷۶۷ . ارکان استعاره قاچدر ؟ — ۷۶۸ . مستعار ،
مستعارمنه ، مستعارله ، مستعیر نهیه دینیر ؟ ۷۶۹ . استعاره قاچ قسمدر ؟ — ۷۷۰ .
استعاره مصرحه نهیه دینیر ؟

ادات تشبیه و مشبه لفظی ترک و حذف ایتمکدر :

(الله طوغری یولدن آیرماسین)

بومئالده وصول مطلبده (دین) طوغری یوله تشبیه اولونوب
ویالکیز مشبه به اولان طوغری یول ذکر ایدیلشدر .

۷۷۱ — استعاره مکنیه : ارکان تشبیهدن وجه شبه ایله

ادات تشبیه و مشبه لفظی حذف ایدوب کلامده یالکیز مشبه
لفظی براققدر : (اقبال حسن افندی یه یوز گوستهردی)
دینلده (مسرت ویرمکده بر محبوبه گی اولان اقبال حسن
افندی یه یوز گوستهردی) تقدیرنده اولوب اادات تشبیه ایله مشبه به
اولان (محبوبه) لفظی حذف ایدیلهرک یالکیز مشبه اولان
(اقبال) لفظی ذکر ایدیلشدر .

۷۷۲ — استعاره مصرحه یا (مفرد) اولور یا (مرکب)

اولور .

۷۷۳ — (استعاره مصرحه مفرده) : مشبهده استعمال

اولونان مشبه به مفرد اولور . (استعاره مصرحه مرکبه) یه
(استعاره تمثیلیه) ده دینیر .

۷۷۴ — استعاره تمثیلیه : برطاقم استعاره لرک تسلسل

وتوالیسندن تشکل ایدر : برایشی یایمقده متردد اولان بر ذات

۷۷۱ . استعاره مکنیه نه یه دینیر ؟ — ۷۷۲ — ۷۷۳ . استعاره مصرحه مفرده نه یه

دینیر ؟ استعاره مصرحه مرکبه نه دینیر ؟ — ۷۷۴ . استعاره تمثیلیه نه یه دینیر ؟

حقتده (بر آدیم ایلری گیدیور ، بر آدیم گری چکیلیور)
دینیلرکه بواکی ترکیدن برنجی ترکیب (مشبه) ، ایکنجی ترکیب
(مشبه به) در .

استعاره تمثیلیه شایع اولورسه (ضرب مثل) دینیر: (آیاغکی
یورغانکه گوره اوزات) گبی .

محسنات کلامیه

۷۷۵ — محسنات کلامیه (صنایع بدیعیه) دخی دینیرکه:
کلامک تزین و تحسینی در
۷۷۶ — محسنات کلامیه ایکی قسمدر : محسنات معنویه ،
محسنات لفظیه .

۷۷۷ — محسنات معنویه : معنایه عائد اولان محسناتدر .
۷۷۸ — محسنات لفظیه : لفظه عائد اولان محسناتدر .

محسنات معنویه

۷۷۹ — محسنات معنویه نك لسانمزده مشهور اولانلری
شونلردر : تضاد ، تناسب ، عکس ، مبالغه ، ابهام .

۷۷۵ . محسنات کلامیه نهیه دینیر ؟ — ۷۷۶ . محسنات کلامیه قاج قسمدر ؟ —
۷۷۷ . محسنات معنویه نهیه دینیر ؟ — ۷۷۸ . محسنات لفظیه نهیه دینیر ؟ — ۷۷۹ .
لسانمزده مشهور اولان محسنات معنویه هانکیلردر ؟

تضاد

۷۸۰ — تضاد : بربرینه ضد و مخالف اولان ایکی معنایی

بز عبارتده جمع ایتمکدر: بیاض ایله سیاه، دوست ایله دشمن گبی.
بوگا (طباقی) یاخود (مطابقه) دخی دینیر .

« نه سیاه ایله مش بو ناصیه یی »

« صاچی بیم بیاض ایدهن بختم »

[عبدالحق حامد - تزر]

تناسب

۷۸۱ — تناسب : آرالرنده مناسبت بولونان شکیلری بر

عبارتده جمع ایتمکدر : بوگا (مراعات نظیر) دخی دینیر :

« آچیلدی باب رحمت گیتدی غم گوزدن سحاب آسا »

« نمایان اولدی آثار سعادت آفتاب آسا »

[کافی]

عکس

۷۸۲ — عکس : بر عبارتده نك ارکان اصلیه سنندن بعضیسنی

تقدیم و تاخیر ایتمکدر: (کبارك کلامی کلامك کباریدر) گبی .

(عکس) ده معنا بولونمق شرطدر .

مبالغه

۷۸۳ — مبالغه: بر شینک ضعف و قوتی بیان و افاده ایچون
کلامی حد مجاله چیقارمق یاخود ایندیر مکدر: (ضعفدن بیونی
آرمود صابنه دونمش)، (سیل گبی گوز یاشی دو کویوردی)،
(باشی گوگه ایردی)، (حجابندن یرک دینه گیدی) گبی

ابهام

۷۸۴ — ابراهیم: حقیقی و مجازی اولارق ایکی معنایه دلالت
ایدهن بر لفظی عبارده قوللانمقدر:

«تجمع ایله دی میدان لجه»

«ایدوب کفران نعمت نیجه باغی»

«قویوب قالدیرمه دن ایکی ده برده»

«قازان دوریلدی سوندوردی اوجاغی!»

— عزت ملا —

بو قطعه ده (اوجاق) لفظیله (یکینچری اوجاغی) مراد
ایدیلشدر.

محسنات لفظیه

۷۸۵ — محسنات لفظیه نك لسانمزده مشهور اولانلری شونلردر:

جناس، اقتباس، تضمین، تلمیح، عقد و حیل، مسجع.

جناس

۷۸۶ — جناس : لفظلری بربرینه مشابه معناری مغایر اولان الفاظی بر فقره ده ذکر ایتمکدر .

۷۸۷ — جناس بش نوعدر : جناس تام ، جناس ناقص ، جناس محرف ، جناس لاحق ، جناس قلبی .

۷۸۸ — جناس تام : عدد ، نوع ، ترتیب حروف و حرکات وسکناتده متفق اولوب معناری مختلف اولان لفظلری بر عبارده جمع ایتمکدر :

جاهله جاهله رفعتی گلیر عالمده
علم افراز موارفدر اولان صاحب توغ

— . . . —

ییتنده (جاهله) لفظلری گبی

۷۸۹ — جناس ناقص : نوع و ترتیب و حروف و حرکات وسکناتده متفق اولوب عدد حروفده مختلف اولان لفظلری جمع ایتمکدر : (کاتب مکاتب) (ساق مساق) گبی .

۷۹۰ — جناس محرف : عدد ، نوع و ترتیب حروفده متفق اولوب حرکات وسکناتده مختلف اولان لفظلری جمع ایتمکدر : (برد ، برد) گبی که برنجیسی بآ مفتوحه ایله

۷۸۶ . جناس به یه دینیر؟ — ۷۸۷ . جناس قاج نوعدر؟ — ۷۸۸ . جناس

تام ؟ — ۷۸۹ . جناس ناقص ؟ — ۷۹۰ . جناس محرف به یه دینیر ؟

صوغوق معناسنه ، ايکنجیسی باءمضمومه ایله بر نوع قاش
معناسنه در .

۷۹۱ — جناس لاحق : عدد و ترتیب حروف و حرکات
وسکناتده متفق اولوب یالکیز بر حرفه نوع حروفده مختلف
اولان لفظلری جمع ایتمکدر : (دور ، جور) گبی .

۷۹۲ — جناس قلبی : عدد و نوع حروف و حرکات وسکناتده
متفق اولوب یالکیز ترتیب حروفده مختلف اولان لفظلری عکس
و جمع ایتمکدر : (روزکار ، زورکار) گبی .

قلب

۷۹۳ — قلب ایکی قسمدر : قلب نام ، قلب ناقص .
۷۹۴ — قلب تام : معنا بولونمق شرطیله بر لفظک حرفلری
صره سیله عکس ایتمکدر : (شتاء ، آتش) ، (اقبال ؛ لابقا) گبی .
۷۹۵ — قلب ناقص : بر کله نک بعض حرفلری عکس
و قلب ایتمکدر : (امل ، الم) ، (نبات ، بنات) گبی .

اقتباس

۷۹۶ — اقتباسی : قرآن کریم یا خود احادیث شریفه دن
بر عبارده یا خود بر فقره المقدر :

مقصدهک تحصیل اطمینان ایسه

ذکر حقدن اولسون قلبك تهي
تازه قيل شام وسحر ايمانك
« قل هو الرحمن آمنابه »

— معلم ناجی —

تضمین

۷۹۷ — تضمین : بر باشقه سنك آتارندن بر فقره ، بر
بیت یا خود بر مصراع آلوب کندی نثر و یا شعرینه قاتمقدر .
اگر تضمین اولونان شی مشهور ایسه تضمین اولوندیغنه
دائر تنبیه و تصریح ایدیلر . اگر مشهور دگلسه تصریح ایتک
لازمدر ؛ بو حالده تصریح ایدیلرسه (سرقت) دینیر .

بحمدالله زمانکده بقول صبریء شاکر
گریبان فلک مهجور دست آه شکوادر

— نفی —

بیتنده (صبری) نك اسمنی تصریح ایله بر مصراعنی
تضمین ایتشدرد .

تلیح

۷۹۸ — تلیح : دیگر بر شینی خاطره کتیرمک ایچون

۷۹۷ . تضمین نهیه دینیر ؟ — ۷۹۸ . تلمیح نهیه دینیر ؟

بر شی سویله مکدر :

اختر مطلب آفاق فلکدن طوغماز

گونده بیگ شی طوغوریر لیلله حبلائی عدم

— عاکف پاشا —

ییتنده (اللیلة حبلی) مثل مشهوری در خاطر ایتدیر یلمشدر .

عقد و حل

۷۹۹ — عقد و حل : برینک نثرینی نظم یا خود برینک

نظمی نثر ایتمکدر . نثری نظم ایتمگه (عقد) ، نظمی نثر

ایتمگه (حل) دینیر .

سجع

۸۰۰ — سجع : ایکی یا خوددها زیاده فقره لرك . آخر لرنده کی

حرفلر متحد و حرکات و سکنااتده متفق اولمقدر .

۸۰۱ — سجع : نثره مخصوص اولوب نظمه قافیه گبیدر .

۸۰۲ — سجع اویچ قسمدر : سجع مرصع ، سجع

متوازی ، سجع مطرف .

سجع مرصع

۸۰۳ — سجع مرصع : بزنجی فقره نك حاوی اولدینی

۷۹۹ . عقد و حل ؟ — ۸۰۰ . سجع ؟ — ۸۰۱ . سجع نه به مخصوصدر ؟ — ۸۰۲ .

سجع قاج قسمدر ؟ — ۸۰۳ . سجع مرصع نه به دینیر ؟

کله لردن هر بری ایکنجی فقره ده مقابلی بولونان کله لر ایله وزناً
وسجماً موافق اولمقدر .

(فلان افندی زبده امانل و اقراندر؛ و برادر سر بلندی عمده افاضل
واعیاندر — بلاغت عثمانیه) .

سجع متوازی

۸۰۴ — سجع متوازی : برنجی فقره نك يالگنز لفظ اخیری
ایکنجی فقره نك لفظ اخیری ایله وزناً وسجماً موافق اولمقدر :
(آدن صوگره سائر ناس آنلردن اوره دی و نیجه قوملر و صنف
صنف انسانلر توره دی — قصص انبیا) فقره سنده (اوره دی) ،
(توره دی) کله لر ی گبی .

سجع مطرف

۸۰۵ — سجع مطرف : برنجی فقره نك لفظ اخیری
ایکنجی فقره نك لفظ اخیری ایله یالگنز سجعده موافق اولمقدر :
(بکه سوار غالب علی ابن ابی طالب کرمه وجهه ایتدی یار سووالله
همکاران خدمت درگاه اولان یاران انجم نظامی مانند فرقدین دوگانه
معانق گردن اخوت ایتمکله دلشاد و خرم و بوقولگی نکایه اهل ایله
هم خوابه محنت و غم ایتمشز دید کده — سیروسی) عباره سنده کی
(خرم) . (غم) کله لر ی گبی .

سلیمیه

شانلی بر میدان هیجا کلدی پیش چشمه
اولمه ده هر فرقه دن نیران غیرت منجلی
خصمه قارشی هر صف سیار آتش پوسکوردور
ییلدیرم کویا اولور نوبت بنوبت منجلی
هر تفنکدن فروزان نور جوال ظفر
هر طوپندن کوکب اقبال دولت منجلی
سیر ایدن عثمانیاک حمله شیرانه سن
بردن اولمشدر هزاران سیف سطوت منجلی
برق خاطر صامه ، اولمشدر سلیم اولک
دست پر زورنده شمشیر جلادت منجلی
قهرمان بی محابا ک گورک جولانی
جبهه پاکنده نور غالبیت منجلی
باشقه بر قوت ویریر جنکاورانک قلبه
قلب لشکر گاهده اولدجه حضرت منجلی
آفتاک دهری تنویر ایتدیگی گوندن بری
اولمامشدر بویله بر خورشید شوکت منجلی

— معلم ناجی —

وظیفه :

محسنات کلامیه به دائر تحلیلات اجرا ایدگز .

ترانهٔ حرب

عثمانی عسکری

اولور مداحی عالم : نه عسکر در بو عسکر !

قالیر حیرانی آدم : نه جوهر در بوجوهر !

بیقار چیکئر قلاعی ، سرر اعدایی خاکه

هجوم و صولتیه مثال شیر وازدر .

یانار طاغلردن اولسه تحصنکاه دشمن

اولور بر حمله سیله باصلمش خاک اسمر .

دیوبده « الله الله ! » جهاده عزم ایدنجه

نه طوپدن خونی واردر ، نه استحکام دیگلر

غلو شدندن بتون ایگلر صحاری ،

غریبوی عکس ایدوب دیرجبال « الله اکبر ! »

شهید اولق . یاغازی ، بودر مقصودی آنجق

بومقصد وارکن آنده نصل اولماز مظفر ؟

نه دهشتبار هیبت آلیرکه حرب ایدرکن

قاچار پیشندن اعدا همان لشلاش ، ابر .

دم آسودکیده برر آهوی معصوم .

دم هیجاده لکن برر شیر جکر در .

بهادر قهرمانلرکه کوردیکه شدائد

اولور بازولرنده صلابت ، قوت او فر .

نهر رجعت ؟ بویلمز وغادن : اولسه حتی

کلن هر فرد دشمن قودورمش پر غضنفر .

هلال ونجم غرا بطوغار توأم شفقند

نهخوشدر رایانده اوموج برق احمر !

ماتتله شجاعت بوجیشه رع وشمشیر ،

حمیتله دیانت بوجیشه زره ومغفر !

سیوف برق پوشی نصل علوی ده مدهش

صفوف پرخروشی نصل مدهش ده دابر !

نهطینتدر بوقوم نجیبه خاص طینت

که ایتمش دست قدرت مکارمله نجر !

وفا ، صدق و صداقت بوجنده شان وشهرت

ادب ، ناموس وعفت بوجنده زیب وزبور .

جهانده خصلت اولماز بوخصلتدن مبارک ،

بشرده فطرت اولماز بوفطرتدن منور .

شکار خاصی اولمش بومردانک ازلدن

عقاب تیز نصرت ، اوصید آتشین پر .

نهوار عثمانلیقده سزگله منکشفدر ،

تعالی ایتدی شمدی اوفخر وشان اشهر .

اوت عثمانلیقندن بیوک بریایه یوقدر ،

یاشا ای نام عثمان ! یاشا سن تا بمحشر ،

بونسل پاکک اولسون ، الهی ، هربری بیک ؛

اوبیکلردن یتشسون نیچه یوز بیک دلاور .

رجائی زاده اکرم

—○— فهرست —○—

صحيحه

۳	صرف و نحوك تعريفى ، لسان .
۴	كلام . كلمه ، لفظ ، هجا ، حرف .
۷	حروف منفصله — حروف متصله .
۸	حروف شمسويه ، حروف قريه .
۱۰	حروف حركه — حروف مباني — تمرينلر .
۱۵	حركه .
۱۸	آهنگ تلفظ .
۱۹	اصول تنقيط . تمرينلر . قرائتلر .
۲۹	كلمه نك انواعى ، اسم .
۳۰	اسمك انواعى .
۳۱	اسم جنسلك انواع مختلفه سى ، تمرينلر .
۳۵	خواص اسماء .
۳۶	كيفيت . تمرينلر .
۴۰	كميت . تمرين ، قرائت .
۴۷	عربجه اسملك جمعى . تمرينلر . قرائت و املا . قرائت منظومه
۶۳	فارسى اسملر .
۶۴	فارسى اسملك جمعى . تمرينلر ، قرائتلر .
۷۰	حيثيت اسماء . تمرينلر .
۷۲	اسماء اجنبويه . تمرينلر .
۸۱	اضافت .

اضافہ انواعی . اضافہ لامیہ ، اضافہ بیانیہ ، اضافہ تشبیہیہ .	۸۳
تابع اضافات . تمرینلر ، قرائتلر .	۸۸
فارسی ترکیب اضافی . تمرینلر ، قرائتلر .	۹۵
عربی ترکیب اضافی . تمرینلر ، قرائت .	۱۰۰
اسماء اعداد . تمرینلر .	۱۰۹
فارسی <u>اسماء اعداد</u> .	۱۱۴
عربی <u>اسماء اعداد</u> . تمرینلر . قرائتلر .	۱۱۵
اسماء مبہمہ . تمرینلر . قرائت و املا ، قرائت منظومہ .	۱۲۳
اسم اشارت .	۱۳۲
عربیچہ اسم اشارت . تمرین ، قرائتلر .	۱۳۵
کلمات مترادفہ ، کلمات متباینہ . کلمات مشترکہ ، کلمات منفردہ ، عائلہ کلمات ، مادہ اصلہ .	۱۴۴
اشتقاق ، کلمات مشتقہ . تمرینلر ، شیوہ لسان .	۱۴۶
صفت .	۱۵۸
صفت سماعیہ — صفت قیاسیہ . تمرینلر ؛ قرائتلر .	۱۵۰
فعالردن یا پیلان صفات قیاسیہ . تمرینلر ، قرائتلر .	۱۵۷
صفتلرک معنارندہ کی درجہلر .	۱۷۰
صفات تأکیدہ . تمرینلر .	۱۷۲
صفات مبہمہ . تمرینلر قرائتلر .	۱۷۴
عربیچہ صفتلر .	۱۸۳
صفت مشبہہ .	۱۸۴
اسم منسوب .	۱۸۵

فارسی صفتلر . تمرینلر ، قرائتلر .	۱۸۸
تراکیب وصفیه . ترکیب توصیفی .	۲۰۳
اسلوب تورکی اوزره ترکیب توصیفی .	۲۰۴
اسلوب فارسی اوزره ترکیب توصیفی ، تمرینلر .	۲۰۵
اسلوب عربی اوزره ترکیب توصیفی .	۲۱۲
وصف ترکیبیلر — مرکب صفتلر .	۲۱۳
فارسی وصف ترکیبیلر . تمرینلر ، قرائتلر . اصول تحریر و کتابت	۲۱۴
ضمیر . ضمیرک نوعلری .	۲۲۴
ضمائر شخصیه .	۲۲۵
ضمائر اضافیه .	۲۲۷
ضمیر ملکی .	۲۲۹
ضمیر وصفی .	۲۳۰
ضمائر نسبیہ .	۲۳۱
ضمائر فعلیه .	۲۳۲
ضمائر عربیه . تمرینلر ، قرائتلر .	۲۳۳
مصدر .	۲۴۴
مصدرک انواعی . تمرینلر ، قرائتلر . اصول تحریر و کتابت	۲۴۶
مصادر عربیه ، سماعی مصدرلر — اوزانی .	۲۶۱
قیاسی مصدرلر — اوزانی . تمرینلر . قرائتلر . اصول تحریر و کتابت .	۲۶۹
فعل . شخص ، زمان ، فاعل .	۲۹۰
فعلک فاعلیه مطابقتی .	۲۹۳
مفعول . تمرینلر . قرائتلر .	۲۹۴

معرفة — نكرة . تمرین .	۳۱۴
متعدی ، لازم . مطاوعت ، مشارکت .	۳۱۷
ادات تعدیه . تمرینلر ؛ قرائتلر .	۳۲۰
درجۀ تعدیه . تمرینلر ، قرائتلر .	۳۲۳
معلوم — مجهول	۳۲۹
نائب فاعل . تمرینلر ، قرائتلر	۳۳۲
تصریف ، صیغه .	۳۴۲
صیغۀ اخباریه لر . تمرین .	۳۴۴
صیغۀ اخباریه لرك تشکیلی . تمرینلر ، قرائتلر .	۳۴۷
صیغۀ انشائیہ .	۳۵۴
صیغۀ انشائیہ لرك تشکیلی . تمرینلر . قرائت و املا . اصول تحریر و کتابت .	۳۵۶
استفهام .	۳۶۱
فعل جوهری .	۳۶۴
یاردیمیجی فعللر . افعال مرکبه .	۳۶۵
برنجی قسم فعل مرکبلر . حکایه فعللری .	۳۶۶
روایت فعللری . تمرینلر ، قرائتلر . اصول تحریر و کتابت .	۳۶۸
ربط صیغه لری . صیغۀ عطفیه . تمرین .	۳۸۹
صیغۀ حالیه . تمرینلر .	۳۹۳
صیغۀ ابتدائیہ .	۳۹۷
صیغۀ انتہائیہ .	۳۹۸
صیغۀ تعقیبیه . تمرین	۳۰۰
صیغۀ توقیذیه . تمرین . قرائتلر .	۴۰۲

صیغہٴ صلہ .	۴۰۵
صیغہٴ صلہ ناک تصریفی . تمرین ، قرائت و املا .	۴۰۶
فروع افعال عربیہ . اسم فاعل - اوزانی ، تمرینلر .	۴۱۴
ثلاثی مزید فہلرک اسم فاعل وزنلری - اوزانی ، تمرینلر .	۴۱۸
اسم مفعول . ثلاثی مجردلرک اسم مفعول وزنلری . رباعی	۴۲۱
مجردلرک اسم مفعول وزنی . ثلاثی مزیدلرک اسم مفعول	
وزنلری . تمرین .	
مبالغہٴ فاعل - اوزانی .	۴۳۶
اسم تفضیل - اوزانی . تمرین . قرائت و املا .	۴۳۷
ادوات: ادات مفعوللر .	۴۴۱
اضافت اداتلری .	۴۲۵
تفضیل اداتلری ، تصغیر اداتلری .	۴۴۶
ادوات حالیہ .	۴۴۷
تشبیہ اداتلری .	۴۴۸
ادوات استفہامیہ .	۴۴۹
نقی اداتلری .	۴۵۱
نسبت اداتلری .	۴۵۲
عطف اداتلری .	۴۵۴
تعلیل اداتلری .	۴۵۶
ادات شرط .	۴۵۷
ادات مکان .	۴۵۸
تصدیق اداتلری ، تنبیہ اداتلری . تمقی اداتلری .	۴۵۹
لسان عثمانیہ مستعمل مرکبات عربیہ . قرائت و املا .	۴۶۰
ظرف ، تمرین .	۴۶۷

ندا . قرائت واملا .	۴۷۰
ترکیب . ترکیب ناقص - ترکیب تام .	۴۷۴
جملہ اسمیہ .	۴۷۶
جملہ فعلیہ ، ارکان کلام .	۴۷۷
مسند الیہ .	۴۷۸
مسند .	۴۸۰
متممات جملہ . مفعولر . حال ، تمپیز .	۴۸۲
جملہ نك اقسامی . جملہ اصلیہ : جملہ مطلقہ ، ابتدائیہ .	۴۸۵
جزائیہ ، مقیدہ .	
جملہ فرعیہ : شرطیہ ، وصفیہ ، استینافیہ ، تفصیلیہ ،	۴۸۶
تمثیلیہ . معترضہ ، عالیہ .	
قضایا . کلام اخباری ، کلام انشائی .	۴۸۹
قضیہ . اجزای قضیہ .	۶۹۰
موجیہ ، سالبہ .	۴۹۱
تخنیل .	۴۹۲
تحلیل صرفی نمونہ لری .	۴۹۳
تحلیل نحوی . تمرینلر .	۴۹۶
طرق افادہ و بیان . ایجاز و اطناب .	۴۹۸
ایجاز مقبول ، ایجاز محل .	۴۹۹
اطناب مقبول ، اطناب محل . مساوات .	۵۰۰
افادہ مراد : حقیقت - مجاز .	۵۰۱
کنایہ .	۵۰۳
تعریض	۵۰۴

تشبیہ	۵۰۵
استعارہ : استعارہ مصرحہ ، استعارہ مکنیہ . استعارہ تمثیلیہ .	۵۰۶
محسنات کلامیہ : محسنات معنویہ ، تضاد ، تناسب ، عکس ، مبالغہ ، ابہام .	۵۰۸
محسنات لفظیہ : جناس ، قلب ، اقتباس ، عقد و حل ، سجع ، سجع مرصع ، سجع متوازی ، سجع مطرف ، تضمین ، تلمیح .	۵۱۰

قلم

سرور

نظورا بر راجه
تافه

عزت محمد

صد هرا

کبار واران

بر عین

رله ناز دار

صد هرا

نظر

سوی عکاش

یا ای بر

عبر بر

شم و بر

سوی بر

یا ای بر

—
—
—

تفیض کتابخانه سنده بولنان لسان عثمانی به دائر کتابلردن بعضری

یاره غروش

۱۲	لسان عثمانی ایکنجی سنه (صرف ونحو) مجلس علی نظیماک	
۲	» » » برنجی سنه	
۳۰	تسهیل صرف عثمانی	حسین حفظی بک
۲۰	» » » نحو	اسماعیل جزمی
۲	مرآت لسان	جودت
۱۱۰	خلاصه صرف	حسین حفظی
۱۲۰	سؤالی جوابلی کوجوک صرف ترکی	» » »
۱	یکی اصول معلم صرف ابتدائی قسمی	احمد راسم
۳	» » » » برنجی سنه	» » »
۴	» » » » ایکنجی	» » »
۷۲۰	» » » » اوچنجی	» » »
۱	یکی صرف عثمانی برنجی سنه	شیخ وصفی آندی
۳	» » » » ایکنجی	» » »
۲	مفصل نحو عثمانی اوچنجی	» » »
۱	هنالیجه صرف ونحو درسلی مدخل	علی بک
۲۲۰	» » » » برنجی سنه	» » »
۲۲۰	» » » » ایکنجی	» » »
۳	» » » » اوچنجی	» » »
۶	» » » » درنجی	» » »
۱۲	» » » » بیسنجی	» » »
۲۲۰	جوجقلره درسلی صرف ونحو ترکی	ابوالجزمی حفظی بک